

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Genom beslut den 25 mars 1999 bemyndigades chefen för Justitiedepartementet att tillkalla en särskild utredare för att se över mönsterskyddslagen (1970:485).

Med stöd av bemyndigandet förordnades den 11 juni 1999 f.d. hovrättslagmannen Bengt G. Nilsson som särskild utredare fr.o.m. den 1 april 1999.

Som sakkunnig fr.o.m. den 23 september 1999 förordnades hovrättsassessorn Anders Kylhammar.

Samma dag förordnades som experter i utredningen advokaten Håkan Borgenhäll, jur. kand. Lottie-Ann Hulth, mönsterskyddskonsulenten Lilly Kinell, professorn Marianne Levin och civilingenjören Hans Waldebäck.

Den 18 januari 2000 förordnades som experter i utredningen designer Claes Frössén, bolagsjuristen Victoria Johansson, förbundsjuristen Staffan Moberg, branschdirektören Göran Nilsson, byråchefen Karin Sjökvist och enhetschefen Carin Wahren. Den 31 maj 2001 förordnades förste byråsekreterare Andreas Roos att fr.o.m. den 1 juni 2001 biträda utredningen som expert. Samma dag entledigades Carin Wahren. De nu nämnda experterna har bistått den särskilda utredaren i de delar av arbetet som avsett formskydd och reservdelar (kapitel 9).

Anders Kylhammar entledigades från uppdraget den 1 november 2000. Samma dag förordnades hovrättsassessorn Annika Malm som sakkunnig och avdelningsjuristen Magnus Ahlgren som expert.

Till sekreterare förordnades den 16 augusti 1999 hovrättsassessorn Peter Adamsson.

Utredningen har antagit namnet Mönsterutredningen.

Utredningen har tidigare avgett betänkandet Mönster, Form, design – Förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m.m. (SOU 2000:79).

Utredningen får härmed överlämna betänkandet Förslag till formskyddslag (SOU 2001:68).

Till betänkandet fogas ett särskilt yttrande av Magnus Ahlgren till vilket Marianne Levin anslutit sig.

För utredningen återstår, innan uppdraget är slutfört, att avge ett remissvar över Varumärkeskommitténs förslag till ny Varumärkeslag och ändringar i firmalagen (SOU 2001:26).

Stockholm i augusti 2001

Bengt G. Nilsson

/Peter Adamsson

Innehåll

Sammanfattning	9
Summary	17
Förkortningar	25
Författningsförslag	29
1 Inledning.....	61
1.1 Bakgrund och utredningens uppdrag.....	61
1.2 Utredningens arbete	61
1.3 Närmare om det nordiska samarbetet	63
1.4 Utredningens lagförslag	64
1.4.1 Allmänt om lagförslagen	64
1.4.2 Den redaktionella utformningen av förslaget till en ny lag m.m.	65
1.5 Betänkandets disposition.....	67
2 Förhållandet i andra länder	69
2.1 USA	69
2.2 Japan	71

3	Förslaget till förordning om gemenskapsformgivning	75
3.1	Närmare om förslaget till förordning om gemenskapsformgivning	76
3.2	EG-förordningens inverkan på de svenska reglerna om formskydd.....	81
4	En helt ny lag, benämnd formskyddslag	83
4.1	Bör ML ersättas med en ny lag ?	84
4.2	Mönster, form eller design ?	85
5	Formskyddets uppkomst m.m.	89
5.1	Ansökan om formskydd	90
5.2	Prioritet	96
5.3	Sekretess.....	100
5.4	Rätten att anges i formgivningregistret.....	105
6	Hävning av en registrering	109
6.1	Allmänt om omprövning av förvaltningsbeslut	110
6.2	Nuvarande ordning	110
6.3	Läget i några andra länder	111
6.4	Utredningens överväganden	113
6.4.1	Reformbehovet.....	113
6.4.2	Utformningen av ett förfarande för hävning av en registrering i administrativ ordning	116
6.5	Invändningsförfarandet.....	122
6.6	Särskilda hinder mot en registrerings bestånd.....	124
7	Sanktioner	129
7.1	Skadestånd vid intrång i formskydd.....	129
7.2	Förutsättningar för väckande av allmänt åtal	139
8	Övriga frågor med anknytning till formskyddet	143
8.1	Officialgranskningens omfattning – igen	143
8.2	Koncentration av allmänna mål om formskydd till Stockholms tingsrätt	145

8.3	Pantsättning av formgivning	151
8.4	Arbetstagares formgivning	153
9	Formskydd och reservdelar	155
9.1	Det nuvarande regelverket	156
9.2	Överväganden.....	160
10	Haag-arrangemanget.....	167
10.1	Genève-avtalet om internationell registrering av formgivning	167
10.2	Ett svenskt tillträde till Genève-avtalet ?	171
10.3	Förfarandet i Sverige vid en internationell registrering	172
11	Ekonomiska och andra konsekvenser av utredningens förslag.....	177
12	Författningskommentar	183
12.1	Förslaget till formskyddslag.....	183
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till konstnärliga och litterära verk.....	236
12.3	Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) ...	236
	Särskilt yttrande	239
	Bilagor	
	Bilaga 1: Kommittédirektiv	241
	Bilaga 2: Innehållsförteckning till formskyddslagen	249
	Bilaga 3: Geneva act of the hague agreement concerning the international registration of industrial design.....	253

Sammanfattning

Inledning

Mönsterutredningen föreslår att en helt ny lag skall ersätta den nuvarande mönsterskyddslagen från år 1970. Utredningen föreslår att den nya lagen skall ges namnet *formskyddslag* och att den immaterialrätt som kan skyddas med stöd av lagen kallas *formgivning*. Bakgrunden till namnändringen är i huvudsak att det bland allmänheten finns en dålig förståelse för innebörden av begreppet mönster, så som det används i den nuvarande mönsterskyddslagen (1970:485). Härefter benämnd ML.

I ett delbetänkande, som lämnades i september 2000 (SOU 2000:79), föreslog utredningen de ändringar av ML som krävs för ett införlivande med svensk rätt av Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd. I betänkandet föreslogs även vissa förändringar med avseende på förfarandet vid registrering av ett mönster m.m.

Redan här skall sägas att merparten av de förslag som lämnades i delbetänkandet även återfinns i förslaget till formskyddslag. Vidare skall framhållas att många av de bestämmelser som återfinns i den nuvarande lagen också återfinns i förslaget till formskyddslag. Betydande förändringar föreslås dock i vissa andra avseenden.

Nordisk samverkan och EG-rättens inverkan på förslaget

En viktig målsättning för utredningen har varit att så långt möjligt uppnå en harmonisering mellan de nordiska ländernas lagstiftning om skydd för formgivning. Länderna har, trots att skilda förutsättningar rått beträffande tidplanerna för arbetet, samarbetat nära i detta syfte. De skilda nordiska ländernas lagar är i huvudsak disponerade på samma sätt och innehåller i sak samma lösningar på flera av de skilda rättsliga frågeställningar som ryms i lagstiftningen.

I Danmark antogs i december 2000 en ny designlov. I Island har man under våren 2001 antagit förslag till ändringar i lagstiftningen så att den i stora drag överensstämmer med den danska designloven. I Norge behandlas för närvarande ett förslag från Patentstyret till en ny designlov. Finland har under våren 2001 lämnat ett förslag till en partiell revidering av den nuvarande lagen. En samlad översyn har alltså ännu inte skett i Finland.

Inom EG har under ett flertal år arbete pågått med att ta fram en förordning med regler för hur man kan uppnå skydd för formgivning inom hela gemenskapen. Förslaget har dock ännu inte antagits av Europeiska unionens råd. Trots detta har utredningen försökt att samordna de regler som under alla omständigheter bör finnas i en nationell lag med vad som föreslås i den nämnda EG-förordningen.

Den kommande EG-förordningen föreslås innehålla visst skydd för formgivning trots att den inte registrerats. Eftersom en EG-förordning omedelbart gäller i de skilda medlemsstaterna har utredningen bedömt att det inte finns behov för ett sådant skydd i en svensk formskyddslag.

Formskyddets uppkomst m.m.

På samma sätt som nu gäller enligt mönsterskyddslagen skall man kunna få ett skydd för sin formgivning genom att den registreras hos Patentverket. En fråga som utredningen i detta sammanhang ägnat särskilt intresse åt är möjligheten att på elektronisk väg ansöka om registrering av formgivningen på en produkt eller produkt-del.

De grundläggande uppgifter, som en ansökan om registrering av en formgivning skall innehålla, bör liksom för närvarande anges i lag. Utöver vad som föreskrivs i dag bör en ny formskyddslag härvidlag innehålla regler om att en ansökan skall innefatta uppgifter om sökandens namn eller firma. Det skall dock inte längre vara nödvändigt för sökanden att förete en överlåtelsehandling, i de fall då denne är någon annan än formgivaren. Däremot skall sökanden eller formgivaren i dessa fall ha rätt att få formgivarens namn antecknat i formgivningsregistret (registret). Är formgivningen ett resultat av ett samarbete inom en grupp av formgivare bör gruppens namn kunna ersätta namnet på de enskilda formgivarna.

Det är inte nödvändigt att i lag bestämma att en ansökan om registrering av formgivningen till en produkt skall vara skriftlig och egenhändigt undertecknad. Föreskrifter i detta hänseende bör i fortsättningen kunna ges i den till lagen hörande förordningen. Härigenom skapas möjlighet att i framtiden utan lagändring övergå till en ordning där ansökan kan ges in elektroniskt. Härutöver har utredningen bedömt att ingen särskild reglering i lag är nödvändig för att Patentverket skall kunna ta emot elektroniska ansökningar om registrering av formgivning.

Det föreslås vidare att reglerna om sekretess förändras. De handlingar i en ansökan som visar formgivningen bör, utan att särskild begäran om detta behöver framställas, vara hemliga fram till dess att beslut om registrering meddelas. På sökandens begäran kan de nämnda handlingarna hållas hemliga under en tid av högst tolv månader. Tiden skall räknas från ansökningsdagen eller, om prioritet begärs, från prioritetdagen. På sökandens begäran skall givetvis sekretessen hävas och bildmaterialet bli allmänt tillgängligt. Bakgrunden till den föreslagna lagändringen är att en sökande kan behöva ändra sin ansökan allteftersom produktutvecklingen fortskrider av ett föremål som söks formskyddat, något som inte skulle vara möjligt utan sekretessbestämmelsen.

Vidare föreslås att det införs en särskild bestämmelse om sekretess för uppgifter om företagshemligheter i mål och ärenden om formskydd. En sådan sekretess gäller endast om ett särskilt yrkande framställts av innehavaren eller annan.

En utvidgning av möjligheten till prioritet föreslås. Det bör i en formskyddslag införas en rätt till s.k. utställningsprioritet. Rätt till sådan prioritet skall kunna grundas endast på formgivning som visats på en utställning som avses i den i Paris den 22 november 1928 avslutade konventionen om internationella utställningar.

Alla de villkor som en sökande måste uppfylla för att få rätt till konventions- eller utställningsprioritet måste framgå av lag.

Utredningen har med anledning av vad som framkom under remissbehandlingen av utredningens delbetänkande funnit anledning att åter överväga omfattningen av Patentverkets officialprövning av en ansökan. Dessa överväganden har lett till att det nu, med ändring av vad som sades i delbetänkandet, föreslås att det i lagen förs in en uttrycklig bestämmelse om att officialprövningen även skall omfatta statsvapen och liknande symboler som nämns i 4 § 2 a) ML.

Hävning av en registrering av formgivning

Utredningen föreslår att det bör tillskapas en möjlighet att få en registrerings giltighet prövad i administrativ ordning. Förfarandet har sin förebild i dels lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning, dels det nyligen lämnade förslaget till ny varumärkeslag (SOU 2001:26).

En begäran om att en registrering skall upphävas i administrativ ordning skall framställas och prövas hos Patentverket. Myndigheten skall kunna företa en prövning i de fall där den kan ske *enkelt* och *utan dröjsmål*. Undantaget från Patentverkets prövning är yrkanden om bättre rätt till formgivning i de fall frågan framstår som tveksam.

Hävs en registrering av Patentverket skall innehavaren ha en möjlighet att söka återvinning mot beslutet vid Stockholms tingsrätt. I de fall Patentverket bedömer att prövningen inte kan ske enkelt och utan dröjsmål skall sökanden ha en möjlighet att få ärendet överlämnat till tingsrätten för prövning. Överklaganden av övriga slutliga beslut, däribland beslut om avslag på en begäran om hävning i ett ärende om prövning i administrativ ordning, skall också göras hos Stockholms tingsrätt. Beslut som fattas under handläggning av ärendet skall inte kunna överklagas. Detsamma skall gälla för beslut att överlämna ett ärende till tingsrätten och beslut om avskrivning av ett ärende till följd av att en begäran om överlämnade kommer in för sent eller inte alls kommer in.

Mot bakgrund av att Patentverket föreslås få möjlighet att i administrativ ordning pröva beslut om registrering saknas skäl att behålla det nuvarande invändningsförfarandet. Möjligheten att göra invändning mot en registrering har slopats också i Danmark och Island. Detsamma har föreslagits i Norge. Således talar även den nordiska rättslikheten för ett slopande av möjligheten att göra invändning mot en registrering.

En registrering skall även fortsättningsvis kunna upphävas om formgivningen utan tillstånd innehåller någon annans firma eller varukännetecken, som åtnjuter skydd i Sverige eller något som kan uppfattas som ett kännetecken, som i näringsverksamhet inarbetats i Sverige för någon annan. Däremot föreslås att bestämmelserna om att formgivningen inte får innehålla något som kan uppfattas som namn på stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning slopas.

Rätten till egenartade efternamn samt allmänt kända konstnärnamn och liknande namn, som inte uppenbarligen syftar på någon sedan länge avliden, skall även de fortsättningsvis kunna utgöra grund för upphävande av en registrering. En förutsättning för detta är att användningen av formgivningen skulle medföra nackdel för bäraren av namnet.

Vidare skall en registrering kunna upphävas om formgivningen kränker annans upphovsrättsligt skyddade verk eller annans rätt till fotografisk bild som har skydd i Sverige.

Att en formgivning innehåller en egenartad titel på någon annans upphovsrättsligt skyddade verk eller annans porträtt skall inte längre utgöra grund för upphävande av en registrering av formgivning.

Sanktioner

Skadeståndsbestämmelserna föreslås få ändrad lydelse i syfte att ge rättighetshavaren en bättre möjlighet att få full ersättning för den skada han eller hon drabbats av till följd av ett intrång i ett formskydd.

Ett av de grundläggande problemen för en innehavare av ett formskydd, när det gäller att få full ersättning för den skada ett intrång i skyddet medfört, är svårigheten att bevisa storleken på den lidna skadan. Svårigheterna är enligt utredningens mening sådana att bestämmelserna om ersättning i den nuvarande lagen inte haft åsyftad reparativ och preventiv effekt.

Det föreslås därför att vid bestämmande av ersättning för rättighetshavarens uteblivna försäljning, en nedgång i försäljningen skall anses orsakad av intrånget om det föreligger övervägande sannolikhet för ett sådant orsakssamband.

Den skada som orsakats av en nedgång i försäljningen och intrångsgörarens vinst skall vidare enligt utredningens förslag anses ha den omfattning som innehavaren påstår, om hans eller hennes uppskattning framstår som skälig och intrångsgöraren inte visar att uppskattningen är felaktig.

Även om innehavaren av formskyddet således föreslås få en lättare bevisbörda är avsikten med bestämmelserna inte att denne skall undgå att lägga fram den utredning som kan krävas.

Det föreslås även att kraven för när åtal skall kunna väckas för ett intrång i ett formskydd mildras. Om någon begår intrång i ett

formskydd skall åklagaren väcka åtal om det är påkallat från allmän synpunkt. Det skall alltså inte längre krävas att åtal är påkallat av särskilda skäl.

Internationell registrering av formgivning

Det föreslås att Sverige ansluter sig till ett i Genève år 1999 antaget mellanfolkligt avtal om internationell registrering av formgivning, kallat Genève-avtalet till det s.k. Haagarrangemanget om deposition av mönster. Genom Genève-avtalet tillskapas en möjlighet till internationell registrering av formgivning.

En ansökan om internationell registrering av formgivning skall kunna ges in direkt till internationella byrån vid World Intellectual Property Organization (WIPO) i Genève eller till Patentverket. Lämnas en ansökan in till Patentverket skall verket inom en månad sända den vidare till den internationella byrån.

Enligt avtalet prövar de enskilda medlemsstaterna om den internationella registreringen skall få verkan i respektive land. Vid prövningen av om en internationell registrering enligt Genève-avtalet, skall gälla i Sverige, skall samma krav gälla som för en nationell ansökan om registrering. Det innebär att Patentverket skall undersöka om den internationella registreringen (1) innehåller något som stämmer överens med definitionen på en formgivning i formskyddslagen, (2) innehåller en formgivning som strider mot goda seder eller allmän ordning och (3) innehåller en formgivning som utan tillstånd innefattar vapen eller andra symboler som avses i 4 § 2 a) i den nuvarande lydelsen av ML.

En internationell registrering bör, innan den kungjorts av Patentverket, endast ha de rättsverkningar som följer av en nationell ansökan om registrering av formgivning.

I lag bör anges att Patentverket eller domstol, när en registrering hävs helt eller delvis, skall underrätta internationella byrån vid WIPO om beslutet eller domen.

Sverige bör vid anslutning till avtalet förklara att engelska skall användas som arbetspråk och ge WIPO underrättelse om att sekretessfristen enligt svensk rätt är tolv månader.

Övriga frågor med anknytning till formskyddet

Mot bakgrund av det fåtal allmänna mål som rör registrerade formgivning, önskan om en enhetlig praxis och en effektiv resursanvändning föreslås att mål i allmän domstol som rör formskydd bör koncentreras till Stockholms tingsrätt. I de fall talan om intrång i formskydd väcks vid Stockholms tingsrätt – när det görs gällande att formgivningen är skyddad också enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller varumärkeslagen (1960:644) – talan i samma mål även kunna föras om upphovsrätts- eller varumärkesintrång.

Rätten till en formgivning som är registrerad i Sverige och rätten till en formgivning som är föremål för internationell registrering av formgivning som gäller i Sverige skall kunna pantsättas. Detsamma skall gälla för en svensk ansökan om registrering av en formgivning. Ett avtal om pantsättning av rätten till formskydd och ansökningar om registrering av formgivning skall få sakrättslig verkan genom en registrering av avtalet i det register som förs av Patentverket.

Rättigheterna till en formgivning, som utvecklats av en arbetstagare inom ramen för hans eller hennes arbetsuppgifter eller efter arbetsgivarens anvisningar, föreslås övergå till arbetsgivaren, om inte annat avtalats. Härigenom uppnås en nödvändig harmonisering med vad som kommer att gälla enligt den tidigare omtalade EG-förordningen.

Reservdelar och formskydd

Vid de undersökningar som utredningen gjort angående bilreservdelar, har det inte kunnat påvisas att mönsterskyddet hittills har haft någon sådan avgörande påverkan på prissättningen av reservdelar att det finns tillräcklig anledning att redan nu föreslå en särreglering i skyddsmöjligheterna för sådana delar.

Frågan är för närvarande under behandling inom EU-kommisionen, som senast år 2005 till Europeiska unionens råd skall föreslå en enhetlig lösning för hela EU. Mot bakgrund av bl.a. risken för täta lagändringar och då den nuvarande lagen inte haft några påtagliga effekter på marknaden för reservdelar lämnas den rekommendationen att eventuella lagstiftningsåtgärder får invänta en enhetlig lösning inom EU.

Ekonomiska konsekvenser av utredningens förslag

De förslag som läggs fram är i allt väsentligt kostnadsneutrala för staten.

Summary

Introduction

The Commission on Design Protection proposes that the present act on design protection be replaced by a new Act. The Commission proposes that the new Act should be named *formskyddslag* (Swedish for Design Protection Act) and that the intellectual property that is protected by the Act should be referred to as *formgivning* (design).

In an interim report submitted in September 2000 (SOU 2000:79) the Commission proposed amendments to the existing Design Protection Act that would have to be made in order to incorporate Directive 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs into Swedish law. The report also contained proposals for certain changes in the procedure for registration of designs etc.

Most of the proposals presented in the interim report have been incorporated into the draft Design Protection Act presented by the Commission in its final report. It should also be mentioned that many of the provisions of the present Act remain unchanged in the draft of the new Act, but significant changes are proposed in other respects.

Nordic cooperation and the consequences of Community law for the draft Act

The Commission considers it important as far as possible to contribute to harmonization of the Nordic countries' legislation on the protection of designs. Although these countries have different timetables for their revision of this legislation, they have been engaged in close cooperation with a view to harmonization. The structure of the legislation in the Nordic countries is basically

similar and their solutions to the legal problems involved are essentially the same.

A new Design Protection Act was adopted by Denmark in December 2000. In Iceland, amendments to the legislation were adopted in the spring of 2001 so as to bring it into line in all essentials with the Danish Design Protection Act. A new Design Protection Act drafted by the Norwegian Patent Office is now being considered in Norway. In the spring of 2001 Finland presented proposals for partial revision of the existing Act, although a comprehensive review has not yet been made.

Work has been in progress for several years in the EC on the drafting of a new Regulation containing rules that would ensure Community-wide protection for designs. However, the Council of the European Union has not yet approved the draft Regulation that has been presented. Nevertheless, the Commission on Design Protection has sought to coordinate the rules that should in any case be included in national legislation with those of the draft EC Regulation.

The draft Regulation provides a measure of protection for designs even where they are not registered. Since Regulations are directly applicable in all Member States, the Commission does not consider it necessary to provide corresponding protection in the Swedish Design Protection Act.

Criteria for design protection etc.

As in the existing Design Protection Act, registration by the Swedish Patent and Registration Office should provide protection for designs. The Commission devoted special attention in this connection to the possibility of submitting electronic applications for the registration of designs.

The basic information to be included in applications for design registration should be specified in the Act, as is the case at present. In addition to the information required by the existing rules, the new Design Protection Act should contain provisions requiring applicants to state their name or business name. However, it should no longer be necessary for an applicant to present a transfer deed in cases where the designer is another person. But the applicant or the designer should in such cases be entitled to have the designer's name recorded in the Design Registry. Where the design is the result of collaboration between a group of designers,

it should be possible to record the name of the group instead of the names of the individual designers.

It is not necessary to stipulate in the Act that applications for design registration must be made in writing and signed by the applicant. Rules on such matters should in further be included in the Ordinance containing the provisions implementing the Act. It would then be possible, without any need for amendments, to introduce a procedure allowing for the submission of electronic applications. The Commission also concluded that no future statutory amendments are necessary to enable the Swedish Patent and Registration Office to accept electronic applications for design registration.

The Commission also proposes amendments to the rules concerning confidentiality. The documents illustrating the design that are attached to an application should be treated as confidential up to the date of registration without a request to that effect by the applicant. At the request of the applicant such documents could be treated as confidential for a period of up to twelve months. This period should be calculated from the date of application or, if priority is claimed, from the priority date. The confidentiality of the documents should naturally be lifted and the illustrative material made public if the applicant so requests. The reason for this amendment is to facilitate for an applicant who may need to alter an application depending on the progress made in the development of the product to which the application relates, and this makes it necessary to amend the provisions concerning confidentiality.

The Commission also proposes introducing a provision concerning the confidentiality of information involving business secrets in cases and application procedures relating to design protection. Such information would only be treated confidentially in response to a request to that effect by the owner of the design or another party.

The Commission proposes extending the scope of priority. The new Design Protection Act should lay down the right to 'exhibition priority'. This right should be provided only for designs displayed at exhibitions referred to in the Convention on International Exhibitions signed in Paris on 22 November 1928.

All the conditions that must be met by applicants to be eligible for convention or exhibition priority must be set out in the Act.

The Commission found it necessary, in view of the comments submitted during the consultative process following the interim

report, to reconsider the scope of the statutory review of applications carried out by the Swedish Patent and Registration Office. As a result, the Commission has altered its recommendation in the interim report and now proposes adding a provision to the Act explicitly stipulating that statutory reviews should be carried out with respect to state arms and similar symbols referred to in section 4, paragraph 2 (a) of the present Design Protection Act.

Cancellation of design registrations

The Commission proposes introducing the possibility of determining the validity of registrations by administrative procedure. The Commission has sought to coordinate the procedural rules governing this possibility with the corresponding rules proposed in the draft Trademarks Act (recently presented in SOU 2001:26).

Applications for the cancellation of design registrations should be submitted to the Swedish Patent and Registration Office. The Office should be authorized to take decisions in cases that can be processed *simply* and *without delay*. The Office should not, however, be authorized to consider claims for a better right to a design in doubtful cases.

If the Office cancels a registration, the holder must have the right to bring an action before Stockholm City Court for reinstatement. In cases where the Office does not consider that an application can be processed simply and without delay, the applicant must have the right to refer the matter to Stockholm City Court for a decision. Appeals against other final decisions, including decisions by administrative procedure to deny a request for cancellation, must be lodged with Stockholm City Court. There should be no right of appeal against decisions taken in connection with the processing of an application. The same should apply to a decision to refer a case to the City Court and to dismiss a case where an application for referral is submitted too late or not at all.

If, as proposed by the Commission, the Swedish Patent and Registration Office is authorized to take decisions concerning registrations by administrative procedure, there is no need to retain the present opposition procedure. The possibility of opposing a registration has been abolished in Denmark and

Iceland, and this has also been proposed in Norway. The need to harmonize legislation in the Nordic countries thus provides a further argument for abolishing the right to oppose a registration.

It should still be possible to cancel a registration where a design without authorization by a rightholder contains another party's business name or trade sign, that enjoys protection in Sweden, or anything that can be construed as a sign that is established in Sweden by usage in a business activity. However, the Commission proposes abolishing the provisions stipulating that designs must not contain anything that can be construed as the name of a foundation or a non-profit or similar association. The existence of a right to a distinctive surname, a well-known artist's name or similar name that obviously does not refer to a person who has been dead for a long time should continue to constitute grounds for cancelling registrations, provided that use of the design would be to the detriment of the bearer of the name.

It should also be possible to cancel a registration where the design infringes another person's work that is protected by copyright or another person's right to a photographic image that is protected in Sweden.

The fact that a design contains a distinctive title of another person's work that is protected by copyright or a portrait of another person should no longer constitute grounds for cancellation.

Sanctions

The provisions of the existing Design Protection Act relating to damages should be amended in order to improve the rightholder's prospects of obtaining full compensation for any loss incurred in consequence of an infringement of a protected design.

One of the main problems confronting the owner of a protected design when it comes to obtaining full compensation for the loss caused by an infringement is the difficulty of proving the extent of the loss. In the Commission's view, the provisions relating to damages in the present Act have not had the intended remedial and preventive effects as a result of this problem.

The Commission therefore proposes that, when a rightholder's loss is determined, a decline in sales should be attributed to the infringement where this appears to be the most likely cause.

The Commission also proposes that the amount of the loss incurred due to a decline in sales and of the profit made by the infringer should be deemed to be as claimed by the rightholder, provided that his or her estimate appears reasonable and the infringer fails to prove that it is incorrect.

Even if the burden of proof is lighter for the owner of a protected design, the aim of the proposed provisions is not to relieve him of the obligation of presenting the evidence that reasonably can be required.

The Commission also proposes that the requirements for prosecution in cases of infringement of a protected design should be relaxed. Where a person infringes a protected design, the public prosecutor should institute proceedings if this is justified from the point of view of public interest, which means that 'special circumstances' would no longer be a condition for prosecution.

International registration of designs

The Commission proposes that Sweden should accede to the Geneva Act of the Hague Agreement concerning the International Registration of Industrial Designs adopted in 1999. The Act introduces a new system for international registration of protected designs.

Applications for international registration of protected designs should be submitted directly to the International Bureau of the World Intellectual Property Organization (WIPO) in Geneva or to the Swedish Patent and Registration Office. Applications submitted to the Office must be forwarded to the International Bureau within a month.

Under the Geneva Act, each Member State decides whether an international registration is valid in its territory. When a decision is taken as to whether an international registration pursuant to the Act should be valid in Sweden, the same criteria should apply as for national applications for registration. This means that the Swedish Patent and Registration Office must examine whether the international registration (1) contains anything that is covered by the definition of a design in the Design Protection Act, (2) is compatible with public policy and accepted principles of morality, and (3) does not, without permission, contain arms or similar symbols mentioned in section 4, paragraph 2 (a) of the Design Protection Act.

Prior to publication by the Swedish Patent and Registration Office an international registration should have the same legal consequences as in connection with a national application for design protection.

The Design Protection Act should stipulate that when a registration is cancelled, wholly or in part, the Swedish Patent and Registration Office or a court of law should notify the International Bureau of WIPO of the decision or judgment.

In conjunction with its accession to the Geneva Act Sweden should declare that all communications between the Swedish Patent and Registration Office and the International Bureau are to be in English and should inform WIPO that under Swedish law the time limit on confidentiality is twelve months.

Other matters relating to design protection

In view of the small number of cases involving registered designs, the need for uniform case law and efficient use of resources, the Commission proposes that all cases relating to design protection should be tried by Stockholm City Court. Where an action involving infringement of a protected design is brought before the City Court, it should be possible, if it is claimed that the design is protected under the Copyright Act (1960:729) or the Trademarks Act (1960:644), to include infringements of copyright or trademarks in the action.

It should be possible to pledge the right to a design that is registered in Sweden as collateral for a loan. The same should apply to a design that is subject to an international registration that is valid in Sweden and to a Swedish application for registration of a design. As regards agreements concerning the pledging of protected designs and applications for design registration, rights in rem should be conferred by virtue of the registration of the agreement in the registry kept by the Swedish Patent and Registration Office.

The Commission proposes that the rights to designs developed by employees in the course of their duties or on the instructions of their employer shall vest in the employer, unless otherwise agreed. This would achieve the necessary harmonization with the future provisions of the EC Regulation mentioned above.

Spare parts and design protection

The Commission's study of the situation as regards car spare parts does not indicate that design protection has made such an impact on the pricing of spare parts that there is any need as yet to propose special provisions providing protection for such parts.

This matter is currently being considered by the European Commission, which will submit a uniform solution for the Community as a whole to the Council by 2005. In view of the risk, among other things, that frequent legislative amendments will be necessary and the fact that the present Design Protection Act has not had any appreciable effect on the spare parts market, the Commission on Design Protection recommends that the question of the need for legislative amendments be deferred until the EU has adopted a uniform solution for the Community.

Economic consequences of the Commission's proposals

The proposals presented by the Commission are in all essentials cost-neutral from the point of view of central government finance.

Förkortningar

AD	Arbetsdomstolen
BfL	Lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning
DDL	Lov nr. 1259 af 20 december 2000 (den danska designloven)
Ds	Departementsserien
EG-domstolen	Europeiska gemenskapernas domstol
FL	Förvaltningslagen (1986:223)
FirL	Firmalagen (1974:156)
IFIM	Institutet för Immaterialrätt och Marknadsrätt vid Stockholms universitet
KL	Konkurrenslagen (1993:20)
Locarnoöverenskommelsen	Överenskommelse av den 8 oktober 1968 om upprättande av en internationell klassificering av mönster (SÖ 1970:64)
MF	Mönsterskyddsförordningen (1970:486)
ML	Mönsterskyddslagen (1970:485)
Mönsterdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd
NamnL	Namnlagen (1982:670)
NIR	Nordiskt Immaterieellt Rättsskydd
NJA	Nytt juridiskt arkiv. Avd. 1. Rättsfall från Högsta domstolen

NPD	Patentstyrets förslag av den 6 september 2000 till ny norsk designlov
OHIM	Office for Harmonization in the Internal Market (Trade Marks and Designs) (EG:s varumärkesmyndighet i Alicante)
Pariskonventionen	Pariskonventionen den 20 mars 1883 för industriellt rättsskydd reviderad i Stockholm den 14 juli 1967 (SÖ 1970:60)
PBR	Patentbesvärsträtten
Patentverket	Patent- och registreringsverket
PK	Patentkungörelsen (1967:838)
PL	Patentlagen (1967:837)
Prop.	Proposition
RB	Rättegångsbalken
RF	Regeringsformen
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SekrL	Sekretesslagen (1980:100)
SOU	Statens offentliga utredningar
StiftelseL	Stiftelselagen (1994:1220)
SÖ	Sveriges Överenskommelser med främmande makter
TF	Tryckfrihetsförordningen
TRIPs-avtalet	Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (intaget i prop. 1994/95:35. Bilaga 7. Del C)
URL	Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk
U.S.C	United States Code
WIPO	World Intellectual Property Organization
WTO	World Trade Organization

WTO-avtalet	Avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen (intaget i prop. 1994/95:35)
VmL	Varumärkeslagen (1960:644)
VmF	Varumärkesförordningen (1960:648)
VäxtfL	Växtförädlarrättslagen (1997:306)

Författningsförslag

1 Förslag till lag (2002:XXX) om skydd för formgivning (formskyddslag)

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Formskyddet och dess innehåll

Lagens tillämpningsområde

1 § Den som formgivit en produkt eller produktdel (formgivaren) eller den till vilken formgivarens rätt övergått kan i enlighet med bestämmelserna i denna lag genom registrering få ensamrätt till formgivningen (formskydd).

Ensamrätt till formgivning kan också förvärfvas genom internationell registrering enligt vad som framgår av bestämmelserna i 10 kap.

Formskydd utesluter inte att formgivningen även kan vara skyddad enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, varumärkeslagen (1960:644) eller patentlagen (1967:837).

Definitioner

2 § I denna lag avses med

1. formgivning: en produkts eller produktfels utseende, som bestäms av de detaljer som finns på själva produkten eller i dess utsmyckning särskilt när det gäller linjer, konturer, färger, former, ytstrukturer eller material,

2. produkt: ett industriellt eller hantverksmässigt framställt föremål, inbegripet delar som skall monteras till en sammansatt

produkt, förpackningar, utstyrsel, grafiska symboler och typsnitt, men inte datorprogram,

3. sammansatt produkt: en produkt som är hopsatt av ett flertal beståndsdelar som kan bytas ut genom att produkten kan tas isär och på nytt fogas samman.

Allmänna registreringsvillkor

3 § Formskydd kan man få endast om formgivningen är ny och har individuell karaktär.

En formgivning anses som ny om ingen identisk formgivning gjorts allmänt tillgänglig före dagen för registreringsansökan eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas. Formgivning anses som identiska om de skiljer sig åt i endast oväsentliga avseenden.

En formgivning anses ha individuell karaktär, om det helhetsintryck en kunnig användare får av den skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av en formgivning som gjorts allmänt tillgänglig före dagen för en registreringsansökan eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas. Vid bedömningen av om formgivningen har individuell karaktär skall hänsyn tas till den grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av sin formgivning.

Sammansatta produkter

4 § Formgivningen av en beståndsdel i en sammansatt produkt anses vara ny och ha individuell karaktär om

1. beståndsdel, när den fogats in i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och

2. sådana synliga detaljer i beståndsdel som sedda för sig uppfyller kraven på nyhet och individuell karaktär.

Med normal användning avses slutanvändarens användning med undantag för underhåll, service och reparationsarbeten.

Offentliggörande

5 § En formgivning skall anses ha blivit allmänt tillgänglig om den offentliggjorts i samband med ett registreringsförfarande eller

på något annat sätt eller om den har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars har blivit känd.

Trots vad som sägs i första stycket anses inte en formgivning som allmänt tillgänglig i följande fall:

1. Om fackkretsarna inom den aktuella sektorn i den Europeiska gemenskapen i sin normala näringsverksamhet inte rimligen kunde ha fått kunskap om de omständigheter som nämns i första stycket före dagen för registreringsansökan eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas.
2. Om formgivningen har blivit känd endast till följd av att den har visats för någon annan efter ett uttalat eller underförstått krav på konfidentialitet.

Nyhetsfrist

6 § En formgivning anses inte heller ha blivit allmänt tillgänglig om den blivit känd inom en period av tolv månader före en ansökan om registrering eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas, förutsatt att formgivningen gjorts tillgänglig

1. av formgivaren,
2. av någon annan till följd av uppgifter som formgivaren tillhandahållit eller av åtgärder som formgivaren vidtagit, eller
3. till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.

Vad som sägs om formgivaren i denna paragraf gäller även den som formgivarens rätt har övergått till.

Registreringshinder och andra hinder mot att registreringen består

7 § En formgivning får inte registreras

1. om formgivningen strider mot goda seder eller allmän ordning,
2. om det i formgivningen utan tillstånd har tagits in statsvapen, statsflagga eller annat statsemblem, statlig kontroll- eller garanti-beteckning, annan beteckning som hänser till svenska staten och därigenom ger formgivningen en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som är skyddad enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts.

En registrering får upphävas om formgivningen strider mot en äldre formgivning. Med en äldre formgivning avses även en formgivning som framgår av en tidigare inlämnad ansökan om registrering eller en registrering efter en sådan ansökan och som blivit allmänt tillgänglig först under ansökans handläggning.

En registrering får vidare upphävas om den utan tillstånd innehåller något som anges i följande uppräkningslista:

Kategori a varukännetecken och firma

någon annans i Sverige skyddade firma eller varukännetecken, eller
något som kan uppfattas som ett kännetecken som i näringsverksamhet inarbetats i Sverige för någon annan.

Kategori b andra kännetecken

något som kan uppfattas som någon annans egenartade efternamn, allmänt kända konstnärnamn eller liknande namn, om namnet inte uppenbarligen syftar på någon sedan länge avliden person och användningen av formgivningen skulle medföra nackdel för bäraren av namnet.

Kategori c upphovsrättsligt skyddade verk

- något som kränker någon annans upphovsrätt till ett litterärt eller konstnärligt verk eller någon annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd i Sverige.

8 § Formskydd kan man inte få för sådana detaljer i en produkts utseende

1. som uteslutande är betingade av produktens tekniska funktion,

2. som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som formgivningen ingår i eller används på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda produkterna fyller sin funktion.

Trots vad som sägs i första stycket 2 kan man under de förutsättningar som anges i 3 § få skydd för en formgivning som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter kan fogas samman ett upprepat antal gånger eller förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler.

Formskyddets innehåll och omfattning

9 § Formskydd innebär, med de undantag som anges i 10–12 §§, att ingen får utnyttja formgivningen utan samtycke av den som är innehavare av skyddet. Förbudet mot utnyttjande omfattar i synnerhet att tillverka, bjuda ut, marknadsföra, införa, utföra eller använda en produkt som formgivningen ingår i eller används på eller att lagerhålla en sådan produkt för något sådant ändamål som nu sagts.

Skyddet omfattar varje formgivning som inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare. Vid prövning av skyddets omfattning skall hänsyn tas till den grad av frihet som formgivaren har haft vid utvecklingen av sin formgivning.

Begränsning av formskyddet

10 § Från skyddet undantas förfaranden som

1. företas privat och utan vinstsyfte,
2. företas i experimentsyfte, eller
3. innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana handlingar är förenliga med god affärssed och inte omotiverat skadar ett normalt utnyttjande av formgivningen samt på villkor att källan anges.

11 § Från skyddet undantas vidare

1. utrustningen på fartyg och luftfartyg hemmahörande i en främmande stat när ett sådant fartyg tillfälligt kommer in till Sverige, och
2. införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation samt arbete med reparation av sådana fartyg.

Konsumtion av formskyddet

12 § Skyddet omfattar inte utnyttjandet av en produkt, om den har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av innehavaren av skyddet eller med dennes samtycke.

2 kap. Nationell registrering av formgivning

Ansökan och dess innehåll

13 § Den som vill ansöka om registrering av en formgivning skall göra detta hos Patent- och registreringsverket (Patentverket).

Ansökan skall innehålla uppgifter om sökandens namn eller firma, om den produkt eller de produkter som formgivningen begärs registrerad för och bildmaterial som visar formgivningen.

Är sökanden någon annan än formgivaren, skall formgivarens namn antecknas i formgivningsregistret (registret), om det begärs av sökanden eller formgivaren. Om formgivningen är resultatet av ett samarbete inom en grupp av formgivare, kan en anteckning av gruppens namn ersätta uppgifter om de enskilda formgivarna.

I övrigt skall ansökan uppfylla de föreskrifter som meddelas med stöd av 81 §. Sökanden skall också betala i 80 § föreskrivna ansöknings- och tilläggsavgifter.

Bildmaterial och modell samt ändring av ansökan

14 § En ansökan om registrering av formgivning anses inte gjord förrän sökanden lämnat in bildmaterial eller modell som visar formgivningen. Om sökanden innan formgivningen kungörs enligt 21 § lämnar in en modell, skall modellen anses visa formgivningen.

På sökandens begäran får ansökan ändras om formgivningen efter ändringen behåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

Bestämmelser om ändring i en registrerad formgivning finns i 34 §.

Samregistrering

15 § En ansökan om registrering får omfatta mer än en formgivning, om de produkter för vilka formgivningarna söks registrerade hör till samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen av den 8 oktober 1968 om internationell klassificering av formgivning.

Prioritet

16 § Framgår en formgivning av en ansökan om registrering av formgivning eller om skydd för en nyttighetsmodell i en främmande stat, som är ansluten till Pariskonventionen av den 20 mars 1883 om skydd för den industriella äganderätten (Pariskonventionen), och söks registrering av formgivningen i Sverige inom sex månader från ansökan i den främmande staten, skall ansökan i Sverige vid tillämpningen av 3 § anses gjord samtidigt med ansökan i den främmande staten. Detsamma skall gälla om formgivningen framgår av en sådan ansökan, som gjorts i en stat som är ansluten till eller i ett område som är anslutet till avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen (WTO-avtalet).

Samma prioritet får åtnjutas också från en ansökan om registrering som avser någon annan stat, om motsvarande prioritet från en svensk ansökan medges där den tidigare ansökan gjorts och om där gällande lagstiftning i huvudsak stämmer överens med Pariskonventionen.

En sökande som vill åtnjuta prioritet skall begära detta i samband med att ansökan om registrering görs samt visa vem som gjort den tidigare ansökan, var och när den tidigare ansökan gjorts och, så snart det kan ske, vilket nummer den har.

17 § På begäran av sökanden, skall en ansökan om registrering av formgivning anses vara gjord första gången formgivningen visas vid en utställning, om ansökan görs inom sex månader efter att formgivningen visats på en internationell utställning enligt konventionen om internationella utställningar den 22 november 1928.

En sökande som vill åtnjuta prioritet enligt första stycket skall begära detta i samband med att ansökan om registrering görs samt visa när formgivningen visades på utställningen och att utställningen var sådan som avses i första stycket.

Behandlingen av ansökan om registrering

18 § Patentverket skall undersöka om en ansökan uppfyller de krav som avses i 13–15 §§. Patentverket skall också undersöka om en ansökan avser en formgivning enligt 2 § 1 och om det finns något hinder mot registrering enligt 7 § första stycket. Patentverket skall vidare i den omfattning regeringen föreskriver undersöka om det finns något annat hinder mot registrering.

Bestämmelser om överföring av en ansökan, sedan det framställts ett påstående om bättre rätt till formgivningen, finns i 35 §.

Brister i ansökningshandlingarna

19 § Uppfyller ansökan inte de krav som avses i 18 §, skall Patentverket förelägga sökanden att inom viss tid komplettera eller ändra sin ansökan. I föreläggandet skall sökanden upplysas om att ansökan kan komma att avskrivas, om den sökande inte svarar i rätt tid.

Yttrar sig sökanden inte i rätt tid över ett föreläggande enligt första stycket, skall Patentverket avskriva ansökan.

Patentverket skall återuppta en avskriven ansökan, om sökanden inom två månader efter utgången av förelagd tid kompletterar eller ändrar sin ansökan och betalar fastställd återupptagningsavgift. En ansökan kan endast återupptas en gång.

Avslag

20 § Om det finns hinder för bifall till ansökan även efter det att sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret skall ansökan avslås, om det inte finns anledning att förelägga sökanden på nytt.

Registrering och kungörelse av formgivningen

21 § Är ansökningshandlingarna fullständiga och har Patentverket inte efter granskning enligt 18 § funnit något hinder mot registrering, skall formgivningen tas in i registret och en kungörelse om detta utfärdas.

3 kap. Sekretess och uppgiftsskyldighet

Sekretess

22 § Från och med dagen för beslut om registrering skall de handlingar som visar formgivningen hållas tillgängliga för var och en.

På begäran av sökanden kan handlingarna hållas hemliga i högst tolv månader räknat från ansökningsdagen eller prioritetdagen, om prioritet åberopas. Beslut om registrering får inte meddelas innan handlingarna får hållas tillgängliga för var och en.

Om ansökan har avskrivits eller avslagits innan den blivit allmänt tillgänglig, skall handlingarna hållas tillgängliga endast om sökanden begär att ansökan återupptas eller överklagas.

På begäran av sökanden skall de handlingar som visar formgivningen hållas tillgängliga tidigare än vad som följer av första och andra styckena.

Uppgiftsskyldighet

23 § Åberopar den som ansökt om registrering av formgivning ansökan mot någon annan, innan de handlingar som visar formgivningen blivit tillgängliga, är sökanden skyldig att lämna sitt samtycke till att denne får ta del av handlingarna.

Den som genom direkt hänvändelse till annan, i annons eller genom påskrift på en produkt eller dess förpackning eller på annat sätt anger att registrering av formgivning sökts eller meddelats, utan att samtidigt lämna upplysning om ansökan eller registreringens nummer, är skyldig att på begäran lämna sådan upplysning utan dröjsmål.

Anges inte uttryckligen att registrering sökts eller meddelats men är vad som förekommer ägnat att framkalla uppfattningen att så är fallet, skall på begäran utan dröjsmål lämnas upplysning huruvida registrering sökts eller meddelats.

4 kap. Registreringens giltighetstid

Registreringens varaktighet

24 § En registrering gäller för en eller flera perioder om fem år, räknat från dagen för registreringsansökan. Registrering som gäller för en kortare period än tjugofem år kan på begäran förnyas för ytterligare femårsperioder till sammanlagt tjugofem år, räknat från den dag då ansökan lämnades in. Varje sådan period löper från utgången av föregående period.

En registrering av formgivning för en beståndsdel, som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende, gäller dock aldrig för mer än högst tre perioder om fem år.

Förnyelse av en registrering

25 § En ansökan om förlängning av en registrering görs hos Patentverket tidigast ett år före och senast sex månader efter utgången av en löpande registreringsperiod. Inom samma tid skall angivna förnyelse- eller tilläggsavgifter betalas. Betalas inte föreskrivna avgifter i rätt tid skall ansökan avslås.

En inbetalning av föreskriven förnyelseavgift som görs innan fristen gått ut, skall anses utgöra en ansökan om förnyelse.

En förnyelse av en registrering skall kungöras.

5 kap. Ogiltighet m.m.

Hel eller delvis hävning av en registrering

26 § En registrering får upphävas helt eller delvis av domstol eller hos Patentverket enligt bestämmelserna i 28–33 §§ om

1. en registrerad formgivning inte uppfyller kraven i 2–6 §§ och 8 §,
2. registrering har beviljats för annan än den som är berättigad till registreringen enligt 1 § första stycket,
3. registrering har skett i strid mot 7 § första stycket, eller
4. anledning till hävning föreligger enligt 7 § andra eller tredje styckena.

Registreringen får inte upphävas på den grunden att den som fått registreringen varit berättigad endast till viss andel av formgivningen.

Talerätt

27 § En talan om hävning eller en begäran om hävning i administrativ ordning hos Patentverket får föras respektive begäras endast av följande personer i nedan angivna fall:

1. Den som anser sig vara berättigad till formgivningen, om yrkandet grundas på att det enligt 1 § första stycket finns hinder mot att registreringen består.

2. Den som ansöker om eller innehar rättigheten, om yrkandet grundas på att det enligt 7 § andra eller tredje styckena finns hinder mot att registreringen består.

3. Den person eller organisation som berörs av rättigheten, om yrkandet grundas på att det enligt 7 § första stycket 2 finns hinder mot att registreringen består.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen. Grundar sig yrkandet på att det enligt 7 § första stycket finns hinder mot att registreringen består, får talan föras även av den myndighet som regeringen bestämmer.

Talan vid domstol eller begäran om hävning hos Patentverket, som avses i första stycket 1, skall väckas inom ett år efter det att käranden eller sökanden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter som yrkandet grundas på. Var innehavaren av registreringen i god tro när formgivningen registrerades eller när rättigheten övergick på honom eller henne, får talan eller begäran om hävning hos Patentverket inte väckas respektive sökas senare än tre år efter registreringen.

Ansökan om upphävande i administrativ ordning

28 § Patentverket skall på begäran häva en registrering om det kan ske enkelt och utan dröjsmål.

Behandlingen av en ansökan om upphävande i administrativ ordning

29 § En ansökan om upphävande av en registrering i administrativ ordning skall göras hos Patentverket. Ansökan skall innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken. Ansökan skall vidare innehålla uppgift om den registrering som yrkas upphävd och de omständigheter som åberopas till grund för yrkandet. I övrigt skall ansökan uppfylla de föreskrifter som meddelas med stöd av 81 §. Sökanden skall också betala föreskriven ansökningsavgift.

Är ansökan så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning av ärendet, skall Patentverket förelägga sökanden att avhjälpa bristerna inom viss tid. Detsamma gäller om sökanden inte har betalat föreskriven ansökningsavgift. I föreläggandet skall sökanden upplysas om att ansökan kan komma att avvisas om han eller hon inte följer föreläggandet. Följer sökanden inte föreläggandet skall ansökan avvisas.

Ansökan skall också avvisas, om den avser någon annan åtgärd än upphävande av en registrering eller om det finns något annat hinder mot att den tas upp.

30 § Tar Patentverket upp ansökan, skall verket förelägga innehavaren av registreringen att yttra sig över ansökan inom viss tid, om det inte är uppenbart att sökandens yrkande är ogrundat. Är det uppenbart att sökandens yrkande är ogrundat, skall Patentverket avslå ansökan.

Föreläggandet skall innehålla en uppmaning till innehavaren att ange om han eller hon medger eller bestrider ansökan och skälen för ett bestridande. Vidare skall innehavaren uppmanas att lämna de uppgifter om sig själv som avses i 33 kap. 1 § första–tredje styckena rättegångsbalken, i den mån uppgifterna i ansökan är ofullständiga eller felaktiga. I föreläggandet skall innehavaren upplysas om att ärendet kan komma att avgöras även om han eller hon inte svarar i rätt tid.

Föreläggandet skall, tillsammans med ansökan och övriga handlingar, delges innehavaren i enlighet med vad som enligt rättegångsbalken gäller för delgivning av stämning i tvistemål.

Ansökan om återvinning

31 § Innehavaren av en registrering som blivit helt eller delvis upphävd får ansöka om återvinning mot beslutet. Ansökan om återvinning skall vara skriftlig och ha kommit in till Patentverket inom en månad från dagen för beslutet. Har innehavaren ansökt om återvinning i rätt tid skall Patentverket överlämna ärendet till Stockholms tingsrätt. I annat fall skall Patentverket avvisa ansökan.

Sedan ett ärende överlämnats till tingsrätten skall talan anses väckt när ansökan om upphävande i administrativ ordning kom in till Patentverket. De handlingar som sökanden gett in skall anses som stämningsansökan och stämning i målet skall anses utfärdad när rätten beslutar om målets handläggning. Har Patentverket meddelat ett beslut om upphävande av registreringen skall detta anses som tredskodom.

Överlämnande av ärende om upphävande i administrativ ordning till tingsrätt

32 § Om Patentverket inte tar ställning till en begäran om hävning i administrativ ordning på den grunden att prövningen inte kan göras enkelt och utan dröjsmål, skall sökanden genast underrättas om det. Om sökanden vill hålla fast vid sitt yrkande kan han eller hon begära att målet överlämnas till Stockholms tingsrätt.

33 § Vill sökanden att målet skall överlämnas till Stockholms tingsrätt skall han eller hon begära detta skriftligen. Begäran skall ha kommit in till Patentverket inom en månad från den dag då underrättelsen sändes till honom eller henne.

I sin begäran om överlämnande skall sökanden ange de omständigheter och bevis som han eller hon vill åberopa i rättegången vid tingsrätten. Sökanden skall samtidigt lämna in de skriftliga bevis och andra handlingar som han eller hon åberopar.

Om sökanden har begärt överlämnande i rätt tid, skall Patentverket överlämna målet till Stockholms tingsrätt. Begär sökanden inte i rätt tid att ärendet överlämnas till tingsrätten skall ärendet avskrivas.

Ändring i en registrerad formgivning

34 § På innehavarens begäran får en registrering förklaras delvis ogiltig av Patentverket, om formgivningen i ändrad form uppfyller förutsättningarna för registrering enligt denna lag samt behåller sin identitet.

Under de förutsättningar som anges i första stycket, får en domstol förklara en registrering delvis ogiltig, om innehavaren yrkar det eller medger ett yrkande härom.

För en begäran om ändring som sker utan samband med ett ärende om prövning i administrativ ordning av en registrering, skall innehavaren betala en särskild avgift.

Bättre rätt till formgivningen

35 § Har en formgivning registrerats för annan än den som har rätt till den, skall rätten på talan av den som har rätt till formgivningen överföra registreringen på denne. Motsvarande gäller för Patentverket i samband med en prövning om hävning i administrativ ordning.

Visar någon inför Patentverket, att han eller hon har bättre rätt till formgivningen som är föremål för ansökan om registrering, skall Patentverket överföra ansökan på denna person, om han eller hon yrkar det. Den som får en ansökan överförd på sig skall betala ny ansökningsavgift.

Påstår någon inför Patentverket i fall som avses i första eller andra stycket att han eller hon har bättre rätt till en formgivning än sökanden eller innehavaren, och är saken tveksam, får Patentverket förelägga den som påstår sig ha bättre rätt att väcka talan inom viss tid. Om han eller hon inte gör det, får påståendet lämnas utan avseende vid den fortsatta prövningen om registrering eller prövning i administrativ ordning av en registrering.

36 § Har den som en registrering överförs från i god tro börjat utnyttja den registrerade formgivningen i Sverige eller vidtagit väsentliga åtgärder för detta, får han eller hon mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt fortsätta det påbörjade eller avsedda utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art. Sådan rätt tillkommer under motsvarande förutsättningar innehavare av licens som är antecknad i registret.

Rätt enligt första stycket kan övergå till annan endast tillsammans med den rörelse i vilken ett utnyttjande sker eller var avsett att ske.

Sammanfallande av prövning vid domstol och Patentverket

37 § Pågår ett mål om bättre rätt vid domstol, skall Patentverket förklara ärendet om registrering eller prövning av en registrering i administrativ ordning vilande tills målet avgjorts slutligt, om det inte finns särskilda skäl att fortsätta handläggningen.

Om någon yrkar överföring av ansökan får den inte ändras, avskrivs, avslås eller bifallas förrän yrkandet har prövats slutligt.

Pågår ett mål om registreringens giltighet vid domstol, skall Patentverket förklara ett ärende om ändring av registreringen enligt 34 § vilande tills målet slutligt avgjorts.

Avstående från formskyddet

38 § Om innehavaren av formskyddet hos Patentverket avstår från skyddet, skall verket stryka registreringen ur registret. Licenstagare och panthavare, som är antecknade i registret, skall ges tillfälle att yttra sig innan registreringen stryks ur registret.

Är rättigheten utmätt, belagd med kvarstad eller tagen i anspråk genom betalningssäkring eller är tvist om överföring av registrering anhängig, får registreringen inte på begäran av innehavaren strykas ur registret så länge utmätningen, kvarstaden eller betalningssäkringen består eller tvisten inte blivit slutligt avgjord.

En registrering kan innehålla uppgifter från innehavaren om ett begränsat undantag från formskydd för denne.

Anteckning om upphävande av registrering m.m.

39 § Om en registrering upphävs helt eller delvis av domstol eller Patentverket, skall detta, när avgörandet vunnit laga kraft, antecknas i registret och kungöras.

Detsamma gäller om innehavaren inte förnyar en registrering eller om han eller hon begär att den skall strykas ur registret.

6 kap. Överklagande av Patentverkets beslut

Ärenden angående registrering av formgivning

40 § Ett slutligt beslut av Patentverket i ett ärende angående ansökan om registrering får överklagas av sökanden, om det gått honom eller henne emot. Sökanden får också överklaga Patentverkets beslut att avslå en begäran om återupptagning enligt 19 § tredje stycket och verkets beslut att bifalla ett yrkande om överföring enligt 35 § andra stycket. Ett beslut att avslå ett yrkande om överföring får överklagas av den som framställt yrkandet.

Andra slutliga beslut av Patentverket än de som nämns i första stycket och 41 § får överklagas av den som beslutet rör om det gått honom eller henne emot.

Överklagande enligt första och andra styckena görs hos Patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till Regeringsrätten inom två månader från beslutets dag. Vid ett överklagande till Regeringsrätten tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut.

Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av ett överklagande till Regeringsrätten och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

Ärenden angående upphävande i administrativ ordning

41 § Överklagande av beslut varigenom ett ärende om upphävande i administrativ ordning avgjorts på annat sätt än genom att registreringen hävts helt eller delvis görs hos Stockholms tingsrätt inom tre veckor från beslutets dag. Patentverkets beslut under handläggningen av ett ärende får inte överklagas särskilt.

Patentverkets beslut att överlämna ett ärende till tingsrätten och avskrivningsbeslut enligt 33 § tredje stycket får inte överklagas.

7 kap. Straffansvar, ersättningskyldighet, vitesförbud och inträngsundersökning

Straffansvar

42 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet gör intrång i ett formskydd skall dömas till böter eller fängelse i högst två år. För försök eller förberedelse skall dömas till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 48 eller 49 §§ får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i första stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Skadestånd

43 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör intrång i ett formskydd skall betala skäligen ersättning för utnyttjandet av formgivningen. Därutöver skall ersättning betalas för den skada som intrånget i övrigt medför varvid hänsyn skall tas särskilt till

1. rättighetshavarens uteblivna försäljning,
2. den vinst som intrångsgöraren har gjort till följd av intrånget,
3. den skada som hänför sig till formgivningens anseende,
4. rättighetshavarens intresse av att intrång i ett skydd inte begås.

Vid bestämmande av ersättning för rättighetshavarens uteblivna försäljning skall en nedgång i försäljningen anses orsakad av intrånget, om det föreligger övervägande sannolikhet för ett sådant orsakssamband.

Vid uppskattningen av de förluster som en sälunda bestämd nedgång i försäljningen medfört, skall förlusterna anses ha den omfattning som innehavaren påstår, om hans eller hennes beräkningar framstår som skäligen och intrångsgöraren inte visar att beräkningarna är felaktiga. Motsvarande skall gälla vid uppskattning av intrångsgörarens vinst.

Begränsning av skadestånd

44 § Den som utan uppsåt eller oaktsamhet gör intrång i ett formskydd skall betala ersättning för utnyttjandet av formgivning, om och i den mån det är skäligt.

Rätten till ersättning för intrång i ett formskydd preskriberas, om talan inte väcks inom fem år från det att skadan uppkom.

Intrång innan registrering sker

45 § Utnyttjar någon en formgivning, som avses med en ansökan om registrering, efter det att en handling som visar formgivningen blivit allmänt tillgänglig, gäller vad som sägs om intrång i ett formskydd. För intrång före dagen för registrering får inte dömas till straff.

Vad som sägs i första stycket gäller endast om registrering sker.

Ersättning för skada på grund av ett utnyttjande innan kungörelse skett enligt 21 § får bestämmas endast enligt 44 § första stycket.

Om ersättningstalan väcks senast ett år efter det att formgivningen registrerades skall 44 § andra stycket inte tillämpas.

Straff och skadestånd vid underlåtenhet att fullgöra upplysningsplikt

46 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet, som inte är ringa

1. underlåter att fullgöra vad som åligger honom eller henne enligt 23 §,

2. i fall som avses i 23 § lämnar felaktig upplysning, om straff för gärningen inte är föreskrivet i brottsbalken.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till underlåtenhet eller förfarande som avses i första stycket skall ersätta uppkommen skada. Är oaktsamheten ringa, kan ersättningen jämkas.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

Förebyggande av fortsatt intrång

47 § På yrkande av den som lidit intrång i sitt formskydd får domstolen efter vad som är skäligt för att förebygga fortsatt intrång besluta att en produkt som tillverkats eller förts in i Sverige i strid mot annans formskydd eller ett föremål vars användande skulle innebära intrång, skall ändras på visst sätt eller sättas i förvar för återstoden av skyddstiden eller förstöras eller, i fråga om en olovligen tillverkad eller en till Sverige införd produkt, mot lösen lämnas ut till den som lidit intrånget. Detta gäller inte mot den som i god tro har förvärvat egendomen eller särskild rätt till den och själv inte gjort intrång.

Egendom som avses i första stycket får tas i beslag, om det skäliga kan antas att ett brott enligt 42 § har begåtts. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Trots vad som sägs i första stycket får domstolen, om det finns synnerliga skäl, på yrkande besluta att en innehavare av egendom som avses i första stycket skall få förfoga över egendomen under återstoden av skyddstiden eller del av den, mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt.

Bestämmelserna i första-tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse enligt 42 § första stycket.

Vitesförbud

48 § På yrkande av innehavaren av skyddet eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja en formgivning får domstolen vid vite förbjuda den som gör intrång att fortsätta med detta.

Interimistiskt vitesförbud

49 § Om käranden visar sannolika skäl för att intrång förekommer och om man skäligen kan befara att svaranden genom att fortsätta intrånget minskar värdet av formskyddet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas skall svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

När målet avgörs skall domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt första stycket skall bestå.

Utdömmande av vite

50 § Talan om att vite skall dömas ut förs av den som ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Inträngsundersökning

51 § Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, får domstolen för att bevisning skall kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos honom eller henne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget (inträngsundersökning).

Ett beslut om inträngsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men som åtgärden i övrigt innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök och förberedelse enligt 42 § första stycket.

52 § Ett beslut om inträngsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång. Vad som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstolsbehörighet i fråga om tvist som skall tas upp i annan ordning än inför domstol skall dock inte tillämpas.

En fråga om inträngsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av skyddet eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja formgivningen. Om rättegång inte är inledd, skall yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas skall motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt skall en fråga om inträngsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegången.

53 § Ett beslut om inträngsundersökning skall innehålla uppgifter om

1. vilket ändamål undersökningen skall ha,
2. vilka föremål och handlingar som man får söka efter, och
3. vilka utrymmen som får genomsökas.

Om det behövs, skall domstolen även förordna om andra villkor för verkställandet.

54 § Ett beslut om inträngsundersökning gäller omedelbart. Om ansökan om verkställighet inte har gjorts inom en månad från beslutet, förfaller det.

Om sökanden inte inom en månad från det att verkställigheten avslutats väcker talan eller på något annat sätt inleder ett förfarande om saken, skall en åtgärd som företagits vid verkställigheten av inträngsundersökningen omedelbart gå åter, i den utsträckning det är möjligt. Detsamma gäller om ett beslut om inträngsundersökning upphävs sedan verkställighet genomförts.

55 § Ett beslut om inträngsundersökning verkställs av kronofogdemyndigheten enligt de villkor som domstolen har föreskrivit och med tillämpning av 1–3 kap., 16 kap. 10 §, 17 kap. 1–5 §§ samt 18 kap. utsökningbalken. Sökandens motpart skall underrättas om verkställigheten endast om beslutet om inträngsundersökning har tillkommit efter motpartens hörande. Myndigheten har rätt att ta fotografier och göra film- och ljudupptagningar av sådana föremål som den får söka efter. Myndigheten har också rätt att ta kopior av och göra utdrag ur sådana handlingar som den får söka efter.

En inträngsundersökning får inte omfatta en skriftlig handling som avses i 27 kap. 2 § rättegångsbalken.

56 § När ett beslut om inträngsundersökning skall verkställas har motparten rätt att tillkalla ett juridiskt biträde. I avvaktan på att biträdet inställer sig får verkställigheten inte påbörjas. Detta gäller dock inte, om

1. undersökningen därigenom onödigt fördröjs, eller
2. det finns en risk att ändamålet med åtgärden annars inte uppnås.

Vid verkställigheten får kronofogdemyndigheten anlita det biträde av en sakkunnig som behövs.

Myndigheten får tillåta att sökanden eller ett ombud för sökanden är närvarande vid undersökningen för att bistå med upplys-

ningar. Om ett sådant tillstånd ges, skall myndigheten se till att sökanden eller ombudet inte i större utsträckning än som kan motiveras av verkställigheten får kännedom om förhållanden som kommer fram.

57 § Fotografier och film- och ljudupptagningar av föremål samt kopior av och utdrag ur handlingar skall förtecknas och hållas tillgängliga för sökanden och motparten.

Ställande av säkerhet vid interimistiskt vitesförbud och inträngsundersökning

58 § Ett beslut om interimistiskt vitesförbud enligt 49 § eller inträngsundersökning enligt 51 § får meddelas endast om kändan eller sökanden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden eller motparten. Saknar kändan eller sökanden förmåga att ställa säkerhet, får domstolen befria kändan eller sökanden från det. I fråga om slaget av säkerhet gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden eller motparten.

Överklagande av beslut om interimistiskt vitesförbud och inträngsundersökning

59 § I fråga om överklagande av domstolens beslut om interimistiskt vitesförbud och inträngsundersökning och i fråga om handläggningen i högre domstol gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken. Motsvarande skall gälla beslut som avses i 58 §.

8 kap. Rättegångsbestämmelser

Underrättelseskyldighet i mål och ärenden om hävning av eller intrång i formskydd

60 § Den som vill väcka talan om hävning eller överföring av en registrering skall anmäla detta till Patentverket och underrätta de licenstagare som är antecknade i registret. Vid ansökan om hävning

eller överföring hos Patentverket skall verket underrätta de licensstagare som är antecknade i registret.

Vill licenstagare väcka talan om intrång i ett formskydd eller om fastställelse enligt 13 kap. 2 § rättegångsbalken, skall han eller hon underrätta innehavaren av skyddet om detta.

Om den som är skyldig att underrätta Patentverket, innehavare eller licenstagare enligt första och andra styckena inte gör detta skall talan avvisas.

Vad som sägs om licenstagare i denna paragraf gäller även den som enligt registret har panträtt i formgivningen.

Behörig domstol

61 § Stockholms tingsrätt är rätt domstol i mål som gäller

1. bättre rätt till formgivning som söks registrerad,
2. ogiltighet av en registrering eller överföring av en registrerad formgivning,
3. intrång i formskydd,
4. fastställsetalan som angår en registrerad formgivning.

I mål om intrång i formskydd får innehavaren även föra talan om intrång i upphovsrätt eller varumärkesrätt i de fall han eller hon gör gällande att den registrerade formgivningen även är skyddad genom en sådan ensamrätt.

Underrättelse om domar

62 § Dom eller beslut i mål som avses i 61 § skall av domstolen sändas till Patentverket.

9 kap. Övriga bestämmelser

Ombud

63 § Patentverket får förelägga en sökande som inte har hemvist i Sverige att för sig ställa ett ombud med behörighet att ta emot delgivning i ärendet och med hemvist här i landet, samt att anmäla ombudet hos verket. Om sökanden inte följer föreläggandet, får delgivning ske genom att handlingen sänds med posten till sökan-

den under dennes senaste kända adress. Delgivning skall anses ha skett när detta har blivit fullgjort.

64 § En innehavare av en registrering som inte har hemvist i Sverige skall ha ett ombud som är bosatt här i landet. Ombudet skall ha behörighet att för innehavaren ta emot delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om registreringen med undantag av stämning i brottmål och föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. Ombudet skall anmälas till Patentverket och antecknas i registret.

Om innehavaren inte anmält något ombud enligt första stycket, kan delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges sänds till honom eller henne i den i registret antecknade adressen. Om någon fullständig adress inte är antecknad i registret, får delgivning ske genom att handlingen hålls tillgänglig hos Patentverket och genom att ett meddelande om detta och om handlingens huvudsakliga innehåll kungörs. Delgivning skall anses ha skett när detta har blivit fullgjort.

65 § Regeringen kan under förutsättning av ömsesidighet förordna, att bestämmelserna i 63 eller 64 §§ inte skall gälla för sökande eller innehavare av formskydd som har hemvist i viss främmande stat eller har ett i den staten bosatt ombud som anmälts hos Patentverket och har den behörighet som avses i nämnda paragrafer.

Licens

66 § Innehavaren av formgivningen kan ge annan rätt att utnyttja denna. En licenstagare får inte överlåta sin rätt vidare, utan samtycke av innehavaren till formgivningen. Ingår licensen i en rörelse får den dock överlåtas i samband med rörelsen, om inte annat avtalats. I sådant fall svarar överlåtaren alltjämt för att licensavtalet fullgörs.

Har licens upplåtits eller överlåtits skall på begäran en anteckning göras i registret. Den som begär att en anteckning görs skall betala föreskriven avgift.

Om det visas att licensen har upphört att gälla, skall anteckningen strykas ur registret.

Pantsättning av en formgivning

67 § Rätten till en registrerad formgivning eller en nationell ansökan om registrering av en formgivning kan pantsättas enligt 68–76 §§.

Panträtt i en ansökan om registrering av en formgivning omfattar också en formgivning som avdelas ur den ursprungliga ansökan.

Pantsättning kan också avse internationell registrering av formgivning som har kungjorts enligt 84 § andra stycket.

68 § Panträtt i egendom som avses i 70 § uppkommer genom registrering av ett skriftligt avtal om pantsättning av egendomen. Ansökan om registrering görs hos Patentverket.

Om en registrerad panträtt har övergått till någon annan, skall det på begäran antecknas i registret eller i Patentverkets diarium.

Har panträtt upplåtits till flera var för sig, har den upplåtelse företräde för vilken ansökan om registrering först kom in till Patentverket, om inte något annat har avtalats.

Görs samma dag ansökan om registrering av flera upplåtelse, har de sinsemellan företräde efter den tidsföljd i vilken de har ägt rum, om inte något annat har avtalats. Är upplåtelse samtidiga eller kan det inte utredas i vilken tidsföljd de har skett, har de lika rätt.

Ansökan om registrering av pantupplåtelse

69 § Ansökan om registrering enligt 68 § görs av den som har rätten till formgivningen eller ansökan om registrering av en formgivning eller av den till vilken panträtten har upplåtits. Sökanden skall styrka upplåtarens rätt till formgivningen eller ansökan om skydd för formgivningen.

Vid tillämpning av denna paragraf skall den som i registret är antecknad som innehavare till en registrerad formgivning anses ha rätt till formgivningen, om inte något annat framgår i ärendet. Avser ansökan om registrering pantsättning av en ansökan om registrering, skall den som i Patentverkets diarium har registrerats som sökande anses ha rätt till ansökningen av en formgivning, om inte något annat framgår i ärendet.

Ansökan får inte bifallas om upplåtaren, när ansökan om registrering görs, inte är behörig att förfoga över den pantförskrivna

egendomen på grund av utmätning, konkurs, omyndighet, betalningssäkring, kvarstad eller någon annan anledning.

70 § Ett avtal om pantsättning kan registreras när formgivningen har registrerats eller, om avtalet avser en ansökan om registrering av en formgivning, när ansökan har registrerats i Patentverkets diarium.

Om en pantsatt ansökan om registrering av en formgivning leder till att formgivningen registreras, gäller därefter rätten till den registrerade formgivningen som pantobjekt.

71 § Även om en panträtt har registrerats, gäller panträtt i den pantsatta egendomen endast om pantavtalet har ingåtts av någon som var rätt ägare till egendomen och behörig att förfoga över den och om avtalet inte heller av någon annan anledning är ogiltigt.

72 § Panträtten är förfallen, om rätten till formgivningen eller ansökan om registrering av en formgivning har överförts på någon annan eller på grund av bestämmelserna i denna lag inte vidare skall gälla.

73 § Registreringen av en panträtt skall strykas, om panträtten genom en dom som har vunnit laga kraft har förklarats ogiltig eller om panträtten har förfallit eller annars har upphört att gälla.

74 § Pantsättningen gäller från tiden för ansökan om registrering enligt 68 § mot den som senare förvärvar äganderätt eller annan rätt till egendomen.

Ett licensavtal gäller mot panthavaren, om avtalet har slutits före ansökan om registrering av pantavtalet.

75 § Bestämmelser i annan lag om handpanträtt vid utmätning eller i konkurs gäller också för panträtt i rätten till en formgivning eller en ansökan om registrering av en formgivning. När ansökan om registrering enligt 68 § kommer in till Patentverket medför det samma rättsverkningar som när en panthavare tar en lös sak i besittning.

Säljs rätten till en pantsatt formgivning eller pantsatt ansökan om registrering av en formgivning vid utmätning eller konkurs, består sådana licensavtal som avses i 74 § andra stycket.

76 § Pantborgenären får sälja panten och ta ut sin fordran ur köpeskillingen endast om han eller hon dessförinnan har underrättat gäldenären och andra kända sakägare om försäljningen och dessa har fått skäligt rådrom att bevaka sin rätt.

Vid en försäljning enligt denna paragraf består sådana licensavtal som avses i 74 § andra stycket.

Rättsverkan av anteckning om innehavare m.m.

77 § I mål eller ärenden om en nationellt registrerad formgivning skall den som är antecknad som innehavare i registret anses vara innehavare av registreringen.

Överlåtelsen av rätten till en nationell registrering av en formgivning skall på begäran antecknas i registret och kungöras. Har samregistrering skett kan anteckning om överlåtelse endast ske beträffande samtliga formgivningar. Den som begär att en ny innehavare skall antecknas skall betala föreskriven avgift.

I mål eller ärenden om en internationellt registrerad formgivning skall den som är antecknad som innehavare i det internationella registret anses vara innehavare av den internationella registreringen.

Arbetstagares formgivning

78 § Om inte annat avtalats, skall en formgivning som en anställd tagit fram som ett led i sina arbetsuppgifter tillfalla arbetsgivaren.

Preklusion m.m.

79 § Om en registrering av en formgivning har upphävts genom ett beslut eller en dom som har vunnit laga kraft, får domstolen inte döma till skadestånd eller straff eller besluta om annan åtgärd enligt 42–45 §§ och 47–49 §§.

I mål om intrång i en registrerad formgivning skall domstolen, på yrkande av den mot vilken talan förs, förklara målet vilande i avvaktan på att frågan om upphävande av registreringen slutligt avgjorts. Är talan om upphävande inte väckt, skall domstolen förelägga honom eller henne att göra det inom viss tid.

Vad som sägs i andra stycket gäller i tillämpliga delar sådan talan som avses i 61 § första stycket 4.

Avgifter

80 § I ärenden som rör ansökan om registrering av formgivning eller om förnyelse av en registrering skall sökanden betala ansöknings- eller förnyelseavgift.

I förekommande fall skall sökanden dessutom betala följande avgifter:

- Klassavgift för varje klass av produkter utöver den första,
- Samregistreringsavgift för varje formgivning utöver den första,
- Förvaringsavgift för varje modell,
- Kungörelseavgift för kungörande av varje bild utöver den första.

Förnyelseavgift som betalas efter utgången av löpande registreringsperiod utgår med ett förhöjt belopp.

Den som ansöker om registrering av ett avtal om pantsättning enligt 67–76 §§ skall betala en avgift.

Bemyndiganden

81 § Regeringen fastställer avgifter enligt denna lag.

Närmare föreskrifter för tillämpligheten av denna lag meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Patentverket.

10 kap. Internationella registreringar

Definition

82 § Med en internationell registrering av formgivning avses en registrering av formgivning som den internationella byrån hos Världspanisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO) gjort i det internationella formgivningsregistret enligt överenskommelsen den 2 juli 1999 om ändringar av Haag-överenskommelsen från den 6 november 1925 om internationell registrering av formgivning (Genève-avtalet).

Patentverket är registreringsmyndighet i Sverige i ärenden om internationell registrering av formgivning.

Ansökan om internationell registrering av formgivning

83 § Den som är svensk medborgare, har hemvist i Sverige eller driver rörelse här, kan ansöka om internationell registrering av en formgivning. Ansökan skall lämnas in hos den internationella byrån eller Patentverket. Den skall uppfylla de formella krav som Genève-avtalet föreskriver.

Lämnas ansökan in hos Patentverket skall verket inom den i Genève-avtalet angivna tiden sända ansökan till den internationella byrån. För detta skall betalas en av regeringen bestämd avgift.

Begäran om att en internationell registrering skall gälla i Sverige

84 § När Patentverket får en underrättelse från internationella byrån med en begäran om att en registrering skall gälla i Sverige, skall Patentverket undersöka om villkoren för registrering enligt 2 § 1 och 7 § första stycket är uppfyllda.

Finns enligt första stycket inget hinder mot att en internationell registrering gäller i Sverige, skall den tas in i det svenska registret och kungöras med uppgift om att den gäller i Sverige.

Hinder mot att en internationell registrering gäller i Sverige

85 § Om det finns något hinder enligt 84 § första stycket, skall Patentverket besluta att den internationella registreringen helt eller delvis inte skall gälla i Sverige.

Ett sådant beslut får grundas endast på hinder mot registreringen som meddelats till internationella byrån inom den tid som föreskrivs i Genève-avtalet.

En underrättelse enligt andra stycket skall innehålla skälen till varför den internationella registreringen helt eller delvis inte skall gälla i Sverige.

Verkan av en internationell registrering

86 § För en internationell registrering har 1–12 §§, 23–24 §§, 26–62 §§, 67–79 §§ och 81 § andra stycket motsvarande tillämpning.

En internationell registrering gäller från den dag den anses ha skett vid internationella byrån. Registreringen kan förnyas genom ansökan hos internationella byrån i enlighet med vad som föreskrivs i Genève-avtalet. När Patentverket får en underrättelse om att förnyelse skett skall uppgift om detta tas in i registret och kungöras.

För tiden innan uppgift om att en internationell registrering gäller i Sverige tagits in i det svenska registret och kungjorts tillämpas vad som i lagen föreskrivs om en ansökan om registrering av en formgivning.

Verkan av att en internationell registrering upphör

87 § Om en internationell registrering som gäller i Sverige upphör att gälla helt eller delvis, upphör dess verkan här i landet i motsvarande utsträckning. En anteckning om detta skall göras i registret och kungöras.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft i fråga om 1 § andra stycket, 67 § tredje stycket, 77 § tredje stycket och 10 kap. den dag regeringen bestämmer och i övrigt den...
2. Genom lagen upphävs mönsterskyddslagen (1970:485).
3. Om det i lag eller annan författning hänvisas till föreskrifter som har ersatts med bestämmelser i formskyddslagen, skall hänvisningen avse de nya bestämmelserna.
4. För registreringar som skett till följd av ansökningar som kommit in till Patentverket före ikraftträdandet skall äldre bestämmelser om invändning mot registrering tillämpas.
5. Giltigheten av sådana registreringar som avses i p 4 får endast prövas efter talan vid allmän domstol.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

Härigenom föreskrivs att 10 § i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

10 §¹

Upphovsrätt till ett verk gäller även om verket har registrerats som *mönster*.

Upphovsrätt till ett verk gäller även om verket har registrerats som *formgivning*.

Upphovsrätt gäller inte till kretsmönster för halvledarprodukter. Om rätten till sådana kretsmönster finns särskilda bestämmelser.

¹ Senaste lydelse 1994:190.

3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100) att 8 kap. 13 § skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

13 §

Sekretess gäller i ärende om ansökan om patent för i uppgift om uppfinning eller företagshemlighet, om annat inte följer av gällande lagstiftning om patent.

Sekretess gäller för sådan uppgift angående uppfinning som har lämnats till myndighet enligt lagstiftning om arbetsgivares rätt till arbetstagares uppfinningar. Om patent har sökts på uppfinningen, gäller dock sekretessen endast om uppgiften omfattas av sekretess enligt första stycket.

Sekretess gäller i ärende om registrering av *mönster* för uppgift om *mönstret*, om *sökanden begär det och* annat inte följer av gällande lagstiftning om mönsterskydd.

Sekretess gäller i ärende om registrering av *formgivning* för uppgift om *formgivningen*, om annat inte följer av gällande lagstiftning om *formskydd*.

Sekretess gäller i mål eller ärende om formgivning för uppgift om enskildas affärs- eller driftförhållanden om part begär detta och det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. Sekretess gäller dock inte för sådana uppgifter som har betydelse för bedömning av ensamrättens uppkomst, omfattning eller bestånd i fråga om formgivning.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt andra stycket första meningen i högst tjugo år.

1 Inledning

1.1 Bakgrund och utredningens uppdrag

Regeringen bemyndigade vid ett regeringssammanträde den 25 mars 1999 chefen för Justitiedepartementet att tillkalla en särskild utredare för att se över ML. Det grundläggande skälet till översynen var den betydelse mönsterdirektivet har för lagens innehåll. De genomgripande förändringar mönsterdirektivet medför har således påkallat en översyn. Även bortsett från detta har den utveckling som skett inom det industriella rättsskyddet sedan ML:s tillkomst i vissa avseenden gjort det nödvändigt att se över lagen. Här kan exempelvis nämnas det förslag till ny VmL som tidigare i år presenterats av Varumärkeskommittén. Till detta kan fogas att det i och med det moderna samhällets framväxt har uppstått nya behov och anspråk, som inte tillgodoses av den nuvarande lagen.

Avslutningsvis har i direktiven till utredningen framhållits mönsterskyddets betydelse för den internationella handeln. Mot denna bakgrund finns det ett behov för att överväga om Sverige bör tillträda Haagöverenskommelsen om internationell registrering av mönster.

Direktiven för utredningen finns återgivna i sin helhet i *bilaga 1*.

1.2 Utredningens arbete

Utredningen inledde sitt arbete i augusti 1999 och har lämnat ett delbetänkande (Mönster, Form, Design – Förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m.m., SOU 2000:79). I delbetänkandet, som lämnades i början av september år 2000, behandlade utredningen i första hand de anpassningar av ML som föranleddes av mönsterdirektivet. I det sammanhanget fann utredningen det även nödvändigt att se över vissa delar av förfarandet vid registrering av mönster.

En omständighet som påverkat utredningens överväganden är att arbetet med slutbetänkandet avslutades innan lagrådsremiss eller proposition lämnats med anledning av delbetänkandet. I samband med att en allmän översyn av ML gjorts i slutbetänkandet har utredningen funnit anledning att beakta vissa synpunkter som framkom under remissbehandlingen av delbetänkandet.

Direktiven lämnar utredningen stort utrymme att utreda behovet av andra reformåtgärder än de som omedelbart var påkallade av mönsterdirektivet. Tids- och arbetsplanering gjorde det dock nödvändigt att begränsa undersökningen till vissa delar av ML, där reformbehovet framstod som mest nödvändigt. En naturlig utgångspunkt var i det sammanhanget att utifrån direktivets innehåll bestämma reformbehovets omfattning. En annan utgångspunkt för att närmare bestämma reformbehovets omfattning var utvecklingen inom EU och de övriga nordiska länderna samt det förslag till ny varumärkeslagstiftning som Varumärkeskommittén arbetat med.

Direktiven nämner uttryckligen förfarandereglerna för mönsterregistrering. En inledande uppgift var därför att närmare se över bestämmelserna om förprovningens omfattning och vid vilken tidpunkt registrering och kungörelse av mönster – i förhållande till invändningsförfarandet – skall ske. Denna inledande del av utredningsarbetet presenterades därför redan i utredningens delbetänkande. Därefter tog sig utredningen an uppgiften att närmare utreda möjligheten till hävning av mönsterregistreringar i administrativ ordning. I det sammanhanget framstod det som naturligt för utredningen att även se över förfarandereglerna vid mönsterregistrering i stort. Bl.a. togs då upp möjligheten att på elektronisk väg ge in ansökningar om mönsterregistrering, som enligt direktiven skulle övervägas.

Utöver de studier av förfarandet för registrering av ett mönster, som direkt föranletts av vad som nämns i direktiven, har följande delar av förfarandet studerats: möjligheten till sekretess i samband med att en ansökan om registrering lämnas in till Patentverket, rätten till s.k. konventions- och utställningsprioritet samt om det skall vara möjligt att framställa en invändning mot en registrering.

I omedelbar anslutning till arbetet med att se över förfarandet har arbetet med en översyn av ML i materiellt hänseende bedrivits. En naturlig utgångspunkt var även här direktiven. Bland de frågor som togs upp i ett senare skede var sådant som rörde sanktioner

vid intrång i en ensamrätt samt sakrättsliga frågor såsom pantsättning.

Enligt direktiven fanns det anledning att överväga ett svenskt tillträde till Haagöverenskommelsen om internationell registrering av mönster. I detta arbete, som skedde i slutet av utredningstiden, har sekreteraren besökt WIPO (internationella byrån) i Genève för att delta i ett seminarium om internationella registreringar av mönster.

Ett annat område som utredningen studerat är förhållandet mellan mönsterskyddet och reservdelar till fordon. I direktiven angavs om behovet för en sådan studie bl.a. följande.

I de fall mönsterskydd medges för reservdelar kan tillverkarna tillhandahålla reservdelar utan egentlig priskonkurrens eftersom de kan hindra andra från att marknadsföra sådana delar. Den närmare utformningen av mönsterskyddet för reservdelar får därför stor betydelse för sådana delar. I detta sammanhang står mönsterskaparens intresse av att få utdelning för sitt arbete mot bl.a. konsumenternas intresse av lägre priser genom konkurrens på reservdelsmarknaden.

För detta arbete utsåg regeringen den 18 januari 2000 en särskild grupp av experter att biträda den särskilde utredaren. Som ett led i studiet av denna fråga har sekreteraren hos Patentverket i Söderhamn (mönsterenheten) gått igenom de registreringar som skett av reservdelar till fordon för några biltillverkare. Möten har vidare hållits vid ett antal tillfällen med den grupp av experter som bistått den särskilde utredaren. Till detta kommer att den särskilde utredaren och sekreteraren sammanträffat med representanter för berörda grupper. I kapitel 9 beskrivs närmare de särskilda problem av utredningsteknisk art som varit förknippade med denna del av utredningens arbete.

Det skall slutligen framhållas att utredningen haft ett nära samarbete med Patentverkets mönsterenhet i Söderhamn samt att samråd skett med Varumärkeskommittén (Ju 1997:11) och 1999 års Patentprocessutredning (Ju 1999:12).

1.3 Närmare om det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbete som förekom före den 1 september 2000 finns närmare beskrivet i utredningens delbetänkande (se SOU 2000:79 s. 38 f.). Därefter har inom ramen för det nordiska samar-

betet hållits ytterligare ett möte. Detta hölls i Stockholm den 8 och den 9 mars 2001. Vid mötet deltog representanter för Patentverken i de nordiska länderna, representanter för det norska Justisdepartementet, det finska Industri- och handelsministeriet och Justitiedepartementet i Sverige. Utöver detta möte har kontakter skett löpande mellan de nordiska länderna. Utredaren och sekreteraren har även under hösten 2000 vid ett tillfälle sammanträffat med representanter för det finska Industri- och handelsministeriet för att diskutera de kommande förändringarna i mönsterrätten.

1.4 Utredningens lagförslag

1.4.1 Allmänt om lagförslagen

ML utarbetades i nära nordiskt samarbete. En viktig uppgift för utredningen har varit att i största möjliga utsträckning bibehålla en enhetlighet mellan de nordiska ländernas lagstiftning på detta område. Enligt direktiven skall en fortsatt nordisk rättslikhet eftersträvas.

Så som utredningen uppfattat detta skall, om möjligt, inte endast principiellt likartade lösningar åstadkommas, utan även en redaktionellt sett enhetlig utformning av lagarna eftersträvas.

Samarbetet mellan de skilda nordiska länderna har därför varit inriktat på att utarbeta förslag till en ny formskyddslag som så långt möjligt överensstämmer med motsvarande lagar i Danmark och Island och med ett föreliggande norskt förslag (utredningen återkommer i kapitel 4 till frågan om namnet på den nya svenska lagen).

Som anförs i Varumärkeskommitténs slutbetänkande (SOU 2001:26 s. 113) finns flera bestämmelser i de skilda nationella lagarna inom området för det industriella rättsskyddet som har ett likartat innehåll. Det gäller bl.a. bestämmelser om pant, utsökning, konkurs och sanktioner samt vissa processuella bestämmelser. Så långt möjligt bör dessa bestämmelser ha ett fortsatt likartat innehåll. Detta är även något som utredningen strävat efter. En viktig utgångspunkt har då givetvis varit vad som föreslagits av Varumärkeskommittén. På några punkter har dock utredningen funnit skäl att föreslå avvikande lösningar, bl.a. i fråga om bestämmelsen om skadestånd vid intrång i ensamrätten och bestämmelserna om talerätt. Såvitt gäller bestämmelsen om talerätt är den i huvudsak är föranledd av mönsterdirektivet.

1.4.2 Den redaktionella utformningen av förslaget till en ny lag m.m.

Strävan att uppnå en harmonisering mellan de nordiska lagarna har fått till följd att förslaget till en ny lag inte i alla avseenden fått samma formella utformning som svenska lagar brukar ha. Av utredningens delbetänkande har även framgått att redan mönsterdirektivet i vissa avseenden påverkat lagens formella utformning.

En tydlig skillnad mot hur en svensk lag brukar vara utformad är att lagförslaget har en genomgående paragrafnumrering i stället för ny paragrafnumrering för varje kapitel. Sverige är det enda nordiska land som inte använder genomgående paragrafnumrering. Det kan dock konstateras att detta inom immaterialrätten inte är något okänt fenomen. Såväl URL som PL har en genomgående paragrafnumrering av hänsyn till den nordiska rättslikheten. Även Varumärkeskommittén har vid utformningen av förslaget till en ny VmL använt sig av en genomgående paragrafnumrering. En sådan utformning av lagen leder givetvis till vissa oönskade konsekvenser i samband med framtida ändringar i lagen. Vid sådana ändringar blir det många gånger nödvändigt att införa s.k. bokstavsparagrafer (ett tydligt exempel på detta är URL). Men sådana olägenheter kan även uppstå om lagens kapitel inleds med en ny paragrafnumrering (som exempel på detta kan nämnas RB). Sammantaget har utredningen haft den uppfattningen att intresset av en harmonisering av de nordiska lagarna i redaktionellt hänseende överväger. Förslaget till en ny lag har därför en löpande paragrafnumrering.

Det finns givetvis en del bestämmelser i de skilda nordiska ländernas lagar som har ett sådant samband med annan nationell lagstiftning att det inte framstår som meningsfullt att eftersträva nordisk rättslikhet. Bland sådana bestämmelser kan nämnas regler av sakrättslig karaktär, sanktioner samt vissa processuella bestämmelser. I detta sammanhang finns enligt utredningens mening anledning att ta upp en redaktionell fråga med anknytning till reglerna om inträngsundersökning. Dessa bestämmelser infördes den 1 januari 1999 i samtliga lagar på det industriella rättsskyddets område, dvs. ML, VmL, PL och VäxtfL. Innehållet i bestämmelserna är detsamma i samtliga dessa lagar. Det rör sig om sammanlagt åtta paragrafer.

Mot bakgrund av att bestämmelserna är likalydande i samtliga nu nämnda lagar kan det ifrågasättas om inte de kunde ha sammanförts i en egen lag. Att överväga ett förslag med detta innehåll är

dock något som inte innefattas i direktiven till utredningen. Utredningen har därför avstått från att föreslå något sådant, men vill trots detta framhålla de redaktionella fördelarna med en sådan ordning. Det kan vidare påpekas att reglerna om inträngsundersökning i bl.a. Danmark och Finland har samlats på annat håll än i de olika lagarna inom det industriella rättsskyddets område.

En lag där bestämmelser om pant kunde samlas skulle även den ha fördelar i redaktionellt hänseende, även om skälen inte här är lika framträdande.

De nu omtalade bestämmelserna om inträngsundersökning och pant har starkt bidragit till att den eftersträfvade nordiska harmoniseringen inte fullt ut kunnat uppnås.

Lagens disposition

Lagen består av elva kapitel. Paragrafnumreringen är genomgående. Lagens disposition framgår av följande sammanställning.

- 1 kap. Formskyddet och dess innehåll
- 2 kap. Nationell registrering av formgivning
- 3 kap. Sekretess och uppgiftsskyldighet
- 4 kap. Registreringens giltighetstid
- 5 kap. Ogiltighet m.m.
- 6 kap. Överklagande av Patentverkets beslut
- 7 kap. Straffansvar, ersättningskyldighet, vitesförbud och inträngsundersökning
- 8 kap. Rättegångsbestämmelser
- 9 kap. Övriga bestämmelser
- 10 kap. Internationella registreringar

De danska och isländska lagarna samt det föreliggande norska förslaget har samma huvudsakliga disposition. Någon allmän översyn av mönsterskyddslagstiftningen har, som påpekats tidigare, ännu inte skett i Finland.

I sak föreligger det stora likheter mellan de skilda lagarna. Detta gäller särskilt de regler som bygger på mönsterdirektivet. De största skillnaderna gäller frågor som har koppling till andra rättsområden än mönsterrätten, t.ex. förvaltningsrätt, processrätt och straffrätt. I dessa delar har varje lands egen rättsordning givetvis satt sin prägel på respektive förslag.

I *bilaga 2* finns intagen en innehållsförteckning till utredningens förslag till formskyddslag.

1.5 Betänkandets disposition

Betänkandet är disponerat på följande sätt. I kapitel 2 ges en överblick av den mönsterrättsliga lagstiftningen i USA och Japan. Kapitel 3 innehåller en genomgång av förslaget till förordning om gemenskapsformgivning. Utredningen har här tagit sin utgångspunkt i ett förslag till EG-förordning av den 23 maj 2001 (7400/1/01). I kapitel 4 presenteras utredningens överväganden om varför det behövs en ny lag och vad namnet på denna bör vara. Kapitel 5 innehåller utredningens överväganden av frågor med anknytning till ansökan om skydd för formgivning, dvs. ansökan på elektronisk väg och sekretess m.m. I kapitel 6 presenteras utredningens överväganden och förslag om hävning av en registrering i administrativ ordning samt vissa andra frågor med anknytning till ensamrättens bestånd. Kapitel 7 innehåller utredningens överväganden med avseende på de sanktioner som kan göras gällande vid intrång i ensamrätten, bl.a. tas där upp frågor om rätten till ersättning. Kapitel 8 innehåller en redovisning av vissa övriga frågor som har samband med lagstiftningen om skydd för formgivning. I kapitel 9 lämnas en översiktlig redogörelse för mönsterskyddet för reservdelar och i anslutning till detta utredningens överväganden. Kapitel 10 ger en överblick av Haag-systemet om internationell registrering av mönster. Kapitlet innehåller även utredningens överväganden om huruvida Sverige bör tillträda konventionen i den form den kommit till uttryck i Genève-avtalet från år 1999. Kapitel 11 och 12 innehåller i sedvanlig ordning dels en beskrivning av vilka ekonomiska och andra konsekvenser utredningens förslag får, dels en författningskommentar.

2 Förhållandet i andra länder

I detta kapitel redogörs kortfattat för lagstiftning om skydd för mönster i några andra länder, nämligen USA och Japan. Utredningen har valt att beskriva huvuddragen i dessa två rättsordningar främst av två skäl. Det ena är att båda länderna utgör stora industrinationer med betydande verksamhet inom området för industriell och annan formgivning. Det andra är utformningen av registreringsförfarandet i dessa länder, vilket bygger på ett system med en omfattande officialgranskning.

Att närmare beskriva de övriga nordiska ländernas lagstiftning och förslag till lagstiftning på området för mönsterskydd har utredningen inte funnit erforderligt. Detta med hänsyn till att mönsterdirektivet lett till att de centrala materiella bestämmelserna om förutsättningarna för skydd i huvudsak är likalydande. Av samma skäl har utredningen inte funnit anledning att närmare redogöra för lagstiftningen i något annat land inom EU.

Även om skydd kan uppnås genom annan lagstiftning, t.ex. upphovsrätt, varumärkesrätt m.m., har utredningen valt att studera endast sui generis lagstiftning om skydd för formgivning, dvs. mönsterskyddslagstiftning.

2.1 USA

I USA kan, liksom i ett flertal länder, skydd för formgivning uppnås genom skilda immaterialrättsliga lagar. Nämnas kan bl.a. patent- och upphovsrättslagstiftningen. I den fortsatta framställningen kommer en viss översikt lämnas av den lagstiftning som mer direkt tar sikte på ett formgivningsskydd, nämligen patentlagstiftningen (35 U.S.C.).

En ansökan om formgivningspatent skall göras hos det amerikanska patentverket ("Patent and Trademark Office"). Ansökan måste göras senast ett år efter det att det formgivna alstret började

marknadsföras på den amerikanska marknaden. De skilda kraven på ett formgivningsspatent prövas noga av det amerikanska patentverket. Det kan påpekas att det över åren gång på gång framställts förslag om ett enklare och bättre anpassat skyddssystem, en "design copyright", men utan framgång.

I USA är det således möjligt att erhålla skydd för formgivning genom ett formgivningsspatent (design patent). Ett formgivningsspatent tar i huvudsak sikte på industriell formgivning och bestämmelser om skyddet återfinns i patentlagen (35 U.S.C. 171–173).

Den som uppfinner en ny, originell och dekorativ utformning av ett föremål avsett för tillverkning (Whoever invents any new, original and ornamental design for an article of manufacture...) kan erhålla ett formgivningsspatent (171).

Ett formgivningsspatent kan således erhållas när de fyra nu nämnda skyddsförutsättningarna är uppfyllda.

Kravet på nyhet finns uttryckt i 35 U.S.C. 102(a) och (b). I korthet kan nyhetskravet sägas gå ut på att skydd inte kan ges för en formgivning som ger en genomsnittlig köpare samma helhetsintryck som en tidigare formgivningsprestation.

Utöver kravet på nyhet kommer kravet på att formgivningen skall vara en "upppfinning", dvs. utgöra en prestation som höjer sig över genomsnittet. Av 35 U.S.C. 103 (a) framgår att detta krav innebär att skillnaden mellan tidigare och ny formgivning inte får vara uppenbar ("nonobvious") för en person med genomsnittlig yrkesskicklighet. Möjligheten till formgivningsspatent utesluts dock inte av det sätt på vilket upppfinningen gjorts.

Härutöver måste formgivningen vara dekorativ. Sådan formgivning som helt bestäms av den funktion produkten skall fylla eller som inte är synlig vid normalt bruk är inte patenterbar.

Slutligen ställs ett krav på att formgivningen skall vara "original", dvs. den får inte vara en efterbildning av någon annans formgivning. Detta krav – som alltså tar sikte på subjektiv nyhet – innebär även att kraven på nyhet och upppfinning skall förstås så att ett formgivningsspatent endast kan erhållas för det som också är objektivt nytt.

Ett formgivningsspatent gäller enligt 35 U.S.C. 173 för en tid av 14 år från att det beviljades. Skyddstiden kan inte delas upp utan skydd kan endast sökas för hela perioden. Patentet innebär att patenthavaren kan hindra andra från att tillverka, saluföra, sälja eller till USA importera det skyddade alstret, vilket framgår av 35 U.S.C. 154 (a).

2.2 Japan¹

Industriell formgivning skyddas i Japan liksom i Sverige genom en särskild mönsterskyddslag (nr 125 från 1959). Mönsterskydd är förhållandevis populärt och varje år registreras mellan 35 000 och 40 000 mönster.

Därtill spelar den särskilda lagen om otillbörlig kopiering (nr 47 från 1994) en supplerande roll. Lagen om otillbörlig kopiering förbjuder bl.a. sådant som s.k. döda kopior (slavisk efterbildning).

Kumulation mellan upphovsrättsligt skydd och mönsterskydd är formellt möjlig. Men enligt ett normalt japanskt synsätt är den japanska mönsterskyddslagen inriktad på industriell design (artikel 24) och upphovsrätten på kulturorienterad sådan. Den processuella traditionen är att man åberopar *en* rättsgrund, varför problemet inte tycks uppträda i praktiken.

Den japanska mönsterskyddslagen tar sin utgångspunkt i ett patenträttsligt synsätt och mönsterrätten bygger på patenträttsliga principer (artikel 36). Skyddet är kravbaserat och meddelas efter förprovning av det japanska patentverket. Kriterierna för skydd är nyhet och att mönstret inte får vara näraliggande för en fackman. Av artikel 9 framgår att det är fråga om ett s.k. first-to-file system. Skydd kan erhållas för maximalt 15 år från den dag mönstret registrerades (artikel 21), alltså inte från ansökan.

Det registrerade mönstret skyddas i enlighet med kraven i ansökan samt de till ansökan fogade teckningarna, bilderna eller proverna/modellerna (artikel 24). Förprovningen är noggrann och tar ett drygt år (13 månader 1999).

Skyddsobjektet är estetisk design. Tonvikten ligger alltså på dekorationsmönster och inte på nyttomönster. För de senare finns traditionellt i Japan en särskild bruksmodellagstiftning (nr 123 från 1993). Uteslutande funktionell design kan inte vara föremål för mönsterrätt. Detta statuerades uttryckligen i en ny bestämmelse år 1998.

Ytterligare ett antal viktiga ändringar infördes i den japanska mönsterlagen det året. De väsentligaste är följande:

För det första kan numera krav också ställas på skydd för en del av en vara. Artikel 2.1 i sin nya lydelse uttalar i engelsk översättning:

¹ Uppgifterna om japansk rätt har inhämtats från Kazumasa Soga, LL.M (doctoral candidate, London).

"Design" in this Law means a shape, pattern or color or any combination thereof in an article (including part of an article - hereinafter the same except in Section 8) which produces an aesthetic impression on the sense of sight".

Bestämmelsen skall tolkas i ljuset av mönsterförordningen, som föreskriver att sökanden skall i sina krav ange att ansökan avser en "del av en vara". På den åtföljande avbildningen (mönsterritningen) skall det som söks skyddat markeras med en heldragen linje, medan övriga delar av varan markeras med en streckad linje.

För det andra ändrades det tidigare nationellt begränsade nyhetskravet till ett globalt, dvs. medan det tidigare utgjorde nyhets hinder endast om designen var känd i Japan vid ansöknings-tillfället, gäller numera att en registrerbar design får inte vara tidigare känd i Japan eller internationellt känd. Artikel 3.2 i den reviderade lagen lyder i engelsk översättning:

"(2) Where a design could easily have been created, prior to the filing of the design application, by a person with ordinary skill in the art to which the design pertains, on the basis of a shape, pattern or color or any combination thereof publicly known in Japan or overseas/.../a design registration shall not be effected for such a design, notwithstanding the preceding subsection".

Ett undantag i sammanhanget utgör dock varianter på en redan registrerad design, som kan inlämnas senare och få ett självständigt skydd under 15 år (artikel 10).

Samregistrering (gemensam registrering av föremål som skall brukas tillsammans, t.ex. delarna av en teservis) har länge varit möjlig i Japan, men endast för i lagen angivna föremål. En tredje ändring från 1998 är dock att listan på sådana föremål som kan samregistrerats väsentligt har utökats, från 13 till 56 sambbruksartiklar (artikel 8).

Som redan framgått är den japanska mönsterlagstiftningen tämligen formalistisk med stränga krav på ansökans utformning. Hit hör kraven på det ritningsmaterial som skall lämnas in i samband med ansökan. Det krävs inte mindre än sex ritningar för att tillfredställande återge en produkt och om så inte sker är ansökan ogiltig med ett fåtal undantag. De är (1) att om ett mönster är identiskt på fram- och baksida, så räcker det att endast en av dessa återges. Vidare är det föreskrivet att (2) om höger och vänster sida är symmetriska, räcker det med endast en återgivning. Slutligen gäller (3) att om formen på topp och botten är identiska eller

symmetriska, så räcker det med en återgivning. En sökande får också lämna in sådant ytterligare material som diagram eller fotografier om det är nödvändigt för att ge en fullständig bild av mönstret.

3 Förslaget till förordning om gemenskapsformgivning

Som nämnts tidigare har det under en längre tid pågått förhandlingar inom EU angående en förordning om gemenskapsformgivning. Förhandlingarna har enligt vad utredningen erfarit nått så långt att enighet råder om förordningens huvudsakliga utformning i materiellt hänseende.

Av Sveriges medlemskap i EU följer att en EG-förordning är direkt tillämplig här. En sådan förordning kräver dock normalt vissa nationella föreskrifter. Förordningen kan uttryckligen ge utrymme för eller innehålla förpliktelser för medlemsstaterna att besluta om utfyllande bestämmelser. Vidare kan nationella kompletterande bestämmelser behövas för att en EG-förordning skall kunna få avsedda verkningar i medlemsstaten (jfr prop. 1994/95:19 s. 524 f.). Det finns också goda skäl för att ändra den nationella lagstiftningen så att det blir en nära överensstämmelse mellan de regler som styr nationell rätt och de som styr gemenskapsrätten.

Den omtalade EG-förordningen om gemenskapsformgivning har som sagt ännu inte formellt beslutats av den Europeiska unionens råd. Utredningen har dock funnit skäl att ge en närmare belysning av innehållet i förslaget och peka på några områden i en formskyddslag som kan komma att beröras av förordningen.

I vissa fall har utredningen som grund för föreslagna lagändringar hänvisat till förslaget om gemenskapsformgivning. Det rör sig här om bestämmelser, som i och för sig inte är nödvändiga med hänsyn till gemenskapsrätten, men ändå är påkallade i den nationella lagstiftningen. I sådana fall finns anledning att sträva efter en överensstämmelse med vad som kommer att gälla enligt gemenskapsrätten. Däremot lämnas inte några förslag till lagändringar som är nödvändiga för att förordningen skall få avsedd verkan i Sverige. Det rör sig här t.ex. om regler som reglerar vilka sanktioner som kan bli aktuella vid ett intrång i ett gemenskapsformskydd m.m. Skälen för detta är dels att sådana överväganden inte omfattas

av direktiven till utredningen, dels den omständigheten att förordningen ännu inte formellt beslutats.

Nedan följer därför i avsnitt 3.1 en redovisning av förslaget till förordning. Avslutningsvis berörs kortfattat i avsnitt 3.2 några av de områden inom vilka det kan bli nödvändigt med lagstiftningsåtgärder för det fall förordningen beslutas.

3.1 Närmare om förslaget till förordning om gemenskapsformgivning

Förordningen etablerar ett gemenskapsrättsligt system för skydd av formgivning. Den innebär att man genom en ansökan om registrering eller genom att göra sin formgivning tillgänglig för allmänheten kan få skydd för sin formgivning i hela gemenskapen (registrerad gemenskapsformgivning, respektive oregistrerad gemenskapsformgivning).

Registrerad gemenskapsformgivning

En ansökan om registrering av en formgivning skall ske hos OHIM, som blir det organ som kommer att handha administrationen av det gemenskapsrättsliga skyddet för formgivning.

Ansökningar om registrering kan göras antingen direkt hos OHIM eller lämnas in till registreringsmyndigheten i en medlemsstat eller till Benelux mönsterbyrå (artikel 37.1). Registreringsmyndigheten i en medlemsstat skall vidarebefordra en ansökan till OHIM inom två veckor från det att den lämnades in till myndigheten (artikel 37.2).

OHIM skall kontrollera att en ansökan uppfyller de formella krav som ställs, dvs. att ansökningsavgift är betald, att nödvändigt bildmaterial finns m.m. Vidare skall myndigheten granska om ansökan innehåller en formgivning enligt den definition som ges i artikel 3 a och om formgivningen strider mot allmän ordning eller allmänt erkända moraliska principer (artikel 48 och 49 a).

En ansökan kan innehålla ett flertal formgivningar under förutsättning att de produkter formgivningarna avser hör till samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen (artikel 40.1). För ornament gäller dock inget krav på att de skall höra till samma klass för att samregistrering skall kunna ske.

Om OHIM vid sin granskning av en ansökan inte finner något hinder mot registrering skall formgivningen tas in i registret över gemenskapsformgivningar och en kungörelse om detta utfärdas (artikel 50 och 51). Kungörelsen skall tas in i en tidning för gemenskapsformgivningar. Sökanden kan, när ansökan lämnas in, begära senareläggning av formgivningens offentliggörande (artikel 52.1). Publiceringen kan skjutas upp maximalt 30 månader räknat från dagen för ansökan eller prioritetdagen.

Förutsättningarna för registrering av en formgivning regleras, liksom registreringsförfarandet, uteslutande i förordningen.

De yttre ramarna för vilken formgivning som kan registreras enligt förordningen överensstämmer i alla avseenden utom ett med mönsterdirektivet (se artikel 3, 9 och 10 i förordningen respektive artikel 1, 7 och 8 i mönsterdirektivet). Till skillnad från direktivet medger förordningen inte skydd för formgivning som används på eller ingår i en produkt som utgör en beståndsdel av en sammansatt produkt, när beståndsdelan används i syfte att reparera den sammansatt produkten så att den återfår sitt ursprungliga utseende (se artikel 127 a i förordningen). Formgivningen till en beståndsdel kan alltså registreras, men något skydd medges inte i de fall delen används i reparationssyfte.

Reglerna om kraven på nyhet och särprägel (individuell karaktär) och övriga hinder mot en registrerings bestånd svarar mot motsvarande bestämmelser i mönsterdirektivet (se artikel 5, 6 och 27 i förordningen respektive artikel 4, 5 och 11.1 i direktivet). Det samma gäller för de bestämmelser som anger när en formgivning skall anses allmänt tillgänglig (se artikel 8 i förordningen respektive artikel 6 i direktivet).

Oregistrerad gemenskapsformgivning

Förutsättningarna för skydd av formgivning utan en föregående registrering, s.k. oregistrerad gemenskapsformgivning, anges även de uttömmande i förordningen. De är i huvudsak desamma som gäller för en registrerad gemenskapsformgivning. Skyddet är dock inte beroende av en registrering hos OHIM.

Bedömningen av om den oregistrerade gemenskapsformgivningen är ny och har särprägel (individuell karaktär) skall ske med utgångspunkt från den dag formgivningen för första gången gjorts

tillgänglig för allmänheten (artikel 5.1 a och 6.1 a). Det är även vid denna tidpunkt skyddet uppstår.

Gemenskapsformskyddets innehåll, omfattning och giltighetstid

Innehållet, omfattningen och giltighetstiden av skyddet för en registrerad gemenskapsformgivning är detsamma som föreskrivs i direktivet (se artikel 11, 13, 20.1, 22 och 24 i förordningen respektive artikel 9, 10, 12.1, 13 och 24 i direktivet). Det skall dock anmärkas att förordningen till skillnad från direktivet innehåller en uttrycklig bestämmelse om för användarrätt (artikel 25). I de fall sökanden begärt att publiceringen av den registrerade gemenskapsformgivningen skall skjutas upp, dvs. hållas hemlig, omfattar skyddet endast de fall då formgivningen efterbildats (artikel 20.3).

Skyddet för en oregistrerad gemenskapsformgivning omfattar endast de fall då formgivningen efterbildats (artikel 20.2). En omtvistad användning skall inte anses bero på en efterbildning av den skyddade formgivningen, om den är ett resultat av ett oberoende, skapande arbete som utförts av en formgivare som rimligen kan antas inte ha känt till den formgivning som offentliggjorts av innehavaren (artikel 20.2).

Giltighetstiden för ett sådant skydd är vidare begränsat till tre år från det att formgivningen för första gången gjordes tillgänglig för allmänheten (artikel 12.1).

Ogiltighet av en registrerad eller oregistrerad gemenskapsformgivning

Rätten till en registrerad gemenskapsformgivning kan helt eller delvis upphöra i den mån innehavaren avstår från rätten. Vid ett delvis avstående måste formgivningen i sin ändrade form uppfylla kraven för skydd och behålla sin särprägel (artikel 55).

En registrerad gemenskapsformgivning kan förklaras ogiltig antingen hos OHIM efter en ansökan om upphävande av registreringen eller av en nationell domstol p.g.a. ett genkärsmål i ett mål om intrång i skyddet (artikel 26.1).

Den oregistrerade gemenskapsformgivningen kan endast förklaras ogiltig efter antingen en särskild talan om hävning vid en nationell domstol eller efter genkärsmål i ett mål om intrång i skyddet (artikel 26.3). Grunderna för ogiltighet svarar mot artikel 11 i

mönsterdirektivet (artikel 27). Verkan av ogiltighet inträder som huvudregel *ex tunc* (artikel 28.1).

Gemenskapsformgivning som förmögenhetsobjekt

Förmögenhetsrättsligt skall gemenskapsformskydd – om inte annat anges i förordningen – behandlas som ett nationellt formskydd i det land där innehavaren har sin bostad eller driftsställe (artikel 29.1). För en registrerad gemenskapsformgivning gäller därvid vad som införts i registret över sådan formgivning (artikel 29.2).

En gemenskapsformgivning kan överlätas. På begäran av parterna skall, såvitt gäller en registrerad gemenskapsformgivning, överlåtelsen föras in i registret och en kungörelse om detta utfärdas. De rättigheter en överlåtelse medför kan inte göras gällande mot tredje man förrän en anteckning om överlåtelsen införts i registret (artikel 30).

En registrerad gemenskapsformgivning kan pantsättas (artikel 31) och kan bli föremål för exekutiva åtgärder (artikel 32). Licens kan vidare upplätas till en gemenskapsformgivning (artikel 34.1). Licensstagare får väcka talan om intrång i ett gemenskapsformskydd endast om innehavaren samtycker till detta. Den som har en exklusiv licens kan dock väcka sådan talan, om innehavaren efter en underrättelse inte själv väcker talan inom rimlig tid (artikel 34.4). Förordningen medför dock att licensupplåtelse av en registrerad gemenskapsformgivning måste antecknas i registret över gemenskapsformgivning för att vara giltiga mot tredje man (artikel 35).

Rättsmedel

De olika beslut OHIM meddelar rörande t.ex. en ansökan om registrering eller en ogiltigförklaring kan överklagas till särskilda överklagandenämnder inom myndigheten. En överklagandenämnds beslut kan, under vissa förutsättningar, överklagas hos första instansrätten vars domar i sin tur kan överklagas till EG-domstolen.

Påföljder vid intrång i skyddet och domförhetsregler

När det gäller ersättningsskyldighet m.m. för intrång i ett gemenskapsformskydd skall nationell rätt i stor utsträckning komma till användning (jfr artikel 92 och 93).

För att, i första och andra instans, handlägga mål om intrång i ett gemenskapsformskydd skall medlemsstaterna utse ett så begränsat antal "domstolar för gemenskapsformgivning" som möjligt (artikel 84.1) Enbart dessa domstolar är behöriga att pröva bl.a. intrångsmål avseende en gemenskapsformgivning (artikel 85).

Mål som rör frågor som bara en "domstol för gemenskapsformgivning" får pröva skall, som huvudregel, ske i den medlemsstat där svaranden har sin hemvist eller sitt driftsställe (artikel 86.1). Förordningen tillåter dock att parterna avtalar om att en viss domstol skall vara behörig att pröva tvister dem emellan (prorogation). Det finns även en möjlighet enligt förordningen att få ett mål om intrång prövat av en domstol i den stat där intrånget begåtts eller förberetts (artikel 86.5).

Finner en domstol att intrång har begåtts skall domstolen vidta vissa sanktionsåtgärder (artikel 93). Om det inte finns särskilda skäl mot detta skall domstolen

- förbjuda svaranden att fortsätta med de åtgärder som innebär eller riskerar att innebära intrång i gemenskapsformgivningen,
- besluta om beslag av produkter i den mån de utgör intrång,
- besluta om beslag av material och utrustning som främst används för att tillverka sådana produkter, om deras ägare kände till ändamålet eller om ändamålet var uppenbart under rådande omständigheter,
- meddela av omständigheterna motiverade beslut som föreskrivs i nationell lag i den medlemsstat där intrånget begås eller riskerar att begås, inbegripet den statens internationella privaträtt.

Domstolen skall vidare göra vad som enligt dess nationella lag är befogat för att se till att sanktioner som föreskrivs i förordningen efterlevs.

När det gäller interimistiska åtgärder, inbegripet interimistiska säkerhetsåtgärder, för att skydda en gemenskapsformgivning kan en sådan ansökan göras till varje behörig domstol i en medlemsstat i enlighet med vad som gäller enligt landets lagstiftning för att skydda en nationell formgivning. I sådana fall är alltså inte bara en

”domstol för gemenskapsformgivning” behörig. Detta gäller även om bara ett annat lands domstol för gemenskapsformgivning är behörig att slutligt avgöra saken (artikel 94.1).

3.2 EG-förordningens inverkan på de svenska reglerna om formskydd

Inledningsvis framhölls att en EG-förordning kan behöva kompletteras med nationella föreskrifter. Enligt utredningens mening behövs sådana kompletterande föreskrifter till den kommande EG-förordningen om skydd för gemenskapsformgivning. Såvitt utredningen funnit behövs kompletterande föreskrifter i följande avseenden

- En oregistrerad eller registrerad gemenskapsformgivnings inverkan på senare svenska ansökningar om registrering av formgivning.
- Straffansvar m.m. vid intrång i ett gemenskapsformskydd.
- Utppekande av en svensk domstol för mål som rör gemenskapsformgivning.

För att skapa en bättre överensstämmelse mellan de nationella bestämmelserna och gemenskapsrätten kan härutöver finnas skäl att överväga frågor med anknytning till överlåtelse, licensupplåtelse och pantsättning av formgivning.

Det som nu nämnts berör i olika avseenden den allmänna över syn av ML som utredningen skall göra enligt direktiven till utredningen. Med anledning härav kommer särskilt att anmärkas om en viss regelförändring som utredningen föreslår har ett samband med EG-förordningen.

4 En helt ny lag, benämnd formskyddslag

Det är numera ett allt mer välbekant faktum att skyddsmöjligheterna för olika typer av immateriella rättigheter spelar en stor roll, särskilt i den industrialiserade delen av världen. I takt med att formgivningen av produkter fått allt större betydelse och kommit att fylla allt fler viktiga funktioner har behovet av goda skyddsmöjligheter för design vuxit.

Flertalet av de produkter som blir föremål för omsättning har blivit medvetet formgivna för att svara mot vissa behov, t.ex. ergonomiska, funktionella eller estetiska. Detta är något som gäller oavsett vilken typ av produkt det är fråga om. Det kan exempelvis röra sig om allt från verktyg och inredningsdetaljer till möbler och armaturer. Att produkten är formgiven på ett särskiljande sätt har kommit att få en ökande betydelse vid dess marknadsföring. Denna utveckling förstärks av att skilda produkter inom ett visst produktområde rent funktionsmässigt blir allt mer likvärdiga. Sammantaget kan sägas att formgivningen blivit ett allt viktigare medel i syfte att skapa en marknad för en viss produkt. Formgivning i dess mest vida bemärkelse har också kommit att uppmärksammas mer och mer (se bl.a. prop. 1997/98:117 och SOU 1999:123).

Formgivningen av produkter har även en stor betydelse ur ett kulturellt perspektiv. Olika typer av produkter – och då kanske särskilt bruksvaror – är en viktig del av vår omgivning.

För att bevara och stärka sådana kulturyttringar måste de som är engagerade i formgivning ges en möjlighet att återfå sina investeringar och att säkra sina personliga och ekonomiska insatser. Det kan ske genom att erbjuda ett gott skydd med effektiva sanktionsmöjligheter mot kopiering och annan inte auktoriserad användning av andras formgivningsinsatser. Men ett sådant skydd måste också skapa goda förutsättningar för en effektiv konkurrens.

I takt med formgivningens allt större kommersiella betydelse börjar skyddsmöjligheterna alltmer att präglas av det internationella samarbetet inom området. Bland den rikhaltiga floran av internationella överenskommelser kan pekas på vad utredningen tidigare anfört i sitt delbetänkande (se SOU 2000:79 s. 42 ff.).

Den nu beskrivna utvecklingen reser – utöver en rad materiella frågor, som kommer att behandlas i följande kapitel – även två frågor av formell och systematisk karaktär. Bör ML ersättas med en ny lag och vad bör namnet vara på lagens skyddsobjekt? I följande två avsnitt finns en redovisning av utredningens överväganden i dessa avseenden.

4.1 Bör ML ersättas med en ny lag ?

Förslag: ML bör ersättas med en ny lag.
--

Skälen för förslaget: Utredningen har i sitt delbetänkande Form, Mönster, Design – Förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m.m. (SOU 2000:79) föreslagit genomgripande ändringar av ML. Redan av detta skäl framstår det som befogat att överväga om en helt ny lag med regler om skydd för formgivning bör ersätta ML. En besvärande konsekvens blir annars att lagen riskerar att bli svåröverskådlig med anledning av att det förs in s.k. bokstavsparafer.

Ett annat viktigt skäl för att ersätta ML med en ny lag är intresset av att behålla den nordiska rättslikheten på området. I Danmark, Island och Norge har antingen genomförts eller kommer inom kort att genomföras lagförslag, som innebär att nya lagar skapas om skydd för formgivning, vilka ersätter de tidigare mönsterskyddslagarna. En ny lag skulle skapa bättre förutsättningar för att – så långt möjligt – uppnå en harmonisering inom Norden.

Lagstiftning bör vara så utformad att innehållet i reglerna är någorlunda lättillgängligt, vilket ställer krav i både språkliga och systematiska avseenden. ML har nu varit i kraft drygt trettio år. Några nämnvärda ändringar i lagen har inte gjorts under denna tid. Det finns därför vissa rent språkliga förändringar, som bör övervägas för att göra lagen mer lättillgänglig. Detsamma gäller för lagens systematiska uppbyggnad. Kapitel och kapitelrubriker bör övervägas.

Sammantaget talar allt för att en ny lag bör ersätta ML. Med detta sagt skall framhållas att stora delar av en ny lag inte nödvändigtvis behöver få ett annat sakligt innehåll än ML.

4.2 Mönster, form eller design ?

Förslag: ML bör fortsättningsvis benämnas lag (2002:XXX) om skydd för formgivning (formskyddslag). I konsekvens härmed bör ordet för lagens skyddsföremål, dvs. mönster, bytas ut mot begreppet formgivning i lämpliga böjningsformer och sammansättningar.

Skälen för förslaget: I den nuvarande lagstiftningen används ordet mönster för att beteckna det som skyddas enligt ML. Uttrycket har även fått ge namn åt den nuvarande lagen. Användningen av uttrycket går långt tillbaka i tiden. Ursprungligen förekom det i den första förordning som utfärdades år 1753 till skydd för mönster i sidenvävnader. Därefter har uttrycket varit det allmänt förekommande inom lagstiftningen angående skydd för formgivares prestationer. Med denna utgångspunkt får uttrycket mönster ur ett juridiskt perspektiv anses väl inarbetat. Detta säger dock inget om den nuvarande förståelsen bland allmänheten av begreppet mönster och vad lagstiftningen avser att skydda.

Området för ett eventuellt mönsterskydd är både omfattande och mångfacetterat. Inom detta område har utvecklats en rad olika verksamhetsgrenar som sinsemellan skiljer sig åt. Sådana skillnader har bl.a. tagit sig uttryck i olika definitioner för att avgränsa och ge en bestämning av den egna verksamheten t.ex. "konsthantverk", "formgivning" och "design" (för en beskrivning av dessa och flera relaterade uttryck, se SOU 1999:123 s. 31 ff.). I övrigt kan sägas att det finns en rik litteratur på området som i regel inte har några närmare juridiska beröringspunkter.

Det finns inte några bärande skäl för utredningen att närmare behandla den tidigare och nuvarande diskussionen om olika begrepps betydelse för att avgränsa en viss yrkeskategori från andra. Bestämmande för utredningen blir i stället att finna ett uttryck som allmänt sett kan ge den bästa förståelsen av lagens syfte och innehåll. Vad som utgör lagens skyddsobjekt är nämligen redan bestämt genom den definition som föreslagits i utredningens tidigare avlämnade delbetänkandet (se SOU 2000:79 s. 55 ff.). Den

definition som utredningen föreslagit där följer i sin tur av innehållet i artikel 1 i mönsterdirektivet.

Ett av de mer framträdande skälen till att frågan om skyddsobjektets benämning bör övervägas är som nämnts bristen på förståelse av uttrycket mönster hos allmänheten. Patentmyndigheterna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har alla gett uttryck för att okunskap om vad ett mönster i lagens mening är medför problem. Det har bl.a. lett till att myndigheterna redan i dag i olika sammanhang väljer att beskriva lagstiftningen i termer av skydd för formgivning eller design.

De uttryck som enligt utredningens mening utgör tänkbara alternativ till ordet mönster är också framförallt form, formgivning eller design.

Form kan i korthet sägas innebära det slutliga resultatet av en skapande verksamhet, en formgivning. I Nationalencyklopediens ordbok beskrivs form som något som anger hur något är anordnat till det yttre. Detta kan vara både i två och tre dimensioner. Uttrycket är belagt i det svenska språket sedan tidigt 1500-tal. Formgivning betyder i sin tur enligt ordboken konstnärlig utformning (av bruksföremål). Ordet har förekommit sedan slutet av 1800-talet. Som synonym till formgivning anges design. Uttrycken form och formgivning är således väl förankrade i det svenska språket. De beskriver även på ett tillräckligt träffande sätt vad som åsyftas med lagstiftningen, nämligen att ge skydd åt det visuella intryck en produkt kan ges.

Begreppet design definieras i Svenska Akademiens ordlista som formgivning, eventuellt även som industriell formgivning. Ordet har i prop. 1997/98:117 getts följande innehåll ” [b] egreppet design [har] en vidare betydelse än begreppet formgivning och används både om processen, professionen och den färdiga produkten”. Ordet härrör från det engelska språket. Den ursprungliga betydelsen av substantivet design är synonymt med konstruktion, mönster, projekt, ritning, utkast, utförande, planering. Användningen av uttrycket design är förhållandevis nytt inom det svenska språket. Först i mitten av 1900-talet började det komma till användning (bl.a. började det då förekomma i artiklar i dags- och fackpress). Uttrycket har dock kommit att få allt större genomslag och ökad användning inom svenskt språkbruk, något som kan antas ha samband med det engelska språkets allt starkare inflytande.

Det har redan nämnts att ett skäl för en namnändring är att den allmänna förståelsen för vad som utgör ett mönster i lagens mening

är liten. Ett annat är den omständigheten att man i Danmark och Norge förändrat terminologin. Ett skäl att använda uttrycket design kan vara den betydande omfattning som användningen av detta ord har i internationella sammanhang. Enligt utredningens bedömning har denna utveckling dock inte fått ett sådant genomslag i det svenska språket att uttrycket design redan av denna anledning borde komma till användning som namn på lagen och dess skyddsobjekt.

Mot användning av ett uttryck som design talar i huvudsak svensk lagstiftningstradition och andra rent språkliga skäl. Uttrycket är ett låneord och är främmande för de svenska språkreglerna, vilket innebär svårigheter att på ett naturligt sätt använda det i sammansatta uttryck och i olika böjda former. Rent allmänt kan även sägas att man bör värna om det svenska språket och särskilt undvika att i lagtext införa främmande ord, om inte starka skäl talar för detta. Utformningen av lagtext kan förväntas få en avsevärd påverkan på språkutvecklingen. Undviker man att använda engelska låneord i lagtext, kan man följaktligen också tänkas motverka den pågående anglifieringen av det svenska språket.

Utredningen har i sina kontakter med Svenska språknämnden erfarit att man där förespråkar en användning av ordet form. Detsamma har framkommit vid kontakter med Språkvärdsgruppen (gruppen består av representanter för dels skilda institutioner, som t.ex. Terminologicentrum TNC, dels näringslivet).

Det kan vidare konstateras att enligt de riktlinjer som gäller för utformningen av författningsrubriker, bör rubriken innehålla ord som tydligt anger författningens innehåll. Mot bakgrund av Patentverkets erfarenhet vad gäller förståelsen för ordet mönster kan detta i vart fall knappast sägas vara fallet med den nuvarande benämningen på lagen. Skulle lagens rubrik innehålla ordet formgivning och formskydd kan antas att lagens innehåll blir tydligare för allmänheten. Mycket talar för att de flesta är medvetna om att ordet formgivning står för ett visuellt intryck av en produkt.

I den danska lagen och i det norska förslaget till ny lag används ordet design. Någon kritik riktades inte mot den danska lagen i detta avseende. I Norge har däremot Norskt Språkråd, motsvarigheten till den Svenska språknämnden, under remissbehandlingen förespråkat en användning av ordet form.

Valet av namn på lagen i Danmark och bristen på kritik mot detta val talar i och för att ordet design skulle kunna komma till

användning även i Sverige. Bristen på kritik i Danmark skulle emellertid också kunna tolkas som ett tecken på att ordet "design" vunnit burskap i danska språket på ett annat sätt än i svenskan. I svenskan används ordet "design", t.ex. av journalister, omväxlande med "formgivning". Beroende på vilket val man slutligt träffar i Norge kan dock den norska begreppsanvändningen komma att tala för att design bör väljas också för svensk del.

Någon avgörande skillnad i rättslikhet mellan de nordiska länderna medför inte valet av ett annat uttryck än design. Även om det råder en nära språkgemenskap mellan de nordiska länderna finns det på grund av olika språkliga traditioner inte tillräckliga skäl för att alltid sträva efter att finna ord och uttryck som är så lika varandra som möjligt. Eftersom det i lagen ges en definition av skyddsobjektet, som är identisk i de skilda nordiska länderna, behöver inte rättstillämpningen komma att skilja sig åt på grund av en rådande skillnad i terminologin.

Sammantaget har utredningen kommit till den slutsatsen att ordet formgivning, och av detta avledda former, är att föredra framför uttrycket mönster eller design. Utredningen har vidare kommit till slutsatsen att ordet "formgivning" är att föredra som beteckning på den skyddade prestationen framför det kortare men mer intetsägande ordet "form".

I den fortsatta framställningen kommer således ordet *formgivning* att användas i stället för mönster. Vidare används uttrycket *formskydd* som namn på den ensamrätt man kan få genom en registrering av en formgivning.

5 Formskyddets uppkomst m.m.

En rätt till formskydd med verkan i Sverige kan i dag endast uppkomma genom en nationell registrering hos Patentverket. I det fall beslut fattas om en EG-förordning om gemenskapsformgivning kan skydd för formgivning uppkomma dels genom en registrering hos OHIM, dels genom att formgivningen görs tillgänglig för allmänheten (se kapitel 3).

Till detta kommer även möjligheterna att få skydd för formgivning genom annan lagstiftning (t.ex. URL och VmL).

I detta kapitel behandlar utredningen frågor som har anknytning till formskyddets uppkomst. Inledningsvis följer utredningens bedömningar och förslag när det gäller själva ansökan om skydd (se avsnitt 5.1). Den huvudsakliga frågan har här varit att överväga möjligheten till att lämna in en ansökan om skydd på elektronisk väg.

I samband med att en myndighet tar emot ansökningar genom vilka ett förfarande initieras, väcks också frågor om hanteringen av dokument inom myndigheten. Det kan t.ex. vara frågor om bevarande, gallring, insyn och tillgänglighet m.m. Sådana frågor ligger dock utanför det uppdrag som givits utredningen. Den fortsatta framställningen kommer därför att inriktas på de rättsliga frågeställningar, som gör sig gällande om Patentverket övergår till att ta emot ansökningar elektroniskt.

Elektronisk dokumenthantering, där elektronisk ingivning av handlingar är en del, regleras i ett flertal författningar. Regleringen är omfattande och delvis svaröverskådlig. Bl.a. vill utredningen erinra om att det finns bestämmelser i bl.a. TF, personuppgiftslagen (1998:204) och SekrL som alla i skilda avseenden inverkar på en myndighets hantering av handlingar vare sig de är i pappersform eller elektronisk form.

Utredningens uppdrag är dock begränsat till ML. De överväganden som görs beträffande elektronisk dokumenthantering kommer

därför att begränsas till den författningsreglering som mer omedelbart rör skyddet för formgivning, dvs. ML.

I avsnitt 5.2 redovisas utredningens överväganden om s.k. konventions- och utställningsprioritet. Avsnitt 5.3 innehåller utredningens överväganden om möjligheten till sekretess i mål och ärenden om formskydd. Avslutningsvis tas i kapitlet upp frågan om formgivaren eller en grupp av formgivare på begäran bör kunna få bli antecknade i formskyddsregistret (se avsnitt 5.4).

5.1 Ansökan om formskydd

Förslag och bedömning: De grundläggande uppgifter, som en ansökan om registrering av en formgivning skall innehålla, bör som nu anges i lag. Utöver vad som föreskrivs i dag bör en formskyddslag härvidlag innehålla regler om att en ansökan skall innehålla uppgifter om sökandens namn eller firma.

Det är dock inte nödvändigt att i lag bestämma att en ansökan om registrering av formgivningen till en produkt skall vara skriftlig och egenhändigt undertecknad. Detta formella krav på en ansökan bör kunna ges genom föreskrift i den till lagen hörande förordningen. Härutöver är ingen särskild reglering i lag nödvändig för att Patentverket skall kunna ta emot elektroniska ansökningar om registrering av formgivning.

Skälen för förslaget och bedömningen: En ansökan om registrering av ett mönster skall enligt 10 § ML göras skriftligen och innehålla uppgift om den vara för vilken mönstret söks registrerat samt bild som visar mönstret. I ansökan skall vidare anges vem som skapat mönstret. Vidare finns i 2–4 §§ MF vissa ytterligare bestämmelser om vad en ansökan skall innehålla.

I utredningens delbetänkande har föreslagits vissa ändringar i bestämmelsen. Bl.a. föreslås att uttrycken vara och bild ersätts av produkt respektive bildmaterial (se SOU 2000:79 s. 58 f. och s. 139).

Inom patenträtten och varumärkesrätten finns även krav på att en ansökan skall innehålla vissa grundläggande uppgifter (jfr 8 § PL och 2–5 §§ PK samt 17 § VmL och 9–10 §§ VmF).

I syfte att förbereda införandet av elektronisk ingivning av patentansökningar har kravet på skriftlighet i PL ändrats (se prop. 2000/01:13 och SFS 2000:1158). Ändringen skall träda i kraft den

dag regeringen bestämmer. I samband med ändringen anförde regeringen att avsikten var att i PK meddela föreskrifter som på lämpligt sätt skulle reglera ingivningen av patentansökningar i både pappersform och elektronisk form (se a. prop. s. 36 f.).

Varumärkeskommittén har vidare i förslaget till ny VmL anført att det uttryckliga kravet på skriftlighet i lagen bör kunna slopas (se SOU 2001:26 s.192 f.).

Allmänt om elektronisk dokumenthantering

Den elektroniska dokumenthanteringen inom den offentliga förvaltningen har under senare år ökat i omfattning. Allt fler förvaltningsrutiner datoriseras. Alltjämt har dock den pappersbaserade handlingen en stor betydelse inom rättslivet och förvaltningen samt som instrument för kommunikation. Den ökade datoriseringen får dock allmänt sett anses skapa bättre förutsättningar för goda kommunikationsmöjligheter mellan enskilda och myndigheter. Den ger också utrymme för en ökad rationalisering av skilda förvaltningsrutiner. Det finns därför goda skäl att ta tillvara dessa möjligheter. Den nya informationsteknologin (IT) behöver inte heller nödvändigtvis vara oförenlig med gällande rätt.

De rättsfrågor som aktualiseras när traditionella urkunder ersätts av IT-baserade motsvarigheter har varit föremål för överväganden och lagstiftning på några skilda områden.

År 1990 utfärdades de författningsändringar som ansågs påkallade för att ersätta pappersbaserade tulldeklarationer med elektroniska dokument (se prop. 1989/90:40 och SFS 1990:138).

Motsvarande reglering har år 1994 införts för att göra det möjligt att lämna in elektroniska ansökningar om registrering av datapantbrev enligt lagen (1994:448) om pantbrevsregister (se prop. 1993/94:197 och SFS 1994:448).

Författningsändringar har också genomförts år 1995 för att elektroniska dokument och akter skall kunna införas på skatteområdet (se prop. 1994/95:93 och SFS 1994:1905) samt samma år inom exekutionsväsendet (se prop. 1994/95:168 och SFS 1995:441).

Hittills har den författningsmässiga anpassningen till IT-miljö inte skett på ett mer övergripande sätt. Ändringar har i stället skett i de skilda författningar som reglerar en viss verksamhet (t.ex. tull-

och skatteväsendet). Dock gäller med verkan från den 1 januari 2001 lag (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer, som på ett mer allmänt sätt kan sägas beröra en IT-baserad dokumenthantering. Lagen avser att genomföra ett EG-direktiv om ett gemenskapsramverk för elektroniska signaturer.

Överväganden och förslag av mer övergripande karaktär har även gjorts och lämnats av IT-utredningen (SOU 1996:40).

Enligt utredningens mening är det i huvudsak tre områden som särskilt får betydelse i de fall en ansökan om registrering av formgivning sker på elektronisk väg. Ett av dessa områden är av mer generell karaktär, dvs. frågan har betydelse oavsett vilken myndighet det gäller. Vad som här avses är den rättsliga reglering som är kopplad till frågan när en handling skall anses inkommen till en myndighet.

Utöver den nu nämnda frågan tillkommer två områden som kan ses som mer isolerade till just ML. De är dels kravet på skriftlighet, dels den s.k. mönsterrepresentationen. Den sistnämnda kan i hög grad sägas vara specifik för ML.

Inkommande handlingar

I FL regleras när en handling skall anses ha kommit in till en myndighet. Enligt huvudregeln har en handling kommit in den dag handlingen fysiskt anlät till myndigheten (10 § FL). Även om själva handlingen inte har anlät anses den ha kommit in den dag en avi om en betald postförsändelse som innehåller handlingen fysiskt har anlät till myndigheten. Handlingen anses även ha kommit in den dag den kommit en behörig tjänsteman tillhanda.

I paragrafen ges även vissa kompletterande bevisregler. Kan det antas att handlingen eller en avi om denna fysiskt anlät till myndigheten en viss dag, anses den ha kommit in den dagen, om den kommit en behörig tjänsteman tillhanda närmast följande arbetsdag. Vidare anses en handling ha kommit in en viss dag, om det kan antas att handlingen eller en avi om denna den dagen har avskilts för myndigheten på postanstalt.

När det gäller en ansökan om registrering av formgivning är det av stor betydelse när ansökan kom in till Patentverket. Åtskilliga rättsverkningar är knutna till dagen för ansökan. Bl.a. beräknas skyddstiden med utgångspunkt i denna. Samma gäller beträffande

bedömningen av om formgivning är nyhetshindrande för annan ansökan och för när prioritetsverkan inträder

Det råder ingen tvekan om att även meddelanden som förmedlas elektroniskt skall beaktas av myndigheten. Det finns således inte något hinder i FL eller annan lag mot att en ansökan om registrering av formgivning skulle kunna ske på elektronisk väg.

Även om möjligheten att elektroniskt meddela sig med myndigheten finns, är det alltså en öppen fråga hur man skall bedöma tidpunkten för ankomstdagen av ett sådant meddelande från en enskild (se Hellners-Malmqvist, Nya förvaltningslagen, 5 uppl., 1999, s. 102). Osäkerheten i detta hänseende är en betydande nackdel mot bakgrund av den rättsliga betydelse inkomstdagen har vid en ansökan om formskydd.

För att undvika en osäkerhet om rättsläget, som kan drabba dels enskilda sökande, dels medföra svårigheter i Patentverkets hantering, kan det således finnas skäl för att i en ny formskyddslag införa en uttrycklig bestämmelse i detta avseende.

Något som talar mot detta är först den omständigheten att frågan möjligen bör få en generell lösning. Ett annat problem, som i viss mån talar mot en särskild reglering i lag, är den omständigheten att utvecklingen på IT-området sker snabbt och att behovet av flexibilitet är stort. Till detta kan fogas att bedömningen kan bli väl så säker enbart genom goda administrativa rutiner för hanteringen av elektroniska meddelanden. Exempelvis bör myndigheten sträva efter att ha en eller ett fåtal elektroniska adresser. Information om dessa kan lämnas på myndighetens brevpapper, hemsida osv.

Slutligen skall nämnas att det i doktrinen framförts som en någorlunda säker ståndpunkt att ett elektroniskt meddelande skall anses inkommet först när någon behörig tjänsteman hos myndigheten har tagit hand om det genom att t.ex. ta del av meddelandets innehåll på en dataskärm eller göra en utskrift (se Hellners-Malmqvist, Nya förvaltningslagen, 5 uppl., 1999, s. 102).

Sammantaget menar utredningen att det nu inte finns tillräckliga skäl för en särreglering av denna fråga i en ny formskyddslag.

Kravet på underskrift

När det i en författning föreskrivs att en handling skall vara egenhändigt undertecknad utesluts elektroniska rutiner. Något sådant krav finns inte på en ansökan enligt ML. Däremot förekommer

kravet i MF, där det sägs att en ansökan om mönsterskydd skall vara egenhändigt undertecknad (2 § MF).

Syftet bakom bestämmelsen får antas i huvudsak vara att säkra bevisning om att en viss åtgärd vidtagits, om vem som vidtagit den och om dess innehåll. I detta sammanhang framstår bevisning med avseende på ansökans innehåll som den mest betydelsefulla funktionen. Detta hänger bl.a. samman med de små möjligheter en sökande har att ändra i den formgivning som återges i en ansökan sedan den lämnats till Patentverket. Stor betydelse får även kravet på nyhet, som bedöms med utgångspunkt i hur formgivningen återgavs i ansökan.

För det fall kravet på ett egenhändigt undertecknande skall luckras upp inställer sig frågor om med vilken säkerhet det går att fastställa att innehållet i en ansökan härrör från en viss person och att det inte har förvanskats. Det kan i och för sig konstateras att dessa frågor även gör sig gällande vid namnunderskrift på ett papper. Till skillnad från de elektroniska rutinerna har domstolar och myndigheter varit exponerade för dessa frågeställningar under en lång tid. Rättsliga frågor i anslutning till sådana underskrifter har även bedömts inom rättstillämpningen, varför det finns goda riktlinjer för behandlingen.

Vad gäller elektroniska rutiner är både lagstiftningen mindre omfattande och etablerad ledning saknas för hur vissa uppkommande frågor bör lösas.

Med verkan från den 1 januari 2001 gäller dock som sagt lag (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer (prop. 1999/2000:117). Genom lagen skapas ett ramverk för elektroniska signaturer. Det huvudsakliga syftet bakom det EG-direktiv som föranlett lagen är att skapa förtroende för sådana signaturer.

Tekniken med elektroniska signaturer präglas av en hög grad av säkerhet (se a. prop. s. 17). En elektronisk signatur av tillräckligt hög kvalitet kan därför sägas ha en minst lika god säkerhet som en traditionell underskrift. De ovan nämnda syften som ligger bakom kravet på att en ansökan skall vara egenhändigt undertecknad torde därför väl gå att tillgodose med elektroniska rutiner.

Mot bakgrund av lagen om elektroniska signaturer torde det inte finnas något behov av reglering av dessa frågor i en ny formskyddslag för att Patentverket skall ha möjlighet att ta emot elektroniskt gjorda ansökningar. Lagen om elektroniska signaturer ger dock myndigheten en möjlighet att ställa ytterligare krav om en elektronisk signatur används (17 §). Sådana krav kan vara t.ex. att

vissa filformat och dylikt skall användas. Mot bakgrund av att det är myndigheten som har bäst möjlighet att överblicka vilka krav som kan behöva ställas upp, förefaller det lämpligast att överlämna denna fråga till Patentverket. Detta gäller för övrigt merparten av den reglering som har anknytning till vilka tekniska lösningar som kan komma att väljas.

Bildmaterialet som visar formgivningen

Till en ansökan om registrering skall enligt ML fogas bild som visar mönstret (10 § tredje stycket). Utöver en eller flera bilder som visar mönstret kan även en modell ges in. Modellen anses, om den lämnats in innan mönstret kungjorts, ha företräde före bilden. Innan en bild eller modell som visar mönstret lämnas in anses inte ansökan gjord (13 §). Närmare föreskrifter om bildmaterialet ges i MF och Patentverkets kungörelser med närmare föreskrifter för ansökan om mönsterskydd. Enligt 4 § första stycket MF skall varje bild lämnas in i tre exemplar och vara i formatet A4.

Som påpekats i utredningens delbetänkande är det inte den färdiga produkten som skyddas, utan förebilden för produkten. Förebilden kan sägas bli fixerad genom det bildmaterial eller den modell som ligger till grund för registreringen.

Bildmaterialet är det som vanligtvis bestämmer mönstrets skyddsomfång. Det är därför av central betydelse för innehavaren av skyddet. För tredje man har materialet betydelse genom att denne kan bedöma om ett mönster gör intrång i hans eller hennes rätt eller om en av honom eller henne framställd produkt gör intrång i ett skyddat mönster.

Det bildmaterial som lämnats in av sökanden kungörs av Patentverket genom att det publiceras i Registreringstidningen för design. Tidningen ges numera ut i elektronisk form (se Patentverkets hemsida, www.prv.se). På begäran kan man dock få en papperskopia. Det är inte nödvändigtvis så, att varje ingiven bild kungörs. Det kan hända att vissa bilder är i sådant skick att de lämpar sig mindre väl för publicering eller att de av andra skäl underkänts av Patentverket. Sedan registrering skett fästs en kopia av det bildmaterial som kungjorts på ett registreringsbevis.

Vid en judiciell prövning där det registrerade mönstret skall jämföras med andra mönster eller produkter är det bilden på registreringsbeviset som får anses ha företräde före de av sökanden

ingivna originalbilderna. Skälet som kan anföras för denna ordning är att det endast är dessa bilder som tredje man haft möjlighet att invända mot.

Enligt 10 § tredje stycket ML gäller visserligen, för de fall en modell lämnats in innan kungörelse sker, att denna anses visa mönstret. I den nu nämnda situationen får alltså själva modellen företräde framför en avbildning av densamma som har kungjorts.

Som framgått av den tidigare framställningen kan ett mönster representeras på två sätt: antingen genom bildmaterial (härmed avses både fotografier och teckningar) eller en modell. För det fall en ansökan om registrering av en formgivning lämnas in elektroniskt tillkommer ytterligare en kategori som kan representera ett mönster, nämligen elektroniskt lagrat bildmaterial. Trots bildmaterialets stora betydelse, och för att undvika tvekan om från vilket material en bedömning av bl.a. nyhet och individuell karaktär skall ske, finns enligt utredningens mening inte nu skäl att införa bestämmelser i lag som klargör vilket material som äger företräde.

Ett skäl som talar mot en sådan lösning är frågans samband med Patentverkets interna hantering av en ansökan om skydd. Det bildmaterial som anbringas på ett registreringsbevis är närmast en intern handläggningsfråga. Detta är något, som enligt vad utredningen tidigare konstaterat, ligger utanför det uppdrag som givits utredningen.

Att det i lag saknas bestämmelser i nu berört avseende behöver heller inte medföra osäkerhet om vilket bildmaterial som utgör utgångspunkten för en judiciell bedömning. Utgår man från den nu gällande principen, att det kungjorda bildmaterialet har försteg, lämnas en bestämd anvisning för hur uppkommande frågor bör lösas.

5.2 Prioritet

Förslag: Det bör i en formskyddslag införas en rätt till utställningsprioritet. Rätt till sådan prioritet skall kunna grundas endast på formgivning som visats på en utställning som avses i den i Paris den 22 november 1928 avslutade konventionen om internationella utställningar.

Alla de villkor som en sökande måste uppfylla för att få rätt till konventions- eller utställningsprioritet måste framgå av lag.

Skälen för förslaget: Av ML framgår att regeringen får förordna att en ansökan om registrering av mönster, som tidigare angivits i ansökan om skydd i utlandet, i vissa avseenden skall anses gjord samtidigt med ansökan i utlandet (8 § första stycket). Konventionsprioritet kan tillgodoräknas från ansökningar som är gjorda i en stat som är ansluten till Pariskonventionen samt från ansökningar gjorda utomlands och som Patentverket finner särskilda skäl att jämställa med ansökningar gjorda i en konventionsstat (8 § första stycket MF). En förutsättning för prioritet är att ansökan om registrering lämnas in här i landet inom sex månader från det att ansökan avseenden samma mönster gjordes utomlands (8 § andra stycket MF). Vidare krävs att sökanden i ansökan begär prioritet samt lämnar uppgift om var och när den prioritetsgrundande ansökan gjordes (8 § andra stycket MF). Enligt samma bestämmelse skall sökanden, så snart det kan ske, även lämna uppgift om den återopade ansökans nummer.

Patentverket får förelägga sökanden att inom viss tid – som inte får utlöpa tidigare än tre månader från ansökningsdagen – styrka sin rätt till prioritet genom att lämna in vissa handlingar (9 § första stycket MF). Följer sökanden inte ett sådant föreläggande får denne inte tillgodoräkna sig den begärda prioriteten (9 § andra stycket MF).

Om den som gjort den första ansökan till samma myndighet lämnar in en ansökan avseende samma mönster får den senare ansökan under vissa förutsättningar återopas som prioritetsgrundande (10 § andra stycket MF). Vid ansökan om samregistrering kan vidare prioritet fås för ett eller flera av mönstren (11 § första stycket MF). Enligt andra stycket i den nämnda bestämmelsen kan vid sådan ansökan prioritet återopas från flera ansökningar, även om de lämnats in i skilda länder.

Utredningen har i sitt delbetänkande föreslagit att det i lag uttryckligen skall anges att prioritet kan åtnjutas från ansökningar gjorda i *dels* en stat ansluten till Pariskonventionen, *dels* en stat som är medlem i WTO och *dels* från stater som Patentverken finner anledning att jämställa med sådan stat (se SOU 2000:79 s. 120 f.).

Bestämmelserna i PL har nyligen ändrats i syfte att uppfylla Sveriges åtaganden enligt TRIPs-avtalet (Ds 2000:30 s. 33 f., prop. 2000/01:13 s. 31 f. och SFS 2000:1158). Av bestämmelserna framgår att prioritet kan tillgodoräknas från ansökningar som gjorts i en stat ansluten till Pariskonventionen eller som gjorts i en stat

eller område som är medlem i WTO (6 § första stycket PL). Av bestämmelserna framgår också att prioritet medges från ansökningar gjorda i andra länder eller områden, om motsvarande prioritet från en svensk ansökan medges där den tidigare ansökan gjorts och den där gällande lagstiftningen i huvudsak stämmer överens med Pariskonventionen (6 § första stycket PL).

Vidare har bestämmelserna i PL ändrats på så sätt att alla villkor som en sökande måste uppfylla för att få prioritet framgår av lagen (6 a–6 g §§ PL). Ändringen var en konsekvens av att lagrådet i lagstiftningsärendet anförde att detta var ett ofrånkomligt krav (se prop. 2000/01:13 s. 36 och bilaga 5).

Varumärkeskommittén har i sitt slutbetänkande föreslagit att konventionsprioritet skall kunna grundas på en ansökan från *dels* en stat som är ansluten till Pariskonventionen, *dels* en stat som är ansluten till eller ett område som är anslutet till WTO och *dels* någon annan stat eller något annat område, om motsvarande prioritet från en svensk ansökan medges där den tidigare ansökan gjorts och den där gällande lagstiftningen i huvudsak stämmer överens med Pariskonventionen (se SOU 2001:26 s. 200 ff.). Kommittén har vidare föreslagit att alla de villkor en sökande måste uppfylla för att få tillgodoräkna sig prioritet måste framgå av lag (se a. bet. s. 200 ff.). Förslaget innebär dock inte någon uppräknings av formella och detaljerade regler i lag.

Några uttryckliga bestämmelser om utställningsprioritet finns inte i PL eller ML, men däremot i VmL (se 18 §). I PL respektive ML finns dock bestämmelser om undantag från kravet på nyhet i vissa fall då uppfinning eller mönster förevisats på internationell utställning (2 § femte stycket PL och 3 § ML).

Överväganden

Inledningsvis tar utredningen upp frågan om s.k. utställningsprioritet. Sådan prioritet medges enligt den nya danska designloven och även enligt det motsvarande norska förslaget. Även VmL innehåller regler med i stort sett motsvarande innehåll (18 § VmL). Det finns redan mot denna bakgrund anledning att i en ny formskyddslag ta in motsvarande bestämmelser.

Av ML framgår att ett mönster kan registreras trots att det visats på en internationell utställning, om ansökan sker inom sex månader från denna tidpunkt (3 § 2 ML). Bestämmelsen om s.k.

provisoriskt utställningsskydd bygger på artikel 11 i Pariskonventionen. Av motiven till ML framgår att endast internationella utställningar som avses i konventionen den 22 november 1928 angående internationella utställningar omfattas av bestämmelsen (se SOU 1965:61 s. 237 och prop. 1969:168 s. 150 f.).

I motsats till ML innehåller PL en uttrycklig bestämmelse om att det endast är sådana utställningar som avses med den tidigare nämnda konventionen från 1928 som ger ett provisoriskt utställningsskydd (2 § femte stycket PL). Bestämmelsen fick sin nuvarande lydelse i samband med de ändringar som gjordes med anledning av Sveriges tillträde till den Europeiska patentkonventionen (se prop. 1977/78:1 Del A s. 326). Vidare har Varumärkeskommittén föreslagit att det i lagen uttryckligen skall anges vilka utställningar som avses (se SOU 2001:26 s. 200).

Det finns enligt utredningens mening sammantaget goda skäl för att i lagen precisera vilka utställningar som kan grunda prioritet. Det finns härvidlag inte något skäl att frångå vad som redan tidigare gällt inom mönsterrätten och den reglering som finns i PL. Således skall utställningsprioritet endast kunna grundas på sådana utställningar som avses i den i Paris den 22 november 1928 avslutade konventionen om internationella utställningar.

I utredningens delbetänkande har föreslagits att sökanden skall kunna tillgodoräkna sig prioritet under i stort sett samma förutsättningar som anges i den nya lydelsen av 6 § PL och i Varumärkeskommitténs förslag.

Något förslag om att i lag reglera de närmare krav som skall kunna ställas på sökanden i samband med att prioritet begärs lämnades dock inte i utredningens delbetänkandet (se SOU 2000:79 s. 120 ff.). Mot bakgrund av det tidigare omnämnda yttrandet av lagrådet finns skäl att se över reglerna om kravet på utredning vid en begäran om prioritet. Det kan här påpekas att lagrådet inte hade avgivit sitt yttrande vid den tidpunkt utredningens delbetänkande lämnades. Hur reglerna om kravet på utredning skall utformas gör sig gällande i såväl de fall konventionsprioritet som utställningsprioritet åberopas.

I likhet med vad Varumärkeskommittén anfört menar utredningen att det inte finns behov för en sådan detaljerad reglering som nyligen införts i PL (se SOU 2001:26 s. 201). När konventionsprioritet begärs bör det vara tillräckligt att i lagen ange att

sökanden skall visa vem som har gjort den tidigare ansökan samt när och var den har gjorts och vilket nummer den har.

När utställningsprioritet åberopas bör sökande på motsvarande sätt visa när formgivningen första gången visades på utställningen och att utställningen var en sådan som avses i konventionen från 1928 om internationella utställningar. Behovet att göra sådana åberopanden torde dock vara begränsat mot bakgrund av bestämmelsen om nyhetsfrist i 6 §.

Reglerna om prioritet i en formskyddslag bör anpassas till PL genom att prioritet även kan fås från en ansökan som gjorts i ett område anslutet till WTO.

5.3 Sekretess

Förslag: De handlingar i en ansökan som visar formgivningen bör, utan att särskild begäran om detta behöver framställas, vara hemliga fram till dess registrering sker. På sökandens begäran kan de nämnda handlingarna hållas hemliga under en tid av högst tolv månader. Tiden skall räknas från ansökningsdagen eller, om prioritet begärs, från prioritetdagen.

Vidare bör införas en särskild bestämmelse om sekretess för uppgifter angående företagshemligheter i mål och ärenden om formskydd.

Skälen för förslaget: Bestämmelser om sekretess i ärende om registrering av mönster finns dels i 8 kap. 13 § tredje stycket SekrL, dels i 18 § första stycket respektive 19 § ML.

Enligt 8 kap. 13 § tredje stycket SekrL gäller sekretess i ärende om registrering av mönster för uppgift om mönstret, om sökanden begärt det och inte annat följer av ML.

Av 19 § ML framgår att handling som visar mönstret får hållas hemlig om sökanden begär det. Handlingen får inte hållas hemlig längre än sex månader, räknat från ansökningsdagen eller, om prioritet yrkas, från prioritetdagen.

Sekretessbestämmelserna infördes i samband med tillkomsten av den nuvarande lagen. Den dåvarande Mönsterskyddsutredningen tog upp frågan med anledning av önskemål från industrin sida (se SOU 1965:61 s. 142). Utredningen liksom departementschefen menade att det fanns goda skäl för att sökanden under ansöknings-tiden skulle ha en möjlighet att hålla mönstret hemligt, detta för att

ha möjlighet att förbereda sin tillverkning och marknadsföring av mönstervaran innan mönstret gjordes tillgängligt för allmänheten. Det ansågs som föga tillfredsställande att den som frambragt ett mönster eller dennes rättighetshavare skulle se sig nödsakade att söka skydd trots att han kanske inte kunde föra ut den färdiga varan på marknaden. Vidare anfördes att den s.k. prioritetsrätten kunde nyttjas för att kringgå offentlighetsprincipen. Detta genom att skydd söks i ett land som inte, på samma sätt som i Sverige, tillämpar en långt gående rätt att ta del av allmänna handlingar. Exempelvis skulle skydd kunna sökas i Danmark, där sekretess allmänt gäller inom förvaltningsförfarandet, och en ansökan sedan lämnas in i Sverige med åberopande av företrädesrätt från prioritetsdagen. På detta sätt kunde sekretess åtnjutas under sex månader trots att företrädesrätten inte gick förlorad. Det saknades, enligt utredningen och departementschefen, anledning att på detta sätt premiera ansökningar gjorda i utlandet.

För att dessa bestämmelser inte skulle inkräkta alltför mycket på offentlighetsprincipen förutsattes för hemlighållande att detta begärdes av sökanden och att sekretess endast kunde gälla på ansökningsstadiet. Tiden för hemlighållande fick vidare maximalt uppgå till sex månader, räknat från ansökningsdagen eller, om prioritet yrkades, från prioritetsdagen.

Överväganden

Svensk förvaltning präglas sedan lång tid av offentlighetsprincipen. Principen förverkligas genom bl.a. den vidsträckta rätten för allmänheten att ta del av myndigheters handlingar. Denna rätt för allmänheten är grundad på bestämmelser i TF. Rätten att ta del av allmänna handlingar är dock inte obegränsad. TF ger vissa möjligheter att genom lag (se härtill SekrL) begränsa rätten att ta del av allmänna handlingar. Bl.a. är det möjligt att med stöd av TF sekretessbelägga allmänna handlingar hos myndigheter till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, vilket framgår av 2 kap. 2 § första stycket 6.

Mot varje ingrepp i grundsatsen om allmänna handlingars offentlighet talar starka principiella skäl. Mot bakgrund av den internationella utvecklingen inom mönsterrätten, och de behov som visat sig sedan den nuvarande lagens tillkomst, har utred-

ningen dock funnit skäl att överväga en ökad möjlighet till att hålla de handlingar i en ansökan som visar formgivningerna hemliga.

Möjligheten enligt ML att hålla de handlingar i en ansökan som visar mönstret hemliga har kommit att användas i förhållandevis stor utsträckning. Den får vidare sägas ha vunnit viss hävd inom mönsterrätten. I många fall åberopas således sekretess under den maximala tiden lagen medger. Såvitt utredningen kunnat finna har detta inte medfört några mer avsevärda problem för formgivare och allmänheten i stort. Det har snarare varit så, att tiden ansetts vara alltför kort för att fylla de behov som gör sig gällande. I synnerhet är detta fallet då skydd söks för mönster till tekniskt avancerade produkter.

Det finns alltid en risk att en viss formgivning blir allmänt tillgänglig innan utvecklingsarbetet slutförts. I de fall en fullt utvecklad prototyp måste prövas kan denna risk många gånger vara betydande. Som exempel kan nämnas testkörning av större maskiner och personbilar. För att dels skaffa sig en företrädesrätt, dels undvika riskerna för att formgivningens nyhet går förlorad ser sig formgivare och företag många gånger nödsakade att söka skydd för ännu inte färdigutvecklad formgivning. Utöver att detta leder till ökade kostnader och merarbete, finns även risken att formen på den produkt som förs ut på marknaden avviker så mycket från den formgivning som är skyddad att skyddet blir obefintligt eller otillräckligt. Sådana problem skulle kunna undvikas, om sökanden fick en längre tid på sig att vidareutveckla sin formgivning innan den blir allmänt tillgänglig.

Återkallas sedan ansökan innan fristen för hemlighållande löpt ut förblir bildmaterialet i ansökan hemligt och således inte nyhets- skadligt för en senare ansökan. En ansökan kan alltså återkallas och en ny ansökan, där i stort sett samma formgivning visas, lämnas in. Genom att begära hemlighållande har sökande rätt till sekretess i sex månader även för den senare ansökan. Härigenom kan sökanden i praktiken få tillgång till en längre tid för hemlighållande än sex månader. Det skall dock påpekas att ett sådant förfarande inte kan anses som idealiskt. Det medför kraftigt ökade kostnader i och med att ny ansökningsavgift måste betalas vid varje tillfälle som en ny ansökan lämnas in.

Ett annat problem med de nuvarande bestämmelserna hänger samman med kravet på att sekretess måste begäras redan i ansökan om registrering. Härvidlag skiljer sig ML från PL. I den sistnämnda lagen är en ansökan om patent hemlig fram till dess

utläggning sker. Dröjer det mer än 18 månader till dess utläggning sker blir dock ansökan om patent offentlig (22 § PL).

Följden av att sekretess inte begärs då ansökan om registrering av formgivning lämnas in är således att mönstret blir allmänt tillgängligt och nyheten går förlorad. I de fall någon ändring inte behöver göras i det mönster ansökan innehåller, innebär detta inte något problem, utan skydd beviljas då för det som sökanden avsett. Det har dock visat sig att många av de formgivare som söker skydd utan hjälp av ombud är okunniga om denna bestämmelse. Detsamma gäller de möjligheter som finns att ändra en gjord ansökan. Någon uttrycklig bestämmelse om att det mönster en ansökan innehåller får ändras finns inte i ML. I enlighet med vad som uttalades i förarbetena till lagen har dock en praxis utvecklats vid Patentverket, som medger ändring så länge mönstrets identitet inte blir en annan. De förändringar som tillåts är dock små. Även om en ändring inte tillåts kan i vissa fall skydd inte medges för det ändrade mönstret efter en ny ansökan. Det ändrade mönstret behöver inte väsentligen skilja sig från det ursprungliga mönstret även om identiteten är förändrad (som illustration till detta kan t.ex. nämnas m. ans nr 87-1596 och m ans nr 90-0115).

Som påpekats tidigare råder bl.a. inom förvaltningen i Danmark inte samma offentlighet som i Sverige. Inkomna mönsteransökningar får där lämnas ut endast om sökanden medger det. Såvitt utredningen erfarit har detta inte medfört några problem från tredjemanssynpunkt.

Sammantaget finns det enligt utredningens mening skäl för att låta sekretess automatiskt råda för ansökningar om mönsterskydd. Härigenom undviker man rättsförlust för formgivare som inte har kunskap om att sekretess måste begäras redan i ansökan om registrering. Sökanden kan givetvis när som helst medge att sekretessen hävs.

Detta leder sedan över till frågan om hur länge de handlingar som visar mönstret skall kunna hållas hemliga. Av vad som tidigare sagts framstår en tid av sex månader i vissa fall som otillräcklig. Till detta kommer en opåkallad skillnad mellan nationella ansökningar och sådana som kan komma att ske vid OHIM eller, vid ett eventuellt svenskt tillträde till Haag-överenskommelsen, hos internationella byrån vid WIPO.

Enligt förslaget till förordning om ett gemenskapformskydd kan på sökandens begäran en publicering av formgivningen skjutas upp trettio månader, räknat från ansökningsdagen eller, om prioritet

begärs, från prioritetsdagen. Detsamma gäller som huvudregel enligt Haag-överenskommelsen (i den utformning överenskommelsen har enligt 1999 års Genève-avtal). Det skall dock påpekas att denna regel i avtalet inte är tvingande. Det är upp till den stat som avser att ansluta sig till avtalet att bestämma den tid en ansökan kan hållas hemlig. Att möjligheten till sekretess i Sverige är kortare än trettio månader innebär således inte något hinder mot en svensk anslutning.

Det saknas enligt utredningens mening skäl att premiera ansökningar gjorda enligt de två nu nämnda internationella systemen framför nationella ansökningar. Detta talar för att tillåta att de handlingar som visar formgivningen hålls hemliga under en tid av trettio månader. Här gör sig i och för sig olägenheterna för tredje man mera påmind. I synnerhet när man betänker att den produkt som formgivningen avser kan börja tillverkas och saluföras innan en eventuellt nyhetskadlig formgivning blir allmänt tillgänglig. Det skall dock framhållas att detta blir fallet med en registrerad gemenskapsformgivning, som kommer att ha giltighet även i Sverige. Vidare framstår det som tveksamt om behovet av sekretess inom detta rättsområde skulle vara större än inom patenträtten.

Sammantaget är utredningen av den uppfattningen att möjligheten till sekretess bör utökas i förhållande till vad som nu är fallet. Behovet av att hålla en formgivning hemlig under ansökningstiden motiverar dock inte att sekretesstiden sätts längre än till tolv månader, särskilt mot bakgrund av vad som sagts om de principiella intressen som talar mot regler om sekretess. En sekretesstid om tolv månader bör rimligen inte heller leda till att utländska ansökningar premieras.

För att i viss mån motverka de negativa konsekvenserna av en längre sekretess bör i vart fall krävas en uttrycklig begäran av sökanden för ett hemlighållande som sträcker sig längre än den tid det tar för Patentverket att besluta om registrering. Det kan nämligen antas att Patentverkets handläggningstider, om utredningens förslag till en begränsad förprovning genomförs, i regel blir kortare än den maximala tiden för sekretess.

Sekretess inverkar på möjligheten att utkräva ansvar för intrång i formskyddet.

Den form av sekretess utredningen i det föregående behandlat avser endast det bildmaterial som visar formgivningen. En annan fråga är om sekretess även bör kunna gälla för uppgifter angående företagshemligheter i ärenden om formskydd hos Patentverket.

Enligt ML är det inte möjligt att hos Patentverket få sekretess för andra handlingar än sådana som visar formgivningen. I mål som rör mönster vid allmänna domstolar och Patentbesvärsrätten gäller dock den allmänna bestämmelsen om sekretess i 8 kap. 17 § SekrL. Enligt den bestämmelsen gäller sekretess hos domstolen i mål eller ärende i domstolens rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om bl.a. enskilda affärs- eller driftförhållande, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. Handlingar i ett ärende om registrering som inte visar formgivningen kan således skyddas genom sekretess, men först efter ett eventuellt överklagande till Patentbesvärsrätten.

Inom patenträtten finns dock en möjlighet för Patentverket att i vissa fall besluta att en handling inte skall lämnas ut (22 § femte stycket PL).

Man kan fråga sig om det finns ett mindre behov av skydd för företagshemligheter vid handläggningen hos Patentverket än hos domstol. Än mindre finns det skäl för detta, om utredningens förslag angående en möjlighet för Patentverket att ompröva registreringar genomförs (se kapitel 6). Det bör dock framhållas att behovet för en sådan möjlighet till sekretess för företagshemligheter inte är lika stort som inom t.ex. patent- och varumärkesrätten. Strävan efter att uppnå en harmonisering mellan de olika lagarna på det industriella rättsskyddets område talar emellertid för att Patentverket skall kunna hålla handlingar som innefattar företagshemligheter hemliga även i ärenden som rör formgivning.

Sammantaget har utredningen därför stannat för att ge Patentverket en möjlighet att besluta om att vissa handlingar i ärenden som rör formgivning inte skall lämnas ut. För en närmare motivering av bestämmelsen kan hänvisas till vad som anförts av Varumärkeskommittén (se SOU 2001:26 s. 339 ff.).

5.4 Rätten att anges i formgivningsregistret

Förslag: Om sökanden är annan än formgivaren skall dennes namn antecknas i formgivningsregistret (registret) under förutsättning av att någon av dem begär detta. Det skall alltså inte längre vara något obligatoriskt krav att formgivaren anges i ansökan, om sökanden är annan än formgivaren. Är formgivningen ett resultat av ett samarbete inom en grupp av formgivare bör i stället gruppens namn kunna antecknas.

Skälen för förslaget: Enligt den nuvarande lydelsen av ML skall sökanden, om han är annan än formgivaren, alltid ange vem som är formgivare (10 § andra stycket). Sökanden skall i dessa fall enligt den nämnda bestämmelsen även styrka sin rätt till mönstret. Någon möjlighet att i stället för en eller flera enskilda formgivare ange (och i registret anteckna) en grupp av formgivare finns inte enligt ML.

I § 13 *Stk. 4* i DDL föreskrivs att designern kan antecknas i designregistret på begäran av sökanden eller designern. Om designen är resultatet av ett samarbete mellan flera designers kan en anteckning av gruppens namn ersätta namnet på var och en av dessa. En motsvarande bestämmelse finns i NPD (se § 13 fjärde stycket). Det norska lagförslaget innebär dock till skillnad från den danska lagen att sökanden alltid skall ange vem som är designer, vilken sedan skall antecknas i registret. Däremot krävs enligt det norska förslaget inte att en överlåtelsehandling lämnas in till Patentstyret. I förslaget till förordning om gemenskapsformgivning finns en bestämmelse som i huvudsak svarar mot det danska förslaget, dvs. att formgivarens namn inte behöver anges i ansökan i de fall denne är annan än sökanden (se artikel 19 och 39.3).

Redan med tanke på att det i den danska lagen och i det norska förslaget samt i förslaget till gemenskapsformgivning finns bestämmelser om att en grupp av formgivare skall kunna antecknas i registret, föreligger det skäl att införa en motsvarande bestämmelse formskyddslagen.

I ML finns som påpekats tidigare en skyldighet för sökanden att, i de fall denne är annan än formgivaren, ange vem som är formgivare. Sökanden måste då också styrka sin rätt till mönstret, vilket normalt sker genom att en överlåtelsehandling företes i ärendet om registrering. Någon skyldighet för sökanden att styrka sin åtkomst till formgivningen finns inte varken enligt den danska lagen, det norska förslaget eller förslaget om skydd för gemenskapsformgivning. Det kan även noteras att detta krav på en ansökan var föremål för delade meningar inom Mönsterskyddsutredningen (se SOU 1965:61 s. 353 f.).

En av utredningens utgångspunkter har varit att det inte bör vara förenat med större omgång att söka en nationell registrering än en internationell registrering. Vem som har rätt till formgivningen är vidare i huvudsak något som rör förhållandet mellan sökanden och formgivaren. Det finns i förslaget till formskyddslag bestämmelser om rättsverkan av en anteckning i registret om vem som är inneha-

vare av registreringen (69 § andra stycket och 77 § första stycket). Dessa bestämmelser påverkar dock inte rätten till formgivning. Det framstår därför som tveksamt att i en ny lag lägga sökanden att redan i ansökan styrka sin rätt till formgivningen. Att detta sedermera kan bli nödvändigt med anledning av t.ex. en talan om bättre rätt till registreringen är en annan sak. Det finns heller inte anledning att anta att ett slopande av kravet på bevisning om rätten till formgivningen skulle leda till att enskilda och företag söker skydd utan att ha en rätt till formgivningen. Sammantaget menar därför utredningen att kravet på att sökanden skall styrka sin rätt till formgivningen kan tas bort.

Formgivaren kan dock ha ett personligt intresse av att – i de fall denne är annan än sökanden – få sitt namn antecknat i registret. Det intresset bör dock vara tillgodosett genom att formgivaren får en i förhållande till sökanden och rättighetshavaren självständig rätt till att få sitt namn antecknat i registret.

Det skall slutligen framhållas att rätten att bli antecknad i registret inte medför någon ideell rätt för formgivaren av det slag som en upphovsman har till sitt konstnärliga eller litterära verk. Fråga är i stället om en upplysning i registret, som formgivaren kan ha ett personligt intresse av.

6 Hävning av en registrering

Av skäl som framgår av utredningens delbetänkande föreslås att Patentverkets granskning av registreringshinder skall begränsas. En konsekvens av detta är att registret i högre grad än tidigare kan komma att innehålla registreringar som inte borde ha kommit till stånd. I synnerhet torde detta vara fallet i förhållande till kraven på nyhet och individuell karaktär. Mot bakgrund av den ökade belastningen på domstolarna, och strävan att i största möjliga utsträckning få till stånd ett processekonomiskt och effektivt system för formgivningsskydd, finns skäl att överväga att införa möjligheten till hävning av registreringar i administrativ ordning. Att överväga denna fråga ingår även som en del av det uppdrag som givits utredningen.

Hävning av en registrering i administrativ ordning väcker såväl principiella som praktiska frågor. Det kan dock konstateras att en allmän strävan under de senaste åren har varit att alltmer skjuta tyngdpunkten av prövningen av förvaltningsärenden nedåt i kedjan. Det finns vidare skäl att redan nu framhålla de särpräglade förhållandena inom det industriella rättsskyddet i förhållande till förvaltningsrätten i stort. Utredningen redovisar sina överväganden med avseende på administrativ prövning i avsnitt 6.1–6.4.

Ett nära samband råder mellan frågan om hävning i administrativ ordning och invändningsförfarandet. När detta infaller efter att registrering skett, är det nämligen rent principiellt fråga om en hävning av en registrering. I det fall Patentverket ges en möjlighet att, efter begäran, pröva en registrerings giltighet finns skäl att överväga dels om ett invändningsförfarande bör behållas, dels – om man avser att ha ett sådant förfarande – vilken form detta skall ha. Utredningens överväganden i denna del redovisas nedan i avsnitt 6.5.

De särskilda hinder mot en registrerings bestånd som finns i ML (4 §) har även de ett nära samband med de frågor som behandlas i kapitlet. Utredningen har därför funnit det lämpligt att i detta kapitel även redovisa sina övervägande beträffande denna fråga (avsnitt 6.6).

6.1 Allmänt om omprövning av förvaltningsbeslut

Ett beslut som fattats av en förvaltningsmyndighet, och som av någon anledning blivit oriktigt, kan på olika sätt bli föremål för ändring. Det kan ske efter t.ex. överklagande eller efter initiativ från beslutsmyndigheten. Oriktigheten kan bestå i ett s.k. förbi-seende- eller bedömningsfel. I detta sammanhang är den mest relevanta typen av fel sannolikt de s.k. bedömningsfelen. Sådana fel kan bero bl.a. på felaktiga antaganden eller slutsatser ifråga om sakförhållanden eller på grund av felaktig rättstillämpning. De kan även, vilket torde vara det i detta sammanhang mest relevanta, ha sin orsak i att omständigheter, som blivit kända först sedan beslutet fattats, gjort att saken kommit i ett nytt läge. Som exempel på det industriella rättsskyddets område kan nämnas att nyhetsskadligt material blir presenterat först sedan ett beslut om registrering fattats.

Normalt sett är det viktigaste medlet för att åstadkomma en rättelse att beslutet överklagas till högre instans. Inom området för det industriella rättsskyddet tillkommer några för området specifika sätt att, utöver ett överklagande, få till stånd en rättelse (t.ex. invändning och återupptagning av en ansökan). Till frågan om invändning återkommer utredningen nedan.

6.2 Nuvarande ordning

Som framgår av motiven till ML fann man det naturligt att en registrering som inte borde ha skett kunde förklaras ogiltig (se SOU 1965 s. 298 och prop. 1969:168 s. 219).

Frågor om hävning av en mönsterregistrering behandlas i 31 § ML. Av första stycket framgår att en mönsterregistrering skall hävas, om den skett i strid mot 1–4 §§ och hindret alltjämt kvarstår. Talan om hävning skall enligt samma stycke föras vid allmän domstol. I 31 § andra och tredje styckena finns vissa särskilda bestämmelser om talerätt. Dessa bestämmelser kommer

att genomgå betydande förändringar till följd av mönsterdirektivet (se artikel 11.3–5 och SOU 2000:79 s. 93 ff.).

I VmL finns bestämmelser om hävning av en varumärkesregistrering i 25–27 §§. Enligt 25 § första stycket får en varumärkesregistrering hävas om registreringen skett i strid mot bestämmelserna i lagen. I vissa fall kan registreringen bestå trots att grund för hävning föreligger, vilket framgår av 25 § första stycket samt 8 § och 9 § (de s.k. passivitetsreglerna). Av 25 § andra stycket framgår att hävning i några särskilda fall även kan ske trots att varumärket vid registreringstillfället uppfyllde kraven för registrering. Talan om hävning skall föras vid allmän domstol (se 26 § VmL och jfr även RÅ 1992 ref. 64).

Inom patenträtten finns en möjlighet att häva ett patent, som är snarlik bestämmelserna i de två nu behandlade lagarna. I PL föreskrivs att rätten på talan därom kan förklara ett patent ogiltigt, vilket framgår av 52 § första stycket. Ett patent skall förklaras ogiltigt om det meddelats trots att villkoren i 1 § och 2 § inte var uppfyllda, patentet avser en uppfinning som inte är så tydligt angiven att en fackman med ledning därav kan utöva den, patentet omfattar något som inte framgick av ansökan när den gjordes eller patentskyddets omfattning har utvidgats efter det att patentet meddelats. Bestämmelsen i 52 § PL innehåller vidare bestämmelser om talerätt.

6.3 Läget i några andra länder

I *Danmark* antogs den 12 december 2000 en ny designlov. Lagen innehåller bestämmelser om prövning i administrativ ordning av designregistreringar. Något invändningsförfarande finns inte. Sedan registrering skett får antingen möjligheten till prövning hos Patent- och Varemärkestyrelsen eller en ogiltighetstalan vid domstol tillgripas för att få till stånd en hävning av en designregistrering. Enligt § 25 *Stk. 1* DDL kan en begäran om hävning av en designregistrering framställas hos Patent- och Varemärkestyrelsen. En sådan begäran kan endast grundas på att registreringen skett i strid mot §§ 1–8, ansökningen ändrats i strid mot § 14 *Stk. 2*, förutsättningarna för samregistrering enligt § 15 inte var uppfyllda eller på att registreringen gällt för mer än 15 år i strid mot § 23 *Stk. 2*. I § 25 *Stk. 2* i DDL finns bestämmelser om talerätt i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 11.3–5 i mönsterdirektivet. Enligt

§ 27 kan talan om hävning vid allmän domstol väckas på samma grunder som hävning i administrativ ordning. Pågår då prövning av en begäran om hävning i administrativ ordning skall Patent- og Varemærkestyrelsen avvakta med att handlägga ärendet till dess ett lagakraftvunnet avgörande från domstolen föreligger.

I *Norge* kan, liksom i *Sverige*, hävning av en beviljad registrering ske endast efter en talan vid allmän domstol. Enligt § 31 första stycket lov om mønster kan en registrering hävas genom dom, om den skett i strid mot §§ 1–4 och hindret alltjämt föreligger. Bestämmelsen innehåller härutöver i andra och tredje styckena särskilda bestämmelser om talerätt. Den 6 september 2000 överlämnade Patentstyret ett förslag till lov om design till Justisdepartementet. Förslaget har remissbehandlats och en proposition skall avlämnas under hösten 2001. Enligt förslaget skall det vara möjligt att få till stånd en hävning av en registrering på administrativ väg. Något invändningsförfarande finns inte. Enligt § 25 första stycket i förslaget kan en begäran framställas hos Patentstyret om att en registrering skall hävas helt eller delvis. Detta kan ske om registreringen skett i strid mot §§ 1–8, § 14 eller § 23 andra stycket i förslaget. En begäran om administrativ prövning skall framställas skriftligen och innehålla grunder för begäran (§ 26 första stycket). Patentstyret skall ge innehavaren möjlighet att yttra sig över en begäran om hävning. Enligt § 27 första stycket är det även möjligt att vända sig direkt till domstol och där väcka talan om hävning av en registrering helt eller delvis. Patentstyret kan även på eget initiativ häva en registrering helt eller delvis enligt § 32 första stycket. Detta kan ske endast om registreringen är uppenbart felaktig och åtgärden vidtas senast tre månader efter det att designen blivit kungjord. Anmärkas kan vidare att det enligt § 42 fjärde stycket inte är möjligt att väcka talan om hävning vid domstol innan en redan gjord begäran om prövning i administrativ ordning slutligt prövats av andra avdelningen inom Patentstyret.

I den nuvarande *finska* mönsterrättslagen kan hävning av en registrering ske i samma ordning som föreskrivs i den svenska lagen.

Den *isländska* lagstiftningen om skydd för mönster ger möjlighet till hävning av en registrering antingen genom talan vid domstol eller på administrativ väg hos Einka Leyfa Stofan (det isländska patentverket). Den nu gällande lagen antogs under våren 2001 av alltinget. Den har i huvudsak samma innehåll som den

danska designloven. Således är grunderna för när hävning kan ske desamma som i DDL och förfarandet i huvudsak detsamma.

6.4 Utredningens överväganden

Förslag: Det bör tillskapas en möjlighet att få en registrerings giltighet prövad i administrativ ordning. En begäran om upphävande av en registrering i administrativ ordning skall framställas och prövas hos Patentverket. Myndigheten skall kunna företa en prövning i de fall där prövningen kan ske enkelt och utan dröjsmål. Undantaget från Patentverkets prövning är yrkanden om bättre rätt till formgivning i de fall frågan framstår som tveksam.

Hävs en registrering av Patentverket, skall innehavaren ha en möjlighet att söka återvinning mot beslutet vid Stockholms tingsrätt. Bedömer Patentverket att en prövning i administrativ ordning inte kan ske enkelt och utan dröjsmål skall på sökandens begäran målet överlämnas till Stockholms tingsrätt.

Vid avslag efter en prövning i sak kan sökanden överklaga beslutet till tingsrätten. Överklaganden av övriga slutliga beslut i ett ärende om omprövning skall också ske hos Stockholms tingsrätt. Beslut som fattas under handläggning av ett ärende skall inte kunna överklagas.

Skälen för förslaget utvecklas närmare i avsnitt 6.4.1 och 6.4.2.

6.4.1 Reformbehovet

I likhet med vad som slogs fast i förarbetena till den nuvarande lagen finns det starka skäl för att det skall finnas en möjlighet att få en registrering förklarad ogiltig. Som påpekats tidigare innebär den nuvarande lagen att en sådan åtgärd endast kan vidtas av domstol efter talan därom. Detsamma gäller inom patent- och varumärkesrätten.

Nyligen har dock lagts fram förslag till förändringar av VmL och PL som båda syftar till att Patentverket i administrativ ordning skall kunna ta ställning till en varumärkesregistrerings bestånd respektive omfattningen av ett meddelat patent (se SOU 2001:26 s. 271 ff. och SOU 2001:33 s. 121 ff.). Förslagen har i korthet föl-

jande innehåll. En varumärkesregistrering skall kunna hävas av Patentverket på begäran av en sökande endast om innehavaren medger en begäran om detta eller inte hör av sig efter att ha delgetts ett föreläggande om att yttra sig över begäran. 1999 års patentprocessutrednings förslag utgår från att det endast är innehavaren som skall kunna begära en begränsning av patentet.

En allmän målsättning vid utformningen av ett system för prövning av en registrerings giltighet är innehavarens trygghet av att registreringen kommer att bestå, dvs. beslut om hävning bör kunna ske endast med iakttagande av högt ställda krav på rättssäkerhet. En annan målsättning är att bestämmelserna får en sådan utformning att tredje man kan få till stånd en rimligt snabb och effektiv prövning av en registrering som han eller hon menar inte borde bestå. Dessa två målsättningar måste vägas mot varandra så att regelsystemet får en utformning som på ett balanserat sätt tar hänsyn till dem båda.

Mot bakgrund av dels den utveckling som skett inom området för det industriella rättsskyddet, dels inom förvaltningsrätten i stort finns skäl att överväga möjligheten till en prövning i administrativ ordning av en registrerings giltighet.

I det följande skall närmare utvecklas några av de faktorer som talar för respektive mot en möjlighet till prövning av en registrering av en formgivning på administrativ väg.

En omständighet som talar för en sådan lösning är arbetsläget i de allmänna domstolarna. Under senare år har ett flertal åtgärder vidtagits för att effektivisera domstolsprocessen. På vilka sätt domstolsprocessen ytterligare skall kunna effektiviseras är vidare föremål för överväganden både inom Justitiedepartementet och i skilda utredningar. Av detta kan slutsatsen dras att de redan vidtagna åtgärderna inte varit tillräckliga. Det framstår därför som angeläget att tillskapa bestämmelser som på ett snabbare sätt tillgodoser kravet på prövning av en registrerings giltighet. Ett sätt är att utöka Patentverkets befogenhet att pröva giltigheten av registreringar av formgivning.

En annan omständighet av betydelse, som bör framhållas i detta sammanhang, är värdet av att kvaliteten i det underlag, som den enskilde har, för att bedöma om han eller hon skall föra saken vidare i domstol förbättras. Framhållas kan även vikten av att domstolen får ett mer kvalificerat underlag för sin bedömning. Det kan i normalfallet exempelvis förutsättas att en inledande behandling hos Patentverket skulle renodla processen och bidra till att vikti-

gare material tas fram av parterna i de fall den registrerade formgivningens nyhet ifrågasätts. Det kan även nämnas att Patentverket i regel borde ha bra förutsättningar att genom processledning klargöra de relevanta tvistefrågorna i ett ärende om ogiltigförklaring av en registrerad formgivning. Det bör dock betonas att utrednings-skyldigheten i ärendet åvilar parterna.

Ett viktigt skäl för att införa en möjlighet till prövning av registreringars giltighet i administrativ ordning är den begränsade förprövning som utredningen föreslagit i sitt delbetänkande (se SOU 2000:79 s. 109 ff.). Det kan hävdas att lättnaden i möjligheten att få en registrering bör balanseras av en ökad och enklare tillgång till prövning av dess giltighet. Det nuvarande systemet skulle annars kunna leda till att arbetsbelastningen för de allmänna domstolarna i onödan ökar. Till detta kommer de ökade kostnaderna för parterna.

Enligt vad utredningen erfarit finns även en utbredd motvilja mot att föra talan om hävning av en registrering vid allmän domstol. En rättegång för kanske med sig en oönskad exponering av formgivningen och övriga förhållanden som föranlett tvisten. En rättegång kan även upplevas som något som i vissa fall kan vara skadligt för företagets varumärke eller allmänna renommé. I många fall sker därför i stället en uppgörelse i godo mellan innehavaren av en registrering och någon som menar att den inte borde ha kommit till stånd. Sådana uppgörelser behöver i och för sig inte bli färre om en prövning sker hos Patentverket.

En annan faktor som talar till fördel för ett system där hävning av en registrering kan ske på administrativ väg är utvecklingen inom EU. Som framgått av avsnitt 3.1 skall en begäran om hävning av en registrerad gemenskapsformgivning framställas hos OHIM. Myndigheten har sedan att ta ställning till registreringens giltighet. En registrerings giltighet kan komma under en medlemsstats domstols bedömning endast i samband med en talan om intrång i skyddet. Till detta kommer även strävan att uppnå en nordisk rättslikhet. Danmark och Island har redan infört lagstiftning som innebär att en registrering kan bli upphävd genom ett administrativt förfarande hos respektive lands patentmyndighet. I Norge har lagts fram förslag med ett likartat innehåll.

Bland de omständigheter som talar mot ett förenklat administrativt förfarande kan inledningsvis nämnas att innehavaren eller tredje man önskar en prövning i domstol utan någon föregående prövning hos Patentverket.

En ytterligare, och kanske mer betydelsefull faktor, är risken för en förlängd process. Genom att en ytterligare prövningsinstans inrättas kan ett slutligt avgörande bli fördröjt. Det kan tänkas bli fallet särskilt om någon av parterna har något att vinna på en fördröjning och har tid och resurser att driva en omfattande process om en registrerings giltighet.

I sammanhanget kan även framhållas de organisatoriska effekter ett system med administrativ prövning skulle få för Patentverket. En viss förstärkning eller omDispositionering av verkets resurser kan bli nödvändig för att möta de krav som den nya arbetsuppgiften ställer. Det är dock svårt att bedöma hur omfattande dessa åtgärder skulle behöva bli, eftersom det är ovisst i vilken omfattning prövning i administrativ ordning kan tänkas bli aktuell. Det kan exempelvis nämnas att processer som enbart rör frågan om hävning, dvs. där talan om intrång inte är aktuell, hittills varit sällsynta.

Slutsatserna av den gjorda genomgången pekar sammantaget på en rad goda skäl för att tillåta prövning av giltigheten av en registrering på administrativ väg. En sådan ordning måste givetvis ske med beaktande av berättigade krav på rättssäkerhet.

6.4.2 Utformningen av ett förfarande för hävning av en registrering i administrativ ordning

Varken Varumärkeskommitténs eller 1999 års patentprocessutrednings förslag till administrativ hävning framstår som några goda lösningar för formskyddsområdet. Beträffande Varumärkeskommitténs förslag kan konstateras att innehavaren av en registrerad formgivning i flertalet fall sannolikt skulle bestrida en begäran om hävning, varför lagen troligen bara skulle fyllas med "onödiga" bestämmelser. Orsaken till detta är att reformbehovet ter sig något annorlunda inom varumärkesrätten. Det förekommer att varumärken, som inte längre är i bruk, står kvar i registret och på så sätt utgör hinder mot senare registreringar. Mot bakgrund av att en varumärkesregistrering inte är tidsbegränsad, kan detta få besvärliga konsekvenser för den som senare vill registrera ett varumärke. Eftersom innehavare av sådana registreringar i många fall inte har något intresse av att registreringen består, finns det på varumärkesrättens område goda skäl för den begränsade möjligheten till hävning i administrativ ordning som föreslagits av Varumärkeskommittén.

Det förslag som 1999 års patentprocessutredning presenterat för begränsning av patent i administrativ ordning passar mindre bra när det gäller skydd av formgivning. En formgivning är ju normalt inte något som kan begränsas på samma sätt som ett patent. Slutsatsen blir därför att en särskild lösning bör tas fram på området för registreringar av formgivning.

Ett förfarande hos Patentverket för att i administrativ ordning pröva giltigheten av registreringar av formgivning bör vara snabbt, enkelt och billigt. Prövningen får inte, som tidigare framhållits, bli ytterligare en instans som kan komma att användas i förhållande syfte.

Vid valet av lösningar när det gäller möjligheten att hos Patentverket få registreringars giltighet prövade är den ena ytterligheten ett närmast domstolslikt förfarande, den andra ett högst förenklat förfarande där endast innehavaren själv, med bistånd av verket, kan begära omprövning. Ingen av dessa ytterlighetslösningar finner utredningen vara särdeles lyckad.

Mot ett alltför domstolsliknande förfarande kan sannolikt riktas kritik av principiell art, eftersom beslutsmyndigheten skall ompröva sina egna beslut. Här kan hänvisas till de överväganden som ledde fram till bildandet av PBR (se Ds H 1976:1 och prop. 1976/77:96). Å andra sidan kan anmärkas att Patentverket, med den omfattning av officialprövningen som utredningen tidigare föreslagit (se SOU 2000:79), kommer att göra en högst begränsad materiell prövning innan registrering sker.

Ett ytterligare skäl mot ett alltför domstolsliknande förfarande är att vissa bevismedel får anses förbehållna domstolarna. T.ex. torde detta gälla vittnesförhör under ed. Något som vidare talar mot ett sådant förfarande är en ökad tidsåtgång för att få en fråga om hävning av en registrering prövad. Härutöver tillkommer andra frågor som kan välla problem om förfarandet blev alltför omfattande. Nämnas kan t.ex. fördelning av rättegångskostnader och den närmare regleringen av ett muntligt förfarande. Ytterligare ett argument mot ett omfattande förfarande är det förhållandevis ringa antalet rena hävningsprocesser.

Den andra ytterligheten, där prövningen skulle vara ytterst begränsad, blir med största sannolikhet helt verkningslös. Redan enligt nu gällande lagstiftning kan en mönsterhavare genom avstående få en registrering struken ur registret. De fall där en ändring av registreringen skulle bli aktuell blir sannolikt inte alltför vanliga,

i synnerhet mot bakgrund av att formgivningen i sitt ändrade utseende måste behålla sin identitet.

Som ett möjligt mellanalternativ kan man tänka sig att utgå ifrån FL:s omprövningsbestämmelser (se 26–28 §§ FL). Dessa bestämmelser har föreslagits få utvidgad tillämpning (se Ds 1998:42). En möjlighet till omprövning inom beslutsmyndigheten är även något som sedan länge är väl förankrat inom förvaltningsrätten.

I korthet kan den nuvarande lydelsen av 27 § FL sägas innebära följande. Om en myndighet finner att ett beslut som den meddelat är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, skall det ändras av myndigheten om det kan ske snabbt, enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part. Det som idag begränsar bestämmelsens tillämplighet på det industriella rättsskyddets område är att ändring inte får ske till nackdel för någon enskild part. Typiskt sett är ett ärende som rör en registrerings bestånd ett flerpartsärende. Oavsett i vilken riktning beslutet går, dvs. avslag eller bifall till en begäran om hävning, kommer någon part att påverkas negativt. Det är framförallt trygghetsaspekten som motiverar ståndpunkten att myndigheten inte skall få ändra ett tidigare meddelat beslut till nackdel för någon enskild part. Aspekten gör sig särskild påmind i ärenden med flera enskilda parter och har lett till uppfattningen att beslut i sådana ärenden i princip inte går att ändra efter omprövning. Trygghetsaspekten är naturligtvis särskilt framträdande om ett beslut vunnit laga kraft. I motsatt fall kan beslutet normalt överklagas till högre instans, varför parterna ännu inte kan känna sig helt säkra på att beslutet kommer att gälla i framtiden. Ett beslut om registrering av ett mönster vinner laga kraft och kan med nuvarande regler inte anses vara möjligt att rätta i administrativ ordning av Patentverket (se RÅ 1992 ref 64). Man kan dock konstatera att den nuvarande utformningen av invändningsförfarandet inom varumärkesrätten i princip innebär att en beviljad registrering kan hävas av Patentverket. Detsamma föreslås bli gällande inom mönsterrätten (jfr SOU 2000:79 s. 114 ff.). Detta förfarande har inte ansetts stå i konflikt med den tidigare nämnda trygghetsaspekten. Den part som innehar registreringen kan heller inte känna sig helt trygg i att denna kommer att bestå även sedan invändningsförfarandet avslutats. Redan enligt den nuvarande lydelsen av ML är det möjligt att vid domstol få registrerings giltighet prövad under hela dess giltighetstid. En

viss begränsning råder dock genom bestämmelserna om preklusion (31 § andra stycket).

Genom att modifiera bestämmelsen om omprövning i FL skulle man kunna foga in den i en ny formskyddslag som ett alternativ till en domstolsprövning. Den ändring som i så fall måste göras är att ta bort kravet på att en omprövning inte får ske till nackdel för någon enskild. Det kan framhållas att den tidigare nämnda promemorian (Ds 1998:42) innehåller förslag med detta innehåll för förvaltningsrätten i stort (se avsnitt 6.4 och de upprättade lagförslagen). Registreringen skall dock enligt utredningens förslag inte i något fall upphöra innan ett lagakraftvunnet beslut eller dom föreligger. Det skulle innebära att den som är missnöjd med Patentverkets prövning alltid kan få saken prövad inför domstol. Det skall också tilläggas att omprövningen när det gäller formskydd endast skulle avse rena fall av talan om hävning, dvs. utan samband med en intrångstalan. Dessa fall bör som nu endast kunna bli föremål för prövning vid allmän domstol.

Utöver att en omprövning inte får ske till nackdel för någon enskild innehåller 27 § FL krav på att beslutet skall vara uppenbart oriktigt. Som regel skall därför felaktigheten framgå redan vid en genomläsning av en begäran om omprövning eller ett överklagande (se prop. 1985/86:80 s. 78). Det skall vara lätt för myndigheten att konstatera om beslutet är felaktigt och det skall inte behövas någon mer ingående granskning från myndighetens sida av ett redan fattat beslut.

För att vinna i snabbhet och enkelhet kunde man tänka sig att låta Patentverket företa omprövning endast i uppenbara fall (se 27 § FL). Är saken inte uppenbar, skulle begäran om prövning i administrativ ordning avvisas. Den som då vill få saken prövad skulle ha att vända sig till domstol. En sådan lösning framstår dock som mindre lämplig vid prövning av en registrerad formgivningens giltighet. Snarast är det så att merparten av de situationer där hävning kan komma ifråga förutsätter någon form av närmare granskning av ärendet. Exempelvis kan detta gälla vid återopande av tidigare registreringar som är så lika den ifrågasatta registreringen att den sistnämnda inte borde bestå. Det kan också framhållas att syftet med en prövning i administrativ ordning av ett redan fattat beslut i princip är att få till stånd ett materiellt riktigt beslut. En prövning bör därför kunna leda till ändring i alla de fall en felaktighet kan konstateras i registreringsbeslutets giltighet, som någon

annan än Patentverket påtalat i en begäran om hävning i administrativ ordning.

Sammanfattningsvis menar utredningen att det kan ifrågasättas om ett krav på att felaktigheten är uppenbar skall gälla.

En ytterligare förutsättning för att omprövning skall kunna ske enligt FL är att beslutet kan ändras snabbt och enkelt. Bestämmelsen får självständig betydelse först sedan det står klart att beslutet är oriktigt. Innebörden av detta krav är att myndigheten inte är skyldig att ändra ett beslut i de fall då själva rättelseförfarandet ställer krav på ytterligare tidskrävande eller omständlig utredning i ärendet sedan det väl konstaterats att beslutet är oriktigt. Motivet för bestämmelsen är att ett slutligt avgörande av ärendet inte bör dröja alltför länge. Ett sådant krav medför således inte någon materiell bedömning av beslutets riktighet.

Inom området för en formskyddslag är de åtgärder som Patentverket behöver vidta sedan myndigheten konstaterat att registreringen inte bör bestå sällan eller aldrig tidskrävande. Liksom i förvaltningsrätten i stort finns dock anledning att upprätthålla ett krav på att en prövning av ett tidigare fattat beslut om registrering av en formgivning inte i onödan får fördröjas. Det finns därför motiv för att upprätthålla ett krav på att en prövning av en registrerings giltighet bör få ske endast i de fall detta kan ske snabbt och enkelt. Ett sådant krav hänger samman med en av de invändningar som kan riktas mot ett system med administrativ prövning, nämligen att det onödigt fördröjer det slutliga avgörandet av ärendet. För att kravet skall få en reell innebörd bör det omfatta handläggningen av ärendet i sin helhet och inte endast, som är fallet i FL, den tid som det tar att rätta beslutet sedan en felaktighet konstaterats.

Sammanfattningsvis anser utredningen således att det i formskyddslagen bör införas bestämmelser som tillåter Patentverket att pröva giltigheten av gjorda registreringar. Patentverket bör kunna företa en prövning i de fall detta kan ske snabbt, enkelt och billigt för de inblandade parterna. För att göra klart att – även om förslaget tar sin utgångspunkt i förvaltningsrätten – prövningen måste göras med beaktande av förhållandena inom området för en formskyddslag, bör kravet ges ett något annat uttryck än i FL. Utredningen föreslår därför att prövning skall kunna ske i de fall ärendet kan avgöras *enkelt* och *utan dröjsmål*.

Bestämmelsen bör inte ges samma snäva innebörd som i FL. Patentverket bör således kunna utsträcka sin granskning av ärendet

till att avse viss ytterligare handläggning utöver att begära in ett skriftligt svar från innehavaren. Exempelvis kan undantagsvis viss ytterligare skriftväxling framstå som påkallad. Det bör inte heller helt uteslutas att ett visst muntligt inslag i förfarandet kan förekomma enligt de ramar för detta som ges i FL.

Fråga är här efter om en prövning av Patentverket med den angivna omfattningen skall ingå som ett obligatoriskt led när någon önskar få till stånd en hävning av en registrering eller om den enskilde skall kunna välja mellan att begära prövning av beslutet hos Patentverket eller att väcka talan vid allmän domstol. Mot en sådan valfrihet kan invändas främst att omprövningen i så fall inte kommer att bli den spärr mot att "onödiga" frågor förs upp till domstolsprövning som är ett av syftena med förslaget. Mot en obligatorisk prövning vid Patentverket kan dock, som anmärkts tidigare, invändas att det ibland endast skulle bli en onödig omgång, vilken inte tjänar något ändamål utan endast tar tid. I vissa fall kan det nämligen förhålla sig på det sättet att tvisten är av en sådan art att den under alla omständigheter måste prövas i domstol. Det ter sig i dessa fall som mindre lämpligt att utsätta den enskilde för en onödig tidsåtgång genom att frågan först måste behandlas inom Patentverket.

Utredningen menar därför att övervägande skäl talar för att en prövning av registreringens giltighet hos Patentverket skall vara ett alternativ till en domstolsprövning. Det bör således stå den enskilde fritt att välja vilken form av prövning som lämpar sig bäst i det förevarande fallet.

Genom den föreslagna ordningen bör uppnås i vart fall två saker: domstolarna avlastas vissa fall som är av uppenbar karaktär och processekonomiska vinster görs genom att processen sannolikt renodlas under hanteringen hos Patentverket.

De frågor som här efter inställer sig är dels den närmare utformningen av de regler som skall styra Patentverkets handläggning, dels vad som skall ske sedan verket tagit ställning i ett ärende om hävning av en registrering.

Utredningen har härvidlag strävat efter att i möjligaste mån utforma bestämmelserna i anslutning till Varumärkeskommitténs förslag (SOU 2001:26). Det finns goda sakliga skäl för detta. Ärenden som rör hävning av varumärkesregistreringar och registreringar av formgivning kommer båda att handläggas hos Patentverket i Söderhamn. Det kan antas att ett så likartat förfarande som möjligt underlättar för myndigheten. Det kan

vidare antas att ett enhetligt system för prövning av registreringar motverkar missförstånd från allmänhetens sida. I likhet med Varumärkeskommitténs förslag bygger således de regler som skall styra Patentverkets handläggning på BfL. Utredningen ansluter sig även till den bedömning kommittén gjort beträffande frågan om parternas kostnader. Det skall således inte vara möjligt att inom ramen för prövningsförfarandet hos Patentverket få ersättning för rättegångskostnader. Förs ärendet över till domstol kan dock dessa kostnader enligt 18 kap. RB komma att ersättas. En närmare kommentar till reglerna om förfarandet ges i författningskommentaren (se kapitel 12 nedan).

Med utgångspunkt i vad som nu sagts skall det således vara möjligt för innehavaren, i de fall registreringen hävs, att söka återvinning av beslutet. Mot bakgrund av den större befogenhet Patentverket får att pröva giltigheten av registreringar av formgivning, krävs en särreglering i förhållande till Varumärkeskommitténs förslag i de fall prövningen leder till ett avslag. Har Patentverket ogillat en begäran om hävning bör sökanden ha möjligheten att överklaga beslutet till allmän domstol.

Om Patentverket bedömer att ärendet inte kan behandlas enkelt och utan dröjsmål, skall sökanden underrättas om detta och ges tillfälle att få ärendet överlämnat till tingsrätten. Andra slutliga beslut i ett ärende om administrativ omprövning av en registrering bör kunna överklagas till tingsrätt. De beslut som Patentverket kan fatta under handläggningen är inte av en sådan art att de bör kunna överklagas särskilt.

Som framgått av utredningens förslag skall Stockholms tingsrätt vara den domstol till vilka ärenden om administrativ prövning förs sedan Patentverket tagit ställning i dem. Till frågan om val av domstol återkommer utredningen i kapitel 8.

6.5 Invändningsförfarandet

Förslag: Ett invändningsförfarande bör inte bibehållas.
--

Skälen för förslaget: Som framgått av avsnitt 6.1–6.4 föreslår utredningen att Patentverket skall ha en möjlighet att i administrativ ordning häva en registrering. I DDL och NPD finns inte någon möjlighet till att framställa invändning mot en registrering. I stället finns en möjlighet att under registreringens hela giltighetstid

begära prövning av densamma i administrativ ordning. Intresset av nordisk rättslikhet talar därför för att invändningsförfarandet avskaffas. För denna ståndpunkt talar även utvecklingen på det europeiska planet. I förslaget till förordning om gemenskapsformgivning finns inte något invändningsförfarande. I stället kan en begäran om hävning i administrativ ordning framställas hos OHIM.

Enligt ML:s nuvarande bestämmelser kungörs ett mönster innan registrering sker. Under en tid av två månader från det att kungörelse skett kan invändning framställas mot en registrering av mönstret. Det huvudsakliga syftet med bestämmelsen är att komplettera Patentverkets granskning av mönstrets nyhet m.m.

Under handläggningen av ärendet har Patentverket möjlighet att beakta allt myndigheten får kunskap om och som kan hindra en registrering. Myndigheten är således inte bunden av de omständigheter som framkommer genom gjorda invändningar.

Utredningen har i sitt delbetänkande (SOU 2000:79) bl.a. föreslagit att ML, i likhet med vad som gäller enligt VmL, skall utformas så att mönstret kungörs i samband med att registrering sker. Därefter kan enligt förslaget invändning göras mot registreringen.

Om en registrering kan hävas i administrativ ordning, så kan det ifrågasättas om det härutöver är nödvändigt med en möjlighet att göra invändning mot en registrering. För att behålla ett invändningsförfarande talar intresset av rättslikhet mellan de skilda svenska lagarna på det industriella rättsskyddets område. Enligt bl.a. det nyligen framlagda förslaget till ny VmL skall invändning kunna framställas mot en registrering av ett varumärke. Men å andra sidan sträcker sig möjligheten till hävning i administrativ ordning av ett registrerat varumärke inte så långt som utredningens förslag på formskyddsområdet.

Ett annat skäl som talar mot ett avskaffande av invändningsförfarandet är följande. Ju längre tid som går från tiden för registrering, desto mer inrättar innehavaren sin verksamhet därefter. Det kan exempelvis röra sig om nedlagda kostnader för att framställa den produkt som en formgivning ingår i eller för att marknadsföra densamma. Det kan antas att dessa kostnader växer i takt med den tid som registreringen är giltig. Givetvis avtar de sedan formgivningens kommersiella värde i allt väsentligt förbrukats, men när detta sker är vanskligt att bedöma. Detta är en omständighet som med viss styrka talar för att en eventuell prövning av registreringens giltighet bör ske så tidigt som möjligt.

Genom att invändning kan göras mot registreringen kan antas att en sådan utveckling främjas.

Mot detta talar dock att det inte med säkerhet går att säga i vilken utsträckning enskilda och företag kommer att bevaka kungörelser av registrerade formgivningar. Enligt vad utredningen erfarit är det vanligt att en registrering inte ifrågasätts förrän det föreligger ett faktiskt behov av att göra detta, t.ex. när någon avser att påbörja produktion och marknadsföring av en viss produkt och vid en kontroll finner att detta kan medföra intrång i ett mönsterskydd. Eftersom tiden för invändning i regel då har löpt ut uppnår man inte syftet med att få till stånd en prövning av registrerings giltighet så tidigt som möjligt.

I sammanhanget bör också framhållas den risk som det medför att ha flera skilda prövningsmöjligheter av en registrerings giltighet, något som kan vara ägnat att fördröja ett slutligt avgörande. Det kan t.ex. tänkas att ett invändningsärende överklagas till PBR och slutligen till Regeringsrätten. När invändningsärendet avgjorts kan den som gjort invändning ansöka om en prövning i administrativ ordning hos Patentverket. På så sätt kan innehavaren under en längre tid få sväva i ovisshet om giltigheten av en registrering.

Slutligen bör även nämnas den omständigheten, att Patentverket skulle få administrera två separata system för att pröva giltigheten av en registreringen.

Sammantaget menar utredningen att det inte finns tillräckligt starka skäl för att bibehålla ett invändningsförfarande. Det får anses tillräckligt att det finns en möjlighet att angripa en registrering på administrativ väg genom att begära prövning hos Patentverket.

6.6 Särskilda hinder mot en registrerings bestånd

Förslag: Rätten till egenartade efternamn samt allmänt kända konstnärnamn och liknande namn, som inte uppenbarligen syftar på någon sedan länge avliden, skall kunna utgöra grund för upphävande av en registrering av formgivning. En förutsättning för detta är att användningen av formgivningen skulle medföra nackdel för bäraren av namnet.

Att en formgivning innehåller något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande samman-

slutning skall inte längre utgöra självständig grund för upphävande av en registrering.

Detsamma skall gälla om en formgivning innehåller annans porträtt eller en egenartad titel på någon annans upphovsrättsligt skyddade verk.

Skälen för förslaget: Enligt ML får ett mönster inte registreras om det innehåller någon i lagen angiven symbol eller kännetecken m.m. (4 § 2). Vid en allmän översyn av lagen ter det sig naturligt att se över de särskilda hindren mot registrering. Det har även, i samband med att utredningens delbetänkande remissbehandlades, påpekats att det är tveksamt om inte utredningens förslag till genomförande av mönsterdirektivet ställer upp fler grunder för ogiltighet än direktivet medger. Slutligen skall påpekas att Varumärkeskommittén föreslagit vissa ändringar i de bestämmelser i VmL som innehåller särskilda hinder mot registrering av ett varumärke.

I ML föreskrivs att registrering inte får ske av ett mönster i vilket intagits något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning eller som annans här i riket skyddade firma eller varukännetecken eller som annat kännetecken, vilket i näringsverksamhet inarbetats här i riket för annan (4 § 2 b).

Som utredningen påpekade i sitt delbetänkande har en utgångspunkt vid utarbetandet av förslaget till genomförande av mönsterdirektivet varit att artikel 11 uttömmande anger vilka grunder för hinder mot eller ogiltighet av en registrering som en medlemsstat kan ställa upp.

Artikel 11.2 a föreskriver att en medlemsstat kan förbjuda att ett särskiljande kännetecken används i ett mönster, om innehavaren har en rätt förbjuda en sådan användning. Det framstår mot den bakgrunden som tveksamt om något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning skall kunna utgöra grund för att förklara en registrering ogiltig. Det framstår även som tveksamt om en formskyddslag skall gå längre i detta avseende än vad som föreslås gälla enligt en ny VmL.

Även den nordiska rättslikheten talar för att detta hinder för en registrerings bestånd slopas i en ny formskyddslag (se t.ex. § 7 *Stk 1. 3 b* i DDL).

Innehavare av varu- eller näringskännetecken har en möjlighet att enligt VmL eller FirL förhindra användningen av ett förväx-

lingsbart kännetecken. Av detta följer att rätten till sådana kännetecken även i fortsättningen bör kunna utgöra grund för hävning av en registrerad formgivning.

Till den nu behandlande bestämmelsen i direktivet hör även frågan om släktnamn och porträtt som hinder mot en registreringsbestånd. Enligt ML får ett mönster inte registreras, om det innehåller annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, såvida inte porträttet eller namnet uppenbart syftar på någon sedan länge avliden person (4 § 2 c).

Av mönsterdirektivet får anses följa att rätten till namn och porträtt kan utgöra grund för att hindra eller upphäva en registrering av en formgivning under förutsättning att rätten också kan läggas till grund för att hindra en obehörig användning av sådan formgivning som registreringen avser. Det är sålunda inte nödvändigt att ha uttryckliga regler om att användningen av formgivning, som innehåller annans namn eller porträtt, är förbjuden. Det är tillräckligt att rättigheten till t.ex. ett namn kan läggas till grund för ett förbud eller en rättsföljd med motsvarande verkan.

Det anförda innebär att rätten till ett namn eller ett porträtt endast skall utgöra hinder mot att en registrering består, om rätten kan läggas till grund för ett förbud med motsvarande verkan.

Det följer av lagen (1978:800) om namn och bild i reklam att en näringsidkare inte vid marknadsföringen av en vara, tjänst eller annan nytthet får använda framställning i vilken annans namn eller bild utnyttjas utan dennes samtycke. Den som använder någon annans namn eller bild i strid mot lagen kan, om det sker uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, förpliktas att betala skadestånd samt dömas till straff. På yrkande kan rätten också förordna om åtgärder för att förebygga missbruk.

Möjligheten att få en mönsterregistrering hävd i de fall den innehåller annans bild sträcker sig dock betydligt längre än de rättigheter som följer av den nu nämnda lagen. Vidare skall framhållas att en registrering av formgivning inte får bestå i de fall formgivningen innehåller något som kränker annans rätt till fotografisk bild. I många fall är det således sannolikt redan möjligt att med hänvisning till URL få till stånd en hävning av en registrerad formgivning, som innehåller annans bild. Den rätt som här i första hand avses är den som beställaren får, dvs. den som blir fotograferad. Något större praktiskt behov att behålla ett uttryckligt skydd för annans porträtt finns därför inte.

Utredningen menar på grund härav att kravet på att formgivningen inte får innehålla annans porträtt kan slopas.

Däremot finns ett behov av att innehavaren av ett släktnamn, konstnärnamn och liknande skall kunna få en hävning till stånd av en registrerad formgivning som innehåller ett sådant kännetecken. Av lagen (1978:800) om namn och bild i reklam följer att rätten till släktnamn, konstnärnamn och liknande även fortsättningsvis bör kunna läggas till grund för hävning av en registrerad formgivning. Rätten bör dock kunna göras gällande endast i de fall användningen av formgivningen skulle medföra en nackdel för rättighetsinnehavaren och om namnet inte syftar på någon sedan länge avliden. För att få en närmare överensstämmelse med terminologin i förslaget till ny VmL bör uttrycket egenartat efternamn ersätta släktnamn.

Enligt 4 § 2 d får i ett mönster inte tas in något som kan uppfattas som titel på annans i Sverige skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad. Bestämmelsen följer av det s.k. titelskyddet i URL (50 §).

Enligt utredningens mening finns det inte skäl att i en formskyddslag behålla något skydd för titlar med avseende på användningen av formgivning. Det kan i sammanhanget konstateras att bestämmelsen, såvitt känt, aldrig aktualiserats sedan ML trädde i kraft. Motsvarande grund för upphävande av en registrering föreslås även bli slopad i förslaget till ny Varumärkeslag (se SOU 2001:26 s. 324).

7 Sanktioner

Till de viktigare bestämmelserna i en formskyddslag hör de som reglerar rättighetshavarens möjligheter att utverka sanktioner vid ett intrång i skyddet. I den nuvarande lagen kan vid intrång i skyddet komma ifråga straffansvar (35 §), vitesförbud (35 a §), skadestånd (36 §) och åtgärder för att förebygga fortsatt intrång (37 §).

Den av de nu nämnda sanktionerna som, vid sidan av vitesförbudet, har störst betydelse är skadeståndspåföljden. Straffansvaret har i praktiken hittills varit av underordnad betydelse. Detta hänger i viss mån samman med att rättighetshavaren främst ansetts vara den som har att vaka över sin rättighet.

Vid en allmän översyn av ML ter det sig naturligt att bestämmelserna om påföljd vid ett intrång i ensamrätten ses över. Utredningen har därför försökt klarlägga vilka reformbehov som kan finnas på detta område. Enligt utredningens mening föreligger ett behov av att se över dels bestämmelserna om skadestånd, dels förutsättningarna för väckande av allmänt åtal. Ett bidragande skäl till denna uppfattning är Varumärkeskommitténs överväganden i nu berörda avseenden (se SOU 2001:26 s. 343 ff.).

I det följande redovisas först utredningens överväganden kring frågan om skadestånd vid intrång i ett formskydd (avsnitt 7.1) och därefter förutsättningarna för väckande av allmänt åtal (avsnitt 7.2).

7.1 Skadestånd vid intrång i formskydd

Förslag: I likhet med vad som nu gäller skall den som gör intrång i ett formskydd betala skälig ersättning för utnyttjandet av formgivningen. Den nuvarande bestämmelsen om skadestånd i ML bör dock göras tydligare med avseende på den ersättning som kan utgå på grund av den övriga skada intrånget medför. Detta bör ske genom att det i lagen anges vilka kriterier som

skall ligga till grund för att bedöma storleken på den ersättning som skall utgå för sådan skada.

I syfte att få ett bättre genomslag för bestämmelsen om rätt till full ersättning vid intrång i ett formskydd bör, i förhållande till vad som nu gäller, det underlättas för innehavaren av skyddet att bevisa *dels* sambandet mellan intrånget och utebliven försäljning, *dels* omfattningen av skada till följd av utebliven för-säljning, *dels* också storleken på intrångsgörarens vinst.

Skälen för förslaget: Nedan beskrivs inledningsvis de nuvarande bestämmelserna om rätt till ersättning vid intrång i formskydd. Därefter följer utredningens överväganden.

Nuvarande ordning

Enligt 36 § första stycket ML skall den som uppsåtligt eller av oaktsamhet gör mönsterintrång betala skälig ersättning för utnyttjandet av mönstret samt ersättning för den ytterligare skada som intrånget har medfört. Vid bestämmandet av ersättningens storlek skall hänsyn tas även till mönsterhavarens intresse av att mönsterintrång inte begås och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse. I andra stycket av samma paragraf föreskrivs att den som gör intrång utan uppsåt eller oaktsamhet skall betala ersättning för utnyttjandet av mönstret, om och i den mån det är skäligt.

Bestämmelsen infördes den 1 juli 1994 efter förebild av motsvarande bestämmelse i PL (58 §). Samtidigt infördes i sak motsvarande ändringar i VmL (38 §) och i FirL (19 §).

I 35 kap. 5 § RB finns dessutom en bestämmelse som ofta kommit till användning vid bestämmande av skadeståndets storlek vid intrång i immateriella rättigheter. I den bestämmelsen stadgas att rätten får uppskatta skadan till skäligt belopp, om det är fråga om uppskattning av en inträffad skada och full bevisning om skadan inte alls kan föras eller kan föras endast med svårighet. Detsamma gäller enligt bestämmelsen om bevisningen kan antas medföra kostnader eller olägenheter som inte står i rimligt förhållande till skadans storlek eller om det yrkade skadeståndet avser ett mindre belopp.

Ändringarna i de ovan nämnda immaterialrättsliga lagarna genomfördes för att stärka rättighetshavarnas ställning vid intrång. I propositionen med förslag till ändringar i PL anfördes bl.a. följande beträffande patenthavares möjligheter att få skadestånd utöver skäligen ersättning för nyttjandet:

För att patenthavaren, när patentintrånget har begåtts uppsåtligen eller av oaktsamhet, skall kunna få ersättning utöver denna miniminivå måste han visa att ytterligare skada föreligger. Exempel på sådan ersättningsgill skada är förlorad produktionskostnad för produktionsmedel som på grund av intrånget inte har kunnat utnyttjas, nedgång i patenthavarens försäljning, uteblivna beställningar och förlorad möjlighet att exploatera patentet på ett särskilt vinstgivande sätt.

Enligt allmänna bevisregler måste patenthavaren således styrka skadans omfattning. Detta är i intrångsmål ofta förenat med stora svårigheter. Det gäller både i fråga om ersättning för utnyttjandet och ersättning för ytterligare skada. Särskilt i det senare fallet kan det vara svårt för patenthavaren att bevisa att han lidit skada och omfattningen av denna.

När det gäller skada till följd av nedgång i patenthavarens egen försäljning kan han visserligen åberopa omfattningen av intrångsgörarens försäljning och hävda att denna skall utgöra grund för att beräkna patenthavarens uteblivna nettovinst. Svårigheter kan emellertid uppstå när en patenthavare med små ekonomiska möjligheter ställs mot en intrångsgörare med överlägsna resurser beträffande t.ex. marknadsföring. Det kan i de fallen vara vanskligt att avgöra hur stor del av intrångsgörarens kanske mycket höga försäljningsiffror som skall anses motsvara patenthavarens uteblivna vinst och hur stor del som kan hänföras till en grundläggande skillnad i organisatoriska och ekonomiska resurser.

I de fall patenthavaren inte förmår prestera full bevisning får domstolen med stöd av 35 kap. 5 § rättegångsbalken uppskatta skadan till ett "skäligt" belopp. Bestämmelsen är avsedd att förhindra det obilliga resultatet att domstolen, trots att den finner att skadeståndsskyldighet föreligger, helt ogillar skadeståndskravet därför att full bevisning om skadans omfattning och värde inte kan förebringas (prop. 1985/86:86 s. 29 f.).

I fortsättningen anföras vidare:

De skadestånd som domstolarna dömer ut vid patentintrång ger sällan patenthavarna full ersättning för den skada som intrånget har medfört. Det innebär i sin tur att skadeståndets effektivitet som sanktion vid patentintrång kan sättas i fråga. I likhet med vad ett flertal remissin-

stanser har anfört anser jag därför att skadestandsbestämmelserna i patentlagen bör ses över. Det är därvid angeläget att stärka såväl skadeståndets reparativa som dess preventiva funktion.

När det först gäller skadeståndets reparativa funktion, dvs. dess funktion att ersätta den skada som patenthavaren har åsamkats genom intrånget, kan konstateras att svårigheterna i detta hänseende hänger samman med svårigheterna för patenthavaren att styrka skadans omfattning och den osäkerhet som allmänt är förenad med att göra säkra antaganden om den förlust som intrånget har medfört (a. prop. s. 30).

I propositionen anförde den föredragande departementschefen sålunda att de problem, som förelåg med då gällande regelverk när det gällde rättighetshavarens möjligheter att få full ersättning för sina skador, hängde samman med svårigheterna för denne att bevisa skadans storlek. Vad som sägs där beträffande patenthavare gällde också i allt väsentligt i fråga om mönsterhavare. Trots vad som uttalades i propositionen, angreps emellertid inte problemet genom en bevislätnadsregel. I stället infördes något som kan kallas allmänt skadestånd, dvs. en möjlighet att få ersättning för annat än ekonomisk skada.

Beträffande denna möjlighet anförde departementschefen att de dåvarande svårigheterna att få full ersättning enligt hans mening i stor utsträckning skulle försvinna, om ersättningen kunde bestämmas med hänsyn inte bara till omständigheter som har rent ekonomisk betydelse för patenthavaren. Han anförde vidare:

Jag tänker bl. a. på patenthavarens intresse av att den ensamrätt som patentet medför respekteras. Vidare bör den vinst som intrångsgöraren har gjort genom att missbruka patentet kunna tillmätas betydelse. Det bör t.ex. vara möjligt att bestämma skadeståndet under hänsynstagande till denna vinst. I många fall torde det nämligen vara lättare att utreda omfattningen av intrångsgörarens vinst än att beräkna patenthavarens uteblivna vinst. På samma sätt bör skadeståndet kunna sättas i relation också till ersättningen för det olovliga utnyttjandet. Som jag har redovisat tidigare beräknas denna i dag till den licensavgift som skulle ha utgått om det varit fråga om ett frivilligt licensavtal. Ett utvidgat skadestånd bör i de fallen kunna bestämmas till dubbla eller flerdubbla licensavgiften.

Patenthavarens rätt till ersättning på de grunder som jag nu har pekat på kan jämföras med den rätt till ideellt skadestånd som t. ex. en upphovsman har enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk vid upphovsrättsintrång. – – Med hänsyn till den koppling till upphovsmannen som det ideella skadeståndet enligt

den lagen har är det enligt min mening inte möjligt att i patenträtten direkt överföra detta institut. När patenthavare och uppfinnare är samma person är dock anknytningen tydligare. Patentintrånget kan då sägas utgöra ett slags personlig kränkning liknande den som träffar en författare eller konstnär som t.ex. får sitt verk plagierat eller missbrukat på annat sätt (a. prop. s. 30 f.).

Någon lättnad i bevisbördan för den skadelidande var dock inte avsedd. Tvärtom framhålls i specialmotiveringen till 58 § PL att avsikten inte var att ändra de grundläggande reglerna om rätten till skadestånd och den praxis i detta hänseende som förelåg vid lagstiftningens införande. Det innebar enligt departementschefen att utgångspunkten alltså skulle vara att patenthavaren skulle ha full ersättning för utnyttjandet av patentet och den ytterligare skada som patentintrånget medfört. Härav följde att den som begär skadestånd även i fortsättningen skulle ha bevisbördan för skadans omfattning. Liksom hittills skulle inte heller parternas inbördes styrkeförhållanden inverka vid bevisbedömningen. En i ekonomiskt hänseende underlägsen patenthavare skulle följaktligen inte ha någon lättnad i sin beviskyldighet. I de fall käranden inte lyckades förebringa full bevisning, fick alltså en skälighetsbedömning göras enligt 35 kap. 5 § RB.

Behovet av lagändring

Erfarenheterna av de nya skadestandsreglernas tillämpning i praktiken är begränsade. Något vägledande avgörande från Högsta domstolen föreligger inte. Den motsvarande bestämmelsen i VmL har tillämpats i några tingsrätts- och hovrättsavgöranden (se SOU 2001:26 s. 347). Beträffande mönsterintrång föreligger ett refererat avgörande av Göta hovrätt den 3 november 1994 (NIR 1995 s. 322).

Frågor om skadeståndberäkningen vid intrång i industriella rättigheter har behandlats vid det XXV nordiska mötet om industriellt rättsskydd den 28-30 augusti 2000 i Åbo (se NIR 2000 s. 565 ff.) och vid en konferens om skadestånd i immaterialrätten anordnad av Svenska Föreningen för Industriellt rättsskydd den 18 januari 2000 i Stockholm (se NIR 2000 s. 116 ff.). Skadestandsfrågor har också behandlats i den juridiska litteraturen, se t.ex. Lars Pehrson, Ersättning och patentintrång – en kritisk granskning, i Ulf 50, 1986, s. 89 f., Marianne Levin, Noveller i varumärkesrätten,

1990, s. 187 f., Per Jonas Nordell, NIR 1994 s. 309 ff., Olle Westlander & Lennarth Törnroth, Patent – Allmänna domstolars praxis åren 1983–1991, 1995, s. 313 ff., Gunnar Karnell, Skadeståndsbestämning vid patentintrång, NIR 1996, s. 249 f., Josephine Alin & Helena Larsson, Skadestånd vid varumärkesintrång, IFIM nr 100, 1998 och Mogens Koktvedgaard & Marianne Levin, Lärobok i immaterialrätt. 6 u., 2000, s. 422 f.

Som Varumärkeskommittén anfört (SOU 2001:26, s. 348) har det därvid framhållits att de skadestånd som dömts ut ofta inte kan anses i tillräcklig mån ersätta rättighetshavaren. Dessutom har ifrågasatts vad som avses i skadeståndsbestämmelserna med att hänsyn skall tas till övriga omständigheter av annat än rent ekonomisk betydelse.

Mönsterutredningen instämmer i dessa bedömningar. Rättspraxis efter lagändringarna är visserligen sparsam, men det finns inga indikationer på att den ändrade lagstiftningen lett till att påtagligt högre skadestånd dömts ut. Skadeståndsbestämmelsen i lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter har i princip samma utformning som motsvarande bestämmelser i PL, VmL, FirL och ML. Högsta domstolen har i NJA 1998 s. 663 prövat ett mål om skadestånd enligt lagen om företagshemligheter. Högsta domstolen gjorde i detta mål en påtagligt försiktig uppskattning av skadeståndets storlek. Utredningen delar dock Varumärkeskommitténs bedömning (s. 347) att några säkra slutsatser inte kan dras från denna dom vad gäller skadestånd vid intrång i immaterialrätter.

Sammantaget finner utredningen att det inte finns några indikationer på att den nya lagstiftningen i nämnvärd grad uppfyllt kravet på att stärka rättighetshavarnas ställning vid intrång i immateriella rättigheter. Motiven till lagändringarna i propositionerna är enligt utredningens mening också svårtolkade och delvis motsägande. Detta gäller i synnerhet frågan vad som avses med bestämmelserna om allmänt skadestånd. Hänvisningar till vad som enligt URL gäller i fråga om ideellt skadestånd är enligt utredningens mening inte speciellt träffande då det gäller det industriella rättsskyddet och ger föga ledning för tillämpningen av de nya skadeståndsbestämmelserna.

Skälen för förslaget

Varumärkeskommittén har för sin del uttalat att det kan ifrågasättas om ordalydelsen i 38 § VmL i tillräcklig mån ger stöd för den rättstillämpning som åsyftas i förarbetsuttalandena till ändringar i VmL och övriga immaterialrättsliga lagar. Där uttalas att det aldrig skall löna sig att kalkylera med intrång. Den principen skulle enligt Varumärkeskommittén kunna göras tydligare genom att vissa av de bedömningskriterier som nämns i de tidigare förarbetena lyfts fram. Att hänsyn skall tas till rättighetshavarens intresse av att intrång inte begås, framgår enligt kommittén redan av lagen i dess nuvarande lydelse. Denna linje bör i enlighet med kommitténs inställning, att det aldrig skall löna sig att kalkylera med varumärkesintrång, uttryckligen anges även i den nya lagen. Kommitténs överväganden har vidare lett till slutsatsen att bestämmelsen om ersättning bör ändras så att det i lagen anges vilka kriterier som skall läggas till grund för bedömningen om ersättningens storlek för den skada som intrånget i övrigt medfört, dvs. skada som hänförs till varumärkets anseende (goodwill), rättighetshavarens uteblivna försäljning, den vinst som intrångsgöraren har gjort till följd av intrånget och rättighetshavarens intresse av att varumärkesintrång inte begås. Med en sådan lösning är det enligt kommitténs mening inte längre behövligt att i lagen ange att hänsyn skall tas till "övriga omständigheter av annat än rent ekonomisk betydelse". Enligt kommitténs mening bör även i fortsättningen den som utan uppsåt eller oaktsamhet begår intrång betala ersättning för utnyttjandet av varukännetecknet, om och i den mån det är skäligt, varvid den naturliga utgångspunkten är en tänkt licensavgift.

Mönsterutredningen delar Varumärkeskommitténs uppfattning att de kriterier som skall läggas till grund för bedömningen av ersättningens storlek för den skada som intrånget i övrigt har medfört bör anges i lagtexten och att det med en sådan lösning inte längre är behövligt att behålla den oklara och svårtillämpade bestämmelsen om att hänsyn skall tas till andra omständigheter av annan art än av rent ekonomisk betydelse. Ett sådant förtydligande av bestämmelsen om skadestånd i en formskyddslag bör leda till att rättighetshavarnas ställning stärks. De omständigheter som bör anges i lagen är desamma som gäller vid varumärkesintrång och som också anges i förarbetsuttalandena till 1986 och 1994 års ändringar i skadeståndsbestämmelserna. Dock intar goodwill-ska-

dorna en mindre framskjuten plats då det gäller intrång i formskydd och utredningen föreslår därför att bestämmelsen härom inte som i Varumärkeskommitténs förslag får inleda uppräkningsdelen utan att den i stället flyttas ned som en punkt 4. och att uppräkningsdelen inleds med rättighetshavarens uteblivna försäljning.

Utredningen anser dock att den av Varumärkeskommittén föreslagna ändringen inte är tillräcklig. Den innebär ett förtydligande av lagtexten men innefattar inget nytt i förhållande till förarbetsuttalandena till den nu gällande lagstiftningen om skadestånd. Enligt utredningens mening bör lagstiftningen kompletteras med en regel som tar sikte på problemets kärna, nämligen svårigheterna för rättighetshavaren att bevisa skadan. Dessa svårigheter hänför sig till problem med att bevisa både förlustens omfattning och orsakssambandet mellan en förlust, t.ex. en utebliven försäljning, och intrånget. Bestämmelsen bör få formen av en bevislätnadsregel.

Regeln i 35 kap. 5 § RB har i detta hänseende inte visat sig vara tillräcklig. Till en början avser regeln bara skadans omfattning och inte kausalsambandet mellan den skadegörande handlingen och skadan. Den innebär inte att den skadelidande är befriad från att lägga fram den utredning som skäligen kan åstadkommas (Peter Fitger, Rättegångsbalken 2, s. 35:60). I praktiken har det emellertid visat sig att rättighetshavare inte sällan lutar sig mot regeln i 35 kap. 5 § RB utan att lägga fram någon egentlig utredning om skadans storlek, även om viss sådan utredning kunnat skaffas fram, låt vara att full bevisning inte kunnat åstadkommas. Normalt förhåller det sig så att desto bättre underlag som domstolen har för en skälighetsbedömning, desto större är sannolikheten för att en högre ersättning döms ut (jfr Westlander & Törnroth, a.a. s. 381 f.). Det är därför inte ägnat att förväna att domstolarna i den angivna situationen stannat vid att döma ut en förhållandevis blygsam ersättning. Men även i övrigt har domstolarna – av naturliga skäl – visat försiktighet när det gällt att göra en skälighetsuppskattning av skadan med tillämpning av bevislätnadsregeln i RB. Den föreslagna bevislätnadsregeln bör därför göra klart att den inte innebär någon frihet från att lägga fram all den bevisning som står till buds och rimligen kan fordras.

En sådan bevislätnadsregel skulle stå i samklang med utvecklingen inom skadeståndsrätten också på andra områden. På den utomobligatoriska skadeståndsrättens område har domstolarna i vissa fall funnit skäl att sätta ned beviskravet med avseende på

orsakssammanhanget (se NJA 1981 s. 622 och NJA 1982 s. 421). Det har här rört sig om situationer där orsakssammanhanget är invecklat och svårgripbart som fallet är vid t.ex. miljöskador och medicinska skador. Med avseende på skadeförloppet har en bevislättning också ansetts befogad på andra områden än de nu nämnda (se NJA 1977 s. 176). I 1981 och 1982 års rättsfall konstaterade Högsta domstolen, när det gäller kravet på bevisning om orsakssamband, att det för att den skadelidandes påstående om orsakssambandet skall läggas till grund för avgörandet bör vara tillräckligt dels att den skadelidandes påstående i sig är sannolikt med hänsyn till omständigheterna i målet, dels att det framstår som klart mera sannolikt att orsaksförloppet varit det som den skadelidande påstår än att orsaken beror på något av de sakförhållanden som svaranden har åberopat som skadeorsak.

De resonemang som fördes av Högsta domstolen i de tre nu nämnda rättsfallen kan till viss del sägas göra sig gällande inom immaterialrätten. Det kan t.ex. vid intrång i ett formskydd många gånger vara svårt för rättighetshavaren att bevisa de förlopp som lett till en viss skada. Det kan med fog sättas i fråga om det överhuvudtaget är möjligt att med säkerhet beräkna utebliven försäljning som ett resultat av intrånget annat än i en situation där rättighetshavarens och intrångsgörarens produkter är de enda jämförbara produkterna på marknaden. Så snart det finns en tredje, konkurrerande produkt på marknaden finns möjligheten att rättighetshavaren förlust inte är direkt relaterad till intrånget. Bevissvårigheterna för rättighetshavaren i en sådan situation är betydande (se Annika Ryberg, De immaterialrättsliga skadestånden, NIR 2000 s. 565 f.) Detsamma är fallet när intrångsgöraren har organisatoriska och ekonomiska resurser som är klart överlägsna rättighetshavarens.

Utredningen föreslår därför att det i formskyddslagen införs en bestämmelse enligt vilken en nedgång i försäljningen vid bestämmande av ersättning för utebliven försäljning skall anses orsakad av intrånget, om det föreligger övervägande sannolikhet för ett sådant orsakssamband.

Den föreslagna bestämmelsen kan dock komma till användning endast om formgivaren eller dennes rättsinnehavare själv utnyttjar formgivningen och utnyttjandet pågått under någon tid, när intrångsgöraren träder in på marknaden. Om dessa förutsättningar inte är uppfyllda, kan intrångsgörarens vinst vara en lämplig utgångspunkt för att bestämma skadan.

De svårigheter som rättighetsinnehavaren möter när det gäller att visa uppkommen skada är emellertid inte enbart hänförliga till problem med att visa orsakssamband mellan en försäljningsminskning och intrånget samt omfattningen av en skada. Problem föreligger också för rättighetshavaren att komma i besittning av den bevisning som behövs för att styrka skadan och dess omfattning. Det är i princip omöjligt för annan än intrångsgöraren att lägga fram utredning om den försäljning som skett och vad vinsten varit (jfr Ryberg a.a. s. 569).

Bestämmelserna i RB är i ett internationellt perspektiv förhållandevis restriktiva när det gäller skyldighet för en part att förete skriftlig handling som kan antas ha betydelse som bevis. Svensk rättspraxis har också varit återhållsam vid tillämpningen av bestämmelserna. I princip har det fordrats att den som begär utlämnande kan precisera vilka handlingar som begäran avser. Det är sålunda vid intrång utanför avtalsförhållanden vanligtvis inte möjligt att begära utlämnande av ett stort antal ospecificerade handlingar för att låta en revisor gå igenom dessa och uttala sig om försäljningens och vinstens storlek. Uppgifter om marknadsandelar, täckningsbidrag och kundkrets kan dessutom ha karaktären av yrkeshemlighet. Handling som innehåller sådana uppgifter är en part enligt 38 kap. 2 § RB jämfört med 36 kap. 6 § RB inte skyldig att förete, om inte synnerliga skäl föreligger för att handlingen ändå skall företas. De nu beskrivna reglerna medför att det i allt fall kan vara en omständlig och tidsödande uppgift att få tillgång till nödvändig utredning om detta överhuvudtaget alls är möjligt. Reglerna om intrångsundersökning kan i vissa fall ge tillgång till sådana uppgifter, men dessa regler har i praktiken inte haft så stor betydelse i nu behandlade situationer.

Utredningen föreslår därför en bestämmelse av innebörd att den skada som orsakats av en viss nedgång i försäljningen skall anses ha den omfattning som innehavaren av formskyddet påstår, om hans eller hennes uppskattning framstår som skälig och intrångsgöraren inte visar att uppskattningen är felaktig. En motsvarande regel föreslås gälla i fråga om uppskattning av intrångsgörarens vinst. Bestämmelsen innebär att intrångsgöraren blir nödsakad att lägga fram den utredning om t.ex. sin försäljning och vinst som han eller hon innehar, om innehavaren av formskyddet överskattat dessa omständigheter och innehavaren vill undgå att betala ett av käranden fordrat skäligt belopp. Sådan utredning kan givetvis i vissa fall innebära att intrångsgöraren blir nödsakad att för käranden avslöja

en yrkeshemlighet. Enligt utredningens mening kan det dock inte anses skäligt att skyddet för en sådan yrkeshemlighet verkar till intrångsgörarens förmån. Det ligger närmare till hands att den som gjort sig skyldig till ett intrång får finna sig i att avslöja sådana uppgifter. Är intrångsfrågan tveksam, kan det vara lämpligt att hindra att sådana uppgifter avslöjas i onödan genom att intrångsfrågan avgörs i en mellandom innan skadestandsfrågan behandlas.

En sådan uppmjukning av bevisbördan som den nu föreslagna får dock inte bli alltför långtgående. Den föreslagna bestämmelsen innehåller därför den begränsningen att rättighetsinnehavarens uppskattning skall framstå som skälig för att den skall kunna läggas till grund för bedömningen. Av det sagda följer till en början att uppskattningen måste vara underbyggd av den utredning som står till karendens förfogande. Det bör sålunda inte vara möjligt att framställa ett krav som inte är underbyggt av omständigheterna i målet eller att enbart åberopa optimistiska kalkyler om förväntad försäljning som inte är underbyggda av marknadsundersökningar eller annan tillförlitlig utredning.

Liksom enligt Varumärkeskommitténs förslag och enligt de nuvarande skadestandsreglerna skall skadeståndets preventiva funktion kunna beaktas genom en bestämmelse om att rättighetsinnehavarens intresse av att intrång i skyddet inte begås skall tas i beaktande vid bestämmande av ersättningens storlek.

Goodwill-skada kan förekomma även vid intrång i ett formskydd, exempelvis om intrångsgöraren släpper ut en kopia på marknaden som i något hänseende är undermålig. Sådan skada låter sig emellertid mera sällan uppskattas annat än enligt en ren skälighetsbedömning. I dessa fall skulle den föreslagna lättnadsregeln beträffande bevisbördan knappast få någon självständig betydelse vid sidan om bestämmelsen i 35 kap. 5 § RB. Någon särskild bevislättnadsregel föreslås därför inte för detta fall.

7.2 Förutsättningar för väckande av allmänt åtal

Förslag: Om någon begär intrång i ett formskydd skall åklagaren väcka åtal om det är påkallat från allmän synpunkt. Det skall alltså inte längre krävas att åtal är påkallat av *särskilda skäl*.

Skälen för förslaget: Bestämmelserna om straff i ML innebär att den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet gör sig skyldig till

mönsterintrång kan dömas till böter eller fängelse i högst två år (35 § första stycket). Även försök och förberedelse är straffbart (35 § andra stycket). Det finns en särskild regel om åtalsbegränsning som innebär att åklagaren får väcka talan endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt (35 § tredje stycket). Förutsättningarna för åtal är utformade på väsentligen samma sätt i de övriga lagarna på det industriella rättsskyddets område.

I samband med de skärpningar i sanktionsreglerna i de immaterialrättsliga lagarna som gjordes år 1994 diskuterades också åtalsreglernas utformning (Ds 1993:24, prop. 1993/94:122 och LU 1993/94:LU17). I den promemoria som hade utarbetats inom Justitiedepartementet föreslogs att kravet på särskilda skäl för åtal vid bl.a. mönsterintrång skulle avskaffas (Ds 1993:24 s. 2 f.).

Med hänsyn till vad Riksåklagaren anförde i remissvar om de ökade kostnader som ett sådant förslag skulle föra med sig, valde dock regeringen att inte föreslå någon ändring i åtalsreglerna (a. prop. s. 57 f.).

Utvecklingen har sedan det nu nämnda förslaget gått i riktning mot en alltmer ökad olovlig kopiering av produkter som är skyddade genom industriella rättigheter. Denna olovliga kopiering utgör ett allt större problem för världens industri. Enligt en uppskattning utgörs ca 5–7 procent av den totala världshandeln av varumärkesförfalskade och pirattillverkade varor, vilket motsvarar 200–300 miljarder euro per år (se *Countering Counterfeiting. A guide to Protecting & Enforcing Intellectual Property Rights*, Counterfeiting Intelligence Bureau, Internationella handelskammaren, 1997).

Mot denna bakgrund finns goda skäl för att ändra reglerna om åtalsprövning på det industriella rättsskyddets område.

Det kan beträffande dessa regler konstateras att de normalt medför en stor restriktivitet vid åtalsprövningen. I praktiken har detta lett till att åklagare endast i ett fåtal undantagsfall väcker åtal för brott som består i intrång i industriella rättigheter. Det medför i sin tur att straff för närvarande inte är någon effektiv sanktion mot t.ex. intrång i en mönsterrätt.

Den ändring som ter sig mest naturlig i detta sammanhang är den som föreslogs i den tidigare nämnda promemorian, dvs. att kravet på särskilda skäl vid åtalsprövningen avskaffas. Detta ligger även i linje med vad som föreslagits av Varumärkeskommittén i

förslaget till ny VmL (se SOU 2001:26 s. 354). En sådan reglering är även i linje med vad som nu gäller inom upphovsrätten.

Utredningen menar således att åtalsprövningen vid ett intrång i formskydd skall ske endast mot bakgrund av om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Denna begränsning i frågan om väckande av åtal torde vara fullt tillräcklig för att antalet åtal inte skall hamna på en för åklagarmyndigheten orimligt hög nivå.

8 Övriga frågor med anknytning till formskyddet

I detta kapitel behandlar utredningen vissa övriga frågor som har anknytning till formskyddet. Det är sådana frågor som dels inte uttryckligen nämns i direktiven, men som utredningen ändå funnit skäl att ta upp inom ramen för en allmän översyn av ML, dels för- anletts av remissbehandlingen av utredningens delbetänkande.

Inledningsvis tar utredningen åter upp frågan om omfattningen av Patentverkets granskning av en ansökan om registrering av en formgivning (avsnitt 8.1). Sedan redovisar utredningen sina överväganden med avseende på koncentration av mål gällande formskydd till viss allmän domstol (avsnitt 8.2). Vidare lämnas en redogörelse för utredningens överväganden om pantsättning av en registrerad formgivning (avsnitt 8.3). Avslutningsvis berör utredningen frågan om arbetstagares formgivning (avsnitt 8.4).

8.1 Officialgranskningens omfattning – igen

Förslag: Patentverkets granskning av en ansökan om registrering av en formgivning bör, utöver en kontroll av att formgivningen uppfyller kravet i artikel 1 a i mönsterdirektivet och att den inte strider mot goda seder eller allmän ordning, innefatta även en kontroll av att formgivningen inte innehåller någon sådan symbol som avses i 4 § 2 a) ML.

Skälen för förslaget: Som utredningen anført får det anses ligga i sakens natur att Patentverket skall tillse att en ansökan om registrering uppfyller de formella krav som ställs (se SOU 2000:79 s. 142). Det kan t.ex. vara sådant som att ansökningsavgift har betalats och att en ansökan innehåller bildmaterial m.m. Härutöver granskar Patentverket för närvarande även en rad materiella förutsättningar för att registrering skall kunna ske. Den förutsätt-

ning som utan tvekan tar mest av Patentverkets tid i anspråk är undersökningen av om mönstret väsentligen skiljer sig från tidigare kända mönster. Utredningen har i sitt delbetänkande föreslagit att Patentverkets officialgranskning skall begränsas till en kontroll av att mönstret uppfyller den föreslagna definitionen av ett mönster och att det inte strider mot goda seder eller allmän ordning. De huvudsakliga skälen för utredningens förslag var intresset för en sådan ordning från industrins sida och de konsekvenser utvecklingen inom bl.a. EU kommer att medföra för den nuvarande ordningen. För en närmare redogörelse av utredningens skäl för förslaget och en närmare beskrivning av det nuvarande systemet hänvisas till SOU 2000:79 s. 106 ff.

Under remissbehandlingen av utredningens delbetänkande har från vissa remissinstanser framhållits värdet av att Patentverket även kontrollerar att mönstret inte innehåller sådana symboler som nämns i 4 § 2 a) ML, dvs. statsvapen, statsflagga eller annat stats-
emblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts.

Med anledning av dessa påpekanden har utredningen funnit anledning att överväga om det inte i en formskyddslag uttryckligen bör föreskrivas att Patentverket även skall kontrollera att formgivningen inte innehåller någon av de tidigare angivna symbolerna.

Det är främst allmänna hänsyn som talar för att Patentverket skall kontrollera att en formgivning som söks registrerad inte innehåller statsvapen och liknande symboler som omnämns i 4 § 2 a) ML. Till detta kommer att stater och andra organisationer, som berörs av användningen av sådana symboler, rent generellt inte har anledning att bevaka de kungörelser som sker av formgivningar som sökts registrerade. Det skall dock framhållas att det alltid finns en möjlighet att få en registrering upphävd i de fall formgivningen visar sig innehålla en sådan symbol som nu avses. En sådan ordning är dock besvärligare och mer kostnadskrävande för den som berörs av registreringen genom att t.ex. ett vapen av något slag används i formgivningen.

Mot en utvidgning av granskningen kan anföras i huvudsak de skäl som lett utredningen till slutsatsen att en begränsning av offi-

cialgranskningens nuvarande omfattning bör ske, dvs. Formgivarens eller dennes rättshavares intresse av att snabbt och relativt billigt få tillgång till ett formskydd. Å andra sidan kan sägas att en undersökning av om formgivningen innehåller t.ex. statsvapen eller andra beteckningar av officiell karaktär normalt sett inte förutsätter en tidsödande genomgång av äldre registreringar. I regel är det tämligen enkelt att konstatera att en sådan symbol förekommer i formgivningen och att företa nödvändig kontroll av om det finns ett samtycke från den som har rätt att föfoga över symbolen. Sammantaget har utredningen vid sina förnyade överväganden av denna fråga funnit att en utvidning av Patentverkets officialgranskning bör kunna ske utan att den önskvärda förenklingen av registreringsförfarandet sätts i fara. Avvikelsen i förhållande till vad som sannolikt kommer att gälla för gemenskapsrätten (se kapitel 3) bör heller inte föranleda några nämnvärda problem.

Sammanfattningsvis menar utredningen därför att Patentverkets officialgranskning – utöver vad som föreslagits tidigare (se SOU 2000:79) – bör utvidgas till att avse även statsvapen och liknande symboler.

8.2 Koncentration av allmänna mål om formskydd till Stockholms tingsrätt

Förslag: Mål i allmän domstol som rör formskydd bör koncentreras till Stockholms tingsrätt. Den rättighetshavare, som väcker talan med anledning av intrång i sitt formskydd, bör även ges möjlighet att i samma mål som stöd för sin talan åberopa URL och VmL.

Skälen för förslaget: Enligt ML skall en talan som rör en mönster rätt väckas vid den domstol som är behörig enligt de allmänna bestämmelserna om forum i brottmål och tvistemål i RB. Vill någon väcka talan om hävning av en registrering skall detta som huvudregel således ske vid rätten i den ort där innehavaren har sin hemvist (10 kap. 1 § första stycket RB). Detsamma gäller i de fall innehavaren vill väcka talan om mönsterintrång. Här kan påpekas att enligt den mönsterskyddslag som föregick den nu gällande var Stockholms tingsrätt exklusivt forum i mål om hävning av en registrering (15 § andra stycket lag den 10 juli 1899 om skydd för vissa

mönster och modeller). Åtal för intrång i en mönsterrätt skall, som huvudregel, väckas vid rätten i den ort där intrånget skett (19 kap. 1 § första stycket RB). I princip förhåller det sig på likartat sätt inom upphovs- och varumärkesrätten. Mål som rör gemenskapsvarumärken skall dock i huvudsak hanteras av Stockholms tingsrätt (67 § VmL).

För vissa speciella fall är dock Stockholms tingsrätt redan i dag exklusivt forum i mål som rör ML. Enligt 43 § ML skall, om det inte enligt RB finns en behörig domstol, talan i följande fall väckas vid den tingsrätten: talan om bättre rätt och överföring av en registrering, hävande av en registrering, tvångslicens, för användarrätt, ersättning vid brott mot upplysningsplikten enligt 40 § eller fastställsetalan enligt 41 §.

Inom patenträtten är Stockholms tingsrätt exklusivt forum i de flesta fallen. Tingsrätten är närmare bestämt rätt forum i sex olika fall, nämligen mål som gäller bättre rätt till patentsökt uppfinning, patents ogiltighet eller överföring av patent, meddelande av tvångslicens, fastställande av nya villkor för tvångslicens eller upphävande av tvångslicens eller rätt som avses i 53 § andra stycket PL, patentintrång, fastställsetalan enligt 63 § och bestämmande av ersättning vid expropriation av uppfinning enligt 78 § PL (65 § PL).

Den särskilda forumregeln i PL täcker alltså inte mål som rör underlåtenhet av patentsökande eller patenthavare att fullgöra upplysningskyldighet enligt 56 § PL. Vilken domstol som då är behörig bestäms enligt sedvanliga forumregler. I strikt mening tar den särskilda forumregeln i PL heller inte upp mål om för användarrätt eller rätt att använda patentskyddad uppfinning på utländska transportmedel som tillfälligt är i Sverige. Sådana frågor lär dock nästan uteslutande bli aktuella i mål som gäller intrång i patent.

Avslutningsvis skall nämnas att 1999 års patentprocessutredning nyligen föreslagit att en särskild Patentdomstol skall inrättas inom Stockholms tingsrätt (se SOU 2001:33). Enligt förslaget skall denna domstol vara exklusivt forum för alla tvistemål och brottmål enligt vad som föreskrivs i PL och VäxtfL (se SOU 2001:33, s. 21 och 81 ff.).

Utredningens överväganden

En fråga som i skilda sammanhang väckts är om man inte borde till en domstol koncentrera samtliga mål som rör det industriella rättsskyddet, dvs. även allmänna mål om varumärken, firma, mönster och växtförädlarrätt. Frågan har mot bakgrund av utvecklingen inom EU fått en ökad aktualitet. Utredningen har därför funnit goda skäl för att ta upp frågan om koncentration av allmänna mål som rör formskydd. Eftersom området för de skilda immaterialrättsliga lagarna i allt högre grad kommit att omfatta samma skyddsobjekt, finns vissa skäl som talar för att frågan borde övervägas i ett större sammanhang. Å andra sidan gör sig behovet av en översyn möjligen mer gällande i en formskyddslag än i de andra lagarna på det industriella rättsskyddets område. Det huvudsakliga skälet för detta är det förhållandevis ringa antalet mål som rör formskydd (sammanlagt handläggs ca tio mål per år i de allmänna domstolarna, se SOU 2001:33, bilaga 3). Utredningen menar att skälen därför är tillräckligt starka för att redan nu ta upp frågan om en koncentration av allmänna mål inom i vart fall området för en formskyddslag. Det ligger utanför direktiven att i stort ta upp frågan om koncentration inom området för immaterialrättslig lagstiftning. Utredningens förslag berör dock i viss utsträckning området för URL och VmL. Till detta återkommer utredningen nedan.

Som 1999 års patentprocessutredning konstaterat kräver processen inom området för den immaterialrättsliga lagstiftningen både juridisk och teknisk sakkunskap. Detta är visserligen något som kan hävdas vara fallet också beträffande vissa andra måltyper som handläggs vid en allmän domstol. För mål som rör någon av lagarna inom det industriella rättsskyddet – och då i synnerhet formskyddet – tillkommer dock en omständighet av stor betydelse. Det begränsade antalet mål ger knappast underlag för att skapa och upprätthålla kompetens hos mer än ett fåtal domare. Som läget är i dag kommer merparten av landets domare knappast i kontakt med ett mål som rör formgivning inom loppet av hela sin karriär. I sammanhanget skall också anmärkas det alltmer ökade kravet på en överblick över internationell praxis inom området för formskydd. Detta är något som blir fallet vid ett eventuellt svenskt tillträde till Genève-avtalet om internationell registrering av formgivning och i synnerhet om beslut fattas om en förordning angående gemenskapsformgivning.

En koncentration av målen kan förväntas leda till ökad enhetlighet i praxis, som gynnar förutsägbarheten inom systemet. Vidare skulle en koncentration leda till en snabbare handläggning och en mer effektiv användning av domstolarnas resurser. Den nuvarande situationen får till följd att domare måste sätta sig in i ett rättsområde, däribland internationell praxis, enbart för att ta ställning i en måltyp som de sannolikt endast har att hantera någon enstaka gång under hela sin verksamma tid som domare.

Det skall också framhållas att förslaget till ett gemenskapsformskydd torde komma att innebära en koncentration av allmänna mål som rör tillämpningen av förordningen. Motsvarande reglering finns inom området för gemenskapsvarumärken, där Stockholms tingsrätt som sagt har givits exklusiv behörighet att behandla merparten av de tvister som rör den nu nämnda förordningen (67 § VmL).

De skäl som talar emot en koncentration av mål till *en* tingsrätt är främst av principiell art. Den svenska domstolsorganisationen kan sägas vila bl.a. på den grunden att landets samtliga domstolar skall ha kompetens att handlägga alla typer av tvister mellan enskilda, mellan enskilda och det allmänna och brottmål. Det kan dock konstateras att denna princip på olika sätt genombrutits. Inom immaterialrätten utgör koncentrationen av patentprocessen ett sådant exempel. Utvecklingen inom EU leder även den till nödvändiga anpassningar av denna princip. Det finns också praktiska skäl för att dömande verksamhet skall finnas nära medborgarna och bedrivs i hela landet. Det blir nämligen i regel både besvärligare och kostsammare för en enskild part ju längre bort domstolen är belägen. Ett ytterligare skäl mot att nu överväga en koncentration av mål som rör formskydd till *en* domstol, utan att motsvarande sker inom upphovsrätten och varumärkesrätten, är av processuell art. Utredningen återkommer nedan till denna fråga.

Å andra sidan bör, som tidigare påpekats, en koncentration av mål leda till ökad specialisering, något som i sin tur kan föra med sig en snabbare handläggning och därmed lägre kostnader. Vidare kan den kommande förordningen om gemenskapsformgivning leda till att enskilda kan bli tvungna att föra process i andra medlemsstater inom EU. Principen att dömande verksamhet alltid skall finnas nära medborgarna kan därför under alla omständigheter behöva överges.

Sammantaget har utredningen funnit att övervägande skäl talar för en koncentration av allmänna mål som rör formskyddslagen till

en domstol. I strikt mening behöver det inte bli Stockholms tingsrätt som görs till exklusivt forum för sådana mål. Mot bakgrund av att tingsrätten redan nu handhar merparten av de mål som rör PL och gemenskapsvarumärken samt till vad som föreslagits av 1999 års patentprocessutredning har dock utredningen stannat för att föreslå denna domstol som exklusivt forum.

Frågan är här efter om någon begränsning skall göras av de mål för vilka Stockholms tingsrätt skall ha exklusiv behörighet. En möjlighet är här att anknyta till PL, dvs. tingsrätten skall vara exklusivt forum i följande typer av mål: 1) bättre rätt till formgivning som det ansökts om registrering för, 2) ogiltighet av en registrering eller överföring av en registrering, 3) rätt som avses i 39 §, intrång i formskydd och fastställsetalan som rör formskydd. En annan möjlighet är att föra alla de måltyper som rör formskydd till tingsrätten. Genomförs de förslag 1999 års patentprocessutredning lämnat torde detta vara en naturlig lösning. Med utgångspunkt i nu rådande förhållanden har dock utredningen valt att föreslå en ordning som ansluter till PL.

Avslutningsvis finns skäl att något beröra frågan om vilka följder det får i processuellt hänseende att formgivning kan vara skyddad genom annan immaterialrättslig lagstiftning och särskilt i de fall ett upphovsrättsligt skydd finns för formgivningen.

Redan inledningsvis påpekades att det går utanför direktiven till utredningen att rent allmänt föreslå en koncentration av allmänna tviste- och brottmål inom området för annan immaterialrättslig lagstiftning än formskyddslagen. Däremot torde det ligga inom ramen för uppdraget att se över de särskilda reglerna om behörig domstol i en formskyddslag i syfte att underlätta för rättighetshavarna.

Formgivningen av en produkt kan samtidigt vara skyddad enligt ML och t.ex. VmL eller URL. Rent teoretiskt kan man även tänka sig att skydd finns enligt samtliga av de tre nu nämnda lagarna. Om Stockholms tingsrätt blir exklusivt forum för bl.a. mål som rör intrång i ett formskydd, kan processuella komplikationer uppstå, om formgivningen i fråga även är skyddad enligt annan immaterialrättslig lagstiftning och käranden vill anföra de olika grunderna alternativt. Närmast till hands kanske är att skydd finns för formgivningen av en produkt som alster av brukskonst enligt URL.

I en situation där käranden till stöd för sin talan i en intrångsprocess kan göra gällande skydd enligt flera lagar uppstår vissa processuella komplikationer, om det för en av lagarna införs regler om

exklusivt forum. Väcks t.ex. talan om intrång i formskydd vid Stockholms tingsrätt kan kändanden inte där utan vidare även göra gällande intrång i upphovsrätt, om svaranden inte har sin hemvist där. Här och i den fortsatta framställningen avses givetvis de fall då fråga är om samma intrångsgärning. Fallet kan nämligen vara det att svaranden har sin hemvist i annan ort av vilket följer att den del av talan som hänför sig till URL inte kan väckas vid det för formskyddslagen exklusiva forumet.

Det framstår vidare som tveksamt om reglerna angående sammanförande av mål i RB är tillämpliga i ett sådant fall som nu avses. Normalt gäller för att sådan sammanföring skall kunna ske att fråga är om två käromål (se Ekelöf, Rättegång II. 8: uppl., s. 165 och Fitger, Processrätt I, 1999, s. 200, jfr dock Lindell, Civilprocessen, 1998, s. 227 f.). I motiven till ML gjordes nämligen klart att en intrångsgärning som prövas enligt ML – med vissa undantag – inte kan bli föremål för en ny prövning med stöd av t.ex. URL (se SOU 1965:61 s. 226 f. och prop. 1969:168 s. 137). Den tidigare domen kan med andra ord ha rättskraft med avseende på en senare process avseende samma intrångsgärning. Av detta följer även att – i de fall talan om intrång i formskydd väcks vid Stockholms tingsrätt – en process normalt inte samtidigt kan föras beträffande samma intrångsgärning vid annan domstol med stöd av t.ex. URL. Den tidigare processen innebär att det föreligger ett rättegångshinder i form av lis pendens. Detta blir dock inte fallet om formgivaren är annan än innehavaren av formskyddet och den förstnämnde väcker talan om upphovsrättsintrång för samma gärning och därvid yrkar ersättning för ideell skada. Även andra fall kan tänkas där en tidigare dom eller en pågående rättegång inte skulle utgöra hinder mot en senare process angående samma intrångsgärning.

De olägenheter i processuellt avseende som nu diskuterats gör sig främst gällande i allmänna tvistemål angående intrång i en ensamrätt. Det kan dock anmärkas att de praktiska problemen inte är av någon större omfattning. I regel kan antas att en kändande, i en situation där det alternativt kan yrkas t.ex. skadestånd enligt formskyddslagen och URL, väljer att grunda sin talan på den förstnämnda lagen. Bl.a. slipper kändanden då en prövning om eventuell upphovsrätt föreligger.

Utredningen har dock funnit att det trots detta kan finnas anledning att undanröja eventuella processuella olägenheter av en koncentration av mål om intrång i ett formskydd till *en* domstol.

Ett sätt att göra detta är att tillåta att käranden i ett mål om intrång i ett formskydd som alternativa grunder för sin talan får åberopa intrång i upphavs- eller varumärkesrätt. Visserligen torde problemet vara mindre framträdande i förhållande till varumärkesrätten. Det kan dock inte uteslutas att en pågående rättegång angående intrång i ett formskydd kan utgöra hinder mot en rättegång om varumärkesintrång beträffande samma gärning i de fall formgivningen även är skyddad med stöd av VmL. En koncentration av de allmänna tvistemålen som rör intrång i ett formskydd behöver då inte medföra att käranden tvingas till att välja en av lagarna som stöd för sin talan, ett val som skulle utesluta möjligheten att alternativt åberopa någon av de andra två lagarna.

8.3 Pantsättning av formgivning

Förslag: Rätten till en formgivning som är registrerad i Sverige och rätten till en formgivning som är föremål för internationell registrering av formgivning som gäller i Sverige skall kunna pantsättas. Detsamma skall gälla för en svensk ansökan om registrering av en formgivning. Ett avtal om pantsättning av rätten till en formgivning eller en ansökan om registrering av formgivning skall få sakrättslig verkan genom en registrering i registret. En begäran om registrering av avtalet om pantsättning skall lämnas in till Patentverket.

Skälen för förslaget: Något förfarande genom vilket en formgivning kan pantsättas finns inte i Sverige. Däremot finns regler i PL (94–101 §§) respektive VmL (34 a–34 h §§) om pantsättning av sådana ensamrätter. Det följer vidare av förslaget om gemenskapsformgivning att en formgivning skall kunna användas som säkerhet (artikel 31.1).

De tidigare nämnda lagarna och den med stor sannolikhet kommande förordningen om gemenskapsformgivning talar för att det tillskapas en möjlighet till pantsättning också av en registrerad formgivning. Till detta kommer att en formgivning inte sällan representerar ett betydande värde. Om formgivningen kunde utnyttjas som säkerhet för lån, kunde det underlätta för formgivaren att ordna med nödvändig finansiering för att exploatera sin formgivning.

Det är heller inte önskvärt att den som väljer att skydda sin formgivning nationellt inte har samma möjligheter i detta avseende som EG-förordningen kommer att ge.

Sammantaget menar utredningen att det bör införas pantsättningsbestämmelser i en formskyddslag, så att den står i harmoni med PL och VmL samt med den kommande EG-förordningen.

Bestämmelserna för hur pantsättning av en formgivning skall gå till kan lämpligen utformas med förebild i motsvarande bestämmelser i PL och VmL.

Pantsättning av en ansökan om eller en registrering av en formgivning skall således ske genom inskrivning i registret. Själva registreringen av pantsättningen blir då det sakrättsliga moment genom vilket pantsättning sker. Något "pantbrev" utfärdas inte, vilket innebär att hela pantobjektets värde måste utnyttjas på en och samma gång. Rättighetshavaren kan dock utnyttja pantobjektet, dvs. den registrerade formgivningen, som säkerhet hos flera kreditgivare samtidigt. Detta sker genom en andrahandspantsättning av ett eventuellt överhypotek.

Det objekt som kan bli föremål för en pantsättning är dels den registrerade formgivningen, dels en ansökan om sådan registrering. I det fall Sverige ansluter sig till Genève-avtalet om internationell registrering av formgivning och EG-förordningen om gemenskapsformgivning beslutas kan antalet möjliga pantobjekt komma att utvidgas. Sådana internationella registreringar som handhas av WIPO bör kunna pantsättas först sedan de förts in i det svenska registret. Det finns inte några vägande skäl mot att inte medge pantsättning av en internationell registrering när detta har skett (jfr prop. 1987/88:4 s. 14).

Av de skäl som anfördes i motiven till reglerna om pantsättning i PL och VmL bör det ankomma på den som tar emot panten att undersöka om den som erbjuder panten har rätt att förfoga över den (se prop. 1987/88:4 s. 14 f. och prop. 1995/96:26 s. 34). Registret kommer alltså inte, som är fallet inom fastighetsrätten, ha någon legitimerande verkan. En sådan ordning leder till att det bör införas vissa regler om förutsättningarna för att en anteckning om pantsättning skall få göras i registret. Reglerna ersätter dock inte den kontroll av ägarförhållandena som ytterst åvilar pantborgenären. Genomförs utredningens förslag om att begränsa Patentverkets officialprövning, kan det även finnas anledning för pantborgenären att försäkra sig om att det inte finns några hinder mot en

registrering eller dess bestånd. Särskilt kan nämnas kraven på att formgivningen är ny och har individuell karaktär.

8.4 Arbetstagares formgivning

Förslag: Rättigheterna till en formgivning som utvecklats av en arbetstagare inom ramen för hans eller hennes arbetsuppgifter eller efter arbetsgivarens anvisningar skall enligt lag övergå till arbetsgivaren om inte annat avtalats.

Skälen för förslaget: I ML finns inga bestämmelser som reglerar frågan om vem som skall ha rätt till en formgivning som tas fram i anställnings- eller uppdragsförhållanden. Frågan behandlades ingående i motiven till ML (se SOU 1965:69 s. 163 ff. och prop. 1969:168 s. 112 ff.). Det konstaterades då att den principiella utgångspunkten måste vara att rätten till ett mönster primärt tillkommer mönsterskaparen (a. prop. s. 115). Samtidigt anfördes dock att ett uttryckligt avtal härom inte nödvändigtvis måste föreligga för att rätten att utnyttja mönstret skulle tillkomma arbetsgivaren. I vissa fall låg det, menade den föredragande departementschefen, nära till hands att i själva tjänsteavtalet intolka en sådan rätt för arbetsgivaren. I företag, som ägnar sig åt att ta fram formgivning, torde för övrigt anställningsavtalen i regel innebära att mönsterrätten övergår på arbetsgivaren (jfr AD 96/1983 och för upphovsrättens vidkommande Olsson, Copyright, sjätte uppl., s. 216).

Skälet till att någon uttrycklig regel inte infördes i ML var delvis de komplikationer som kunde uppstå i förhållande till de mönster som även var skyddade som brukskonst enligt URL. Det skall dock i sammanhanget framhållas att ML till skillnad från URL endast innehåller regler om ekonomiska rättigheter för formgivaren eller den till vilken formgivarens rätt övergått.

I artikel 14.3 i förslaget förordning om gemenskapsformgivning föreskrivs att rätten till en formgivning, som utarbetats av en anställd, som ett led i dennes arbetsuppgifter eller enligt arbetsgivarens anvisningar, skall tillfalla arbetsgivaren, om inte annat avtalats.

En EG-förordning gäller omedelbart i de skilda medlemsstaterna utan att några genomförandeåtgärder har vidtagits. Sådana kan dock ändå behövas för att syftet med en EG-förordning skall upp-

fillas (se kapitel 3). Det innebär bl.a. att de rättigheter till en gemenskapsformgivning, som förordningen ger upphov till, kommer att gälla i Sverige. Här kan särskilt påpekas de konsekvenser som den oregistrerade gemenskapsformgivningen kommer att få. Den formgivning som registreras i Sverige kan redan före ansökan om registrering vara skyddad som oregistrerad gemenskapsformgivning. Inget utesluter att detta skydd existerar parallellt med en registrering i Sverige. Att då, på en sådan viktig punkt som vem rätten till formgivningen i ett anställningsförhållande tillkommer, i en formskyddslag lämna frågan oreglerad är knappast möjligt. Utredningen har därför funnit anledning att föreslå en reglering motsvarande den som finns i EG-förordningen beträffande formgivning som sker inom ramen för ett anställningsförhållande.

I sammanhanget förtjänar särskilt framhållas att regleringen endast avser de rättigheter som formskyddslagen ger upphov till. Vidare kommer det även i fortsättningen finnas ett relativt stort utrymme för tolkningar av vad ett anställningsavtal i enskilda fall innebär. Avslutningsvis bör även nämnas att frågan kan regleras genom eventuella kollektivavtal.

9 Formskydd och reservdelar

Samtliga lagar inom immaterialrätten har som ett gemensamt drag att de ger upphov till en ensamrätt för en intellektuell prestation eller ett kännetecken.

Ett formskydd innebär att någon inte utan tillstånd av rättighetshavaren får använda den skyddade formgivningen genom att t.ex. tillverka, utbjuda, marknadsföra, införa, utföra eller använda en produkt där formgivningen ingår eller att lagerhålla den för sådana ändamål.

Immateriella rättigheter får som regel anses vara utvecklingsfrämjande. Att någon form av skydd kan ges för nedlagda investeringar och intellektuella prestationer utgör många gånger en nödvändig förutsättning för att de skall komma till stånd. Skyddet kan därför sägas driva på utvecklingen. Å andra sidan leder ensamrätten till ett sorts rättsligt monopol. Ett sådant monopol utgör i sig en konkurrensbegränsning.

En grundläggande strävan vid utformningen av det immaterialrättsliga regelverket har varit och är att det skall bidra till en samhällsnyttig utveckling. Även om ensamrätternas betydelse för konsumenterna och samhället i stort beaktats vid lagarnas tillkomst, leder rättigheternas monopolkaraktär trots detta till att konflikter emellanåt uppstår mellan den konkurrensrättsliga och immaterialrättsliga lagstiftningen. Under det senaste årtiondet har inom mönsterrätten i synnerhet diskuterats om skyddet kan sägas snedvråda konkurrensen inom marknaden för reservdelar till bilar.

Den nu nämnda frågan berör i grunden det spänningsfyllda och komplicerade förhållanden mellan den ensamrätt immateriella rättigheter medför och den allmänna konkurrensrätten.

Reservdelar är givetvis något som finns till merparten av de produkter som saluförs. Som exempel kan nämnas mobiltelefoner, hushållsapparater m.m. Av skilda orsaker har dock intresset kom-

mit att fokuseras på reservdelar till bilar. I viss mån är dock frågeställningarna desamma för andra produkter.

I det följande kommer inledningsvis att lämnas en redogörelse för det nuvarande rättsliga regelverket, dvs. ML och relevanta bestämmelser i KL (avsnitt 9.1). Även utvecklingen inom EU kommer, såvitt den angår den nu behandlade frågeställningen, att beröras.

Avslutningsvis följer utredningens överväganden (avsnitt 9.2).

9.1 Det nuvarande regelverket

ML ger möjlighet för en formgivare att skaffa sig en ensamrätt till det han eller hon formgivit. I förarbetena till ML anfördes att mönsterskyddet var avsett att uppmuntra till nyskapande formgivning, som skulle komma allmänheten till godo i form av nya estetiskt och funktionellt goda produkter. Detta syfte skulle uppnås bl.a. genom att skyddet gav en möjlighet för tillverkare att återfå de investeringar som lagts ned på ny formgivning. Den nu nämnda ekonomiska aspekten har kommit att få allt större betydelse och kan nu sägas vara den dominerande anledningen till att mönsterskydd söks. Detta är något som kan antas hänga samman med den omständigheten att merparten av den formgivning som skyddas har mer eller mindre nyttokaraktär.

Det anfördes vidare i förarbetena till ML att lagen inte avsåg att ge något självständigt skydd för delar av ett mönster, utan endast för mönstret i dess helhet. Samtidigt framhölls dock att en del i en sammansatt produkt var möjlig att skydda genom mönsterrätt såvida den var självständigt omsättningsbar. Med utgångspunkt i dessa uttalanden har praxis alltsedan lagens tillkomst varit den, att delar till en bils kaross m.m. kan mönsterskyddas.

Enligt en rapport år 1989 från Statens pris- och konkurrensverk framgår att Patentverket i augusti 1989 beviljat sammanlagt 188 ansökningar om mönsterskydd för bildelar (se Bilreservdelsmarknaden, Effekter av mönsterskyddade bilplåtdelar, R 1989:10, s. 28 f.). Det råder alltså inte någon tvekan om att reservdelar till bilar är fullt möjliga att mönsterskydda enligt den nuvarande lagstiftningen. Detta är även något som framgår av domstolspraxis (se RÅ 1980, Ab 14).

I samband med att ML infördes diskuterades relativt utförligt mönsterrättens förhållande till den allmänna konkurrensrätten.

Den föredragande departementschefen framhöll bl.a. att ett ingripande mot skadlig verkan av en ensamrätt till mönster borde kunna ske, inte bara om en mönsterhavare går utanför ramen för sina rättigheter enligt ML och utnyttjar mönsterrätten till att tvinga fram eller understödja annan konkurrensbegränsning, utan undantagsvis även om åtgärderna framstod som godtagbara från rent mönsterrättslig synpunkt men måste anses ha skadlig verkan från konkurrensbegränsningssynpunkt (prop. 1969:168 s. 52). I sitt yttrande över lagrådsremissen med förslag till mönsterskyddslagstiftning framhöll vidare lagrådet att om mönsterrätten utnyttjades för syften som var främmande för dess ändamål så borde ett ingripande kunna ske med stöd av konkurrenslagstiftningen (a. prop. s. 338).

Den bestämmelse i KL som kan användas för att ingripa mot en konkurrensbegränsning som är föranledd av en immaterialrättighet är i första hand 19 §. Bestämmelsen är utformad med artikel 82 i EG-fördraget som förebild. Regleringen i KL innebär att missbruk från ett eller flera företags sida av en dominerande ställning på marknaden är förbjuden (19 § första stycket). Missbruket kan enligt bestämmelsen särskilt bestå i att ett företag direkt eller indirekt påtvingar någon oskäligen inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäligen avtalsvillkor, begränsar produktionen, marknader eller teknisk utveckling till nackdel för konsumenterna, tillämpar olika villkor för likvärdiga transaktioner, varigenom vissa handelspartner får en konkurrensnackdel eller ställer som villkor för att ingå ett avtal att den andra parten åtar sig ytterligare förpliktelser som varken till sin natur eller enligt handelsbruk har något samband med föremålet för avtalet (19 § andra stycket).

I förarbetena till 19 § andra stycket 1 KL anfördes att det kan vara fråga om missbruk av dominerande ställning när ett företag utövar sin ensamrätt på ett sådant sätt att oskäligen priser tas ut för skyddade produkter (prop. 1992/93:56 s. 87).

Konkurrensverket har i några fall prövat frågan om missbruk av dominerande ställning till följd av mönsterskydd (se bl.a. Konkurrensverkets beslut den 14 oktober 1993 i ärende 675/93). Konkurrensverkets avgöranden ger vid handen att bedömningen av om missbruk av dominerande ställning föreligger är om rättighetshavarens agerande kan sägas ha stöd i den ifrågavarande immaterialrättighetens syfte eller inte (se även a. prop. s. 71).

I både mönsterdirektivet och förslaget till förordning om gemenskapsformgivning slås fast att bestämmelserna om skydd för

formgivning i dessa inte påverkar tillämpningen av artikel 81 och 82 i EG-fördraget. Den mest betydelsefulla bestämmelsen av dessa i förevarande sammanhang är artikel 82. Genom bestämmelsen kan ett missbruk av en dominerande ställning på den gemensamma marknaden förhindras.

Avgörande för om artikel 82 kan tillämpas är först om ett eller flera företag intar en dominerande ställning på den relevanta marknaden. Härvidlag är den omständigheten att de aktuella produkterna är mönsterskyddade utan betydelse. En ensamrätt är alltså inte något som i sig förbjuds genom artikel 82 i EG-fördraget.

För att ett visst förfarande skall kunna förbjudas måste således först företas en konkret värdering av en produkts egenskaper m.m. för att fastställa vad som utgör den relevanta marknaden för den samma och om ett visst eller vissa företag intar en dominerande ställning på denna marknad. I vissa fall kan denna bedömning resultera i att den relevanta marknaden begränsas till precis den del som det finns ett formskydd för. Om så är fallet skall som en andra förutsättning prövas om missbruk av den dominerande ställningen är för handen. Om detta kan konstateras är det möjligt att med stöd av artikel 82 i fördraget ingripa mot utövandet av den ensamrätt ett formskydd medför.

I EG-domstolens praxis kan som belysning av denna fråga hänvisas till i synnerhet mål 144/81 Keurkoop BV mot Nancy Kean Gifts BV, REG 1982, s. 2853, mål 53/87, Consorzio italiano della componentistica di ricambio per autoveicoli and Maxicar mot Règie nationale des usines Renault, REG 1988, s. 6039, mål 238/87, AB Volvo mot Erik Veng (UK) Ltd, REG 1988, s. 6211 och mål 23/99, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Frankrike.

Flera av de nu nämnda avgörandena rör i och för sig artiklarna 28–30 i EG-fördraget. Domstolen har nämligen utgått ifrån principer som slagits fast med utgångspunkt i dessa bestämmelser. Artikel 28 och 29 innehåller regler om att kvantitativa import- och exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan inte är tillåtna mellan medlemsstaterna. Undantag från denna regel medges om det behövs för att skydda den industriella och kommersiella äganderätten, vilket framgår av artikel 30. Av samma artikel framgår vidare att sådana förbud eller restriktioner som meddelas med stöd av artikeln inte får innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

Det förstnämnda av de tidigare nämnda avgörandena av EG-domstolen, Nancy Kean Gifts, gällde handväskor som mönsterskyddats enligt den uniforma Beneluxlagen. Domstolen konstaterade inledningsvis att mönsterskyddet var en sådan industriell rättighet som avses i artikel 30 i fördraget. Vidare anförde domstolen att rätten att hindra import av en vara som var identisk med eller tillräckligt identisk med den mönsterskyddade tillhörde själva kärnan i den immateriella rättigheten och var tillåten enligt artikel 30.

Målet Volvo/Veng rörde framskärmar till Volvos 200-serie. Volvo hade till följd av registrering i England mönsterrätt till framskärmar. Veng importerade för försäljning framskärmar till bilmodellen till England. Veng bestred intrång och åberopade bl.a. artikel 82 i EG-fördraget. Domstolen fann att den relevanta produktmarkanden var mönsterskyddade framskärmar till Volvo 200-serien. När det gällde frågan om missbruk konstaterade domstolen, att själva kärnan i rättigheten var att hindra någon annan från att utan samtycke tillverka, sälja eller importera produkter som innefattade det skyddade mönstret. Med utgångspunkt i detta menade domstolen att det inte kan krävas att mönsterhavaren skall bevilja licenser. Vägran att bevilja licenser ansågs inte i sig självt utgöra missbruk av en dominerande ställning.

Samma slutsats drog domstolen i Renault-målet där frågan rörde delar till Renault-bilar, som var mönsterskyddade i Italien.

I det sistnämnda målet prövades om möjligheten att i tullen kvarhålla reservdelar till bilar som var mönsterskyddade och endast skulle transiteras genom Frankrike från Spanien till Italien. Domstolen fann att transitering av mönsterskyddade produkter inte var något som kunde hänföras till föremålet för ensamrätten. Därefter konstaterade domstolen att kvarhållandet i den franska tullen innebär ett hinder för den fria rörligheten av varor inom gemenskapen.

Sammanfattningsvis kan sägas att EG-domstolen prövat mönsterskyddet utifrån samma principer som gäller för övriga immateriella ensamrätter. Dessa principer utgår ifrån den skiljelinje domstolen dragit upp mellan existensen av rättigheten och utövandet av densamma. Vissa åtgärder som ett företag i dominerande ställning vidtar kan utgöra missbruk enligt artikel 82 i EG-fördraget om de går utöver det legitima skyddet för det särskilda föremålet för ensamrätten.

Det kan dock inte uteslutas att en tillämpning av artikel 82 kan bli aktuell även i de fall en viss åtgärd faller inom området för det

särskilda föremålet för rättigheten (jfr mål C-241 och 242/91, P Magill, REG 1995, s. 743).

9.2 Överväganden

Bedömning: Mot bakgrund av den rådande situationen på eftermarknaden för fordonsdelar i Sverige och arbetet inom EU med frågan om reservdelar och formskydd bör inte nu genomföras någon särskild reglering för formskydd av reservdelar.

Skälen för bedömningen: En bärande princip inom immaterialrätten är att var och en skall kunna åtnjuta frukterna av sina personliga skapande insatser och, i en rimlig omfattning, få ett skydd mot en efterbildning. I den mån formgivning av en reservdel innebär ett nyskapande finns med denna utgångspunkt anledning till att ge formgivaren en ensamrätt. Avsikten med ensamrätten är dock inte att hindra att andra företag tar fram samma typer av produkter för att konkurrera med en produkt som det visar sig finnas en efterfrågan på. Håller man sig till fordonsmarknaden kan som exempel nämnas fordonet som sådant. Att någon utvecklar och sätter i produktion en viss typ av personbil hindrar inte en konkurrent från att ta fram en egen personbil förutsatt den skiljer sig tillräckligt i utseende från den modell till vilken ett formskydd finns. En sådan avgränsning är nödvändig för att det skall uppstå en fungerande konkurrens.

Enligt direktiven till utredningen skall närmare övervägas hur reglerna om formskydd för reservdelar bör utformas så att en ändamålsenlig avvägning av olika intressen kan åstadkommas. Det bör redan inledningsvis nämnas att uppdraget endast omfattar en granskning av förhållandet mellan formskydd och reservdelar i Sverige. I vilken omfattning formskydd söks för reservdelar i andra länder och vilka konsekvenserna härav blivit har därför inte närmare undersökts.

Det kan konstateras att det inte finns någon allmänt accepterad rättslig definition av begreppet reservdel. I mönsterdirektivet finns dock en särskild definition av uttrycket sammansatt produkt (artikel 1 c). Enligt definitionen utgörs en sammansatt produkt av utbytbara beståndsdelar som gör att produkten kan tas isär och återfogas samman. Bestämmelsen ger dock inte något klart svar på frågan om en beståndsdel är en reservdel eller inte. Denna fråga

hänger i stället närmast ihop med hur en beståndsdel används i en konkret situation. T.ex. kan en beståndsdel vid ett visst tillfälle vara ett tillbehör för att i ett annat fall användas i reparationssyfte och således utgöra en reservdel. Gränsen mellan en reservdel och en självständig produkt kan i många fall vara vanskelig att dra. T.ex. kan en strålkastare till ett fordon i ett visst fall helt klart vara att anse som en självständig produkt. De lysen som ett fordon utrustas med utöver de som fanns monterade vid det tillfälle fordonet köptes betraktas i allmänhet som självständiga tillbehör. Om samma lysen är standardutrustning på en annan fordonsmodell, och behöver bytas ut till följd av skada, kan de i stället vara att betrakta som reservdelar. Sammantaget ger dessa gränsdragningsproblem upphov till lagtekniska svårigheter. Att frågan kommer upp till bedömning i rättstillämpningen kan dock inte undvikas. Detta följer redan av den ordning som blir följden av mönsterdirektivet, dvs. den kortare skyddstiden för reservdelar.

I det senaste utkastet till en EG-förordning om gemenskapsformgivning finns en särskild reglering av frågan om formskydd för reservdelar. I en övergångsbestämmelse föreskrivs att, även om registrering kan ske, skydd inte kan fås för formgivningen av en beståndsdel i en sammansatt produkt, om den används för att möjliggöra reparation av den sammansatta produkten så att den återfår sitt ursprungliga utseende (artikel 127 a 1). Det skall här särskilt framhållas att bestämmelsen är av tillfällig karaktär. Den innebär alltså inte ett slutligt ställningstagande inom EU.

Uppfattningen av vad som är en reservdel får, trots de anförda gränsdragningsproblemen, anses vara tillräckligt god för de fortsatta övervägandena.

Mönsterdirektivet tillåter således, i skillnad mot EG-förordningen, att reservdelar erhåller ett formskydd. Direktivet medger dock endast förändringar av den nuvarande lagstiftningen som verkar i liberaliserande riktning.

Direktivet gör, i likhet med förslaget till förordning, skillnad mellan olika typer av reservdelar. Nedan följer en översikt av de fem olika huvudgrupper som kan urskiljas.

"Must match" reservdelar

Vissa reservdelar måste utformas på ett sådant sätt att de helt motsvarar utseendet av den beståndsdel i en sammansatt produkt som

byts ut. Det kan t.ex. vara en framskärm, motorhuv eller liknande. När en krockskadad del byts ut skall bilen alltså återfå sitt ursprungliga utseende.

"Must fit" reservdelar

För en stor del reservdelar gäller att de måste ha en sådan teknisk utformning att de kan anbringas på huvudprodukten. Det kan t.ex. röra sig om kanter, profiler eller skruvhål på skärmar och kofångare, som måste vara utformade på ett speciellt sätt för att de skall gå att ansluta till karossen.

Till följd av artikel 7.2 i mönsterdirektivet kan formskydd inte fås för de delar av en reservdel som måste återges exakt till formen och dimensionerna för att den skall gå att ansluta till huvudprodukten (anslutningsytan). Har denna yta betydelse för reservdelens helhetsutseende kan formskydd inte fås för delen överhuvudtaget.

Sådana reservdelar som inte syns

Till följd av artikel 3 i mönsterdirektivet kommer det inte gå att få ett formskydd för sådana reservdelar som inte syns vid en normal användning av huvudprodukten. Huruvida synlighetskravet är uppfyllt eller inte kommer givetvis vara beroende av en bedömning i det särskilda fallet. Typiskt sett kommer dock inte sådant som en växellåda eller motordetaljer att kunna ges ett formskydd. Det samma lär även i merparten av fallen gälla sådant som avgasrör.

Andra reservdelar

Utöver de tidigare nämnda reservdelarna finns det en rad delar som varken är beroende av någon särskild utformning av anslutningsytan eller bilens helhetsutseende. Som typexempel kan nämnas hjulfälgar. I dessa fall kan fråga i och för sig väckas om det i teknisk mening egentligen rör sig om reservdelar.

Produkter som både kan vara reservdelar och tillbehör

Som nämnts tidigare är gränsen mellan dessa typer av delar svår att dra. Skillnaden kommer dock att få betydelse om en längre skyddstid medges för tillbehör än för reservdelar (se ovan om denna fråga).

Att märka är att mönsterdirektivet kommer att medföra en begränsning av vilka delar som kan formskyddas i förhållande till vad som gäller nu (t.ex. måste en reservdel vara synlig under normalt bruk av den produkt i vilken den monteras).

För att bedöma i vilken omfattning fordonsdelar skyddas med stöd av ML har utredningen gått igenom de ansökningar om mönsterskydd som lämnats in av fyra fordonstillverkare under åren 1990 till 1999. Av tidsmässiga och undersökningstekniska skäl har möjlighet inte funnits att kontrollera alla de tillverkare som ansökt om registrering. En slutsats som kan dras av genomgången är att tre av tillverkarna (Ford, Saab och Volvo) i relativt begränsad omfattning sökte mönsterskydd. Under en tioårsperiod rörde det sig om sammanlagt ca 120 ansökningar. Bland dessa fanns då ett antal delar som inte är reservdelar i egentlig mening (t.ex. navkapslar). En biltillverkare (Fiat) sökte dock mönsterskydd i betydligt högre utsträckning. Av genomgången kunde konstateras att de delar som är mest krockutsatta är de som mest frekvent mönsterskyddas. Detta är i och för sig något som ligger i sakens natur då det är dessa delar som har betydelse för bilens utseende.

Det skäl som främst anförs mot ett formskydd för reservdelar är att det leder till en alltför långtgående konkurrensbegränsning av eftermarknaden, något som man menar får till konsekvens att priset på reservdelar blir högre än vad som skulle vara fallet om fri konkurrens rådde. Vid en värdering av relationen mellan pris och formskydd bör till en början beaktas vilka delar som överhuvudtaget kan få ett formskydd. Av vad som tidigare påpekats framgår att det i stort sett är uteslutande plåt- och glasdetaljer, dvs. krockutsatta delar, som kan skyddas. Det innebär således att endast en del av marknaden för reservdelar kan bli föremål för ett formskydd. Å andra sidan är det just sådana delar som har stor betydelse för reparationskostnaderna vid t.ex. krockskador som skyddas. Det kan vidare, på grund av den genomgång som utredningen gjort av registreringsuppgifter beträffande några biltillverkare under tiden 1990–1999, konstateras att det i Sverige är relativt få av samtliga delar till ett fordon som skyddas. Något

stöd för att biltillverkare systematiskt skulle missbruka det nuvarande mönsterskyddet ger antalet registreringar inte stöd för. Mycket pekar på att formskyddet inte är någon avgörande faktor vid bestämmande av pris på en reservdel. I det konkreta fallet är det marknadens struktur (förekomsten av återförsäljaravtal, vagnskadegarantier m.m.) samt utformningen av eventuella gruppundantag som utgör de dominerande faktorerna vid prissättningen på en viss reservdel. Även om formskyddet inte har någon direkt påverkan på priset kan det dock inte uteslutas att formskyddet har betydelse ur en marknadsstrategisk synvinkel. Att man inte kan spåra en direkt prispåverkan kan nämligen till en del vara beroende av att någon jämförelse egentligen inte kan göras då någon konkurrens inte föreligger. En alternativ tillverkare av reservdelar har inte möjlighet att påbörja en tillverkning och, i konkurrens med biltillverkaren sälja reservdelar, om ett formskydd finns för delen eller delarna ifråga.

Något som kan tala för ett formskydd för bilreservdelar är att de skall vara tillgängliga under en förhållandevis lång tid. Att tillverka och lagerhålla delar, som avser bilmodeller som inte längre är i produktion, är kostnadskrävande. Det kan därför vara av mindre kommersiellt intresse att göra detta, om man inte har en ensamrätt till en viss reservdelstillverkning. Tillgången på reservdelar skulle annars kunna bli sämre till nackdel för konsumenterna.

Ett annat argument som framförts till stöd för att ett formskydd skall medges för bilreservdelar är säkerhetsaspekten. De kopior som tillverkas är inte i alla situationer av samma kvalité som originalprodukten. Det kan dock vara svårt för en normal konsument att se dessa skillnader. Utvecklingen mot allt säkrare bilar har medfört att också sådana delar som t.ex. framskärmar och motorhuvar ingår i ett noga uträknat system av deformationszoner som är av stor betydelse från säkerhetssynpunkt. Detta förhållande kan leda till att konsumenten drabbas av en skada till följd av att en utbytt del inte haft erforderlig kvalité, trots att den haft samma utseende som originaldelen. Det kan dessutom medföra en renomméförlust för originaltillverkaren.

Vid de sammanträffanden som utredningen haft med försäkringsbranschen har det emellertid framhållits att man från branschens sida anser dessa farhågor överdrivna. De reservdelar som kan formskyddas är i regel sådana delar som skadas vid kollisioner och andra trafikolyckor. Sådana delar betalas främst via en försäkring. Det framstår enligt försäkringsbranschens uppfattning som

osannolikt att ett försäkringsbolag skulle erbjuda bilägaren en reparation där den del som byts ut säkerhetsmässigt är sämre än originaldelen och tillverkning av icke originaldelar är enligt branschens uppfattning inte kommersiellt intressant, om tillverkaren inte kan räkna med försäkringsbolagen som kunder. Från försäkringsbolagens sida har vidare anförts att man numera på ett förhållandevis billigt sätt kan kontrollera kvalitén på plåt detaljer även från säkerhetssynpunkt genom datorberäkningar. Från bilindustrins sida har dock riktigheten av sistnämnda påstående bestritts. Utredningen har vid möten med representanter för AB Volvo Personvagnar erfarit att alla säkerhetstester inte kan göras enbart genom datorsimuleringar. Omfattande och dyrbara krocktester med fullskaliga bilmodeller måste alltså göras.

En annan betydelsefull omständighet när det gäller att ta ställning till frågan om utredningen bör föreslå någon liberalisering av reservdelsbestämmelserna är det förslag till reglering kommissionen skall lämna senast år 2005. Inom kommissionen har denna översyn redan påbörjats. Det får alltså betydelse vid vilken tid en eventuell ändring av den nuvarande lagen skulle kunna träda i kraft. Generellt gäller att täta lagändringar har en negativ inverkan både för företag och konsumenter.

Den nordiska rättslikheten har även den betydelse. Här kan anmärkas att Danmark i december 2000 antog en ny designlov. Man valde i Danmark att inte redan nu särreglera frågan om formskydd för reservdelar. Detsamma gäller i den isländska lagen, som antogs våren 2001. Något slutligt avgörande har inte träffats i varken Finland eller Norge.

Avslutningsvis vill utredningen framhålla följande. Utredningen har begränsat sina undersökningar av förhållandet mellan formskydd och reservdelspriser till bilbranschen, eftersom det är där frågan har tilldragit sig störst intresse i den allmänna debatten och då det sannolikt också är på detta område som frågan har störst ekonomisk betydelse. Av tidsmässiga och andra skäl har utredningen inte kunnat utvidga undersökningen till att avse reservdelsmarknaden i dess helhet. Utredningen har sålunda inte haft något underlag för att bedöma hur ett generellt undantag för reservdelar skulle kunna påverka andra delar av reservdelsmarknaden, t.ex. då det gäller tillgången till reservdelar under hela en produkts livslängd.

Mot bakgrund av att utredningen inte kunnat konstatera något klart och entydigt samband mellan prissättning och formskydd på den svenska marknaden, det förestående förslaget från kommissionen i frågan, de negativa konsekvenserna av täta lagändringar, säkerhetsaspekterna och den nordiska rättslikheten, finns det enligt utredningens mening inte tillräckliga skäl att redan nu införa några ytterligare specialregler för när skydd för reservdelar kan medges.

En eventuell särreglering av formskyddet för reservdelar i Sverige bör i stället avvakta resultatet av kommissionens pågående överväganden av hur frågan skall lösas inom hela EU.

10 Haag-arrangemanget

Skydd för formgivning i ett land förutsätter som huvudregel att en nationell ansökan görs hos landets patentmyndighet. Myndigheten beslutar sedan om registrering. Vill en formgivare ha skydd för sin formgivning i flera länder måste ett motsvarande antal nationella ansökningar göras enligt de formella krav och på de språk som gäller i varje land och mot betalning av de föreskrivna nationella avgifterna. De registreringar som blir resultatet av sådana nationella ansökningar löper ofta ut vid olika tidpunkter.

För en formgivare som önskar skydda sin formgivning i flera länder är systemet med nationella ansökningar komplicerat, tidsödande och dyrbart. Mot bakgrund härav har ett internationellt system för registrering av formgivning etablerats, det s.k. Haag-arrangemanget. Överenskommelsen reviderades senast efter en diplomatisk konferens i Genève år 1999 (Genève-avtalet). Avtalet finns i sin helhet intaget i *bilaga 3*.

Enligt direktiven till utredningen skall ett svenskt tillträde till avtalet övervägas. I avsnitt 10.1 lämnas en redogörelse för innehållet i detsamma. I avsnitt 10.2 följer utredningens övervägande av ett eventuellt svenskt tillträde till Genève-avtalet. Avsnitt 10.3 innehåller slutligen en redogörelse för hur förfarandet i Sverige bör vara utformat vid en internationell registrering.

10.1 Genève-avtalet om internationell registrering av formgivning

Haagsystemet, som tillkom år 1925, möjliggör för den som vill erhålla formskydd i flera länder att genom en enda ansökan till WIPO i Genève ansöka om skydd i alla de länder som ratificerat eller tillträtt något av de fördrag som reglerar systemet. Inom WIPO administreras systemet av internationella byrån. Byrån kontrollerar att ansökan uppfyller vissa grundläggande formella

krav innan den registreras som en internationell registrering av formgivning. Härfter överlämnas till de enskilda medlemsstaterna att med tillämpning av materiella regler i sin lagstiftning avgöra om formgivningen kan få skydd i medlemsstaten i fråga. Inget av de fördrag som reglerar Haagsystemet ger en definition av vad en formgivning är, inte heller specificeras vilka villkor som måste vara uppfyllda för att den skall vara skyddsvärd. Den internationella registreringens rättsverkan kan således variera från medlemsstat till medlemsstat. Innehavaren är dock garanterad samma rättigheter som om han eller hon lämnat in en nationell ansökan om registrering av en formgivning i medlemsstaten.

Haagsystemet regleras i huvudsak av tre olika fördrag, Londonfördraget (1934), Haagfördraget (1960) och det nyligen antagna men ännu inte ikraftträdde Genève-avtalet (1999). De olika överenskommelserna uppställer något olika regler för förfarandet. De deltagande länderna har inte heller ratificerat eller tillträtt samma fördrag. Det är därför WIPO:s förhoppning att de länder som tillträtt London- respektive Haagfördraget även skall tillträda Genève-avtalet och att avtalet på sikt skall komma att ersätta de tidigare fördragen. Vid en eventuell svensk anslutning till Haagsystemet är således endast ett tillträde till Genève-avtalet aktuellt.

Avtalet har till syfte att få flera länder att ansluta sig till Haagsystemet genom att det är anpassat till såväl länder utan obligatorisk nyhetsgranskning som till länder med förprovningssystem. Därmed har man undanröjt det främsta hindret mot att viktiga industriländer med förprovning, exempelvis USA och Japan, skall kunna ansluta sig till systemet. En annan viktig förändring är att Genève-avtalet kan undertecknas av mellanstatliga organisationer, vilket innebär att EU kan tillträda avtalet när förordningen om gemenskapsformgivning beslutats och OHIM fått möjlighet att ta emot sådana ansökningar.

Londonfördraget (1934) har ratificerats alternativt tillträtts av Benin, Egypten, Elfenbenskusten, Frankrike, Förenade Arabrepubliken, Indonesien, Liechtenstein, Marocko, Monaco, Nederländerna, Schweiz, Senegal, Spanien, Surinam, Tunisien, Tyskland, Ungern och Vatikanstaten.

Haagfördraget (1960) har ratificerats alternativt tillträtts av Belgien, Benin, Bulgarien, Elfenbenskusten, Nordkorea, Frankrike, Grekland, Italien, Jugoslavien, Liechtenstein, Luxemburg, Makedonien, Marocko, Moldavien, Monaco, Mongoliet,

Nederländerna, Rumänien, Schweiz, Senegal, Slovenien, Surinam, Tyskland, och Ungern.

Genève-avtalet träder i kraft när det tillträtts av minst sex stater, varav minst tre stater måste vara betydelsefulla i den meningen att de redan mottar en större mängd ansökningar om registrering av formgivning. Avtalet har undertecknats av ett antal stater (Algeriet, Belgien, Bulgarien, Danmark, Elfenbenskusten, Estland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Kroatien, Kuba, Lettland, Moldavien, Nederländerna, Portugal, Rumänien, Ryssland, Schweiz, Slovenien, Spanien, Storbritannien, Sudan, Tchad, Turkiet, Tyskland, Ungern, och USA). Det har dock hittills bara ratificerats av Island och Rumänien.

Genève-avtalet består av två inledande artiklar och därefter fyra kapitel. Kapitel 1 ger regler om ansökningsförfarandet (artikel 3–9), registrering och publicering (artikel 10–11), nationell vägran (artikel 12), registrerings rättsverkan (artikel 14–15) samt skyddstid och förnyelse (artikel 17). I kapitel 2 behandlas administrativa frågor. Kapitel 3 innehåller regler för ändring av avtalet och kapitel 4 ger avslutande bestämmelser. Till avtalet finns föreskrifter. WIPO kommer även utarbeta administrativa instruktioner.

Såväl fysiska som juridiska personer kan ansöka om en internationell registrering av formgivning enligt Genève-avtalet. Som krav uppställs att den sökande har en viss anknytning till en stat eller en mellanstatlig organisation som är part till avtalet (artikel 3). Sökanden kan välja mellan att ge in sin ansökan direkt till internationella byrån eller indirekt via sin nationella eller regionala registreringsmyndighet, såvida inte denna deklarerat att indirekt ingivande inte får ske (artikel 4). Ansökan skall göras på ett särskilt ansökningsformulär som tillhandahålls av internationella byrån. Den måste vara avfattad på engelska eller franska och uppfylla de övriga formella krav som anges i avtalet och därtill hörande föreskrifter. Innehållet i en internationell ansökan kan delas upp enligt följande.

1. Uppgifter och handlingar som måste finnas med i alla ansökningar och där brister medför att ansökan inte betraktas som ingiven förrän bristerna rättats till, t.ex. uppgifter som möjliggör identifiering av sökanden och bildmaterial som visar formgivningen.

2. Uppgifter och handlingar som måste finnas med i alla ansökningar men där brister inte innebär att dagen för ingivande skjuts upp, t.ex. föreskrivna avgifter.
3. Uppgifter och handlingar som måste finnas med när ansökan riktas till vissa länder med förprovningssystem och där brister medför att ansökan inte registreras förrän bristerna rättats till, t.ex. uppgift om formgivare när USA utpekats i ansökan.
4. Uppgifter och handlingar som får finnas med i ansökan därför att de kan vara avgörande för om registreringen skall erkännas ha verkan i vissa länder. Eventuella brister påverkar inte dagen för ingivande eller registrering men kan medföra att registreringen inte tillerkänns verkan i vissa länder förrän rättelse skett.
5. Andra, i avtalet eller föreskrifterna tillåtna uppgifter, t.ex. begäran om prioritet eller uppskjuten publicering.

En internationell ansökan får innehålla två eller flera olika formgivningar. Det finns ingen maximigräns (artikel 5.4). De måste dock tillhöra samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen. Vid ansökan får sökanden åberopa prioritet från tidigare ansökningar gjorda i länder som är anslutna till Pariskonventionen eller är medlemmar i WTO (artikel 6). Sökandens kostnader för ansökan består av en grundavgift, avgifter för varje land som ansökan riktas till samt publiceringsavgifter. När ansökan granskats av byrån och befunnits vara i ordning registreras den. Enligt huvudregeln publiceras ansökan sex månader efter registreringen (regel 17 i föreskrifterna). Publicering kan dock ske direkt efter registreringen, om sökanden begär det. Sökanden kan också begära att publiceringen skjuts upp under maximalt 30 månader. Publicering kan emellertid komma att ske tidigare än sökanden begärt om han eller hon riktat sin ansökan till ett land som tillämpar en kortare sekretessfrist. En avtalslutande part som inte godkänner registreringen måste meddela internationella byrån att den vägrar registreringen verkan i landet. Registreringen får inte vägras sådan verkan med hänvisning till att formella nationella krav inte är uppfyllda. Enligt huvudregeln måste vägran meddelas senast inom sex månader, efter den dag då byrån översänt en kopia av registreringens publicering. Länder med förprovningssystem och länder som har ett invändningsförfarande efter registrering kan dock begära att tidsfristen för att meddela vägran skall vara 12 månader. Om den nationella myndigheten meddelat vägran, skall innehavaren åtnjuta samma

möjligheter till ändring av beslutet som ställt till buds om han eller hon ansökt om en nationell registrering eller åtminstone ges möjlighet till förnyad granskning, omprövning eller överklagande (artikel 12.3 b). En internationell registrering gäller fem år från registreringsdagen och kan förnyas för minst ytterligare två fem-årsperioder. Om nationell rätt medger en längre skyddstid än 15 år kan registreringen få effekt under lika lång tid som nationell rätt maximalt medger (artikel 17).

10.2 Ett svenskt tillträde till Genève-avtalet ?

Förslag: Sverige bör ansluta sig till Genève-avtalet om internationell registrering av formgivning.

Skälen för förslaget: För svenska företag med internationell verksamhet är det en nackdel att Sverige inte är med i ett system som ger en möjlighet till internationell registrering av formgivning. Detsamma kan sägas för enskilda formgivare som har ett verksamhetsfält som sträcker sig utanför landets gränser. Vidare kommer nackdelarna av att Sverige inte ansluter sig till Genève-avtalet sannolikt att öka i takt med att den internationella handeln med varor och tjänster ökar. Att göra nationella registreringar i alla de länder där man önskar ett skydd innebär både högre kostnader och större administration än en internationell registrering enligt Genève-avtalet. I sammanhanget skall dock påpekas att den kommande förordningen om gemenskapsformgivning delvis kommer minska de problem som den nu rådande situationen ger upphov till. En registrering som sker hos OHIM kommer dock inte ha giltighet utanför EU.

En betydelsefull fråga i sammanhanget är givetvis i vilken omfattning skilda stater kommer att ansluta sig till det nya avtalet. Finns det skäl att anta att stora industrinationer som USA och Japan kommer att tillträda, blir ett svenskt tillträde sannolikt av stort värde för industrin. Det skall också framhållas att det finns en rad stater utöver de nu nämnda och de som är medlemmar i EU, där det kan finnas intresse av att ha ett formskydd.

Det låter sig knappast att med full säkerhet bedömas vilka stater som kommer att tillträda det nya avtalet. Allt pekar dock på att samtliga nordiska stater avser att tillträda. I Danmark och Island har redan de lagbestämmelser som blir nödvändiga vid en anslut-

ning antagits i stortinget respektive alltinget. Även i det norska förslaget till ny designlov, som nu bereds i Justisdepartementet, ingår lagbestämmelser som gör det möjligt för Norge att tillträda avtalet. Även i Finland övervägs ett tillträde.

Det kan vidare konstateras att Genève-avtalet fått en sådan utformning att det även gör det möjligt för stater med nyhetsgranskning att tillträda. Bl.a. kan sådana stater inom en period av tolv månader, till skillnad från de sex månader som gäller enligt det nuvarande systemet, meddela byrån att registreringen vägras verkan i landet. Eftersom både Japan och USA har nyhetsgranskning, och tiden för att neka registreringen verkan varit alltför kort för att granskning skulle kunna ske, framstår det nu som sannolikt att båda eller någon av dem tar upp frågan om tillträde till förnyade överväganden.

Sammantaget menar utredningen att Sverige bör tillträda Genève-avtalet. Det är dock, som konstaterades tidigare, svårt att bedöma när avtalet träder ikraft. Vid vilken tidpunkt ett eventuellt tillträde kan ske är även beroende av vilka organisatoriska förberedelser som Patentverket bedömer nödvändiga. Utredningen har mot bakgrund av dessa omständigheter valt att inte föreslå något särskilt datum för ett svenskt tillträde. I stället bör det lämnas till regeringen, att efter erforderlig riksdagsbehandling, besluta om ett tillträde för svensk del.

10.3 Förfarandet i Sverige vid en internationell registrering

Förslag: En ansökan om internationell registrering av formgivning skall kunna ges in direkt till internationella byrån vid WIPO eller till Patentverket. Lämnas en ansökan in till Patentverket skall verket inom en månad sända den vidare till internationella byrån.

Vid prövningen av om en internationell registrering enligt Genève-avtalet skall ges verkan i Sverige skall samma krav gälla som för en nationell ansökan om registrering.

En internationell registrering bör, innan den kungjorts av Patentverket, endast ha de rättsverkningar som följer av en nationell ansökan om registrering av en formgivning.

I lag bör anges att Patentverket eller domstol, när en internationell registrering hävs helt eller delvis, skall underrätta internationella byrån vid WIPO om beslutet eller domen.

Sverige skall vid anslutning till avtalet förklara att engelska skall användas som arbetsspråk och ge WIPO underrättelse om att sekretessfristen enligt svensk rätt är tolv månader samt vilken giltighetstiden är för en registrering i Sverige.

Skälen för förslaget: En ansökan om internationell registrering kan lämnas in antingen till internationella byrån eller till Patentverket. Patentverket skall i de fall ansökan lämnas dit vidarebefordra den till internationella byrån. Det saknas enligt utredningens mening skäl att, med stöd av artikel 4.1 b, föreskriva att alla ansökningar skall lämnas in till internationella byrån.

Sedan internationella byrån fattat beslut om registrering och kungjort formgivningen skall de i ansökan utpekade staterna underrättas om detta (artikel 10.3 b). När Patentverket mottagit en sådan underrättelse har myndigheten under sex månader möjlighet meddela att hinder finns mot att registreringen får verkan här. Vissa av de mer betydelsefulla uppgifter en sådan underrättelse skall innehålla bör anges i lag. I övrigt kan närmare föreskrifter utfärdas av regeringen eller den myndighet regeringen anger.

Enligt Genève-avtalet har en internationell registrering verkan från det att den lämnades in till internationella byrån eller en nationell patentmyndighet. Av artikel 10.3 i Genève-avtalet följer att internationella byråns kungörelse av att en internationell ansökan registrerats hos WIPO skall betraktas som en tillräcklig publicering i alla medlemsstater. Bestämmelsen hindrar dock inte att en medlemsstat kan föreskriva att också en nationell publicering skall ske. Samtliga de nationella sanktionsbestämmelserna bör inte tillämpas fullt ut, innan frågan om registreringen skall få giltighet i Sverige blivit avgjord. Patentverket har sex månader på sig att anmäla till internationella byrån att registreringen inte skall ha full giltighet i Sverige (artikel 12 jämförd med regel 18.1 i föreskrifterna). Under hela denna tid kan frågan om registreringens giltighet här i landet sägas vara svävande. I allmänhet torde dock Patentverket ha tagit ställning till frågan om giltigheten i Sverige långt dessförinnan. Genom att Patentverket tar in en internationell registrering i det nationella registret och utfärdar en kungörelse om detta får man en naturlig början på en internationell registrerings fulla giltighet i Sverige. Förutsättningen är dock att denna kungö-

relse sker inom sex månader från det att Patentverket mottagit en underrättelse från internationella byrån om den internationella registreringen. Under alla omständigheter får den internationella registreringen vid utgången av denna period annars verkan i Sverige, oavsett om den kungjorts av Patentverket eller inte. Givetvis med undantag för den situation som föreligger när Patentverket på grund av ett registreringshinder meddelat internationella byrån att den internationella registreringen helt eller delvis inte kan ges verkan i Sverige. En föreskrift om att nationell publicering skall ske medför också den fördelen att allmänheten enkelt får tillgång till en fullständig förteckning över alla internationella registreringar som gäller i Sverige. Utredningen bortser härvid från möjligheten att en internationell registrering får verkan här i landet utan en nationell kungörelse skett, därför att Patentverket försummat att i tid ta upp frågan om anmälan till internationella byrån skall ske. Enligt utredningens mening är det i praktiken möjligt att bortse från risken för att en sådan situation skulle inträda. Utredningen föreslår därför att det i lagen tas in en föreskrift om att en internationell registrering skall tas in i det svenska registret och kungöras med uppgift om att den gäller i Sverige, om något hinder inte föreligger mot att den ges giltighet här och sökanden inte begärt hemlighållande.

En internationell registrering är inte till någon del tillgänglig för allmänheten förrän den kungörs (artikel 10.4). Den längsta tid en formgivning enligt avtalet kan hållas hemlig är trettio månader. Tiden kan dock aldrig bli längre än den längsta tid någon av de i ansökan utpekade staternas lagstiftning medger. Utredningen har tidigare föreslagit att bildmaterialet som visar en formgivning skall kunna hållas hemligt upp till tolv månader. En internationell registrering där verkan önskas i Sverige kan således aldrig kungöras senare än tolv månader från det att den lämnades in till internationella byrån eller Patentverket. Har prioritet begärts skall tiden i stället räknas från prioritetsdagen. Av avtalet följer att Sverige skall underrätta internationella byrån om den sekretesstid som gäller enligt svensk rätt (artikel 11.1).

En ansökan om respektive en internationell registrering skall – innan tiden löpt ut för Patentverket att meddela internationella byrån om att registreringen inte gäller i Sverige – i vart fall ge sökanden samma skydd för formgivningen som en motsvarande nationell ansökan (artikel 14.1 och 2). De nu nämnda bestämmelserna ger uttryck för ett grundläggande drag i avtalet, nämligen att

en internationell registrering skall ge samma skydd som en nationell ansökan respektive registrering. Innan Patentverket kungjort en internationell registrering har således en internationell registrering samma verkan som en nationell ansökan. Detsamma gäller då givetvis under den tid om sex månader, som Patentverket har för att meddela att ett hinder föreligger mot verkan i Sverige. Det innebär bl.a. vissa begränsningar i fråga om vilka sanktioner som kan göras gällande av innehavaren av en internationell registrering under denna tid, t.ex. får straff inte dömas ut för intrång i skyddet. Vidare kan inte någon annan sanktion än den som nämns i 47 § andra stycket i förslaget till formskyddslag aktualiseras innan den internationella ansökan blivit allmänt tillgänglig. Enligt huvudregeln sker detta i samband med att formgivningen blir kungjord av internationella byrån. I de fall innehavaren av den internationella registreringen vill ingripa mot ett intrång i skyddet kan denne dock begära att kungörelse sker omedelbart vilket får till följd att registreringen blir allmänt tillgänglig (artikel 11.4).

En internationell registrering kan förklaras sakna verkan i Sverige på samma sätt som en nationell registrering, dvs. efter beslut av Patentverket vid administrativ prövning eller efter dom till följd av en talan vid allmän domstol. Om en domstol eller Patentverket förklarat att en internationell registrering helt eller delvis saknar verkan i Sverige skall domstolen respektive verket underrätta internationella byrån om detta (artikel 15.2).

En internationell registrering gäller i Sverige under samma tid som en nationell registrering, dvs. 25 år. Ansökan om förnyelse och behandling av en sådan ansökan sker dock hos internationella byrån (artikel 17). Avtalet anger 15 år som minsta skyddstid. I det fall Sverige ansluter sig till avtalet kan alltså ett formskydd inte ges kortare giltighetstid. Internationella byrån skall underrättas om den längre tid som blir följden av mönsterdirektivet, dvs. 25 år. Den kortare tid som gäller för beståndsdelar i en sammansatt produkt och som används i reparationssyfte bör även den kommuniceras med internationella byrån.

Enligt avtalet kan en stat bestämma att antingen engelska eller franska, alternativt båda språken, skall tillämpas vid kommunikation med det landets patentmyndighet. Det är för Sveriges del mest naturligt att den skriftväxling som äger rum mellan den internationella byrån och Patentverket sker på engelska. Sverige bör därför vid ett eventuellt tillträde förklara att engelska skall användas som arbetspråk.

Vid tillträde till avtalet kan enligt artikel 30 samtidigt lämnas in följande förklaringar. Att ansökningar inte skall kunna lämnas in via den nationella patentmyndigheten (artikel 4.1b), att ansökan i de fall patentmyndigheten utför en nyhetsgranskning skall innehålla vissa uppgifter utöver vad som är obligatoriskt enligt avtalet samt att en individuell ansökningsavgift skall betalas (artikel 5.2 och 7.2), att kortare sekretessfrist gäller än den avtalet föreskriver (artikel 11.1), att vissa krav skall gälla för samregistrering (artikel 13.1) och att en sökande i de fall den nationella patentmyndigheten utför nyhetsgranskning inte i ansökan får ange sin egen stat (artikel 14.3), att vissa anteckningar i det internationella formgivningregistret inte skall ha verkan förrän den nationella patentmyndigheten mottagit i förklaringen angivna handlingar (artikel 16.2) samt uppgift om den maximala giltighetstiden för en nationell registrering (artikel 17.2 c).

Enligt artikel 32 i föreskrifterna till Genève-avtalet kan vidare följande förklaringar lämnas vid ett tillträde. Uppgift om att ansökan skall ske i formgivarens namn (regel 8.1), krav i visst hänseende på bildmaterialet (regel 9.3a), säkerhetskontroll (regel 13.4) och, i de fall den nationella patentmyndigheten utför nyhetsgranskning, den tid inom vilken ett meddelande skall lämnas om att registreringen inte skall ha verkan i landet (regel 18.1).

Som framgått av den tidigare framställningen menar utredningen att Sverige bör lämna följande förklaringar. Att den sekretessfrist som gäller i Sverige är tolv månader (artikel 11.1 b), att den maximala giltighetstiden för en nationell registrering är 25 år och för reservdelar 15 år samt att engelska skall användas som arbetspråk.

11 Ekonomiska och andra konsekvenser av utredningens förslag

Kostnader och andra konsekvenser

Bedömning: Utredningens förslag bör inte medföra några nämnvärda kostnader för det allmänna eller enskilda.
--

Skälen för bedömningen: Enligt 14 § i kommittéförordningen (1998:1474) skall utredningen redovisa om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda samt en beräkning av dessa kostnader. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt skall även dessa redovisas. Om förslagen medför en kostnadsökning för det allmänna skall förslag till finansiering lämnas.

Vidare skall enligt 15 § kommittéförordningen sådana konsekvenser av förslagen redovisas som har betydelse för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättningen och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Inledningsvis kan konstateras att de som kommer att påverkas av förslagen i huvudsak är registreringsmyndigheten, dvs. Patentverket, och de enskilda formgivare och företag som skyddar sin formgivning genom en registrering enligt formskyddslagstiftningen. Det bör framhållas att det inte med fullständig säkerhet går att förutse det genomslag utredningens förslag kan få med avseende på sådant som antalet ansökningar och ärenden om prövning i administrativ ordning av en registrerings giltighet eller processer om hävande av beviljade registreringar. Utredningens överväganden nedan bör ses i belysning av dessa svårigheter.

Av utredningens förslag är det framförallt följande som kan behöva belysas med avseende på de kostnader de kan medföra för staten och enskilda. Införandet av ett system med administrativ prövning hos Patentverket av en registrerings giltighet, slopandet av invändningsförfarandet, koncentration av allmänna mål om formskydd till Stockholms tingsrätt och en svensk anslutning till Genève-avtalet.

Ett administrativt prövningsförfarande och ett slopat invändningsförfarande

Om utredningens förslag till begränsning av Patentverkets officialgranskning genomförs är det klart att registreringsärendena förenklas med minskade kostnader som följd. Slopas invändningsförfarandet kommer även det att föra med sig en minskning av kostnaderna. Å andra sidan föreslår utredningen att Patentverket i administrativ ordning på begäran skall kunna pröva om en registrering skall bestå under hela dess giltighetstid, vilket givetvis kommer att medföra kostnader för verket.

Det är naturligtvis beloppsmässigt svårt att uppskatta vilka lättnader som den begränsade officialprövningen kommer att medföra hos Patentverket. Det är än mer vanskligt att uppskatta antalet ärenden om administrativ prövning som Patentverket kommer att få ta ställning till. Det går inte säkert att utgå ifrån att dessa ärenden i antal kommer att motsvara det antal invändningsärenden som idag handläggs. T.ex. går det inte att göra några säkra jämförelser med det antal invändningar som framställs per år (de senaste fem åren har antalet varierat mellan strax under tjugo till drygt femtio per år) eftersom prövning kan ske under hela registrerings giltighetstid. Inte heller det antal mål som handläggs vid de allmänna domstolarna utgör någon säker grund för att ställa en prognos för hur många prövningsärenden som hos Patentverket kan aktualiseras per år.

Sammantaget finns dock skäl att utgå ifrån att antalet prövningsärenden inte i någon större grad kommer att överskrida det antal invändningsärenden som idag handläggs hos Patentverket. Detta lär sannolikt bli fallet även om officialgranskningen inskränks. Som utredningen tidigare påpekat (se avsnitt 6.5) är det redan idag så, att kungörelser inte bevakas av alla som kan tänkas bli berörda av registreringen, utan den ifrågasätts i regel först sedan den konstateras.

rats vara ett hinder för den egna verksamheten. Denna situation uppstår många gånger efter det att tiden för invändning löpt ut.

Ett ärende om prövning i administrativ ordning kan dock antas ta något mer tid i anspråk att handlägga än ett invändningsärende och därigenom medföra högre kostnader. För att inte de som ansöker om registrering av formgivning i onödan skall belastas av de kostnader ett sådant prövningsförfarande medför, föreslår utredningen att Patentverket får ta ut en avgift för en ansökan om prövning. Denna avgift bör dock inte sättas alltför högt i förhållande till vad kostnaden är för att väcka talan vid allmän domstol. I annat fall skulle en omprövning hos Patentverket kunna framstå som mindre attraktiv.

Som utredningen konstaterade i sitt delbetänkande (SOU 2000:79 s. 128) kan antas att en minskad officialgranskning av ansökningar om formskydd leder till en viss ökning av antalet processer vid allmän domstol om hävande av beviljade registreringar. Genom att Patentverket ges en möjlighet till prövning av registreringar bör antalet processer vid allmän domstol kunna hållas nere. I de mål som förs vidare från Patentverket efter en prövning där, bör vidare de allmänna domstolarna få ett bättre beredningsunderlag, vilket kan tänkas bidra till att förkorta handläggningstiderna. Antalet processer om giltigheten av mönsterskydd har dock sedan ML trädde i kraft varit mycket lågt. Det rör sig om några enstaka processer per år. Även om antalet processer skulle öka något, torde därför påverkan på de allmänna domstolarnas arbetsbörda bli försumbar. Det förhållandevis ringa antalet mål torde vidare göra att en koncentration av mål till Stockholms tingsrätt inte bör medföra någon alltför betydande ökning i den domstolens arbetsbörda.

För PBR:s del kommer utredningens förslag att medföra en minskning av antalet mål genom att invändningsförfarandet slopas. Redan i dag är dock de s.k. enpartsmålen, dvs. när Patentverket avslagit en ansökan innan kungörelse skett, den klart dominerande målgruppen.

I viss mån kan förslaget om ett administrativt prövningsförfarande hos Patentverket sägas påverka enskilda och små företags situation i en positiv riktning. Som utredningen tidigare anfört föreligger det i dag särskilt hos mindre företagare och enskilda formgivare en motvilja mot att föra tvister om mönsterskydd till domstol. Detta kan i sin tur tänkas leda till att den svagare parten i en tvist ibland föredrar att avstå från att hävda sin rätt. Utredning-

ens förslag om att införa en möjlighet till prövning hos Patentverket kan förmodas leda till en förbättring i detta hänseende genom att ett billigare och snabbare alternativ till en domstolsprocess erbjuds. De föreslagna ändringarna i skadeståndsbestämmelserna kan också väntas medverka till att stärka rättighetshavarnas ställning genom att göra det lättare för den som utsatts för ett intrång att få full ersättning för sin förlust.

En svensk anslutning till Genève-avtalet

Utredningen har vidare föreslagit att Sverige ansluter sig till Genève-avtalet. Den kostnadstäckning Patentverket kan få för att hantera internationella ansökningar är den allmänna avgiften som skall betalas, om Sverige pekas ut i en ansökan om internationell registrering. Hur stor denna blir kommer att bestämmas av WIPO:s generalförsamling (för närvarande är avgiften enligt 1960 års fördrag fyrtyotva schweizerfranc för en formgivning och två schweizerfranc för varje ytterligare formgivning ansökan innehåller). Patentverket skall granska internationella registreringar endast med avseende på samma materiella krav som en nationell ansökan. Tidsåtgången för detta torde vara högst begränsad. Utredningen har vid sina överväganden utgått ifrån att avgiften kommer att bestämmas till en sådan nivå att Patentverket åtminstone i allt väsentligt får full kostnadstäckning för detta arbete.

Patentverket skall vidare ta in uppgift om att den internationella registreringen gäller här i det svenska registret och utfärda en kungörelse om detta. Detta kan, om inte fungerande datoriserade rutiner för denna hantering finns, medföra en inte alltför ringa arbetsbelastning. Det är därför angeläget att Patentverket före ett svenskt tillträde till avtalet har etablerat sådana datoriserade rutiner att verket elektroniskt kan ta emot och behandla underrättelser om internationella registreringar från internationella byrån. Ett arbete med att anpassa de elektroniska rutinerna inom Patentverket bör i lämplig omfattning samordnas med de rutiner som utvecklats inom internationella byrån.

För enskilda och företag kommer en svensk anslutning till Genève-avtalet att kunna medföra betydande kostnadsbesparingar under förutsättning att ett rimligt stort antal stater ansluter sig till avtalet. Sökanden kan genom ett förfarande få skydd i ett flertal

länder utan att behöva söka på nationell väg och dra på sig de kostnader detta medför.

Övrigt

Sammantaget kan utredningen inte finna att förslagen i fråga om administrativ prövning av en registrering, slopandet av invändningsförfarandet, en svensk anslutning till Genève-avtalet och en koncentration av allmänna mål till Stockholms tingsrätt för vare sig staten eller enskilda medför några nämnvärda kostnader.

Den kostnad det kan innebära att slopa kravet på särskilda skäl för väckande av allmänt åtal torde vara försumbara. Det kan t.ex. nämnas att det under den nuvarande lagens giltighetstid knappast har förekommit mer än något enstaka åtal för intrång i mönsterskydd.

Utredningens förslag innebär inte några konsekvenser av det slag som bör redovisas enligt 15 § kommittéförordningen.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till formskyddslag

1 kap. Formskyddet och dess innehåll

Lagens tillämpningsområde

1 § Den som formgivit en produkt eller produkt del (formgivaren) eller den till vilken formgivarens rätt övergått kan i enlighet med bestämmelserna i denna lag genom registrering få ensamrätt till formgivningen (formskydd).

Ensamrätt till formgivning kan också förvärfvas genom internationell registrering enligt vad som framgår av bestämmelserna i 10 kap.

Formskydd utesluter inte att formgivningen även kan vara skyddad enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, varumärkeslagen (1960:644) eller patentlagen (1967:837).

Denna paragraf, som delvis motsvarar 1 § ML, anger lagens tillämpningsområde samt en förutsättning för en registrerings bestånd.

I paragrafens första stycke införs två nya begrepp, formgivning och formskydd. Formgivning ersätter uttrycket mönster. Formskydd är beteckningen på den ensamrätt som en registrering av en formgivning enligt lagen ger upphov till. Tidigare uttryck var mönsterskydd. Valet av uttryck har motiverats närmare i kapitel 4.

Första stycket anger härutöver en omständighet som utgör en förutsättning för en registrerings bestånd. Liksom enligt den nuvarande lagen krävs att den som sökt och fått en registrering har rätt till formgivningen.

I andra stycket ges upplysning om att formskydd även kan fås genom en internationell registrering.

Tredje stycket gör klart något som redan gäller (se bl.a. 10 § första stycket URL), nämligen att skydd enligt formskyddslagen inte utesluter att formgivningen kan vara skyddad till följd av viss annan lagstiftning.

Definitioner

2 § I denna lag avses med

1. formgivning: en produkts eller produktfels utseende, som bestäms av de detaljer som finns på själva produkten eller i dess utsmyckning särskilt när det gäller linjer, konturer, färger, former, ytstrukturer eller material,

2. produkt: ett industriellt eller hantverksmässigt framställt föremål, inbegripet delar som skall monteras till en sammansatt produkt, förpackningar, utstyrsel, grafiska symboler och typsnitt, men inte datorprogram,

3. sammansatt produkt: en produkt som är hopsatt av ett flertal beståndsdelar som kan bytas ut genom att produkten kan tas isär och på nytt fogas samman.

I förhållande till utredningens delbetänkande (se 1 a § i förslaget) har endast ett par språkliga ändringar gjorts i paragrafen. I första punkten har ordet mönster ersatts av formgivning. Någon saklig förändring i förhållande till vad som föreslogs i delbetänkandet är inte avsedd. Ändringen är av språklig karaktär och är huvudsakligen motiverad av en strävan att skyddsobjektets namn bättre skall avspegla lagens innehåll.

Allmänna registreringsvillkor

3 § Formskydd kan man få endast om formgivningen är ny och har individuell karaktär.

En formgivning anses som ny om ingen identisk formgivning gjorts allmänt tillgänglig före dagen för registreringsansökan eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas. Formgivningar anses som identiska om de skiljer sig åt i endast oväsentliga avseenden.

En formgivning anses ha individuell karaktär, om det helhetsintryck en kunnig användare får av den skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av en formgivning som gjorts allmänt tillgänglig före dagen för en registreringsansökan eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas. Vid bedömningen av om formgivningen har individuell karaktär skall hänsyn tas till den grad av frihet formgivaren har haft vid utvecklingen av sin formgivning.

Paragrafen har samma sakliga innehåll som förslaget i utredningens delbetänkande (se 2 § i förslaget).

Som en konsekvens av valet av namn på lagen och dess skyddsobjekt anges i första stycket att man kan få formskydd för sin formgivning om den är ny och har individuell karaktär. Även fortsättningsvis i paragrafen talas om formgivning.

Det kan anmärkas att den prioritet som avses i andra och tredje styckena är s.k. konventionsprioritet, som följer av Pariskonventionen, och utställningsprioritet (se 16 och 17 §§).

Sammansatta produkter

4 § Formgivningen av en bestandsdel i en sammansatt produkt anses vara ny och ha individuell karaktär om

1. bestandsdelen, när den fogats in i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och
2. sådana synliga detaljer i bestandsdelen sedda för sig uppfyller kraven på nyhet och individuell karaktär.

Med normal användning avses slutanvändarens användning med undantag för underhåll, service och reparationsarbeten.

Offentliggörande

5 § En formgivning skall anses ha blivit allmänt tillgänglig om den offentliggjorts i samband med ett registreringsförfarande eller på något annat sätt eller om den har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars har blivit känd.

Trots vad som sägs i första stycket anses inte en formgivning som allmänt tillgänglig i följande fall:

1. Om fackkretsarna inom den aktuella sektorn i den Europeiska gemenskapen i sin normala näringsverksamhet inte rimligen kunde ha fått kunskap om de omständigheter som nämns i första stycket före dagen för registreringsansökan eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas.

2. Om formgivningen har blivit känd endast till följd av att den har visats för någon annan efter ett uttalat eller underförstått krav på konfidentialitet.

Nyhetsfrist

6 § En formgivning anses inte heller ha blivit allmänt tillgänglig om den blivit känd inom en period av tolv månader före en ansökan om registrering eller före prioritetdagen, om prioritet åberopas, förutsatt att formgivningen gjorts tillgänglig

1. av formgivaren,
2. av någon annan till följd av uppgifter som formgivaren tillhandahållit eller av åtgärder som formgivaren vidtagit, eller
3. till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.

Vad som sägs om formgivaren i denna paragraf gäller även den som formgivarens rätt har övergått till.

Paragraferna 4-6 har samma sakliga innehåll som paragraferna 2 a §, 3 § och 3 a § i utredningens delbetänkande (se SOU 2000:79 s. 17 ff.). Det har gjorts endast vissa språkliga justeringar av redaktionell karaktär i förhållande till delbetänkandet. Bestämmelserna är en konsekvens av artikel 3.3, 3.4, 6.1, 6.2 och 6.3 i mönsterdirektivet.

Det skall dock framhållas att det i 3 § första stycket anges att en formgivning anses som känd bl.a. om den görs tillgänglig i samband med ett registreringsförfarande. Registreringsförfarandet uttrycks, till skillnad från vad som var fallet i delbetänkandet, alltså i obestämd form. På så sätt görs det helt klart att det inte endast är en nationell ansökan om skydd som kan föranleda att formgivningen blir ansedd som känd.

Registreringshinder och andra hinder mot att en registrering består

7 § En formgivning får inte registreras

1. om formgivningen strider mot goda seder eller allmän ordning,
2. om det i formgivningen utan tillstånd har tagits in statsvapen, statsflagga eller annat statselement, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger formgivningen en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som är skyddad enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts.

En registrering får upphävas om formgivningen strider mot en äldre formgivning. Med en äldre formgivning avses även en formgivning som framgår av en tidigare inlämnad ansökan om registrering eller en registrering efter en sådan ansökan och som blivit allmänt tillgänglig först under ansökans handläggning.

En registrering får vidare upphävas om den utan tillstånd innehåller något som anges i följande uppräkningslista:

Kategori a varukännetecken och firma

- någon annans i Sverige skyddade firma eller varukännetecken, eller
- något som kan uppfattas som ett kännetecken som i näringsverksamhet inarbetats i Sverige för någon annan.

Kategori b andra kännetecken

- något som kan uppfattas som någon annans egenartade efternamn, allmänt kända konstnärnamn eller liknande namn, om namnet inte uppenbarligen syftar på någon sedan länge avliden person och användningen av formgivningen skulle medföra nackdel för bäraren av namnet.

Kategori c upphovsrättsligt skyddade verk

- något som kränker någon annans upphovsrätt till ett litterärt eller konstnärligt verk eller någon annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd i Sverige.

Paragrafen innehåller den s.k. hinderkatalogen och har närmare behandlats i avsnitt 6.6.

I första stycket anges de hinder som omfattas av Patentverkets officialgranskning, dvs. att formgivningen inte strider mot goda seder eller allmän ordning eller innehåller något statsvapen m.m. I dessa delar svarar paragrafen mot vad som föreslagits i delbetänkandet (se 4 § 1 och 3 i förslaget). För att göra det tydligt att hindren omfattas av Patentverkets officialgranskning anges att en formgivning som strider mot någon av de angivna bestämmelserna inte får registreras. I de fall registrering skett trots att något av de nu nämnda hindren förelegat, kan registreringen givetvis upphävas. När det gäller statsvapen m.m. kan det inte uteslutas att ett tillstånd finns för att använda ett sådant i formgivningen. I sådant fall finns inte hinder mot registrering.

Andra stycket har samma innehåll som det förslag som lämnades i utredningens delbetänkande (se 4 § 2 i förslaget). Bestämmelsen avser även den situation att den äldre formgivningen framgår av en internationell registrering av formgivning.

I tredje stycket finns övriga hinder mot att en registrering består. Hindren är relativa, dvs. att ett tillstånd av rättighetshavaren till användning av t.ex. ett varumärke innebär att något hinder mot registreringens bestånd i detta avseende inte finns.

I förhållande till den nuvarande lagen har gjorts vissa inskränkningar till fördel för sökanden av formskydd. T.ex. utgör namn på stiftelse, förening eller liknande inte längre hinder mot registreringens bestånd. Detta givetvis förutsatt namnet inte även utgör firma. Vidare har det s.k. titelskyddet slopats som hinder mot en registrerings bestånd. Även förbudet mot att använda annans porträtt i en formgivning har slopats. Mot bakgrund av det skydd URL ger för t.ex. fotografier och det skydd mot användning av namn och bild i reklam som lagen (1978:800) om namn och bild i reklam ger ter det sig inte befogat att särskilt ta upp ett hinder mot användning av annans porträtt. De närmare skälen för detta har redovisats i avsnitt 6.6.

8 § Formskydd kan man inte få för sådana detaljer i en produkts utseende

1. som uteslutande är betingade av produktens tekniska funktion,
2. som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som formgivningen ingår i eller används på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda produkterna fyller sin funktion.

Trots det som sägs i första stycket 2 kan man under de förutsättningar som anges i 3 § få skydd för en formgivning som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter kan fogas samman ett upprepat antal gånger eller förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler.

Formskyddets innehåll och omfång

9 § Formskydd innebär, med de undantag som anges i 10–12 §§, att ingen får utnyttja formgivningen utan samtycke av den som är innehavare av skyddet. Förbudet mot utnyttjande omfattar i synnerhet att tillverka, bjuda ut, marknadsföra, införa, utföra eller använda en produkt som formgivningen ingår i eller används på eller att lagervålla en sådan produkt för något sådant ändamål som nu sagts.

Skyddet omfattar varje formgivning som inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare. Vid prövning av skyddets omfång skall hänsyn tas till den grad av frihet som formgivaren har haft vid utvecklingen av sin formgivning.

Begränsning av formskyddet

10 § Från skyddet undantas förfaranden som

1. företas privat och utan vinstsyfte,
2. företas i experimentsyfte, eller
3. innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana handlingar är förenliga med god affärssed och inte omotiverat skadar ett normalt utnyttjande av formgivningen samt på villkor att källan anges.

11 § Från skyddet undantas vidare

1. utrustningen på fartyg och luftfartyg hemmahörande i en främmande stat när ett sådant fartyg tillfälligt kommer in till Sverige, och
2. införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation samt arbete med reparation av sådana fartyg.

Konsumtion av formskyddet

12 § Skyddet omfattar inte utnyttjandet av en produkt, om den har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av innehavaren av skyddet eller med dennes samtycke.

Paragraferna 8–12 svarar sakligt mot vad som föreslagits i utredningens delbetänkande (se 4 a §, 5 §, 7 §, 7 a § och 7 b § i förslaget). Endast ett mindre antal redaktionella ändringar har gjorts, bl.a. till följd av valet av formgivning och formskydd som uttryck för lagens skyddsföremål och namnet på ensamrätten.

2 kap. Nationell registrering av formgivning

Ansökan och dess innehåll

13 § Den som vill ansöka om registrering av en formgivning skall göra detta hos Patent- och registreringsverket (Patentverket).

Ansökan skall innehålla uppgifter om sökandens namn eller firma, om den produkt eller de produkter som formgivningen begärs registrerad för och bildmaterial som visar formgivningen.

Är sökanden någon annan än formgivaren, skall formgivarens namn antecknas i formgivningsregistret (registret), om det begärs av sökanden eller formgivaren. Om formgivningen är resultatet av ett samarbete inom en grupp av formgivare, kan en anteckning av gruppens namn ersätta uppgifter om de enskilda formgivarna.

I övrigt skall ansökan uppfylla de föreskrifter som meddelas med stöd av 81 §. Sökanden skall också betala i 80 § föreskrivna ansöknings- och tilläggsavgifter.

Bestämmelsen innehåller i huvudsak regler angående ansökan om registrering. I allt väsentligt motsvarande bestämmelser finns i 9 ML och 10 § i förslaget i utredningens delbetänkande.

I första stycket framgår att den som vill ansöka om registrering av en formgivning skall göra detta hos Patent- och registreringsverket (Patentverket).

Av andra stycket framgår de grundläggande krav en ansökan om registrering måste uppfylla. Till skillnad från ML krävs inte längre att sökanden, om denne är annan än formgivaren, måste ange vem som är formgivare och styrka sin rätt till formgivningen. Det kan dock bli nödvändigt för sökanden att göra detta vid ett senare tillfälle. Exempelvis kan det bli fallet om registreringen sätts ifråga på den grunden att sökanden inte haft rätt till formgivningen.

Regeln i tredje stycket är ny. Den har sin motsvarighet i artikel 19 i förslaget till förordning om gemenskapsformgivning. I de fall sökanden är annan än formgivaren, kan alltså formgivarens namn antecknas i registret under förutsättning att detta begärs antingen av sökanden eller formgivaren. I de fall formgivningen är ett resultat av ett samarbete inom en grupp av formgivare, kan uppgifter om de enskilda formgivarna ersättas av namnet på gruppen. Om någon i gruppen motsätter sig att endast gruppens namn skall anges torde det vara möjligt att anteckna namn på enskilda formgivare vid sidan av gruppens namn. Den närmare regleringen av hur en begäran om anteckning skall behandlas kan, i den mån det finns anledning till det, lämpligen ske genom föreskrifter i den till lagen hörande förordningen eller genom föreskrifter utfärdade av Patentverket. Det skall dock framhållas att rätten till att få sitt namn antecknat i registret inte medför någon ideell rätt för formgivaren eller gruppen av formgivare. Å andra sidan bör bestämmelsen tillgodose ett välgrundat intresse för formgivaren eller gruppen av formgivare att bli omnämnd i registret.

Av fjärde stycket framgår att föreskrifter om ytterligare krav på en ansökan kan meddelas med stöd av bemyndigandet i 81 § och att sökanden skall betala de i 80 § föreskrivna avgifterna.

I paragrafen finns inga bestämmelser om att ansökan måste vara skriftlig. På det sättet öppnas möjligheten att godta ansökningar som lämnas in på elektronisk väg. Föreskrifter om rutiner för elektronisk ingivning kan lämpligen meddelas med stöd av det nämnda bemyndigandet i 81 §.

Bildmaterial och modell samt ändring av ansökan

14 § En ansökan om registrering av formgivning anses inte gjord förrän sökanden lämnat in bildmaterial eller modell som visar formgivningen. Om sökanden innan formgivningen kungörs enligt 21 § lämnar in en modell, skall modellen anses visa formgivningen.

På sökandens begäran får ansökan ändras om formgivningen efter ändringen behåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

Bestämmelser om ändring i en registrerad formgivning finns i 34 §.

Paragrafen innehåller regler om betydelsen av att bildmaterial eller modell lämnas in till Patentverket samt om möjligheten att ändra en ansökan.

Första stycket har i huvudsak samma innehåll som 10 § tredje stycket första meningen och 13 § första stycket ML.

I andra stycket regleras i vilken omfattning ändringar får göras i den formgivning som det söks registrering för. Den är föranledd av artikel 11.7 i mönsterdirektivet. I förhållande till förslaget till genomförande av denna artikel i utredningens delbetänkande (13 och 13 a §§ i förslaget) har vissa förändringar skett. För det första har bestämmelsen delats upp. Den nu behandlade paragrafen tar således sikte på tiden innan registrering skett, dvs. själva ansökan. Detta för att göra det klart att en ansökan kan ändras på sökandens begäran under förutsättning av att formgivningen behåller sin identitet och uppfyller kraven för registrering enligt lagen. Under remissbehandlingen av utredningens delbetänkande har tagits upp frågan om när en ändring kan göras i en formgivning som avses med en ansökan. Det förslag till genomförande av mönsterdirektivet som utredningen lämnat i sitt delbetänkande (se 13 a § första stycket i förslaget) ger intryck av att något av de angivna hindren måste ha konstaterats för att ändring skall kunna ske. Det finns dock, så som även påpekats under remissbehandlingen, goda skäl för att även tillåta ändringar som inte påverkar formgivningens identitet även om något hinder mot registrering inte förekommer. Det är något som redan kan ske enligt nu gällande praxis. Mönsterdirektivet kan inte anses lägga hinder i vägen för en sådan ordning. Mot bakgrund härav ställs i paragrafen inte längre krav på att ändring på sökandens begäran endast får ske när det finns vissa särskilt angivna hinder mot registrering. I de fall ändring begärs av sökanden, och en modell tidigare lämnats in, bör denne lämpligen lämna in en ny modell som visar formgivningen i dess ändrade form.

I tredje stycket har tagits in en hänvisning till bestämmelsen om delvis hävning av en registrering.

Samregistrering

15 § En ansökan om registrering får omfatta mer än en formgivning, om de produkter för vilka formgivningarna söks registrerade hör till samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen av den 8 oktober 1968 om internationell klassificering av formgivning.

Bestämmelsen om samregistrering har samma innehåll som förslaget i utredningens delbetänkande (se 11 § i förslaget).

Prioritet

16 § Framgår en formgivning av en ansökan om registrering av formgivning eller om skydd för en nyttighetsmodell i en främmande stat, som är ansluten till Pariskonventionen av den 20 mars 1883 om skydd för den industriella äganderätten (Pariskonventionen), och söks registrering av formgivningen i Sverige inom sex månader från ansökan i den främmande staten, skall ansökan i Sverige vid tillämpningen av 3 § anses gjord samtidigt med ansökan i den främmande staten. Detsamma skall gälla om formgivningen framgår av en sådan ansökan, som gjorts i en stat som är ansluten till eller i ett område som är anslutet till avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen (WTO-avtalet).

Samma prioritet får åtnjutas också från en ansökan om registrering som avser någon annan stat, om motsvarande prioritet från en svensk ansökan medges där den tidigare ansökan gjorts och om där gällande lagstiftning i huvudsak stämmer överens med Pariskonventionen.

En sökande som vill åtnjuta prioritet skall begära detta i samband med att ansökan om registrering görs samt visa vem som gjort den tidigare ansökan, var och när den tidigare ansökan gjorts och, så snart det kan ske, vilket nummer den har.

17 § På begäran av sökanden, skall en ansökan om registrering av formgivning anses vara gjord första gången formgivningen visas vid en utställning, om ansökan görs inom sex månader efter att formgivningen visats på en internationell utställning enligt konventionen om internationella utställningar den 22 november 1928.

En sökande som vill åtnjuta prioritet enligt första stycket skall begära detta i samband med att ansökan om registrering görs samt visa när formgivningen visades på utställningen och att utställningen var sådan som avses i första stycket.

Reglerna om konventionsprioritet finns nu i 8 § ML och 8–11 §§ MF. I utredningens delbetänkande har föreslagits ändringar i bestämmelsen (se 8 § i förslaget). I förhållande till delbetänkandet har endast en saklig ändring föreslagits, nämligen att prioritet kan medges även från en ansökan som gjorts i ett område som är anslutet till WTO-avtalet. Det kan särskilt framhållas att ett yrkande om prioritet måste framställas i ansökan om registrering för att beaktas av Patentverket. Brister en begäran om prioritet i något avseende som avses i 16 § tredje stycket bortfaller rätten till prioritet. Detsamma gäller för utställningsprioritet enligt 17 § andra stycket.

Regeln om utställningsprioritet i 17 § är ny och har behandlats i avsnitt 5.2. En motsvarande bestämmelse finns i DDL (§ 16 *Stk. 4*) och i VmL (18 §). Den innebär att prioritet kan begäras från det att en formgivning visats på en internationell utställning som avses i

konventionen om internationella utställningar den 22 november 1928. Det är relativt få utställningar som uppfyller konventionens krav. I praktiken innebär konventionen att praktiskt taget ingen utställning i Norden ger en rätt till prioritet.

En s.k. utställningsprioritet kan inte kombineras med andra regler som ger tillgång till prioritet. Om t.ex. en formgivning visas på en utställning som avses med den nämnda konventionen och det senare söks skydd i ett land som är medlem till WTO-avtalet får det inte gå längre tid än sex månader från det att formgivningen visades på en utställning innan ansökan lämnas in i Sverige. Regeln om utställningsprioritet påverkar heller inte längden på den nyhetsfrist som det stadgas om i 6 § första stycket. Denna tid börjar löpa från det att formgivningen visas på en utställning och kan således inte förlängas på den grunden att utställningen är en sådan som avses i denna paragraf.

Behandlingen av ansökan om registrering

18 § Patentverket skall undersöka om en ansökan uppfyller de krav som avses i 13–15 §§. Patentverket skall också undersöka om en ansökan avser en formgivning enligt 2 § 1 och om det finns något hinder mot registrering enligt 7 § första stycket. Patentverket skall vidare i den omfattning regeringen föreskriver undersöka om det finns något annat hinder mot registrering.

Bestämmelser om överföring av en ansökan, sedan det framställts ett påstående om bättre rätt till formgivningen, finns i 35 §.

I denna paragraf finns de grundläggande reglerna om Patentverkets behandling av ansökningar om registrering av formgivning. Liknande bestämmelser finns i 14 § första stycket ML. De motsvarar vidare i huvudsak vad som föreslogs i utredningens delbetänkande (se 14 § första stycket i förslaget).

Bestämmelsen i första stycket om Patentverkets granskning innehåller dock en nyhet i förhållande till utredningens delbetänkande. Det föreslås nu att Patentverkets officialgranskning även skall omfatta vapen m.m. Sådana märken och symboler bevakas normalt sett inte av de stater eller organisationer som är berörda av en användning av desamma. Mot bakgrund av den vikt och betydelse det kan ha för stater, mellanfolkliga organisationer m.m. finns skäl att låta Patentverkets granskning omfatta även de statsvapen och andra symboler som anges i 4 § 2 a) ML.

I andra stycket lämnas en upplysning om att det i 35 § finns närmare bestämmelser om vad Patentverket har att iaktta i de fall ett yrkande framställs om bättre rätt, eventuellt kombinerat med en begäran om överföring av ansökan.

Brister i ansökningshandlingarna

19 § Uppfyller ansökan inte de krav som avses i 18 §, skall Patentverket förelägga sökanden att inom viss tid komplettera eller ändra sin ansökan. I föreläggandet skall sökanden upplysas om att ansökan kan komma att avskrivas, om den sökande inte svarar i rätt tid.

Yttrar sig sökanden inte i rätt tid över ett föreläggande enligt första stycket, skall Patentverket avskriva ansökan.

Patentverket skall återuppta en avskriven ansökan, om sökanden inom två månader efter utgången av förelagd tid kompletterar eller ändrar sin ansökan och betalar fastställd återupptagningsavgift. En ansökan kan endast återupptas en gång.

I denna paragraf finns regler om hur en ansökan som är bristfällig i något avseende skall behandlas.

I första stycket, som svarar mot 14 § andra stycket i utredningens delbetänkande (se SOU 2000:79 s. 26), anges att sökanden skall ges tillfälle att komplettera eller ändra en ansökan som inte uppfyller de krav som avses i 18 §. Det kan t.ex. gälla ansökningsavgift eller någon bristfällighet i bildmaterialet.

Av andra stycket framgår att ansökan skall avskrivas om något yttrande från sökanden inte lämnas in inom föreskriven tid. Bestämmelsen motsvarar 14 § tredje stycket i utredningens delbetänkande (se a. bet. s. 26).

Tredje stycket innehåller bestämmelser om återupptagning av en avskriven ansökan och har samma innehåll som 14 § tredje stycket ML och 14 § fjärde stycket i utredningens delbetänkande.

Avslag

20 § Om det finns hinder för bifall till ansökan även efter det att sökanden haft tillfälle att yttra sig över hindret skall ansökan avslås, om det inte finns anledning att förelägga sökanden på nytt.

Bestämmelsen har samma innehåll som 15 § ML och reglerar de fall en ansökan skall avslås även om sökanden lämnat in ett yttrande till följd av ett föreläggande om komplettering eller ändring av ansökan.

Registrering och kungörelse av formgivningen

21 § Är ansökningshandlingarna fullständiga och har Patentverket inte efter granskning enligt 18 § funnit något hinder mot registrering, skall formgivningen tas in i registret och en kungörelse om detta utfärdas.

Paragrafen motsvarar det förslag utredningen lämnat i delbetänkandet (se 18 § första stycket i förslaget) med det förtydligandet att det beträffande Patentverkets granskning tagits in en uttrycklig hänvisning till 18 §. Det bör också framhållas att det nu föreslås att Patentverket även skall granska om formgivningen innehåller vapen eller liknande symboler (se 18 § första stycket ovan).

3 kap. Sekretess och uppgiftsskyldighet

Sekretess

22 § Från och med dagen för beslut om registrering skall de handlingar som visar formgivningen hållas tillgängliga för var och en.

På begäran av sökanden kan handlingarna hållas hemliga i högst tolv månader räknat från ansökningsdagen eller prioritetdagen, om prioritet åberopas. Beslut om registrering får inte meddelas innan handlingarna får hållas tillgängliga för var och en.

Om ansökan har avskrivits eller avslagits innan den blivit allmänt tillgänglig, skall handlingarna hållas tillgängliga endast om sökanden begär att ansökan återupptas eller överklagas.

På begäran av sökanden skall de handlingar som visar formgivningen hållas tillgängliga tidigare än vad som följer av första och andra styckena.

I paragrafen behandlas möjligheten till att hålla det bildmaterial som visar formgivningen hemligt. Den har närmare behandlats i avsnitt 5.3.

Av första stycket följer att det bildmaterial som visar formgivningen inte blir allmänt tillgängligt i samband med att det lämnas in till Patentverket. Sökanden behöver således inte särskilt begära att sekretess skall gälla för materialet. Regleringen motsvarar i huvudsak vad som gäller inom patenträtten (se 22 § första stycket PL). I likhet med den nuvarande lydelsen av ML är det endast bildmaterial som visar formgivningen som kan hållas hemligt. Med bildmaterial avses även modell.

I andra stycket ges sökanden en möjlighet att förlänga tiden under vilken bildmaterial som visar formgivningen skall kunna hållas hemligt. Av de skäl utredningen anfört under avsnitt 5.3 har tiden satts till tolv månader. Tiden räknas från det att materialet

lämnades in till Patentverket eller prioritetsdagen, om prioritet åberopas.

Tredje stycket motsvarar 19 § sista meningen ML.

I vissa fall kan Patentverket, innan begärd tid för sekretess löpt ut, ha möjlighet att meddela ett beslut om registrering. Om detta inträffar får Patentverket avvakta med att fatta ett beslut om registrering till dess att tiden för sekretess löpt ut eller sökanden medger att bildmaterialet får göras allmänt tillgängligt. Detta följer av fjärde stycket.

Av fjärde stycket följer vidare att sökanden när som helst kan begära att sekretessen hävs. T.ex. torde detta kunna ske redan genom att han eller hon i ansökan anger att sekretess inte skall gälla för bildmaterialet eller att materialet i allt fall får offentliggöras när beslut kan meddelas.

Uppgiftsskyldighet

23 § Åberopar den som ansökt om registrering av formgivning ansökan mot någon annan, innan de handlingar som visar formgivningen blivit tillgängliga, är sökanden skyldig att lämna sitt samtycke till att denne får ta del av handlingarna.

Den som genom direkt hänvändelse till annan, i annons eller genom påskrift på en produkt eller dess förpackning eller på annat sätt anger att registrering av formgivning sökts eller meddelats, utan att samtidigt lämna upplysning om ansökan eller registreringsnummer, är skyldig att på begäran lämna sådan upplysning utan dröjsmål.

Anges inte uttryckligen att registrering sökts eller meddelats men är vad som förekommer ägnat att framkalla uppfattningen att så är fallet, skall på begäran utan dröjsmål lämnas upplysning huruvida registrering sökts eller meddelats.

Paragrafen har sin motsvarighet i 34 § ML.

4 kap. Registreringens giltighetstid

Registreringens varaktighet

24 § En registrering gäller för en eller flera perioder om fem år, räknat från dagen för registreringsansökan. Registrering som gäller för en kortare period än tjugofem år kan på begäran förnyas för ytterligare femårsperioder till sammanlagt tjugofem år, räknat från den dag då ansökan lämnades in. Varje sådan period löper från utgången av föregående period.

En registrering av formgivning för en beståndsdel, som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfar sitt ursprungliga utseende, gäller dock aldrig för mer än högst tre perioder om fem år.

Förnyelse av en registrering

25 § En ansökan om förlängning av en registrering görs hos Patentverket tidigast ett år före och senast sex månader efter utgången av en löpande registreringsperiod. Inom samma tid skall angivna förnyelse- eller tilläggsavgifter betalas. Betalas inte föreskrivna avgifter i rätt tid skall ansökan avslås.

En inbetalning av föreskriven förnyelseavgift som görs innan fristen gått ut, skall anses utgöra en ansökan om förnyelse.

En förnyelse av en registrering skall kungöras.

Paragraferna har sin motsvarighet i dels vad utredningen föreslagit i sitt delbetänkande (se 24 § i förslaget), dels 25 § ML.

Nytt är dock 25 § andra stycket. Det föreskrivs där att en förnyelseavgift som betalas innan den i första stycket angivna fristen gått ut skall anses utgöra en ansökan om förnyelse.

5 kap. Ogiltighet m.m.

Hel eller delvis hävning av en registrering

26 § En registrering får upphävas helt eller delvis av domstol eller hos Patentverket enligt bestämmelserna i 28–33 §§ om

1. en registrerad formgivning inte uppfyller kraven i 2–6 §§ och 8 §,
2. registrering har beviljats för annan än den som är berättigad till registreringen enligt 1 § första stycket,
3. registrering har skett i strid mot 7 § första stycket, eller
4. anledning till hävning föreligger enligt 7 § andra eller tredje styckena.

Registreringen får inte upphävas på den grunden att den som fått registreringen varit berättigad endast till viss andel av formgivningen.

Paragrafen innehåller en inledning till de följande bestämmelserna i kap. 5.

Första stycket reglerar var man kan framställa en begäran om hävning och vilka grunder som leder till att en registrering inte kan bestå. Uppräkningen är uttömmande. Några andra grunder mot registreringens bestånd kan alltså inte anföras.

De närmare förutsättningarna för när en delvis hävning kan ske anges i 34 §. För de fall den som ansökt om prövning i administrativ ordning hos Patentverket gör gällande bättre rätt till formgivning och eventuellt yrkar överföring av densamma ges särskilda regler i 35 §.

De situationer som kan urskiljas när hävning kan bli aktuell är alltså följande: (1) Registrering har beviljats för annan än den som är berättigad enligt 1 §, dvs. för annan än formgivaren eller den till vilken formgivarens rätt övergått, (2) registrering har skett trots att förutsättningarna enligt 2 § 1 eller 2 inte är uppfyllda, (3) om formgivningen inte är ny eller har individuell karaktär, (4) om formgivningen avser en beståndsdel som inte är synlig under normal användning av den sammansatta produkten och (5) om ett hinder av något slag enligt 7–8 §§ finns.

Den som vill få en registrering hävd har att väcka talan vid domstol eller ansöka om detta hos Patentverket. Den som kan förutse att prövningen blir omfattande kan alltså välja att direkt väcka talan vid domstol. Hävning i administrativ ordning hos Patentverket är ett enklare och mindre kostnadskrävande förfarande. Det bör därför finnas goda skäl för någon som vill få till stånd en prövning av en registrerings giltighet, i de fall man tror att prövningen inte behöver bli alltför omfattande, att välja att ansöka om sådan prövning hos Patentverket. Typiskt sett borde det bli fråga om situationer där någon muntlig bevisning inte är nödvändig och det finns goda skäl att anta att registrering inte kan bestå.

Andra stycket motsvarar, med en justering av språklig art, 31 § första stycket andra meningen ML.

Talerätt

27 § En talan om hävning eller en begäran om hävning i administrativ ordning hos Patentverket får föras respektive begäras endast av följande personer i nedan angivna fall:

1. Den som anser sig vara berättigad till formgivningen, om yrkandet grundas på att det enligt 1 § första stycket finns hinder mot att registreringen består.

2. Den som ansöker om eller innehar rättigheten, om yrkandet grundas på att det enligt 7 § andra eller tredje styckena finns hinder mot att registreringen består.

3. Den person eller organisation som berörs av rättigheten, om yrkandet grundas på att det enligt 7 § första stycket 2 finns hinder mot att registreringen består.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen. Grundar sig yrkandet på att det enligt 7 § första stycket finns hinder mot att registreringen består, får talan föras även av den myndighet som regeringen bestämmer.

Talan vid domstol eller begäran om hävning hos Patentverket, som avses i första stycket 1, skall väckas inom ett år efter det att käranden eller sökanden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter som yrkandet grundas på. Var innehavaren av registreringen i god tro när formgivningen registrerades eller när rättigheten övergick på honom eller henne, får talan eller begäran om hävning hos Patentverket inte väckas respektive sökas senare än tre år efter registreringen.

Paragrafen genomför artikel 11.3–5 i mönsterdirektivet och har, med undantag för andra stycket och några språkliga ändringar av redaktionell art, samma innehåll som utredningen föreslagit i delbetänkandet (se 31 a § i förslaget). Till skillnad mot förslaget i delbetänkandet har dock tredje stycket flyttats till andra stycket. Bestämmelsen har dock gjorts tillämplig även i de fall en begäran om hävning i administrativ ordning framställs hos Patentverket.

I andra stycket tas upp de fall då grunden som åberopas för att en registrering skall upphävas är en annan än som avses i första stycket 1–3. Det kan t.ex. vara att formgivningen inte har individuell karaktär. I Varumärkeskommitténs förslag har förfångsrekvisitetet slopats (se SOU 2001:26 s. 327 ff.). I stället hänvisas till vad som gäller enligt RB om möjligheten att väcka talan. Utredningen delar visserligen de synpunkter som framförts av Varumärkeskommittén, men har trots detta valt att behålla förfångsrekvisitetet. Skälet till att det i formskyddslagen bör ges en hänvisning är att förhindra att första stycket uppfattas som en uttömmande reglering av i vilka fall talan om hävande av en registrering kan föras.

Tredje stycket motsvarar, med en nödvändig anpassning till att en registrering även kan hävas i administrativ ordning, 31 § tredje stycket ML.

Ansökan om upphävande i administrativ ordning

28 § Patentverket skall på begäran häva ett beslut om en registrering om det kan ske enkelt och utan dröjsmål.

Bestämmelsen, som inte har någon motsvarighet i ML, ger Patentverket möjlighet att pröva giltigheten av en registrering. I avsnitt 6.1–6.4 finns en närmare redovisning av utredningens överväganden kring bestämmelsen.

Prövning av en begäran om hävning får endast ske i de fall Patentverket bedömer att detta kan ske enkelt och utan dröjsmål. I regel får Patentverket anses ha möjlighet att ta ställning till detta sedan innehavaren av registreringen svarat på en begäran om hävning. Det kan dock inte uteslutas att Patentverket, i undantagsfall, kan besluta om ytterligare skriftväxling innan man tar ställning till om prövning i administrativ ordning kan ske. Att närmare ange i vilka fall prövningen kan anses kunna ske enkelt och utan dröjsmål är knappast möjligt. Denna bedömning är alltför beroende av omständigheterna i det särskilda fallet. Att en prövning endast får ske om den kan göras utan dröjsmål, bör dock innebära att ett beslut efter sakprövning kan förväntas bli fattat inom ett par månader från det att innehavaren delgivit en begäran om hävning. Eftersom det är svårt att på förhand bestämma inom vilken tid en prövning i sak skall kunna göras har dock ingen bestämd tid angetts i paragrafen.

Ett beslut om hävning i administrativ ordning av Patentverket, eller ett avslag efter en materiell prövning på en sådan begäran, bör innehålla en utförlig motivering, som tar sikte på de argument och invändningar som parterna anfört för och emot registreringen. Prövningen är på det sättet ägnad att klargöra rättsläget och reda ut eventuella hinder mot en registrerings bestånd så att ett domstolsförfarande kan undvikas.

Det är i sammanhanget angeläget att understryka vikten av att Patentverket lägger ned stor omsorg på utformningen av de beslut som fattas om en registrerings bestånd. En bristande beslutsmotivering kan medföra att någon av parterna onödigtvis för ärendet vidare till domstol endast därför att någon av dem tror att myndigheten inte har beaktat hans eller hennes invändningar eller att de missförstått ett knapphändigt beslut.

I de fall ärendet förs vidare till domstol bör den utredning som skett inom Patentverket kunna läggas till grund för domstolens handläggning. Detta innebär att utredningsinsatserna vid domsto-

len i många fall kan begränsas och därmed bidra till att målet kan avgöras snabbare.

Omständigheter som bör leda till att Patentverket avstår från att i sak pröva en begäran om hävning är sådant som att muntlig bevisning i form av t.ex. vittnesförhör under ed åberopas eller att det skriftliga materialet är alltför omfattande. Det skall dock påpekas att muntliga inslag i Patentverkets handläggning givetvis inte är uteslutna (se 14 § andra stycket FL). Det kan även tänkas att bedömningen av registreringens giltighet är förenat med sådana rättsliga överväganden som lämpar sig bättre för en prövning i allmän domstol. Rent generellt får detta anses gälla för påståenden om bättre rätt till formgivning och en i samband därmed framställd begäran om överföring av registreringen till rätt ägare. Sådana avgöranden förutsätter en tillämpning av allmän civilrätt som lämpar sig bättre för allmän domstol. I dessa fall bör Patentverket, om saken är tveksam, ha en möjlighet att förelägga sökanden att väcka talan vid domstol. Ärendet om prövning i administrativ ordning får i avvaktan på denna prövning inte avgöras, utan får i stället vila.

Behandlingen av en ansökan om upphävande i administrativ ordning

29 § En ansökan om upphävande av en registrering i administrativ ordning skall göras hos Patentverket. Ansökan skall innehålla uppgifter om parterna i den utsträckning som anges i 33 kap. 1 § rättegångsbalken. Ansökan skall vidare innehålla uppgift om den registrering som yrkas upphävd och de omständigheter som åberopas till grund för yrkandet. I övrigt skall ansökan uppfylla de föreskrifter som meddelas med stöd av 81 §. Sökanden skall också betala föreskriven ansökningsavgift.

Är ansökan så bristfällig att den inte kan läggas till grund för prövning av ärendet, skall Patentverket förelägga sökanden att avhjälpa bristerna inom viss tid. Detsamma gäller om sökanden inte har betalat föreskriven ansökningsavgift. I föreläggandet skall sökanden upplysas om att ansökan kan komma att avvisas om han eller hon inte följer föreläggandet. Följer sökanden inte föreläggandet skall ansökan avvisas.

Ansökan skall också avvisas, om den avser någon annan åtgärd än upphävande av en registrering eller om det finns något annat hinder mot att den tas upp.

Förebilden för de nya reglerna som ger Patentverket möjlighet att upphäva registreringar är de bestämmelser om summariskt förfarande som finns i BfL. Förslaget är till stor del utformat i nära anslutning till den lagen. Utredningen har även sett det som en

fördel att här ansluta till förslaget till ny VmL (se 30 § i förslaget till ny VmL, SOU 2001:26). Även den regleringen bygger i huvudsak på reglerna i BfL.

I första stycket finns därför bestämmelser om att en ansökan om hävning i administrativ ordning hos Patentverket skall innehålla de uppgifter om parterna som krävs enligt 33 kap. 1 § RB. I dessa regler föreskrivs bl.a. att en parts första inlägga i en rättegång skall innehålla uppgifter om partens namn, personnummer eller organisationsnummer och adress.

En ansökan kan gå ut på att en registrering skall hävas och eventuellt att överföring av den skall ske. Det bör därför i lagen direkt anges att ansökan skall innehålla uppgift om vilken registrering som avses och vilka omständigheter som åberopas till grund för yrkandet. Om innehavaren får del av en ansökan och inte svarar på den skall sökandens yrkande bifallas, dvs. registreringen upphävas eller överförs på sökanden. Det är därför viktigt att det klart framgår av ansökan vad den går ut på.

Av andra stycket i paragrafen framgår att Patentverket skall förelägga sökanden att komplettera sin ansökan när kraven som anges i första stycket inte är uppfyllda. Om brister kvarstår även efter att sökanden förelagts att komplettera ansökan skall den avvisas. Förebilden för bestämmelsen finns i 20 § första stycket BfL.

I tredje stycket finns – med 21 § BfL som förebild – en regel som innebär att ansökan skall avvisas om den avser något annat än upphävande eller överförande av en registrering eller om det finns något annat hinder mot att Patentverket prövar den. Ett sådant hinder kan t.ex. vara att frågan om upphävande eller bättre rätt är föremål för prövning i domstol.

30 § Tar Patentverket upp ansökan, skall verket förelägga innehavaren av registreringen att yttra sig över ansökan inom viss tid, om det inte är uppenbart att sökandens yrkande är ogrundat. Är det uppenbart att sökandens yrkande är ogrundat, skall Patentverket avslå ansökan.

Föreläggandet skall innehålla en uppmaning till innehavaren att ange om han eller hon medger eller bestrider ansökan och skälen för ett bestridande. Vidare skall innehavaren uppmanas att lämna de uppgifter om sig själv som avses i 33 kap. 1 § första–tredje styckena rättegångsbalken, i den mån uppgifterna i ansökan är ofullständiga eller felaktiga. I föreläggandet skall innehavaren upplysas om att ärendet kan komma att avgöras även om han eller hon inte svarar rätt tid.

Föreläggandet skall, tillsammans med ansökan och övriga handlingar, delges innehavaren i enlighet med vad som enligt rättegångsbalken gäller för delgivning av stämning i tvistemål.

Första och andra stycket reglerar vad som skall ske sedan Patentverket tagit upp en ansökan om prövning i administrativ ordning. Bestämmelserna har sin förebild i 25 och 26 §§ BfL. De uppgifter i 33 kap. 1 § RB som avses är bl.a. innehavarens namn, personnummer eller organisationsnummer och adress. Patentverket ges vidare en möjlighet att avslå uppenbart ogrundade ansökningar. Av första stycket följer att det kan ske utan att motparten har fått tillfälle att yttra sig.

I tredje stycket föreskrivs att föreläggandet skall delges enligt de regler som gäller för delgivning av stämningar i tvistemål. Det innebär att delgivning i vissa fall skall kunna ske genom kungörelse. Normalt torde denna utväg inte behöva tillgripas. Det får nämligen förutsättas att innehavaren i sitt eget intresse har en aktuell adress antecknad i registret. Dessutom står det Patentverket fritt, att som en serviceåtgärd, ta in kungörelsen i den tidskrift där publicering av formgivning sker. I bestämmelsen har till skillnad från Varumärkeskommitténs förslag inte tagits upp någon särskild regel om att sökanden själv kan få ombesörja delgivning av ansökan om prövning i administrativ ordning. Att så kan ske får anses följa redan av tredje stycket (se 33 kap. 6 § tredje stycket RB)

Ansökan om återvinning

31 § Innehavaren av en registrering som blivit helt eller delvis upphävd får ansöka om återvinning mot beslutet. Ansökan om återvinning skall vara skriftlig och ha kommit in till Patentverket inom en månad från dagen för beslutet. Har innehavaren ansökt om återvinning i rätt tid skall Patentverket överlämna ärendet till Stockholms tingsrätt. I annat fall skall Patentverket avvisa ansökan.

Sedan ett ärende överlämnats till tingsrätten skall talan anses väckt när ansökan om upphävande i administrativ ordning kom in till Patentverket. De handlingar som sökanden gett in skall anses som stämningsansökan och stämning i målet skall anses utfärdad när rätten beslutar om målets handläggning. Har Patentverket meddelat ett beslut om upphävande av registreringen skall detta anses som treskodom.

Av första stycket framgår att rättsmedlet mot ett beslut om att upphäva en registrering helt eller delvis är återvinning. Bestämmelsen har sin förebild i 52 § BfL. Söks återvinning skall ärendet överlämnas till Stockholms tingsrätt. I det fall innehavaren inte ansöker om återvinning i rätt tid, har han eller hon möjlighet att ansöka om resning och återställande av försutten tid samt anföra besvär över

domvilla (jfr 11 kap 11 § RF). Av 58 kap 10 a och 13 §§ samt 59 kap 4 a § RB följer att det ankommer på hovrätten att pröva sådana ansökningar eller besvär (jfr NJA 1993 s. 427).

Om ärendet överlämnas till tingsrätten skall talan anses väckt när ansökan om upphävande eller överföring kom in till Patentverket. Stämning skall anses utfärdad när rätten beslutar om målets handläggning. Exempel på sådana åtgärder kan vara att kallelse till muntlig förberedelse utfärdas eller att föreläggande utfärdas om att någon av parterna skall utveckla sin talan.

Att märka är att Patentverkets beslut är att betrakta som treds-kodom. Detta innebär att om tingsrätten skulle meddela en treds-kodom mot återvinningsökanden så kan denne inte på nytt ansöka om återvinning av tingsrättens treds-kodom. Tingsrättens treds-kodom står alltså fast (44 kap. 10 § andra stycket RB).

Överlämnande av ärende om upphävande i administrativ ordning till tingsrätt

32 § Om Patentverket inte tar ställning till en begäran om hävning i administrativ ordning på den grunden att prövningen inte kan göras enkelt och utan dröjsmål, skall sökanden genast underrättas om det. Om sökanden vill hålla fast vid sitt yrkande kan han eller hon begära att målet överlämnas till Stockholms tingsrätt.

Till skillnad mot förslaget till ny VmL skall Patentverket kunna företa en prövning även i de fall innehavaren bestrider en ansökan om upphävande eller överföring i administrativ ordning. De närmare skälen för detta har utvecklats i avsnitt 6.2–6.4. I de fall Patentverket bedömer att prövning inte kan ske enkelt och utan dröjsmål, bör det finnas möjlighet för sökanden att få ärendet överlämnat till domstol. I förevarande paragraf, som delvis har sin förebild i 33 § första stycket BfL, ges en möjlighet för sökanden att få målet överfört till domstol i de fall Patentverket bedömer att verket inte bör pröva ansökan. Regler om överklagande av Patentverkets beslut att avslå en ansökan om prövning i administrativ ordning finns i 41 §.

33 § Vill sökanden att målet skall överlämnas till Stockholms tingsrätt skall han eller hon begära detta skriftligen. Begäran skall ha kommit in till Patentverket inom en månad från den dag då underrättelsen sändes till honom eller henne.

I sin begäran om överlämnande skall sökanden ange de omständigheter och bevis som han eller hon vill åberopa i rättegången vid tingsrätten. Sökanden skall samtidigt lämna in de skriftliga bevis och andra handlingar som han eller hon åberopar.

Om sökanden har begärt överlämnande i rätt tid, skall Patentverket överlämna målet till Stockholms tingsrätt. Begär sökanden inte i rätt tid att ärendet överlämnas till tingsrätten skall ärendet avskrivas.

I första stycket föreskrivs inom vilken tid sökanden skall begära att målet överlämnas till tingsrätten. En sådan begäran skall ha kommit in till Patentverket inom en månad från den dag underrättelsen sändes till honom eller henne. Tiden räknas således inte från det att sökanden tagit emot underrättelsen från Patentverket.

Andra stycket reglerar vad en begäran om överlämnande skall innehålla. Till skillnad från den summariska processen kan förutses att sökanden redan hos Patentverket presenterat de omständigheter han eller hon vill åberopa. Delvis kan detta förutsättas vara fallet även med de skriftliga bevis som sökanden önskar åberopa. Utredningen har trots detta ansett det vara av värde om tydliga uppgifter angående grunder och bevis finns i det material som lämnas över från Patentverket. Patentverket skall dock överlämna målet även om en begäran brister i något av de nu nämnda avseendena. Tingsrätten har då möjlighet att begära komplettering av ansökningen och kan i sista hand avvisa den som ofullständig (jfr 34 § andra stycket i förslaget till formskyddslag och 42 kap. 2–4 §§ RB).

Av tredje stycket framgår att Patentverket, om en begäran om överlämnande kommit in i rätt tid, skall överlämna målet till Stockholms tingsrätt. Överlämnandet skall ske genom beslut av Patentverket. Inkommer inte en sådan begäran eller inkommer den för sent skall ärendet avskrivas. Det skall anmärkas att ett sådant beslut inte vinner rättskraft. Sökanden mister således inte möjligheten att senare t.ex. väcka talan vid domstol med yrkande om hävning av registreringen.

Ändring i en registrerad formgivning

34 § På innehavarens begäran får en registrering förklaras delvis ogiltig av Patentverket, om formgivningen i ändrad form uppfyller förutsättningarna för registrering enligt denna lag samt behåller sin identitet.

Under de förutsättningar som anges i första stycket, får en domstol förklara en registrering delvis ogiltig, om innehavaren yrkar det eller medger ett yrkande härom.

För en begäran om ändring som sker utan samband med ett ärende om prövning i administrativ ordning av en registrering, skall innehavaren betala en särskild avgift.

Paragrafen är en konsekvens av artikel 11.7 i mönsterdirektivet. I huvudsak har den samma innehåll som utredningens förslag i delbetänkandet (se 13 och 13 a §§ i förslaget).

En registrering kan enligt paragrafen förklaras delvis ogiltig både hos Patentverket och i samband med en talan vid domstol. En förutsättning för att detta skall kunna ske hos Patentverket är att en framställan härom görs av innehavaren eller, i ett ärende om administrativ prövning, medges av honom eller henne. En sådan begäran får inte prövas om rättegång pågår om registrerings giltighet. Ärendet får då vila i avvaktan på att målet slutligen avgjorts (se 37 § nedan).

För att domstol skall kunna förklara en registrering delvis ogiltig krävs enligt allmänna processrättsliga bestämmelser att någon av parterna måste yrka detta. En ändring bör dock inte kunna komma till stånd utan innehavarens samtycke. Det föreskrivs därför i paragrafen att det endast är på dennes uttryckliga begäran eller efter dennes medgivande domstolen skall kunna förklara en registrering delvis ogiltig. Domstolen kan således inte endast på initiativ av innehavarens motpart i processen företa någon ändring i en registrering.

I tredje stycket anges att innehavaren i vissa fall skall betala en särskild avgift om en begäran om delvis ogiltigförklaring lämnas in till Patentverket. Avgift skall dock endast tas ut i de fall begäran görs utan samband med att registreringen är föremål för prövning till följd av en begäran om hävning i administrativ ordning.

Bättre rätt till formgivningen

35 § Har en formgivning registrerats för annan än den som har rätt till den, skall rätten på talan av den som har rätt till formgivningen överföra registreringen på denne. Motsvarande gäller för Patentverket i samband med en prövning om hävning i administrativ ordning.

Visar någon inför Patentverket, att han eller hon har bättre rätt till formgivningen som är föremål för ansökan om registrering, skall Patentverket överföra ansökan på denna person, om han eller hon yrkar det. Den som får en ansökan överförd på sig skall betala ny ansökningsavgift.

Påstår någon inför Patentverket i fall som avses i första eller andra stycket att han eller hon har bättre rätt till en formgivning än sökanden eller innehavaren, och är saken tveksam, får Patentverket förelägga den som påstår sig ha bättre rätt att väcka talan inom viss tid. Om han eller hon inte gör det, får påståendet lämnas utan avseende vid den fortsatta prövningen om registrering eller prövning i administrativ ordning av en registrering.

Första stycket har sin motsvarighet i 32 § första stycket första meningen ML. Till skillnad mot den bestämmelsen har dock Patentverket möjlighet att besluta om överföring av en registrering. Detta som en följd av att registreringar kan prövas i administrativ ordning hos Patentverket.

Andra stycket motsvarar 17 § ML.

Enligt tredje stycket skall Patentverket, om verket finner ett påstående om bättre rätt som tveksamt, förelägga den som framställt påståendet att väcka talan vid domstol. Bestämmelsen svarar i sak mot vad som nu gäller under tiden innan en registrering beviljats (se 16 § första stycket ML). Bestämmelsen omfattar dock även den situationen att registrering redan skett.

Av 37 § framgår vad Patentverket har att iaktta i de fall talan om bättre rätt väcks vid domstol sedan ett föreläggande om detta utfärdats med stöd av denna paragraf.

36 § Har den som en registrering överförs från i god tro börjat utnyttja den registrerade formgivningen i Sverige eller vidtagit väsentliga åtgärder för detta, får han eller hon mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt fortsätta det påbörjade eller avsedda utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art. Sådan rätt tillkommer under motsvarande förutsättningar innehavare av licens som är antecknad i registret.

Rätt enligt första stycket kan övergå till annan endast tillsammans med den rörelse i vilken ett utnyttjande sker eller var avsett att ske.

Bestämmelsen har i sak samma innehåll som 32 § andra och tredje styckena ML.

Sammanfallande av prövning vid domstol och Patentverket

37 § Pågår ett mål om bättre rätt vid domstol, skall Patentverket förklara ärendet om registrering eller prövning av en registrering i administrativ ordning vilande tills målet avgjorts slutligt, om det inte finns särskilda skäl att fortsätta handläggningen.

Om någon yrkar överföring av en ansökan får den inte ändras, avskrivs, avslås eller bifallas förrän yrkandet har prövats slutligt.

Pågår ett mål om registreringens giltighet vid domstol, skall Patentverket förklara ett ärende om ändring av registreringen enligt 34 § vilande tills målet slutligt avgjorts.

I första stycket föreskrivs att Patentverket som huvudregel skall förklara ett ärende som rör en ansökan om registrering eller registreringens bestånd vilande i de fall en talan om bättre rätt till formgivningen pågår vid domstol.

I andra stycket, som har sin motsvarighet i 17 § andra stycket ML, finns ett förbud mot att fatta vissa typer av beslut i ett ärende om registrering.

Av tredje stycket följer att en begäran om ändring av registreringen inte får prövas så länge det vid domstol pågår ett mål om dess giltighet.

Avstående från formskyddet

38 § Om innehavaren av formskyddet hos Patentverket avstår från skyddet, skall verket stryka registreringen ur registret. Licenstagare och panthavare, som är antecknade i registret, skall ges tillfälle att yttra sig innan registreringen stryks ur registret.

Är rättigheten utmätt, belagd med kvarstad eller tagen i anspråk genom betalningssäkring eller är tvist om överföring av registrering anhängig, får registreringen inte på begäran av innehavaren strykas ur registret så länge utmätningen, kvarstaden eller betalningssäkringen består eller tvisten inte blivit slutligt avgjord.

En registrering kan innehålla uppgifter från innehavaren om ett begränsat undantag från formskydd för denne.

Bestämmelsens första och andra stycke motsvarar med ett tillägg 33 § ML. I paragrafens första stycke har uttryckligen angivits att formgivningen inte får strykas ur registret utan att de licenstagare och panthavare, som är antecknade i registret, lämnats tillfälle att yttra sig.

Tredje stycket motsvarar delvis 13 a § andra stycket i utredningens delbetänkande. Den följer av artikel 11.7 i mönsterdirektivet, men den föreslagna lagtexten sträcker sig längre än vad direktivet anger. Ett sådant undantag som bestämmelsen medger, innebär inte att formgivningen ändras. Om ändring i formgivning finns bestämmelser i 34 §. Genom ett undantag enligt bestämmelsen, s.k. disclaimer, kan innehavaren undanta viss del av formgivningen från skydd. Det är således fråga om en inskränkning av formskyddets omfång. Närmast är möjligheten att inskränka skyddet att likna

den möjlighet att göra en disclaimer enligt 15 § andra och tredje styckena VmL.

Anteckning om upphävande av registrering m.m.

39 § Om en registrering upphävs helt eller delvis av domstol eller Patentverket, skall detta, när avgörandet vunnit laga kraft, antecknas i registret och kungöras.

Detsamma gäller om innehavaren inte förnyar en registrering eller om han eller hon begär att den skall strykas ur registret.

I första stycket föreskrivs att domar och beslut som innebär att en registrering hävts, helt eller delvis, skall antecknas i registret och kungöras. Vilket material som skall kungöras kan lämpligen preciseras närmare i den till lagen hörande förordningen. Det kan t.ex. i vissa fall vara naturligt att endast kungöra nödvändiga uppgifter om domen eller beslutet och i andra att kungöra det bildmaterial som visar formgivningen efter en ändring.

Av andra stycket följer att en kungörelse skall ske i de fall en registrering inte förnyas.

6 kap. Överklagande av Patentverkets beslut

Ärenden angående registrering av formgivning

40 § Ett slutligt beslut av Patentverket i ett ärende angående ansökan om registrering får överklagas av sökanden, om det gått honom eller henne emot. Sökanden får också överklaga Patentverkets beslut att avslå en begäran om återupptagning enligt 19 § tredje stycket och verkets beslut att bifalla ett yrkande om överföring enligt 35 § andra stycket. Ett beslut att avslå ett yrkande om överföring får överklagas av den som framställt yrkandet.

Andra slutliga beslut av Patentverket än de som nämns i första stycket och 41 § får överklagas av den som beslutet rör om det gått honom eller henne emot.

Överklagande enligt första och andra styckena görs hos Patentbesvärsrätten inom två månader från beslutets dag. Ett slutligt beslut av Patentbesvärsrätten får överklagas till Regeringsrätten inom två månader från beslutets dag. Vid ett överklagande till Regeringsrätten tillämpas bestämmelserna i 35–37 §§ förvaltningsprocesslagen (1971:291) om överklagande av kammarrättens beslut.

Patentbesvärsrättens beslut skall innehålla uppgift om att det krävs särskilt tillstånd för prövning av ett överklagande till Regeringsrätten och om de grunder på vilka ett sådant tillstånd meddelas.

I paragrafen finns regler om överklagande av Patentverkets slutliga beslut i andra ärenden än sådana som rör administrativ prövning av en registrering. Motsvarande bestämmelser finns i 21 § första stycket första meningen och andra stycket samt 22 och 47 §§ ML.

Ärenden angående upphävande i administrativ ordning

41 § Överklagande av beslut varigenom ett ärende om upphävande i administrativ ordning avgjorts på annat sätt än genom att registreringen hävts helt eller delvis görs hos Stockholms tingsrätt inom tre veckor från beslutets dag. Patentverkets beslut under handläggningen av ett ärende får inte överklagas särskilt.

Patentverkets beslut att överlämna ett ärende till tingsrätten och avskrivningsbeslut enligt 33 § tredje stycket får inte överklagas.

I paragrafen ges bestämmelser om hur Patentverkets beslut i ärenden om administrativ prövning överklagas.

Som framgår av 31 § är rättsmedlet mot ett beslut om hel eller delvis hävning av en registrering återvinning. I de fall Patentverket på annat sätt skiljer ärendet ifrån sig kan beslutet enligt första stycket överklagas till tingsrätten. Det är här främst fråga om beslut att avslå en begäran om hävning efter en materiell prövning. Patentverket kan även på andra sätt skilja ärendet ifrån sig. Det kan t.ex. vara beslut om att avvisa en ansökan eller att avslå en begäran om prövning i administrativ ordning eftersom ansökan är uppenbart ogrundad. Av första stycket framgår vidare att beslut som Patentverket fattar under handläggningen av ett ärende om prövning i administrativ ordning inte kan överklagas särskilt.

Av andra stycket följer att ett beslut om att överlämna ett ärende till tingsrätten inte kan överklagas. Detsamma gäller enligt förevärande stycke för beslut att avskriva ett ärende med anledning av att en begäran om överlämnade inte inkommit i tid eller inte alls kommer in. Varken de avslagsbeslut Patentverket fattar efter en materiell prövning eller beslut att inte ta upp en ansökan eftersom ärendet inte kan avgöras enkelt och utan dröjsmål vinner rättskraft. Det står i dessa fall alltså sökanden fritt att väcka talan vid domstol. Att då öppna för en möjlighet att överklaga ett sådant avskrivningsbeslut som avses i andra stycket framstår inte som motiverat.

7 kap. Straffansvar, ersättningskyldighet, vitesförbud och inträngsundersökning

Straffansvar

42 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet gör intrång i ett formskydd skall dömas till böter eller fängelse i högst två år. För försök eller förberedelse skall dömas till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Den som har överträtt ett vitesförbud enligt 48 eller 49 §§ får inte dömas till ansvar för intrång som omfattas av förbudet.

Åklagaren får väcka åtal för brott som avses i första stycket endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Första och andra stycket motsvarar 35 § första och andra stycket ML.

Tredje stycket innehåller till skillnad från ML inget krav på att åtal skall vara påkallat av särskilda skäl. Bestämmelsen har närmare behandlats i avsnitt 7.2.

Skadestånd

43 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör intrång i ett formskydd skall betala skälig ersättning för utnyttjandet av formgivning. Därutöver skall ersättning betalas för den skada som intrånget i övrigt medför varvid hänsyn skall tas särskilt till

1. rättighetshavarens uteblivna försäljning,
2. den vinst som intrångsgöraren har gjort till följd av intrånget,
3. den skada som hänför sig till formgivningens anseende,
4. rättighetshavarens intresse av att intrång i ett skydd inte begås.

Vid bestämmande av ersättning för rättighetshavarens uteblivna försäljning skall en nedgång i försäljningen anses orsakad av intrånget, om det föreligger övervägande sannolikhet för ett sådant orsakssamband.

Vid uppskattning av de förluster som en sålunda bestämd nedgång i försäljningen medfört, skall förlusterna anses ha den omfattning som innehavaren påstår, om hans eller hennes beräkningar framstår som skäliga och intrångsgöraren inte visar att beräkningarna är felaktiga. Motsvarande skall gälla vid uppskattning av intrångsgörarens vinst.

Paragrafen behandlar rätten till skadestånd vid intrång i ett formskydd. Utredningens överväganden kring bestämmelsen finns redovisade i avsnitt 7.1.

Första stycket motsvarar närmast 36 § första stycket ML i den lydelse bestämmelsen fick genom en lagändring som trädde i kraft den 1 april 1994. Den förslagna bestämmelsen skiljer sig dock

genom att vissa av de omständigheter som skall beaktas vid bestämmande av ersättningen uttryckligen anges. Förslaget stämmer i sak överens med förslaget till ny VmL (se 67 § första stycket i förslaget). De omständigheter som nämns är desamma som i förslaget till ny VmL, men de har angivits i en något annan ordning till följd av de förhållanden som råder inom området för formskydd.

Andra och tredje styckena är nya. I syfte att stärka rättighetshavarens möjlighet att få full ersättning vid ett intrång har föreskrivits en bevislättning i vissa avseenden för denne. Bevislättningen avser först sambandet mellan ett intrång och rättighetshavarens uteblivna försäljning. Av bestämmelsen följer att det är tillräckligt om rättighetshavaren kan göra övervägande sannolikt att en nedgång i försäljningen är orsakad av intrånget. Han eller hon behöver alltså inte, så som nu är fallet, fullt ut styrka sambandet mellan intrånget och skadan. Utöver denna bevislättning har i tredje stycket angetts att rättighetshavarens beräkning av skadornas omfattning – i den mån de är hänförliga till en nedgång i försäljningen – skall godtas om det framstår som skäligt och intrångsgöraren inte visar att beräkningarna är felaktiga. Detsamma skall gälla för uppskattning av intrångsgörarens vinst. Bestämmelsen gäller alltså inte för de andra omständigheter som nämns i första stycket, dvs. punkt 3 och 4. För skador som är hänförliga till dessa omständigheter gäller alltså vanliga bevisregler. Sådana skador som nämns i dessa punkter måste i praktiken ofta uppskattas med tillämpning av 35 kap. 5 § RB.

I den allmänna motiveringen har framhållits att de nya bestämmelserna i vissa fall gör det nödvändigt för intrångsgöraren att lägga fram bevisning som bara han eller hon innehar. Denna effekt har givetvis mindre betydelse, då det gäller att bestämma de skador som en viss nedgång i försäljningen orsakat rättighetshavaren, eftersom det är denne som sitter inne med de nödvändiga uppgifterna dessa hänseenden. De nya bestämmelserna kan emellertid få viss betydelse även i detta sammanhang. Om rättighetshavarens beräkningar innehåller svarbedömbara eller svarbevisade element, får hans eller hennes uppskattningar av sådana element en större tyngd än enligt gällande lagstiftning.

Begränsning av skadestånd

44 § Den som utan uppsåt eller oaktsamhet gör intrång i ett formskydd skall betala ersättning för utnyttjandet av formgivningen, om och i den mån det är skäligt.

Rätten till ersättning för intrång i ett formskydd preskriberas, om talan inte väcks inom fem år från det att skadan uppkom.

Paragrafen motsvarar 36 § andra och tredje styckena ML.

Intrång innan registrering sker

45 § Utnyttjar någon en formgivning, som avses med en ansökan om registrering, efter det att en handling som visar formgivningen blivit allmänt tillgänglig, gäller vad som sägs om intrång i ett formskydd. För intrång före dagen för registrering får inte dömas till straff.

Vad som sägs i första stycket gäller endast om registrering sker.

Ersättning för skada på grund av ett utnyttjande innan kungörelse skett enligt 21 § får bestämmas endast enligt 44 § första stycket.

Om ersättningstalan väcks senast ett år efter det att formgivningen registrerades skall 44 § andra stycket inte tillämpas.

Bestämmelser av i huvudsak samma innehåll finns i 38 § ML. Förslaget innebär en saklig ändring. I första stycket görs ingen begränsning till yrkesmässigt utnyttjande av formgivning som avses med en ansökan. Ändringen är en konsekvens av att formskyddet enligt mönsterdirektivet omfattar all användning som inte särskilt är undantagen (se 9–12 §§).

Straff och skadestånd vid underlåtenhet att fullgöra upplysningsplikt

46 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet, som inte är ringa

1. underlåter att fullgöra vad som åligger honom eller henne enligt 23 §,

2. i fall som avses i 23 § lämnar felaktig upplysning, om straff för gärningen inte är föreskrivet i brottsbalken.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet gör sig skyldig till underlåtenhet eller förfarande som avses i första stycket skall ersätta uppkommen skada. Är oaktsamheten ringa, kan ersättningen jämkas.

Allmänt åtal för brott som avses i första stycket får väckas endast om målsäganden anger brottet till åtal och åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

Bestämmelser med samma innehåll finns i 40 § ML.

Förebyggande av fortsatt intrång

47 § På yrkande av den som lidit intrång i sitt formskydd får domstolen efter vad som är skäligt för att förebygga fortsatt intrång besluta att en produkt som tillverkats eller förts in i Sverige i strid mot annans skydd eller ett föremål vars användande skulle innebära intrång, skall ändras på visst sätt eller sättas i förvar för återstoden av skyddstiden eller förstöras eller, i fråga om en olovligt tillverkad eller en till Sverige införd produkt, mot lösen lämnas ut till den som lidit intrånget. Detta gäller inte mot den som i god tro har förvärvat egendomen eller särskild rätt till den och själv inte gjort intrång.

Egendom som avses i första stycket får tas i beslag, om det skäligen kan antas att ett brott enligt 42 § har begåtts. I fråga om ett sådant beslag tillämpas reglerna om beslag i brottmål i allmänhet.

Trots vad som sägs i första stycket får domstolen, om det finns synnerliga skäl, på yrkande besluta att en innehavare av egendom som avses i första stycket skall få förfoga över egendomen under återstoden av skyddstiden eller del av den, mot skälig ersättning och på skäliga villkor i övrigt.

Bestämmelserna i första–tredje styckena tillämpas också i fråga om försök eller förberedelse enligt 42 § första stycket.

Bestämmelser med samma innehåll finns i 37 § ML.

Vitesförbud

48 § På yrkande av innehavaren av skyddet eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja en formgivning får domstolen vid vite förbjuda den som gör intrång att fortsätta med detta.

Bestämmelser med samma innehåll finns i 35 a § första stycket ML.

Interimistiskt vitesförbud

49 § Om käranden visar sannolika skäl för att intrång förekommer och om man skäligen kan befara att svaranden genom att fortsätta intrånget minskar värdet av formskyddet, får domstolen meddela vitesförbud för tiden intill dess att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Innan ett sådant förbud meddelas skall svaranden ha fått tillfälle att yttra sig, om inte ett dröjsmål skulle medföra risk för skada.

När målet avgörs skall domstolen pröva om förbud som har meddelats enligt första stycket skall bestå.

Bestämmelser med samma innehåll finns i 35 a § andra och fjärde styckena ML.

Utdömmande av vite

50 § Talan om att vite skall dömas ut förs av den som ansökt om förbudet. I samband med sådan talan får talan föras om nytt vitesförbud.

Bestämmelser av samma innehåll finns i 35 a § sjätte stycket ML.

Inträngsundersökning

51 § Om det skäligen kan antas att någon har gjort ett intrång, får domstolen för att bevisning skall kunna säkras om intrånget besluta att en undersökning får göras hos honom eller henne för att söka efter föremål eller handlingar som kan antas ha betydelse för utredning om intrånget (inträngsundersökning).

Ett beslut om inträngsundersökning får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller det men som åtgärden i övrigt innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse.

Bestämmelserna i första och andra styckena tillämpas också i fråga om försök och förberedelse enligt 42 § första stycket.

52 § Ett beslut om inträngsundersökning meddelas av den domstol där rättegång som rör intrånget pågår. Om rättegång inte är inledd, gäller i fråga om behörig domstol vad som är bestämt om tvistemål som rör intrång. Vad som sägs i rättegångsbalken om inskränkning av domstols behörighet i fråga om tvist som skall tas upp i annan ordning än inför domstol skall dock inte tillämpas.

En fråga om inträngsundersökning får tas upp endast på yrkande av innehavaren av skyddet eller den som på grund av licens har rätt att utnyttja formgivningen. Om rättegång inte är inledd, skall yrkandet framställas skriftligen.

Innan ett beslut om undersökning meddelas skall motparten ha fått tillfälle att yttra sig. Domstolen får dock omedelbart meddela ett beslut som gäller till dess annat har beslutats, om ett dröjsmål skulle medföra risk för att föremål eller handlingar som har betydelse för utredning om intrånget skaffas undan, förstörs eller förvanskas.

I övrigt skall en fråga om inträngsundersökning som uppkommer då rättegång inte är inledd handläggas på samma sätt som om frågan uppkommit under rättegången.

53 § Ett beslut om inträngsundersökning skall innehålla uppgifter om

1. vilket ändamål undersökningen skall ha,
2. vilka föremål och handlingar som man får söka efter, och
3. vilka utrymmen som får genomsökas.

Om det behövs, skall domstolen även förordna om andra villkor för verkställandet.

54 § Ett beslut om inträngsundersökning gäller omedelbart. Om ansökan om verkställighet inte har gjorts inom en månad från beslutet, förfaller det.

Om sökanden inte inom en månad från det att verkställigheten avslutats väcker talan eller på något annat sätt inleder ett förfarande om saken, skall en åtgärd som företagits vid verkställigheten av inträngsundersökningen omedelbart gå åter, i den utsträckning det är möjligt. Detsamma gäller om ett beslut om inträngsundersökning upphävs sedan verkställighet genomförts.

55 § Ett beslut om inträngsundersökning verkställs av kronofogdemyndigheten enligt de villkor som domstolen har föreskrivit och med tillämpning av 1–3 kap., 16 kap. 10 §, 17 kap. 1–5 §§ samt 18 kap. utsökningsbalken. Sökandens motpart skall underrättas om verkställigheten endast om beslutet om inträngsundersökning har tillkommit efter motpartens hörande. Myndigheten har rätt att ta fotografier och göra film- och ljudupptagningar av sådana föremål som den får söka efter. Myndigheten har också rätt att ta kopior av och göra utdrag ur sådana handlingar som den får söka efter.

En inträngsundersökning får inte omfatta en skriftlig handling som avses i 27 kap. 2 § rättegångsbalken.

56 § När ett beslut om inträngsundersökning skall verkställas har motparten rätt att tillkalla ett juridiskt biträde. I avvaktan på att biträdet inställer sig får verkställigheten inte påbörjas. Detta gäller dock inte, om

1. undersökningen därigenom onödigt fördröjs, eller
2. det finns en risk att ändamålet med åtgärden annars inte uppnås.

Vid verkställigheten får kronofogdemyndigheten anlita det biträde av en sakkunnig som behövs.

Myndigheten får tillåta att sökanden eller ett ombud för sökanden är närvarande vid undersökningen för att bistå med upplysningar. Om ett sådant tillstånd ges, skall myndigheten se till att sökanden eller ombudet inte i större utsträckning än som kan motiveras av verkställigheten får kännedom om förhållanden som kommer fram.

57 § Fotografier och film- och ljudupptagningar av föremål samt kopior av och utdrag ur handlingar skall förtecknas och hållas tillgängliga för sökanden och motparten.

Paragraferna 54–60 motsvarar 37 § a–h ML med undantag för kravet på den säkerhet sökanden skall ställa. Bestämmelserna om säkerhet har i stället förts till 58 §. Vidare har bestämmelser om överklagande av beslut om inträngsundersökning flyttats till 59 §.

Ställande av säkerhet vid interimistiskt vitesförbud och inträngsundersökning

58 § Ett beslut om interimistiskt vitesförbud enligt 49 § eller inträngsundersökning enligt 51 § får meddelas endast om kâranden eller sökanden ställer säkerhet hos domstolen för den skada som kan tillfogas svaranden eller motparten. Saknar kâranden eller sökanden förmåga att ställa säkerhet, får domstolen befria kâranden eller sökanden från det. I fråga om slaget av säkerhet gäller 2 kap. 25 § utsökningsbalken. Säkerheten skall prövas av domstolen, om den inte har godkänts av svaranden eller motparten.

Bestämmelser med motsvarande innehåll finns i 35 a § tredje stycket och 37 c § första stycket ML.

Överklagande av beslut om interimistiskt vitesförbud och inträngsundersökning

59 § I fråga om överklagande av domstolens beslut om interimistiskt vitesförbud och inträngsundersökning och i fråga om handläggningen i högre domstol gäller vad som föreskrivs i rättegångsbalken om överklagande av beslut enligt 15 kap. rättegångsbalken. Motsvarande skall gälla beslut som avses i 58 §.

Bestämmelser med motsvarande innehåll finns i 35 a § femte stycket och 37 c § andra stycket ML.

8 kap. Rättegångsbestämmelser

Underrättelseskyldighet i mål och ärenden om hävning av eller intrång i formskydd

60 § Den som vill väcka talan om hävning eller överföring av en registrering skall anmäla detta till Patentverket och underrätta de licenstagare som är antecknade i registret. Vid ansökan om hävning eller överföring hos Patentverket skall verket underrätta de licenstagare som är antecknade i registret.

Vill licenstagare väcka talan om intrång i ett formskydd eller om fastställelse enligt 13 kap. 2 § rättegångsbalken, skall han eller hon underrätta innehavaren av skyddet om detta.

Om den som är skyldig att underrätta Patentverket, innehavare eller licenstagare enligt första och andra styckena inte gör detta skall talan avvisas.

Vad som sägs om licenstagare i denna paragraf gäller även den som enligt registret har panträtt i formgivningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om anmälan och underrättelse.

I första stycket föreskrivs dels vad den som vill väcka talan vid domstol har att iaktta, dels vad Patentverket har att iaktta vid en ansökan om hävning i administrativ ordning. Anmälnings- och underrättelseskyldigheten, som skall fullgöras av den som vill väcka talan om hävning, motsvaras av 42 § första stycket första meningen ML. Med anledning av att utredningen i sitt delbetänkande föreslagit att bestämmelserna om tvångslicens skall slopas finns av naturliga skäl ingen bestämmelse om att den som har en tvångslicens skall underrättas. Att Patentverket i ärenden om administrativ prövning skall underrätta licenstagare och panthavare ter sig som en naturlig serviceåtgärd. Patentverket är den myndighet som för registret och borde därför enklast kunna tillgodose deras intresse av att bli underrättade om att registreringen är föremål för prövning.

Andra stycket innehåller bestämmelser om underrättelseskyldighet för licenstagare. De motsvaras i sak av 42 § första stycket andra meningen ML. I likhet med vad Varumärkeskommittén föreslagit har utredningen inte ansett det nödvändigt med en särskild bestämmelse om att fastställelsetalan kan föras i anledning av ett formskydd. Det får alltså anses följa av rättegångsbalken att sådan talan kan föras i de fall som nu avses i 41 § första och andra stycket ML. I fråga om skälen för den föreslagna förändringen får utredningen därför hänvisa till vad som anförts av Varumärkeskommittén (se SOU 2001:26 s. 330 ff.). Med anledning härav har angetts att underrättelse skall ske i de fall licenstagaren väcker fastställelsetalan med stöd av bestämmelserna i rättegångsbalken.

Anmälnings- och underrättelseskyldigheten i första och andra styckena är en processförutsättning, dvs. talan skall avvisas om det inte visas att förutsättningen är uppfylld. Om kändan inte när talan väcks visar att anmälnings- och underrättelseskyldigheten fullgjorts skall han eller hon ges tid till detta. Några särskilda föreskrifter om på vilket sätt skyldigheten kan fullgöras lämnas inte. I det fall detta anses påkallat kan det lämpligen göras i den till lagen hörande förordningen (jfr den nuvarande lydelsen av 21 och 25 §§ MF).

I fjärde stycket anges att panthavare skall jämföras med licenstagare vid tillämpningen av bestämmelsen. T.ex. skall även panthavare, som är antecknade i registret, underrättas av den som vill väcka talan om hävning av en registrering.

Behörig domstol

61 § Stockholms tingsrätt är rätt domstol i mål som gäller

1. bättre rätt till formgivning som söks registrerad,
2. ogiltighet av en registrering eller överföring av en registrerad formgivning,
3. intrång i formskydd,
4. fastställsetalan som angår en registrerad formgivning.

I mål om intrång i formskydd får innehavaren även föra talan om intrång i upphovsrätt eller varumärkesrätt i de fall han eller hon gör gällande att den registrerade formgivningen även är skyddad genom en sådan ensamrätt.

I paragrafen behandlas frågor om koncentration av allmänna tvist- och brottmål som rör formskyddslagen. Utredningen har i avsnitt 8.2 redovisat sina överväganden i frågan om koncentration av allmänna mål om formskydd till en domstol.

Av första stycket, som har sin förebild i 65 § PL, följer att Stockholms tingsrätt är exklusivt forum i merparten av de mål som rör en formgivning. Talan i de typer av mål som räknas upp kan alltså bara väckas vid Stockholms tingsrätt.

Första punkten avser det fallet att tvist uppstår på ansökningsstadiet angående vem som är formgivare eller dennes rättsinnehavare. När registrering skett kan den som påstår sig ha bättre rätt välja att ansöka om prövning i administrativ ordning hos Patentverket eller väcka talan vid domstol om hävning alternativt överföring. I den sistnämnda situationen blir en tillämpning av punkt 2 i aktuell. Det kan här anmärkas att ärenden där Patentverket prövat en registrerings giltighet eller en överföring av densamma i administrativ ordning även de skall föras till Stockholms tingsrätt (se 31 och 32 §§ samt 41 §). Av punkt 3 följer sedan att mål om intrång i formskydd skall väckas vid Stockholms tingsrätt. Slutligen framgår av punkt 4 att Stockholms tingsrätt är exklusivt forum i mål som gäller fastställsetalan i anledning av ett formskydd. Två skilda typer av fastställsetalan kan urskiljas. (1) Innehavaren, licenstagare eller panthavare kan väcka talan för att få fastslaget om han eller hon på grund av registreringen har skydd mot annan (positiv fastställsetalan). (2) Den som driver eller avser att driva viss verksamhet kan väcka talan om att få fastslaget om hinder för verksamheten föreligger med anledning av en registrering (negativ fastställsetalan).

I andra stycket öppnas en möjlighet för rättighetshavaren att i ett mål som rör intrång i ett formskydd alternativt åberopa URL

eller VmL. Rättighetshavaren ges således en möjlighet att alternativt åberopa dessa lagar som rättslig grund för sin talan. På så sätt undviks att kåranden inte kan åberopa alternativa skyddsmöjligheter på grund av regeln om exklusivt forum i första stycket. Bestämmelsen avser endast de fall när skilda rättsliga grunder åberopas till stöd för att en och samma gärning skall föranleda vissa rättsföljder. I det fall kåranden t.ex. gör gällande att intrånget består i att någon satt i produktion ett skyddat alster av brukskonst kan han eller hon vid Stockholms tingsrätt göra gällande intrång i formskydd alternativt upphovsrättsintrång. Kåranden är däremot förhindrad, förutsatt att allmänna forumregler inte tillåter detta, att endast åberopa URL för vissa intrångsgärningar och formskyddslagen för vissa andra. I den nyss nämnda situationen är det alltså inte möjligt att åberopa intrång i formskydd med avseende på produktionen av det skyddade alstret och endast URL för en försäljning av detsamma.

Underrättelse om domar

62 § Dom eller beslut i mål som avses i 61 § skall av domstolen sändas till Patentverket.

I paragrafen ges vissa bestämmelser om underrättelseskyldighet för domstolen. Den motsvaras av 44 § ML.

9 kap. Övriga bestämmelser

Ombud

63 § Patentverket får förelägga en sökande som inte har hemvist i Sverige att för sig ställa ett ombud med behörighet att ta emot delgivning i ärendet och med hemvist här i landet, samt att anmäla ombudet hos verket. Om sökanden inte följer föreläggandet, får delgivning ske genom att handlingen sänds med posten till sökanden under dennes senaste kända adress. Delgivning skall anses ha skett när detta har blivit fullgjort.

Paragrafen motsvarar i sak vad som föreslagits i utredningens delbetänkande (se 12 § i förslaget). Endast vissa språkliga ändringar har gjorts med anledning av den utformning motsvarande bestämmelse fått i PL från den 1 januari 2001 (se 12 §).

64 § En innehavare av en registrering som inte har hemvist i Sverige skall ha ett ombud som är bosatt här i landet. Ombudet skall ha behörighet att för innehavaren ta emot delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om registreringen med undantag av stämning i brottmål och föreläggande för part att infinna sig personligen inför domstol. Ombudet skall anmälas till Patentverket och antecknas i registret.

Om innehavaren inte anmält något ombud enligt första stycket, får delgivning i stället ske genom att den handling som skall delges sänds till honom eller henne i den i registret antecknade adressen. Om någon fullständig adress inte är antecknad i registret, kan delgivning ske genom att handlingen hålls tillgänglig hos Patentverket och genom att ett meddelande om detta och om handlingens huvudsakliga innehåll kungörs. Delgivning skall anses ha skett när detta har blivit fullgjort.

Paragrafen motsvarar 45 § ML. Med anledning av vad som anfördes i motiven till de ändringar i PL som trädde i kraft den 1 januari 2001 har vissa ändringar av språklig karaktär gjorts i förhållande till utredningens delbetänkande (se prop. 2000/01:13 och 45 § i utredningens förslag i delbetänkandet).

65 § Regeringen kan under förutsättning av ömsesidighet förordna, att bestämmelserna i 63 eller 64 §§ inte skall gälla för sökande eller innehavare av formskydd som har hemvist i viss främmande stat eller har ett i den staten bosatt ombud som anmälts hos Patentverket och har den behörighet som avses i nämnda paragrafer.

Paragrafen motsvaras av 46 § ML.

Licens

66 § Innehavaren av formgivningen kan ge annan rätt att utnyttja denna. En licenstagare får inte överlåta sin rätt vidare, utan samtycke av innehavaren till formgivningen. Ingår licensen i en rörelse får den dock överlåtas i samband med rörelsen, om inte annat avtalats. I sådant fall svarar överlåtaren alltjämt för att licensavtalet fullgörs.

Har licens upplåtits eller överlåtits skall på begäran en anteckning göras i registret. Den som begär att en anteckning görs skall betala föreskriven avgift.

Om det visas att licensen har upphört att gälla, skall anteckningen strykas ur registret.

I paragrafen behandlas frågor om anteckning i registret av upplåtelse och överlåtelse av licens. Bestämmelsen har, med vissa ändringar av språklig karaktär, samma innehåll med avseende på vad som sägs om licens i 26 § och 27 § första stycket ML. Regler

om överlåtelse av en registrering och rättsverkan av en anteckning i registret finns i 77 §.

Pantsättning av en formgivning

67 § Rätten till en registrerad formgivning eller en nationell ansökan om registrering av en formgivning kan pantsättas enligt 68–76 §§.

Panträtt i en ansökan om registrering av en formgivning omfattar också en formgivning som avdelas ur den ursprungliga ansökan.

Pantsättning kan också avse en internationell registrering av formgivning som har kungjorts enligt 84 § andra stycket.

I denna paragraf tas de objekt upp som kan bli föremål för pantsättning.

Pantobjektet kan genomgå vissa förändringar till följd av att en ansökan eller registrering under vissa förutsättningar kan ändras med stöd av 14 eller 34 §§. En ändring av pantobjektet kan även ske genom att en ansökan om samregistrering kan bli föremål för delning. I paragrafens andra stycke har därför i klarläggande syfte införts bestämmelser som reglerar det fall då en eller flera av de formgivningarna som ingår i en ansökan om samregistrering blir föremål för delning. Någon särskild bestämmelse har inte ansetts nödvändig i de fall en formgivning ändras, utan den ursprungliga pantsättningen omfattar även formgivningen i dess ändrade form.

68 § Panträtt i egendom som avses i 67 § uppkommer genom registrering av ett skriftligt avtal om pantsättning av egendomen. Ansökan om registrering görs hos Patentverket.

Om en registrerad panträtt har övergått till någon annan, skall det på begäran antecknas i registret eller i Patentverkets diarium.

Har panträtt upplåtits till flera var för sig, har den upplåtelse företräde för vilken ansökan om registrering först kom in till Patentverket, om inte något annat har avtalats.

Görs samma dag ansökan om registrering av flera upplåtelse, har de sinsemellan företräde efter den tidsföljd i vilken de har ägt rum, om inte något annat har avtalats. Är upplåtelse samtidiga eller kan det inte utredas i vilken tidsföljd de har skett, har de lika rätt.

Paragrafen har sin förebild i 95 § PL och 34 b § VmL.

I första stycket slås fast att panträten kommer till stånd genom registrering hos Patentverket av det mellan parterna träffande avtalet om pantsättning. De rättsliga effekterna av registreringen, dvs. det sakrättsliga skyddet, räknas från den tidpunkt då ansökan

om registrering av pantavtalet lämnades in. För att registrering skall ske måste avtalet om pantsättning vara skriftligt.

I andra stycket föreskrivs att anteckning kan ske i registret eller Patentverkets diarium över inkomna ansökningar om formskydd att panträkten övergått till någon annan. Det skall påpekas att s.k. återpantsättning inte är möjlig, dvs. endast formgivaren eller dennes rättsinnehavare är behöriga att pantsätta formgivningen.

Som anmärkts tidigare (se avsnitt 8.3) är det möjligt att utnyttja patenten som säkerhet hos flera kreditgivare. Av denna anledning har i tredje och fjärde styckena givits regler om hur den inbördes företrädesordningen mellan flera borgenärer skall bestämmas.

Ansökan om registrering av pantupplåtelse

69 § Ansökan om registrering enligt 68 § görs av den som har rätten till formgivningen eller ansökan om registrering av en formgivning eller av den till vilken panträkten har upplåtits. Sökanden skall styrka upplåtarens rätt till formgivningen eller ansökan om skydd för formgivningen.

Vid tillämpning av denna paragraf skall den som i registret är antecknad som innehavare till en registrerad formgivning anses ha rätt till formgivningen, om inte något annat framgår i ärendet. Avser ansökan om registrering pantsättning av en ansökan om registrering av en formgivning, skall den som i Patentverkets diarium har registrerats som sökande anses ha rätt till ansökningen, om inte något annat framgår i ärendet.

Ansökan får inte bifallas om upplåtaren, när ansökan om registrering görs, inte är behörig att förfoga över den pantförskrivna egendomen på grund av utmätning, konkurs, omyndighet, betalningssäkring, kvarstad eller någon annan anledning.

I paragrafen regleras de s.k. legitimationsfrågorna. Den har sin förebild i 96 § PL och 34 c § VmL.

Första stycket föreskriver att den som vill registrera ett pantsättningsavtal skall styrka sin rätt till formgivningen respektive ansökan om registrering av en formgivning.

Av andra stycket framgår att den som är antecknad i registret eller, i förekommande fall, Patentverkets diarium, skall presumeras ha en sådan rätt. Enligt utredningens förslag behöver den som ansöker om registrering av en formgivning inte styrka sin rätt till den (13 §). Sökanden kan emellertid få göra det om hans eller hennes rätt till formgivningen sätts ifråga genom t.ex. ett påstående om bättre rätt. Patentverket skall dock inte på eget initiativ undersöka sökandens rätt till den formgivning som avses med en ansökan. En följd av detta är givetvis att presumptionen försvagas. En

utgångspunkt är att systemet för pantsättning av en ansökan eller en registrering skall vara enkelt och billigt. En annan är att det i första hand åvilar borgenären att kontrollera att sökanden har rätt till formgivningen. Dessa skäl medför enligt utredningen att det finns skäl att, trots risken för att anteckningen i diariet eller registret är felaktig, tillägga dem en presumtionsverkan.

I tredje stycket föreskrivs att den som söker om registrering av ett pantavtal i vissa fall inte anses som behörig att förfoga över den pantförskrivna egendomen. I dessa fall får ansökan om registrering av pantavtalet inte bifallas. Patentverket har dock inte någon särskild skyldighet att undersöka om någon av de angivna omständigheterna är för handen. Får verket kännedom om en sådan omständighet genom att det framgår av handlingarna i ärendet eller på annat sätt skall ansökan givetvis avslås.

70 § Ett avtal om pantsättning kan registreras när formgivningen har registrerats eller, om avtalet avser en ansökan om registrering av en formgivning, när ansökan har registrerats i Patentverkets diarium.

Om en pantsatt ansökan om registrering av en formgivning leder till att formgivningen registreras, gäller därefter rätten till den registrerade formgivningen som pantobjekt.

Paragrafen har sin motsvarighet i 97 § PL och 34 d § VmL.

I första stycket anges från vilken tidpunkt en ansökan om registrering av en formgivning respektive en registrerad formgivning kan användas som pantobjekt. Ett avtal om registrering av ett pantavtal beträffande en registrerad formgivning kan således göras när registreringsbeslutet vunnit laga kraft.

Av andra stycket framgår att om en ansökan, som pantsatts, beviljas och registrering sker så blir i stället den registrerade formgivningen pantobjekt.

71 § Även om en panträtt har registrerats, gäller panträtt i den pantsatta egendomen endast om pantavtalet har ingåtts av någon som var rätt ägare till egendomen och behörig att förfoga över den och om avtalet inte heller av någon annan anledning är ogiltigt.

Av paragrafen, som har sin motsvarighet i 98 § PL och 34 e § VmL, följer att godtrosvärv av panträtt i en ansökan om registrering av en formgivning eller en registrerad formgivning inte är möjlig. Vidare framgår av bestämmelsen att en giltig panträtt förutsätter ett giltigt pantavtal. Har pantsättaren inte haft rätt att förfoga över

formgivning leder detta alltså till att borgenären drabbas av avtalets bristande rättsverkningar.

72 § Panträkten är förfallen, om rätten till formgivningen eller ansökan om registrering av en formgivning har överförts på någon annan eller på grund av bestämmelserna i denna lag inte vidare skall gälla.

Paragrafen har sin motsvarighet i 99 § PL och 34 f § VmL.

Av utredningens förslag till formskyddslag framgår att en ansökan om registrering kan avslås och att en registrering kan förklaras ogiltig hos Patentverket eller av domstol (se 20 § och kap. 5). Om detta sker förfaller även panträkten, vilket paragrafen ger uttryck för. I likhet med vad som gäller enligt PL krävs inte något samtycke av panthavaren för att innehavaren skall kunna avstå från sin registrering och på så sätt få den struken ur registret (se 99 § PL och prop. 1987/88:4 s. 32). Däremot får en registrering inte strykas ur registret innan bl.a. panthavare antecknade där underrättats om innehavarens begäran (se 38 § första stycket).

73 § Registreringen av en panträtt skall strykas, om panträkten genom en dom som har vunnit laga kraft har förklarats ogiltig eller om panträkten har förfallit eller annars har upphört att gälla.

I paragrafen, som svarar mot 100 § PL och 34 g § VmL, finns bestämmelser om när en anteckning om att panträtt är upplåten i formgivningen skall strykas ur registret. En sådan åtgärd kan vidtas av Patentverket t.ex. om det framgår att pantavtalet är ogiltigt eller om registreringen av formgivningen upphävts enligt bestämmelserna i kap. 5. Ett annat fall kan vara att den fordran för vilken panträkten utgjort säkerhet blivit betald.

74 § Pantsättningen gäller från tiden för ansökan om registrering enligt 68 § mot den som senare förvärvar äganderätt eller annan rätt till egendomen.

Ett licensavtal gäller mot panthavaren, om avtalet har slutits före ansökan om registrering av pantavtalet.

Paragrafen har sin motsvarighet i 101 § PL och 34 h § VmL.

I första stycket regleras skyddet för panthavaren i förhållande till gäldenärens s.k. singularsuccessorer. Pantsättningen gäller alltså mot senare förvärvare, andrahandspanthavare och licenstagare. Av detta följer bl.a. att pantborgenären, utan hinder av t.ex. ett senare licensavtal, kan realisera panten. Det saknar därvid betydelse om gäldenären i avtalet har underlåtit att göra förbehåll om panträttens

bestånd. Inte heller har det någon betydelse om senare förvärvare känner till att panträtt tidigare upplåtits. Det ankommer på dem att kontrollera detta i registret eller ansökningsdiariet.

Av andra stycket följer att licenstagaren har sakrättsligt skydd i förhållande till en senare förvärvare av panträtt i formgivning.

75 § Bestämmelser i annan lag om handpanträtt vid utmätning eller konkurs gäller också för panträtt i rätten till en formgivning eller en ansökan om registrering av en formgivning. När ansökan om registrering enligt 68 § kommer in till Patentverket medför det samma rättsverkningar som när en panthavare tar en lös sak i besittning.

Säljs rätten till en pantsatt formgivning eller pantsatt ansökan om registrering av en formgivning vid utmätning eller konkurs, består sådana licensavtal som avses i 74 § andra stycket.

Paragrafen har sin förebild i 102 § PL och 34 i § VmL.

I första stycket ges bestämmelser om panthavarens sakrättsliga skydd mot pantsättarens borgenärer. Reglerna anknyter till redan gällande bestämmelser om handpanträtt. Det sakrättsliga skyddet uppkommer enligt bestämmelsen vid ansökan om registrering av pantsättningsavtalet kommer in till Patentverket. En panträtt i en formgivning kommer vidare att ha den förmånsrätt som följer med handpanträtt enligt bestämmelserna i förmånsrättslagen (1970:979).

Av andra stycket följer att licensavtal består, trots pantrealisation, om avtalet träffats innan ansökan om registrering av ett pantavtal kom in till Patentverket.

76 § Pantborgenären får sälja panten och ta ut sin fordran ur köpeskillingen endast om han eller hon dessförinnan har underrättat gäldenären och andra kända sakägare om försäljningen och dessa har fått skäligt rådrom att bevaka sin rätt.

Vid en försäljning enligt denna paragraf består sådana licensavtal som avses i 74 § andra stycket.

Paragrafen har sin förebild i 103 § PL och 34 j § VmL.

I första stycket anges att en förutsättning för att pantborgenären skall få realisera panten är att gäldenären och andra kända sakägare har underrättats om en kommande försäljning.

I andra stycket finns regler som syftar till att trygga licenstagares rätt vid sådan pantrealisation som inte sker i samband med utmätning eller konkurs.

Rättsverkan av anteckning om innehavare m.m.

77 § I mål eller ärenden om en nationellt registrerad formgivning skall den som är antecknad som innehavare i registret anses vara innehavare av registreringen.

Överlåtelsen av rätten till en nationell registrering av en formgivning skall på begäran antecknas i registret och kungöras. Har samregistrering skett kan anteckning om överlåtelse endast ske beträffande samtliga formgivningar. Den som begär att en ny innehavare skall antecknas skall betala föreskriven avgift.

I mål eller ärenden om en internationellt registrerad formgivning skall den som är antecknad som innehavare i det internationella registret anses vara innehavare av den internationella registreringen.

Första stycket motsvarar 27 § fjärde stycket ML.

I andra stycket föreskrivs, i likhet med vad som sägs i 27 § första stycket ML att en överlåtelse av registreringen på begäran kan antecknas i registret. Vidare anges, som i 27 § tredje stycket ML, att anteckning om överlåtelse av *en formgivning* som ingår i en samregistrering inte kan ske.

Av tredje stycket, som är nytt, följer att i ärenden om en internationellt registrerad formgivning (se 82–87 §§), skall den som i detta register är antecknad som innehavare anses vara innehavare av den internationella registreringen. På samma sätt som med nationella registreringar kan alltså t.ex. underrättelseskyldigheten enligt 60 § fullgöras genom att den som är antecknad i det internationella registret blir underrättad.

Arbetstagares formgivning

78 § Om inte annat avtalats, skall en formgivning som en anställd tagit fram som ett led i sina arbetsuppgifter tillfalla arbetsgivaren.

Paragrafen är ny och har behandlats i avsnitt 8.4.

Av paragrafen följer vad som nu i huvudsak redan enligt domstolspraxis gäller. I avsaknad av avtal skall rätten till en formgivning som en arbetstagare tagit fram som ett led i sin anställning tillfalla arbetsgivaren. I det fall formgivningen är av den arten att den även är skyddad som brukskonst enligt URL påverkar denna bestämmelse inte den ideella rätt som då tillkommer formgivaren. Normalt sett lär detta inte i praktiken medföra problem då det som regel i avtal (här innefattas även kollektivavtal) är reglerat vad som gäller för den formgivning som tas fram av en anställd som ett led i dennes arbetsuppgifter.

Preklusion m.m.

79 § Om en registrering av en formgivning har upphävts genom ett beslut eller en dom som har vunnit laga kraft, får domstolen inte döma till skadestånd eller straff eller besluta om annan åtgärd enligt 42–45 §§ och 47–49 §§.

I mål om intrång i en registrerad formgivning skall domstolen, på yrkande av den mot vilken talan förs, förklara målet vilande i avvaktan på att frågan om upphävande av registreringen slutligt avgjorts. Är talan om upphävande inte väckt, skall domstolen förelägga honom eller henne att göra det inom viss tid.

Vad som sägs i andra stycket gäller i tillämpliga delar sådan talan som avses i 61 § första stycket 4.

Paragrafen motsvaras av 39 § och 41 § tredje stycket ML.

Avgifter

80 § I ärenden som rör ansökan om registrering av formgivning eller om förnyelse av en registrering skall sökanden betala ansöknings- eller förnyelseavgift.

I förekommande fall skall sökanden dessutom betala följande avgifter:

- Klassavgift för varje klass av produkter utöver den första,
- Samregistreringsavgift för varje formgivning utöver den första,
- Förvaringsavgift för varje modell,
- Kungörelseavgift för kungörande av varje bild utöver den första.

Förnyelseavgift som betalas efter utgången av löpande registreringsperiod utgår med ett förhöjt belopp.

Den som ansöker om registrering av ett avtal om pantsättning enligt 67–76 §§ skall betala en avgift.

Första och andra styckena motsvaras av 48 § ML.

Tredje stycket ger en möjlighet för Patentverket att ta ut en avgift vid ansökan om registrering av ett avtal om pantsättning. Det motsvaras av 104 § PL.

Det skall dock framhållas att det i vissa särskilda fall föreskrivits en rätt för Patentverket att ta ut en avgift utöver de situationer som nämns i paragrafen. De tillfällen där detta gjorts är för en begäran dels om prövning i administrativ ordning (29 § första stycket), dels om ändring av en registrerad formgivning (34 § tredje stycket). Nämnas skall även den avgift som kan tas ut för att befordra en ansökan om internationell registrering till internationella byrån vid WIPO, se 83 § andra stycket.

Bemyndiganden

81 § Regeringen fastställer avgifter enligt denna lag.

Närmare föreskrifter för tillämpligheten av denna lag meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av Patentverket.

Paragrafen motsvaras av 49 § ML.

10 kap. Internationella registreringar

Definition

82 § Med en internationell registrering av formgivning avses en registrering av formgivning som den internationella byrån hos Världsoorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO) gjort i det internationella formgivningsregistret enligt överenskommelsen den 2 juli 1999 om ändringar av Haag-överenskommelsen från den 6 november 1925 om internationell registrering av formgivning (Genève-avtalet).

Patentverket är registreringsmyndighet i Sverige i ärenden om internationell registrering av formgivning.

Paragrafen, som är ny och har behandlats i kapitel 10, innehåller en definition av vad som avses med en internationell registrering av formgivning.

Av första stycket följer att en internationell registrering av formgivning är en sådan registrering som sker efter en ansökan till internationella byrån vid WIPO i Genève om registrering av en eller flera formgivningar.

I andra stycket föreskrivs att Patentverket är registreringsmyndighet i Sverige vad gäller ärenden om internationell registrering av formgivning. En ansökan om en sådan registrering kan därför t.ex. lämnas in via Patentverket, som sedan vidarebefordrar den till internationella byrån.

Ansökan om internationell registrering av formgivning

83 § Den som är svensk medborgare, har hemvist i Sverige eller driver rörelse här, kan ansöka om internationell registrering av en formgivning. Ansökan skall lämnas in hos den internationella byrån eller Patentverket. Den skall uppfylla de formella krav som Genève-avtalet föreskriver.

Lämnas ansökan in hos Patentverket skall verket inom den i Genève-avtalet angivna tiden sända ansökan till den internationella byrån. För detta skall betalas en av regeringen bestämd avgift.

Paragrafen är ny.

I första stycket förskrivs vilken anknytning till Sverige en rättssubjekt måste ha för att kunna ansöka om en internationell registrering av en formgivning. De tre former av anknytning som tas upp är följande. (1) Svenska medborgare, (2) någon som har hemvist i Sverige och (3) den som driver rörelse i Sverige. Vidare klargörs att en ansökan om internationell registrering av en formgivning kan lämnas in antingen direkt till Internationella byrån eller via Patentverket.

Av andra stycket följer att Patentverket inom den i Genève-avtalet föreskrivna tiden skall sända en ansökan vidare till internationella byrån. Den tid inom vilket detta enligt avtalet skall ske är en månad. Att märka är vikten av att ansökan inom en månad sänds till internationella byrån. I det fall det inkommer senare kommer ansökningsdagen bestämmas till den dag ansökan kom in till byrån. Mot bakgrund av den betydelse ansökningsdagen har (enligt Genève-avtalet gäller en registrering redan från denna dag) är det alltså av största vikt att ansökan vidarebefordras inom föreskriven tid. För att förmedla ansökan till internationella byrån får Patentverket ta ut en avgift.

Begäran om att en internationell registrering skall gälla i Sverige

84 § När Patentverket får en underrättelse från internationella byrån med en begäran om att en registrering skall gälla i Sverige, skall Patentverket undersöka om villkoren för registrering enligt 2 § 1 och 7 § första stycket är uppfyllda.

Finns enligt första stycket inget hinder mot att en internationell registrering gäller i Sverige skall den tas in i det svenska registret och kungöras med uppgift om att den gäller i Sverige.

I första stycket föreskrivs på vilket sätt Patentverket skall behandla en internationell registrering där Sverige utpekats. När den internationella byrån behandlat en ansökan om internationell registre-

ring av formgivning registreras formgivningen och kungörs. Därefter underrättar den internationella byrån de stater som utpekats i ansökan om att en registrering skett. När Patentverket mottagit en sådan underrättelse, som närmast är att likna vid en nationell ansökan, skall den granskas på samma sätt som en sådan bortsett från en kontroll av formella krav som ansökningsavgift m.m. Det innebär att Patentverket skall kontrollera att den internationella registreringen innehåller en formgivning enligt definitionen i 2 § 1 och formgivningen inte strider mot allmän ordning eller goda seder samt att den inte innehåller något vapen eller någon annan sådan symbol som nämns i 7 § första stycket 2.

När Sverige utpekats ut i en internationell registrering av formgivning skall en avgift betalas. Avgiften betalas till internationella byrån som sedan förmedlar den till Patentverket (artikel 5.1 och 7.1). Storleken på avgiften bestäms av WIPO:s generalförsamling (artikel 23.4).

Av andra stycket följer att Patentverket skall ta in den internationella registreringen i det svenska registret och kungöra att den gäller i Sverige. Detta skall ske sedan den internationella registreringen granskats enligt första stycket. Av Genève-avtalet följer visserligen att den kungörelse som sker i det internationella registret är ett tillräckligt offentliggörande av formgivningen. Bestämelsen hindrar dock inte att en kungörelse även sker i Sverige. Patentverket kan dock inte ta betalt för en nationell kungörelse. Normalt lär det räcka med att en kungörelse sker av uppgiften att den internationella registreringen gäller i Sverige med en hänvisning till det internationella registret. Själva bildmaterialet torde således inte behöva kungöras.

Hinder mot att en internationell registrering gäller i Sverige

85 § Om det finns något hinder enligt 84 § första stycket, skall Patentverket besluta att den internationella registreringen helt eller delvis inte skall gälla i Sverige.

Ett sådant beslut får grundas endast på hinder mot registreringen som meddelats till internationella byrån inom den tid som föreskrivs i Genève-avtalet.

En underrättelse enligt andra stycket skall innehålla skälen till varför den internationella registreringen helt eller delvis inte skall gälla i Sverige.

Första stycket slår fast att en internationell registrering inte skall ges verkan i Sverige om Patentverket vid sin granskning enligt 84 §

första stycket finner något hinder mot detta. T.ex. att formgivning, utan tillstånd av rättighetshavaren, innehåller något vapen eller annan symbol som avses i 7 § första stycket 2. Patentverket måste dock inom sex månader från det att man mottog underrättelsen från internationella byrån meddela att registreringen inte gäller i Sverige. För stater där den nationella patentmyndigheten utför en nyhetsgranskning är fristen tolv månader. Om det utredningens förslag (se SOU 2000:79) till omfattningen på Patentverkets granskning genomförs kommer Sverige inte anses ha ett system med nyhetsgranskning, dvs. Patentverket är inte att bedöma som ett "examining office" enligt Genève-avtalet.

Om Patentverket inom den föreskrivna tiden lämnar internationella byrån en underrättelse avbryts fristen. Patentverket behöver inte fatta något formellt beslut innan fristen löpt ut. Det räcker med att verket underrättar internationella byrån om att man menar att ett hinder finns (närmast är situationen den som sker när ett hinder konstaterats föreligga mot en nationell ansökan och sökanden får ett föreläggande där detta påpekas). Byrån översänder sedan underrättelsen från Patentverket till sökanden. På samma sätt som gäller för en nationell ansökan skall sökanden få möjlighet att yttra sig över innehållet i underrättelsen. För behandlingen skall 19 § ha motsvarande tillämpning. Vidare skall påpekas att bestämmelserna om överklagande av Patentverkets beslut i 40 § även de skall tillämpas med avseende på beslut om att neka en internationell registrering verkan i Sverige.

Av andra stycket följer att beslut att neka en internationell registrering giltighet i Sverige endast kan grundas på sådana hinder som internationella byrån underrättats om inom den föreskrivna fristen på sex månader. Försitts denna frist kan Patentverket alltså inte med stöd av denna paragraf senare besluta att registreringen inte gäller i Sverige. Detsamma gäller om Patentverket först efter utgången av fristen blir uppmärksam på ett hinder mot att registreringen gäller i Sverige.

I tredje stycket föreskrivs att en underrättelse skall innehålla skälen till att den internationella registreringen helt eller delvis inte gäller i Sverige. Ytterligare krav på vad en underrättelse skall innehålla kan dock meddelas i den till formskyddslagen hörande förordningen.

Verkan av en internationell registrering

86 § För en internationell registrering har 1–12 §§, 23–24 §§, 26–62 §§, 67–79 §§ och 81 § andra stycket motsvarande tillämpning.

En internationell registrering gäller från den dag den anses ha skett vid internationella byrån. Registreringen kan förnyas genom ansökan hos internationella byrån i enlighet med vad som föreskrivs i Genève-avtalet. När Patentverket får en underrättelse om att förnyelse skett skall uppgift om detta tas in i registret och kungöras.

För tiden innan uppgift om att en internationell registrering gäller i Sverige tagits in i det svenska registret och kungjorts tillämpas vad som i lagen föreskrivs om en ansökan om registrering av en formgivning.

En utgångspunkt i Genève-avtalet är att en internationell registrering av formgivning skall ha samma verkan som en nationell ansökan/registrering (artikel 14.1 och 2). I den förevarande paragrafen ges närmare bestämmelser om verkan av en internationell registrering av formgivning i Sverige.

Av första stycket följer att en internationell registrering har samma verkan som en nationell registrering från den dag den blivit kungjord i det svenska registret. Från den tidpunkten gäller t.ex. formskyddslagens bestämmelser om straff, skadestånd, vite m.m. utan inskränkning. Av de förpliktelser Sverige tar på sig vid ett tillträde till Genève-avtalet följer att en internationell registrering av formgivning senast sex månader efter att Patentverket fått underrättelse om den av internationella byrån har verkan som en nationell registrering. Om Patentverket inte tar in registreringen i det svenska registret innan dess eller underrättar internationella byrån om att det finns hinder mot att ge registreringen verkan i Sverige inom samma tid får den samma rättsföljder som en nationell registrering.

Av andra stycket följer att en internationell registrering gäller från den dag ansökan kom in till internationella byrån eller någon nationell patentmyndighet som kan ta emot sådana ansökningar (jfr artikel 10.2). Internationellt registrerade formgivningar har alltså skydd från samma tidpunkt som nationellt registrerade. Förnyelser av internationella registreringar handläggs av internationella byrån, dvs. det är dit man skall rikta en begäran om förnyelse och det är byrån som beviljar en förnyelse (se artikel 15 i Genève-avtalet och kap. 5 i föreskrifterna till avtalet). Som en serviceåtgärd har dock i paragrafen föreskrivits att sådana förnyelser skall tas in i det svenska registret och kungöras.

I tredje stycket föreskrivs att en internationell registrering, innan den kungjorts, har samma rättsföljder som en nationell ansökan. Bestämmelsen har sin grund i artikel 14.1 i Genèveavtalet. Den har närmare behandlats i avsnitt 10.3. En internationell registrering får således något begränsade rättsföljder i tiden innan den blivit kungjord. Det hänger samman med att en nationella registrering aldrig kan hållas hemlig, utan måste kungöras så snart kan ske. I Haag-systemet sker i stället en registrering vars publicering kan skjutas upp (dvs. hållas hemlig) under trettio månader från ansöknings- eller prioritetdagen. För att få till stånd en likvärdig behandling mellan nationella ansökningar om formskydd och internationella ansökningar bör inte de sistnämnda få samma rättsverkningar som en nationell registrering redan i tiden före en kungörelse skett. Den som vill beivra ett intrång i ett internationellt formskydd som ännu inte kungjorts får alltså hos internationella byrån begära en tidigarelagd publicering om den eventuella sekretessfristen inte ännu löpt ut (jfr artikel 11.4).

Verkan av att en internationell registrering upphör

87 § Om en internationell registrering som gäller i Sverige upphör att gälla helt eller delvis, upphör dess verkan här i landet i motsvarande utsträckning. En anteckning om detta skall göras i registret och kungöras.

Paragrafen innehåller bestämmelser om upphörande av en internationell registrering. Om innehavaren av en internationell registrering får den struken ur det internationella registret eller inte förnyar den får detta till följd att registreringens verkan i Sverige upphör. Innehavaren kan även få en registrering struken bara beträffande en eller flera av de utpekade staterna. När Patentverket får en underrättelse om att en internationell registrering upphört helt eller delvis skall en uppgift om detta tas in i det svenska registret och en kungörelse utfärdas.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft i fråga om 1 § andra stycket, 67 § tredje stycket, 77 § tredje stycket och 10 kap. den dag regeringen bestämmer och i övrigt den...
2. Genom lagen upphävs mönsterskyddslagen (1970:485).

3. Om det i lag eller annan författning hänvisas till föreskrifter som har ersatts med bestämmelser i formskyddslagen, skall hänvisningen avse de nya bestämmelserna.
4. För registreringar som skett till följd av ansökningar som kommit in till Patentverket före ikraftträdandet skall äldre bestämmelser om invändning mot registrering tillämpas.
5. Giltigheten av sådana registreringar som avses i p 4 får endast prövas efter talan vid allmän domstol.

Inledningsvis vill utredningen framhålla att övergångsbestämmelserna har utformats med utgångspunkt i att de förslag utredningen lämnat i sitt delbetänkande genomförts som föreslagits (bl.a. genomförandet av mönsterdirektivet och begränsningen av offici-alprövningen).

Som nämnts i avsnitt 10.3 är det oklart när Genève-avtalet träder i kraft. Patentverkets organisation måste vidare anpassas till Haag-systemet och andra frågor (tekniska, administrativa osv.) måste vara tillfredställande lösta för att ett tillträde skall kunna ske. Innan de nu nämnda förutsättningarna är för handen kan reglerna om internationell registrering av formgivning inte gälla. Regeringen bör därför bemyndigas att sätta dessa regler i kraft.

Utredningen har föreslagit att Patentverket, vid sidan av allmän domstol, skall kunna pröva en registrering under hela dess giltighetstid. Det kan antas att det, när den nya lagen träder ikraft, alltjämt finns registreringar som meddelats efter den mer omfattande officialgranskning som ML i dess nuvarande lydelse föreskriver. Om utredningens förslag i delbetänkandet genomförs kommer visserligen officialgranskningen att bli inskränkt. Dock kommer alltjämt den registrerade formgivningen kunna bli föremål för en prövning till följd av en invändning. Det framstår inte som rimligt att dessa registreringar skulle kunna bli föremål för ytterligare prövning hos Patentverket. För registreringar meddelade före lagen trätt i kraft och för registreringar som skett till följd av en ansökan som skett dessförinnan bör därför äldre bestämmelser om invändning och prövning av registreringens giltighet vid domstol tillämpas. I punkt 4 föreskrivs därför att äldre bestämmelser om invändning skall tillämpas på sådana registreringar som nu nämnts. Av punkt 5 följer vidare att, sedan invändningstiden löpt ut eller en invändning slutligt prövats, talan om registreringens giltighet endast får prövas efter en talan vid allmän domstol.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till konstnärliga och litterära verk

10 § Upphovsrätt till ett verk gäller även om verket har registrerats som *formgivning*.

Upphovsrätt gäller inte till kretsmönster för halvledarprodukter. Om rätten till sådana kretsmönster finns särskilda bestämmelser.

Ändringen är en konsekvens av att namnet på lagen och dess skyddsföremål ändrats till formskyddslagen respektive formgivning.

12.3 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

13 § Sekretess gäller i ärende om ansökan om patent för i uppgift om uppfinning eller företagshemlighet, om annat inte följer av gällande lagstiftning om patent.

Sekretess gäller för sådan uppgift angående uppfinning som har lämnats till myndighet enligt lagstiftning om arbetsgivares rätt till arbetstagares uppfinningar. Om patent har sökts på uppfinningen, gäller dock sekretessen endast om uppgiften omfattas av sekretess enligt första stycket.

Sekretess gäller i ärende om registrering av *formgivning* för uppgift om *formgivningen*, om annat inte följer av gällande lagstiftning om *formskydd*.

Sekretess gäller i mål eller ärende om formgivning för uppgift om enskildas affärs- eller driftförhållanden om part begär detta och det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. Sekretess gäller dock inte för sådana uppgifter som har betydelse för bedömning av ensamrättens uppkomst, omfattning eller bestånd i fråga om formgivning.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen enligt andra stycket första meningen i högst tjugo år.

Paragrafen behandlar sekretess i ärenden angående ansökan om patent och registrering av formgivning.

I tredje stycket har den ändringen gjorts att det bildmaterial i en ansökan om formskydd som visar formgivningen inte får lämnas ut i vidare mån än vad som föreskrivs i formskyddslagen. Bestämmelsen i tredje stycket har således ändrats så att det i ärende om registrering av formgivning kommer att gälla motsvarande reglering som i en ansökan om patent (se första stycket).

Ändringen innebär att tidpunkten för offentliggörande av det bildmaterial som visar formgivningen i ansökningar om formskydd uteslutande regleras i formskyddslagen. Bestämmelser om sekretessfrist återfinns i 22 §. Huvudregeln enligt den sistnämnda paragrafen är att bildmaterialet blir allmänt tillgängligt från den dag

registrering sker. Registrering torde med en begränsad förprovning i de flesta fall kunna ske inom relativt kort tid. Har sökanden i ansökan angett att sekretess skall gälla för viss tid skall Patentverket avvakta med beslutet om registrering till dess den löpt ut. Bildmaterialet kan hållas hemligt under en maximal tid av tolv månader.

Vissa språkliga justeringar har vidare gjorts i anledning av lagens skyddsföremål benämns formgivning.

I fjärde stycket finns en ny bestämmelse om sekretess för uppgifter om enskildas affärs- och driftsförhållanden i mål och ärenden om formgivning.

Bestämmelsen gäller framför den allmänna regeln om domstolssekretess i 8 kap. 17 § SekrL. Den som är part i målet eller ärendet måste enligt bestämmelsen framställa ett yrkande om att sekretess skall gälla för viss eller vissa handlingar. Patentverket eller domstolen är alltså inte skyldig att självmant undersöka om en handling innehåller uppgifter som kan bli föremål för sekretess. Härutöver fordras för sekretess att den som uppgifterna rör lider avsevärd skada om uppgifterna röjs. Uppgifter som är av betydelse för formskyddets uppkomst, omfattning eller bestånd kan aldrig vara föremål för sekretess enligt bestämmelsen. I synnerhet gäller detta bildmaterial som visar formgivningen. Sådant material kan endast hållas hemligt enligt vad som föreskrivs i tredje styckena och formskyddslagen.

Särskilt yttrande

av avdelningsjuristen Magnus Ahlgren

Till det särskilda yttrandet ansluter sig också professor

Marianne Levin.

Som Patentverkets representant i mönsterutredningen vill jag avge följande yttrande inför utredningens slutbetänkande.

Redan vid arbetet inför nuvarande mönsterskyddslag övervägdes om man inte skulle introducera ordet design i lagtexten. Lagstiftaren stannade emellertid vid ordet mönster, som funnits i det svenska språket i flera århundraden.

Efter drygt trettio år har emellertid ordet mönster, i den betydelse det har enligt mönsterskyddslagen, inte fått någon spridning utanför de kretsar som dagligen konfronteras med nu gällande lagtext.

Arbetet inom den nuvarande mönsterkommitténs inriktning har också varit inriktat på att ersätta ordet mönster med ett uttryck med större förankring hos allmänheten. Härvid har utredaren valt att föreslå rubriken formskyddslag respektive skyddsföremålet formgivning.

Som Patentverkets representant vill jag i stället föreslå att lagen får rubriken designlag (möjligen designskyddslag) och skydds-föremålet design. Till stöd för detta anförs följande:

Det är av yttersta vikt att den nya lagen anknyter till ett ord, som existerar i allmänhetens språkbruk och rättsuppfattning. Kommunikation med kunder och allmänhet underlättas om mottagarna redan har en viss förståelse för vad som avses med ett visst uttryck. Kundtjänstpersonalen vid Patentverkets mönsterenhet i Söderhamn lever i en verklighet där man måste förklara att "lagen heter mönsterskyddslagen, men det är fråga om designskydd".

Följaktligen är det min och Patentverkets uppfattning att ordet design fått en klart dominerande ställning, såväl i det allmänna språkbruket som hos fackkretsarna. T.ex. har Föreningen Svenska Industridesigners använt uttrycket i mer än två decennier. Även inom Patentverket har vi anpassat oss till denna benämning efter-

som marknaden och kunderna använder den. Ett exempel på detta är att mönstren numera kungörs i Registreringstidning För Design.

Användandet av termen design förstärks också av det förhållandet att designbranschen har stark internationell prägel. Inom en snar framtid kommer det att finnas flera olika sätt att uppnå designskydd i Sverige; nationell registrering, anmälan via Haag-systemet, samt skydd av design via EG-systemet. I denna situation bör Sverige rimligen anta det uttryck som lättast kan förstås i internationella sammanhang, nämligen ordet design.

I förhållande till våra nordiska grannar brukar rättslikhet framhållas, inte minst när det gäller immaterialrätt. Även denna gång har de nordiska länderna samarbetat för att försöka bibehålla största möjliga rättslikhet. Danmark kommer att använda ordet design i sin nya lag, i Norge har ordet design föreslagits av kommittén. Många företag har Norden eller de fennoskandinaviska länderna som marknad, varför det vore olyckligt att införa ytterligare en term, formskydd, när ordet design är etablerat och kommer att användas i flera andra länder.

I mönsterdirektivet (artikel 1 a) definieras mönster (som är det uttryck som används i Official Journal) genom en uppräkningslista av ett antal exempel på vad som kan utgöra mönster, bland annat en produkts *form*. Utredningen har uppmärksammat problemet med att ha samma ord i lagens skyddsföremål som i en uppräkningslista av vad som kan utgöra något som kan skyddas. Jag menar att valet av ordet formgivning i stället för form inte är någon fullt tillfredsställande lösning i detta avseende.

Beträffande argumentet att inte anglifiera svensk lagtext vill jag framhålla följande. Det kan finnas fall när ett låneord eller rent av ett utländskt ord är det som bäst anknyter till en viss företeelse, så att exempelvis lekmän genast får en korrekt association. Ett sådant exempel finns att hämta i insiderlagen. På samma sätt har ordet franchising vunnit insteg i det juridiska språket. I sådana fall menar jag att det inte är motiverat att söka upp ett mera svenskklingande ord, som inte alls nått samma grad av spridning. Ordet design har dessutom funnits i det svenska språket i flera årtionden.

Slutligen en reflektion från en kollega vid Patentverket; ordet design har en överlägsen "marknadsföringsglans" jämfört med ordet formgivning. Detta är inte helt oväsentligt i en tid då Patentverket aktivt skall verka för att svenskt näringsliv skyddar sina immateriella rättigheter.

Kommittédirektiv

Översyn av mönsterskyddslagen, m.m.

Dir.
1999:27

Beslut vid regeringssammanträde den 25 mars 1999.

Sammanfattning av uppdraget

En utredare tillkallas för att lämna förslag till hur Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG om mönsterskydd skall genomföras i svensk rätt. Utredaren skall vidare göra en allmän översyn av mönsterskyddslagen. Om det framstår som ändamålsenligt skall utredaren lämna förslag till en ny mönsterskyddslag. Dessutom skall utredaren överväga om Sverige bör tillträda den planerade nya Haagöverenskommelsen om internationell registrering av mönster samt, i förekommande fall, lämna förslag till de bestämmelser som behövs med anledning av tillträdet. Utredaren skall samråda med berörda departement och utredningar i de andra nordiska länderna.

Bakgrund

Mönsterskydd enligt svensk rätt

Det rättsliga skyddet för mönster regleras av mönsterskyddslagen (1970:485). I mönsterskyddsförordningen (1970:486) finns närmare föreskrifter för tillämpningen av lagen.

Med mönster förstås förebilden för en varas utseende eller för ett ornament. I modernt språkbruk används ofta uttrycket design. Det rättsliga skyddet för ett mönster uppkommer genom registrering hos Patent- och registreringsverket. Genom registreringen får den som skapat mönstret eller hans eller hennes rättsinnehavare (mönsterhavaren) ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja mönstret (mönsterrätt).

För att Patent- och registreringsverket skall registrera ett mönster krävs att mönstret väsentligen skiljer sig från vad som har blivit känt före dagen för ansökan om registrering. Mönstret måste

således uppfylla ett skillnadskrav och ett nyhetskrav. Vid bedömningen om nyhetskravet är uppfyllt skall beaktas allt som tidigare blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom avbildande, utställande, saluhållande eller på annat sätt. Även ett inte allmänt tillgängligt mönster anses som känt, om mönstret framgår av en till Patent- och registreringsverket inkommen ansökan om patent eller om varumärkes- eller mönsterregistrering och mönstret blir allmänt tillgängligt under handläggningen.

Vid granskningen av en ansökan om mönsterregistrering skall Patent- och registreringsverket göra en förprovning om det finns s.k. relativa registreringshinder mot ansökan; exempelvis får mönstret inte registreras om det i mönstret utan tillstånd har tagits in något som inte väsentligen skiljer sig från någon annans registrerade mönster eller något som kan uppfattas som någon annans firma eller varumärke. Vidare skall Patent- och registreringsverket ta ställning till om det finns s.k. absoluta registreringshinder mot ansökan; registrering får inte ske om mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän ordning.

Om Patent- och registreringsverket inte finner något hinder mot registreringen av mönstret skall ansökan kungöras för att möjliggöra invändning. Genom invändningsförfarandet ges allmänheten möjlighet att åberopa registreringshinder mot ansökan inom två månader från kungörelsedagen. Efter fristens utgång tas ansökan upp till fortsatt prövning. Bifaller Patent- och registreringsverket ansökan om registrering skall mönstret tas in i mönsterregistret och registreringen kungöras. Patent- och registreringsverkets beslut att avslå en ansökan om registrering kan överklagas av sökanden. Ett beslut med anledning av en invändning mot registrering får överklagas av den av sökanden eller invändaren som beslutet har gått emot. Patent- och registreringsverkets beslut överklagas till Patentbesvärsrätten vars avgöranden överklagas till Regeringsrätten. Det rättsliga skyddet för ett registrerat mönster är tidsbegränsat.

Registreringen gäller under fem år från den dag då ansökan om registrering gjordes. Den kan på begäran förnyas för ytterligare två femårsperioder. Den längsta sammanlagda skyddstiden är således femton år.

Registreringen av ett mönster kan hävas av allmän domstol, om mönstret har registrerats i strid mot något registreringshinder och hindret kvarstår. Mönsterrätten innebär – med vissa undantag – att

ingen utan samtycke av mönsterhavaren får yrkesmässigt utnyttja mönstret genom att tillverka, införa till Sverige, bjuda ut, saluhålla, överlåta eller hyra ut en vara vars utseende inte väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som inte väsentligen skiljer sig från detta. Mönsterrätten omfattar inte utnyttjande av en vara, om den av mönsterhavaren eller med dennes samtycke har förts ut på marknaden inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Om någon gör intrång i en mönsterrätt (mönsterintrång) kan mönsterhavaren vid allmän domstol väcka talan bl.a. om ersättning och förbud vid vite att fortsätta intrånget. Mönsterintrång kan även föranleda straffansvar. Enligt 10 § upphovsrättslagen (1960:729) gäller upphovsrätt till ett verk även om det har registrerats som mönster. Denna bestämmelse innebär således en möjlighet till "dubbelt skydd". Man kan på liknande sätt få skydd enligt både mönsterskyddslagen och varumärkeslagen (1960:644) eller enligt både mönsterskyddslagen och patentlagen (1967:837). I framtiden kan det bli aktuellt att införa bestämmelser om rättsligt skydd för bruksmodeller.

Kommissionen har lagt fram ett förslag till ett direktiv om tillnärmning av de rättsliga ordningarna för bruksmodellskydd för uppfinningar, KOM (97) 691 slutlig (EGT C 36, 3.2.1998, s. 13). En ytterligare form av dubbelt skydd kan därför bli möjligt.

Mönsterskyddslagen utarbetades i nära nordiskt samarbete. Det innebar att stora likheter uppnåddes mellan de nordiska mönsterskyddslagarna. Sverige är anslutet till 1883 års Paris-konvention för skydd av den industriella äganderätten. Där stadgas bl.a. att industriella mönster och modeller skall skyddas i alla länder som är anslutna till konventionen. Sverige har även tillträtt den s.k. Locarnoöverenskommelsen angående ett internationellt klassificeringssystem för mönster. Vidare är Sverige genom sin anslutning till Världshandelsorganisationen (World Trade Organization, WTO) bundet till Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (TRIPs-avtalet). Mönsterrätten behandlas i artiklarna 25 och 26. I dessa artiklar anges generella regler för vilka krav som skall gälla för mönsterskydd och vilket skydd som skall tillhandahållas.

Mönsterskyddsdirektivet

Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (EGT L 289, 28.10.1998, s. 28) antogs för att åstadkomma en tillnärmning av medlemsstaternas mönsterskydds rätt. I ingressen till direktivet anges bl.a. att en sådan tillnärmning är nödvändig för att den inre marknaden skall kunna fungera på ett smidigt sätt (tredje punkten). Det anges emellertid också att det inte är nödvändigt att åstadkomma en fullständig tillnärmning av medlemsstaternas mönsterskyddslagar.

Tillnärmningen begränsas därför till att gälla de regler som mest direkt inverkar på den inre marknads funktion, medan medlemsstaterna får behålla sin frihet att lagstifta om ansvar, ersättnings skyldighet m.m. (femte punkten). Vidare får medlemsstaterna bestämma förfaranderegler vid registrering, förnyelse och ogiltigförklaring samt regler om rättsverkan av en ogiltigförklaring (sjätte punkten).

Direktivet innehåller bl.a. följande. I artikel 1 anges några för direktivet grundläggande definitioner, bl.a. definitionen av mönster. I artikel 3 anges de skydds krav som medlemsstaterna skall upprätthålla, bl.a. att ett mönster skall skyddas i den mån det är nytt och särpräglat. I artiklarna 4 och 5 anges närmare hur nyhetskravet respektive kravet på särprägel skall vara utformat. Artikel 6 reglerar dels när ett mönster skall anses ha offentliggjorts, dels hur artiklarna 4 och 5 skall tillämpas när det gäller offentliggörande. I artikel 7 utesluts mönsterrätt för vissa mönster till följd av teknisk funktion och mönster för mekaniskt sammanfogande delar. I artikel 10 anges att skyddstiden för ett registrerat mönster skall vara fem år från den dag då ansökan om registrering lämnades in och att tiden skall kunna förlängas med en eller flera femårsperioder till sammanlagt 25 år.

Under arbetet med direktivet gick det inte att lösa frågan om på vilket sätt mönsterskyddet för reservdelar skall vara utformat. Artikel 14 innehåller därför en övergångsbestämmelse enligt vilken medlemsstaterna ges rätt att behålla sina bestämmelser om användning av ett mönster till reservdelar. Medlemsstaterna har även rätt att anta nya bestämmelser, förutsatt att syftet med dessa är att liberalisera marknaden för reservdelar. I artikel 18 anges att kommissionen inom viss tid skall analysera följderna av direktivets bestämmelser och lägga fram ett förslag till bestämmelser om reservdelar och andra ändringar som kommissionen anser

nödvändiga. Medlemsstaterna skall ha genomfört direktivet senast den 28 oktober 2001.

Internationell registrering av mönster

Världsoorganisationen för den intellektuella äganderätten (World Intellectual Property Organization, WIPO) administrerar ett internationellt registreringssystem för mönster. Systemet inrättades ursprungligen enligt 1925 års Haagöverenskommelse om internationell deponering av mönster. Haagöverenskommelsen har reviderats genom flera överenskommelser. Hittills har 29 länder tillträtt Haagöverenskommelsen. Dessa länder bildar en särskild union för den internationella registreringen. Sverige är ett av de länder som tillämpar ett system med en omfattande förprovning av mönsterskyddsansökningar och som därför inte har ansett det möjligt att tillträda överenskommelsen. Samma förhållanden gäller för bl.a. Danmark, Finland och Norge samt Japan och USA.

En ansökan om internationell registrering av ett mönster görs hos WIPO. I sin ansökan skall sökanden ange i vilka länder han eller hon önskar skydd för sitt mönster. Om internationell registrering beviljas får den samma rättsverkningar som om samtliga formaliteter uppfyllts enligt nationell mönsterrätt i de länder som ansökan avser. Den internationella registreringen kan även få rättsverkningar i sökandens eget land, om inte annat föreskrivs i det landets lag.

Sverige kommer under sommaren 1999 att delta i en diplomatkonferens för antagande av en ny Haagöverenskommelse. Den planerade nya överenskommelsen avser att förändra och förbättra de nu gällande överenskommelserna. Man eftersträvar att de länder som för närvarande inte är anslutna skall finna det möjligt att gå med i det internationella registreringssystemet.

Inom Europeiska gemenskapen har det påbörjats ett arbete för att åstadkomma ett gemensamt system för registrering av mönster. I december 1993 lämnade kommissionen ett förslag till en förordning om gemenskapsmönster, COM (93) 342 final (O.J. C 29, 31.1.1994, s. 20). Genom en enda ansökan till en gemenskapsmyndighet skall ett mönsterskydd som gäller i samtliga medlemsstater kunna erhållas. Europaparlamentet har inte avslutat sin första läsning av detta förslag. Kommissionen förväntas presentera ett nytt förslag under våren 1999. Det är dock osäkert när ett sådant förslag kan komma att antas. Diskussioner har även förts om

möjligheten att ansluta systemet för registrering av gemenskaps-mönster till det internationella systemet för registrering enligt den nya Haagöverenskommelsen. Europeiska gemenskapen har inbjudits att delta i diplomatkonferensen.

Behovet av en utredning

Ett genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd innebär att flera grundläggande materiella bestämmelser i mönsterskyddslagen måste ändras.

Direktivet får således stor betydelse för utformningen av både förutsättningarna för mönsterregistrering och mönsterrätts skyddsomfång. Direktivet ger medlemsstaterna frihet att, om de så önskar, införa nya bestämmelser i syfte att liberalisera marknaden för reservdelar. Den nuvarande längsta sammanlagda skyddstiden för ett registrerat mönster är enligt mönsterskyddslagen femton år. Enligt artikel 10 i direktivet skall den längsta sammanlagda skyddstiden uppgå till 25 år. Möjligheten till en längre skyddstid innebär ett utökat skydd inte bara för mönster i allmänhet utan även för mönster till reservdelar. Det är dessutom möjligt att utformningen av kravet på särprägel enligt artikel 5 kan komma att innebära att mönster till reservdelar kan registreras i större utsträckning än i dag.

Inom många varuområden finns det en stor marknad för reservdelar. Det gäller exempelvis bilar. Tillverkarna kan ansöka om registrering av mönsterskydd inte bara för varan som sådan utan även för reservdelar till den. I de fall mönsterskydd för reservdelar medges kan tillverkarna tillhandahålla reservdelar utan egentlig priskonkurrens eftersom de kan hindra andra från att marknadsföra sådana delar. Den närmare utformningen av mönsterskyddet för reservdelar får därför stor betydelse för prissättningen för sådana delar. I detta sammanhang står mönsterskaparens intresse av att få utdelning för sitt arbete mot bl.a. konsumenternas intresse av lägre priser genom konkurrens på reservdelsmarknaden. Det finns anledning att närmare överväga utformningen av reglerna om mönsterskydd för reservdelar så att en ändamålsenlig avvägning av olika intressen åstadkoms.

Direktivet innebär inte en harmonisering av förfarandereglerna för mönsterregistrering. Direktivet ger således utrymme för medlemsstaterna att själva bestämma utformningen av sådana

regler. I vissa avseenden finns det behov av att överväga förändringar av förfaranderegler i mönsterskyddslagen.

I många länder tillämpas en i förhållande till Sverige mindre omfattande förprovning av ansökningar om mönsterregistrering. Detsamma gäller ansökningar om varumärkesregistrering. Varumärkeskommitténs (Ju 1997:11) uppdrag innefattar bl.a. frågan om förprovningen av ansökningar om varumärkesregistrering bör begränsas och exempelvis avse endast absoluta registreringshinder (dir. 1997:118 s. 8). Samma fråga bör utredas när det gäller registreringen av mönster.

Oavsett vilken bedömning som görs beträffande förprovningen finns det skäl att överväga dels om invändningsförfarandet bör äga rum efter det att en ansökan om registrering har beviljats, dels om det är lämpligt att införa bestämmelser som möjliggör hävning av en registrering i administrativ ordning.

I Danmark diskuteras möjligheten att i framtiden ansöka om mönsterregistrering på elektronisk väg. Denna möjlighet bör utredas även för svensk del.

Mönsterrätten har stor betydelse för den internationella handeln. Det finns därför anledning att överväga om Sverige bör tillträda den planerade nya Haagöverenskommelsen om internationell registrering av mönster. Ett svenskt tillträde till en ny Haagöverenskommelse skulle innebära att nya regler för internationell registrering av mönster måste införas i mönsterskyddslagen.

Uppdraget

Utredaren skall föreslå hur mönsterskyddsdirektivet skall genomföras i svensk rätt. Därvid skall utredaren, såvitt avser mönsterskydd för reservdelar, överväga hur reglerna bör utformas så att en ändamålsenlig avvägning av olika intressen kan åstadkommas.

Vidare skall utredaren göra en allmän översyn av mönsterskyddslagen, såväl i materiellt hänseende som i fråga om förfarandet. Utredaren skall ta ställning till behovet av förändringar av de förfaranderegler som gäller förprovningen och invändningsförfarandet samt överväga möjligheten att införa bestämmelser om hävning av mönsterregistrering i administrativ ordning. Utredaren skall också pröva möjligheten att tillåta ansökningar om mönsterregistrering på elektronisk väg. Om det

framstår som ändamålsenligt skall utredaren lämna förslag till en ny mönsterskyddslag.

Dessutom skall utredaren överväga om Sverige bör tillträda den planerade nya Haagöverenskommelsen om internationell registrering av mönster. Om utredaren gör bedömningen att ett sådant tillträde bör ske skall utredaren lämna förslag till de lagändringar som behövs med anledning av tillträdet.

Utredaren skall samråda med Varumärkeskommittén, den utredare som tillkallas för att utreda patentprocessen m.m. (dir. 1999:28) och med berörda departement och utredningar i de andra nordiska länderna. En fortsatt nordisk rättslikhet inom mönsterskyddsätten skall eftersträvas. Uppdraget såvitt avser genomförandet av mönsterskyddsdirektivet skall redovisas i ett delbetänkande senast den 1 juni 2000. Uppdraget i övrigt skall vara slutfört senast den 1 juni 2001.

Justitiedepartementet

Innehållsförteckning till formskyddslagen

1 kap. Formskyddet och dess innehåll

1 § Lagens tillämpningsområde

2 § Definitioner

3 § Allmänna registreringsvillkor

4 § Sammansatta produkter

5 § Offentliggörande

6 § Nyhetsfrist

7–8 §§ Registreringshinder och andra hinder mot att
registreringen består

9 § Formskyddets innehåll och omfång

10–11 §§ Begränsning av formskyddet

12 § Konsumtion av formskyddet

2 kap. Nationell registrering av formgivning

13 § Ansökan och dess innehåll

14 § Bildmaterial och modell samt ändring av ansökan

15 § Samregistrering

16–17 §§ Prioritet

18 § Behandlingen av ansökan om registrering

19 § Brister i ansökningshandlingarna

20 § Avslag

21 § Registrering och kungörelse av formgivningen

3 kap. Sekretess och uppgiftsskyldighet

22 § Sekretess

23 § Uppgiftsskyldighet

4 kap. Registreringens giltighetstid

24 § Registreringens varaktighet

25 § Förnyelse av en registrering

5 kap. Ogiltighet m.m.

26 § Hel eller delvis hävning av en registrering

27 § Talerätt

28 § Ansökan om upphävande i administrativ ordning

29–30 §§ Behandlingen av en ansökan om upphävande i administrativ ordning

31 § Ansökan om återvinning

32–33 §§ Överlämnande av ärende om upphävande i administrativ ordning till tingsrätt

34 § Ändring i en registrerad formgivning

35–36 §§ Bättre rätt till formgivningen

37 § Sammanfallande av prövning vid domstol och Patentverket

38 § Avstående från formskyddet

39 § Anteckning om upphävande av registrering m.m.

6 kap. Överklagande av Patentverkets beslut

40 § Ärenden angående registrering av formgivning

41 § Ärenden angående upphörande i administrativ ordning

7 kap. Straffansvar, ersättningsskyldighet, vitesförbud och intrångsundersökning

42 § Straffansvar

43 § Skadestånd

44 § Begränsning av skadestånd

45 § Intrång innan registrering sker

46 § Straff och skadestånd vid underlåtenhet att fullgöra upplysningsplikt

47 § Förebyggande av fortsatt intrång

48 § Vitesförbud

49 § Interimistiskt vitesförbud

50 § Utdömmande av vite

51–57 §§ Intrångsundersökning

58 § Ställande av säkerhet vid interimistiskt vitesförbud och intrångsundersökning

59 § Överklagande av beslut om interimistiskt vitesförbud och intrångsundersökning

8 kap. Rättegångsbestämmelser

61 § Underrättelseskyldighet i mål och ärenden om hävning av eller intrång i formskydd

61 § Behörig domstol

62 § Underrättelse om domar

9 kap. Övriga bestämmelser

63–65 §§ Ombud

66 § Licens

67–68 §§ Pantsättning av en formgivning

69–76 §§ Ansökan om registrering av pantupplåtelse

77 § Rättsverkan av anteckning om innehavare m.m.

78 § Arbetstagares formgivning

79 § Preklusion m.m.

80 § Avgifter

81 § Bemyndiganden

10 kap. Internationella registreringar

82 § Definition

83 § Ansökan om internationell registrering av formgivning

84 § Begäran om att en internationell registrering skall gälla Sverige

85 § Hinder mot att en internationell registrering gäller i Sverige

86 § Verkan av en internationell registrering

87 § Verkan av att en internationell registrering upphör

Övergångsbestämmelser

Geneva act of the Hague agreement concerning the international registration of industrial designs

Table of Contents

Introductory provisions

Article 1

Abbreviated Expressions

Article 2

Applicability of Other Protection Accorded by Laws of Contracting Parties and by Certain International Treaties

Chapter I: International application and international registration

Article 3

Entitlement to File an International Application

Article 4

Procedure for Filing the International Application

Article 5

Contents of the International Application

Article 6

Priority

Article 7

Designation Fees

Article 8

Correction of Irregularities

Article 9

Filing Date of the International Application

Article 10

International Registration, Date of the International Registration, Publication and Confidential Copies of the International Registration

Article 11

Deferment of Publication

Article 12

Refusal

Article 13

Special Requirements Concerning Unity of Design

Article 14

Effects of the International Registration

Article 15

Invalidation

Article 16

Recording of Changes and Other Matters Concerning International Registrations

Article 17

Initial Term and Renewal of the International Registration and Duration of Protection

Article 18

Information Concerning Published International Registrations

Chapter II: Administrative provisions**Article 19**

Common Office of Several States

Article 20

Membership of the Hague Union

Article 21

Assembly

Article 22

International Bureau

Article 23

Finances

Article 24

Regulations

Chapter III: Revision and amendment

Article 25

Revision of This Act

Article 26

Amendment of Certain Articles by the Assembly

Chapter IV: Final provisions

Article 27

Becoming Party to This Act

Article 28

Effective Date of Ratifications and Accessions

Article 29

Prohibition of Reservations

Article 30

Declarations Made by Contracting Parties

Article 31

Applicability of the 1934 and 1960 Acts

Article 32

Denunciation of This Act

Article 33

Languages of This Act; Signature

Article 34

Depositary

Introductory provisions

Article 1

Abbreviated Expressions

For the purposes of this Act:

(i) "The Hague Agreement" means the Hague Agreement Concerning the International Deposit of Industrial Designs, henceforth renamed the Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Designs;

(ii) "this Act" means the Hague Agreement as established by the present Act;

(iii) "Regulations" means the Regulations under this Act;

(iv) "prescribed" means prescribed in the Regulations;

(v) "Paris Convention" means the Paris Convention for the Protection of Industrial Property, signed at Paris on March 20, 1883, as revised and amended;

(vi) "international registration" means the international registration of an industrial design effected according to this Act;

(vii) "international application" means an application for international registration;

(viii) "International Register" means the official collection of data concerning international registrations maintained by the International Bureau, which data this Act or the Regulations require or permit to be recorded, regardless of the medium in which such data are stored;

(ix) "person" means a natural person or a legal entity;

(x) "applicant" means the person in whose name an international application is filed;

(xi) "holder" means the person in whose name an international registration is recorded in the International Register;

- (xii) "intergovernmental organization" means an intergovernmental organization eligible to become party to this Act in accordance with Article 27(1)(ii);
- (xiii) "Contracting Party" means any State or intergovernmental organization party to this Act;
- (xiv) "applicant's Contracting Party" means the Contracting Party or one of the Contracting Parties from which the applicant derives its entitlement to file an international application by virtue of satisfying, in relation to that Contracting Party, at least one of the conditions specified in Article 3; where there are two or more Contracting Parties from which the applicant may, under Article 3, derive its entitlement to file an international application, "applicant's Contracting Party" means the one which, among those Contracting Parties, is indicated as such in the international application;
- (xv) "territory of a Contracting Party" means, where the Contracting Party is a State, the territory of that State and, where the Contracting Party is an intergovernmental organization, the territory in which the constituent treaty of that intergovernmental organization applies;
- (xvi) "Office" means the agency entrusted by a Contracting Party with the grant of protection for industrial designs with effect in the territory of that Contracting Party;
- (xvii) "Examining Office" means an Office which ex officio examines applications filed with it for the protection of industrial designs at least to determine whether the industrial designs satisfy the condition of novelty;
- (xviii) "designation" means a request that an international registration have effect in a Contracting Party; it also means the recording, in the International Register, of that request;
- (xix) "designated Contracting Party" and "designated Office" means the Contracting Party and the Office of the Contracting Party, respectively, to which a designation applies;
- (xx) "1934 Act" means the Act signed at London on June 2, 1934, of the Hague Agreement;
- (xxi) "1960 Act" means the Act signed at The Hague on November 28, 1960, of the Hague Agreement;
- (xxii) "1961 Additional Act" means the Act signed at Monaco on November 18, 1961, additional to the 1934 Act;

(xxiii) "Complementary Act of 1967" means the Complementary Act signed at Stockholm on July 14, 1967, as amended, of the Hague Agreement;

(xxiv) "Union" means the Hague Union established by the Hague Agreement of November 6, 1925, and maintained by the 1934 and 1960 Acts, the 1961 Additional Act, the Complementary Act of 1967 and this Act;

(xxv) "Assembly" means the Assembly referred to in Article 21(1)(a) or any body replacing that Assembly;

(xxvi) "Organization" means the World Intellectual Property Organization;

(xxvii) "Director General" means the Director General of the Organization;

(xxviii) "International Bureau" means the International Bureau of the Organization;

(xxix) "instrument of ratification" shall be construed as including instruments of acceptance or approval.

Article 2

Applicability of Other Protection Accorded by Laws of Contracting Parties and by Certain International Treaties

(1) [*Laws of Contracting Parties and Certain International Treaties*] The provisions of this Act shall not affect the application of any greater protection which may be accorded by the law of a Contracting Party, nor shall they affect in any way the protection accorded to works of art and works of applied art by international copyright treaties and conventions, or the protection accorded to industrial designs under the Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights annexed to the Agreement Establishing the World Trade Organization.

(2) [*Obligation to Comply with the Paris Convention*] Each Contracting Party shall comply with the provisions of the Paris Convention which concern industrial designs.

Chapter I: International application and international registration

Article 3 **Entitlement to File an International Application**

Any person that is a national of a State that is a Contracting Party or of a State member of an intergovernmental organization that is a Contracting Party, or that has a domicile, a habitual residence or a real and effective industrial or commercial establishment in the territory of a Contracting Party, shall be entitled to file an international application.

Article 4 **Procedure for Filing the International Application**

(1) [*Direct or Indirect Filing*] (a) The international application may be filed, at the option of the applicant, either directly with the International Bureau or through the Office of the applicant's Contracting Party.

(b) Notwithstanding subparagraph (a), any Contracting Party may, in a declaration, notify the Director General that international applications may not be filed through its Office.

(2) [*Transmittal Fee in Case of Indirect Filing*] The Office of any Contracting Party may require that the applicant pay a transmittal fee to it, for its own benefit, in respect of any international application filed through it.

Article 5 **Contents of the International Application**

(1) [*Mandatory Contents of the International Application*] The international application shall be in the prescribed language or one of the prescribed languages and shall contain or be accompanied by

- (i) a request for international registration under this Act;
- (ii) the prescribed data concerning the applicant;
- (iii) the prescribed number of copies of a reproduction or, at the choice of the applicant, of several different reproductions of the industrial design that is the subject of the international application, presented in the prescribed manner; however,

where the industrial design is two-dimensional and a request for deferment of publication is made in accordance with paragraph (5), the international application may, instead of containing reproductions, be accompanied by the prescribed number of specimens of the industrial design;

(iv) an indication of the product or products which constitute the industrial design or in relation to which the industrial design is to be used, as prescribed;

(v) an indication of the designated Contracting Parties;

(vi) the prescribed fees;

(vii) any other prescribed particulars.

(2) [*Additional Mandatory Contents of the International Application*] (a) Any Contracting Party whose Office is an Examining Office and whose law, at the time it becomes party to this Act, requires that an application for the grant of protection to an industrial design contain any of the elements specified in subparagraph (b) in order for that application to be accorded a filing date under that law may, in a declaration, notify the Director General of those elements.

(b) The elements that may be notified pursuant to subparagraph

(a) are the following:

(i) indications concerning the identity of the creator of the industrial design that is the subject of that application;

(ii) a brief description of the reproduction or of the characteristic features of the industrial design that is the subject of that application;

(iii) a claim.

(c) Where the international application contains the designation of a Contracting Party that has made a notification under subparagraph (a), it shall also contain, in the prescribed manner, any element that was the subject of that notification.

(3) [*Other Possible Contents of the International Application*] The international application may contain or be accompanied by such other elements as are specified in the Regulations.

(4) [*Several Industrial Designs in the Same International Application*] Subject to such conditions as may be prescribed, an international application may include two or more industrial designs.

(5) [*Request for Deferred Publication*] The international application may contain a request for deferment of publication.

Article 6

Priority

(1) [*Claiming of Priority*] (a) The international application may contain a declaration claiming, under Article 4 of the Paris Convention, the priority of one or more earlier applications filed in or for any country party to that Convention or any Member of the World Trade Organization.

(b) The Regulations may provide that the declaration referred to in subparagraph (a) may be made after the filing of the international application. In such case, the Regulations shall prescribe the latest time by which such declaration may be made.

(2) [*International Application Serving as a Basis for Claiming Priority*] The international application shall, as from its filing date and whatever may be its subsequent fate, be equivalent to a regular filing within the meaning of Article 4 of the Paris Convention.

Article 7

Designation Fees

(1) [*Prescribed Designation Fee*] The prescribed fees shall include, subject to paragraph (2), a designation fee for each designated Contracting Party.

(2) [*Individual Designation Fee*] Any Contracting Party whose Office is an Examining Office and any Contracting Party that is an intergovernmental organization may, in a declaration, notify the Director General that, in connection with any international application in which it is designated, and in connection with the renewal of any international registration resulting from such an international application, the prescribed designation fee referred to in paragraph (1) shall be replaced by an individual designation fee, whose amount shall be indicated in the declaration and can be changed in further declarations. The said amount may be fixed by the said Contracting Party for the initial term of protection and for each term of renewal or for the maximum period of protection allowed by the Contracting Party concerned. However, it may not be higher than the equivalent of the amount which the Office of

that Contracting Party would be entitled to receive from an applicant for a grant of protection for an equivalent period to the same number of industrial designs, that amount being diminished by the savings resulting from the international procedure.

(3) [*Transfer of Designation Fees*] The designation fees referred to in paragraphs (1) and (2) shall be transferred by the International Bureau to the Contracting Parties in respect of which those fees were paid.

Article 8

Correction of Irregularities

(1) [*Examination of the International Application*] If the International Bureau finds that the international application does not, at the time of its receipt by the International Bureau, fulfill the requirements of this Act and the Regulations, it shall invite the applicant to make the required corrections within the prescribed time limit.

(2) [*Irregularities Not Corrected*] (a) If the applicant does not comply with the invitation within the prescribed time limit, the international application shall, subject to subparagraph (b), be considered abandoned.

(b) In the case of an irregularity which relates to Article 5(2) or to a special requirement notified to the Director General by a Contracting Party in accordance with the Regulations, if the applicant does not comply with the invitation within the prescribed time limit, the international application shall be deemed not to contain the designation of that Contracting Party.

Article 9

Filing Date of the International Application

(1) [*International Application Filed Directly*] Where the international application is filed directly with the International Bureau, the filing date shall, subject to paragraph (3), be the date on which the International Bureau receives the international application.

(2) [*International Application Filed Indirectly*] Where the international application is filed through the Office of the

applicant' s Contracting Party, the filing date shall be determined as prescribed.

(3) [*International Application with Certain Irregularities*] Where the international application has, on the date on which it is received by the International Bureau, an irregularity which is prescribed as an irregularity entailing a postponement of the filing date of the international application, the filing date shall be the date on which the correction of such irregularity is received by the International Bureau.

Article 10

International Registration, Date of the International Registration, Publication and Confidential Copies of the International Registration

(1) [*International Registration*] The International Bureau shall register each industrial design that is the subject of an international application immediately upon receipt by it of the international application or, where corrections are invited under Article 8, immediately upon receipt of the required corrections. The registration shall be effected whether or not publication is deferred under Article 11.

(2) [*Date of the International Registration*] (a) Subject to subparagraph (b), the date of the international registration shall be the filing date of the international application.

(b) Where the international application has, on the date on which it is received by the International Bureau, an irregularity which relates to Article 5(2) , the date of the international registration shall be the date on which the correction of such irregularity is received by the International Bureau or the filing date of the international application, whichever is the later.

(3) [*Publication*] (a) The international registration shall be published by the International Bureau. Such publication shall be deemed in all Contracting Parties to be sufficient publicity, and no other publicity may be required of the holder.

(b) The International Bureau shall send a copy of the publication of the international registration to each designated Office.

(4) [*Maintenance of Confidentiality Before Publication*] Subject to paragraph (5) and Article 11(4)(b), the International Bureau

shall keep in confidence each international application and each international registration until publication.

(5) [*Confidential Copies*] (a) The International Bureau shall, immediately after registration has been effected, send a copy of the international registration, along with any relevant statement, document or specimen accompanying the international application, to each Office that has notified the International Bureau that it wishes to receive such a copy and has been designated in the international application.

(b) The Office shall, until publication of the international registration by the International Bureau, keep in confidence each international registration of which a copy has been sent to it by the International Bureau and may use the said copy only for the purpose of the examination of the international registration and of applications for the protection of industrial designs filed in or for the Contracting Party for which the Office is competent. In particular, it may not divulge the contents of any such international registration to any person outside the Office other than the holder of that international registration, except for the purposes of an administrative or legal proceeding involving a conflict over entitlement to file the international application on which the international registration is based. In the case of such an administrative or legal proceeding, the contents of the international registration may only be disclosed in confidence to the parties involved in the proceeding who shall be bound to respect the confidentiality of the disclosure.

Article 11

Deferment of Publication

(1) [*Provisions of Laws of Contracting Parties Concerning Deferment of Publication*] (a) Where the law of a Contracting Party provides for the deferment of the publication of an industrial design for a period which is less than the prescribed period, that Contracting Party shall, in a declaration, notify the Director General of the allowable period of deferment.

(b) Where the law of a Contracting Party does not provide for the deferment of the publication of an industrial design, the Contracting Party shall, in a declaration, notify the Director General of that fact.

(2) [*Deferment of Publication*] Where the international application contains a request for deferment of publication, the publication shall take place,

- (i) where none of the Contracting Parties designated in the international application has made a declaration under paragraph (1), at the expiry of the prescribed period or,
- (ii) where any of the Contracting Parties designated in the international application has made a declaration under paragraph (1)(a), at the expiry of the period notified in such declaration or, where there is more than one such designated Contracting Party, at the expiry of the shortest period notified in their declarations.

(3) [*Treatment of Requests for Deferment Where Deferment Is Not Possible Under Applicable Law*] Where deferment of publication has been requested and any of the Contracting Parties designated in the international application has made a declaration under paragraph (1)(b) that deferment of publication is not possible under its law,

- (i) subject to item (ii), the International Bureau shall notify the applicant accordingly; if, within the prescribed period, the applicant does not, by notice in writing to the International Bureau, withdraw the designation of the said Contracting Party, the International Bureau shall disregard the request for deferment of publication;
- (ii) where, instead of containing reproductions of the industrial design, the international application was accompanied by specimens of the industrial design, the International Bureau shall disregard the designation of the said Contracting Party and shall notify the applicant accordingly.

(4) [*Request for Earlier Publication or for Special Access to the International Registration*] (a) At any time during the period of deferment applicable under paragraph (2), the holder may request publication of any or all of the industrial designs that are the subject of the international registration, in which case the period of deferment in respect of such industrial design or designs shall be considered to have expired on the date of receipt of such request by the International Bureau.

(b) The holder may also, at any time during the period of deferment applicable under paragraph (2), request the International Bureau to provide a third party specified by the holder with an extract from, or to allow such a party access to, any or all of the industrial designs that are the subject of the international registration.

(5) [*Renunciation and Limitation*] (a) If, at any time during the period of deferment applicable under paragraph (2), the holder renounces the international registration in respect of all the designated Contracting Parties, the industrial design or designs that are the subject of the international registration shall not be published.

(b) If, at any time during the period of deferment applicable under paragraph (2), the holder limits the international registration, in respect of all of the designated Contracting Parties, to one or some of the industrial designs that are the subject of the international registration, the other industrial design or designs that are the subject of the international registration shall not be published.

(6) [*Publication and Furnishing of Reproductions*] (a) At the expiration of any period of deferment applicable under the provisions of this Article, the International Bureau shall, subject to the payment of the prescribed fees, publish the international registration. If such fees are not paid as prescribed, the international registration shall be canceled and publication shall not take place.

(b) Where the international application was accompanied by one or more specimens of the industrial design in accordance with Article 5(1)(iii), the holder shall submit the prescribed number of copies of a reproduction of each industrial design that is the subject of that application to the International Bureau within the prescribed time limit. To the extent that the holder does not do so, the international registration shall be canceled and publication shall not take place.

Article 12

Refusal

(1) [*Right to Refuse*] The Office of any designated Contracting Party may, where the conditions for the grant of protection under the law of that Contracting Party are not met in respect of any or all of the industrial designs that are the subject of an international registration, refuse the effects, in part or in whole, of the international registration in the territory of the said Contracting Party, provided that no Office may refuse the effects, in part or in whole, of any international registration on the ground that requirements relating to the form or contents of the international application that are provided for in this Act or the Regulations or are additional to, or different from, those requirements have not been satisfied under the law of the Contracting Party concerned.

(2) [*Notification of Refusal*] (a) The refusal of the effects of an international registration shall be communicated by the Office to the International Bureau in a notification of refusal within the prescribed period.

(b) Any notification of refusal shall state all the grounds on which the refusal is based.

(3) [*Transmission of Notification of Refusal; Remedies*] (a) The International Bureau shall, without delay, transmit a copy of the notification of refusal to the holder.

(b) The holder shall enjoy the same remedies as if any industrial design that is the subject of the international registration had been the subject of an application for the grant of protection under the law applicable to the Office that communicated the refusal. Such remedies shall at least consist of the possibility of a re-examination or a review of the refusal or an appeal against the refusal.

(4) [*Withdrawal of Refusal*] Any refusal may be withdrawn, in part or in whole, at any time by the Office that communicated it.

Article 13

Special Requirements Concerning Unity of Design

(1) [*Notification of Special Requirements*] Any Contracting Party whose law, at the time it becomes party to this Act, requires that designs that are the subject of the same application conform to a requirement of unity of design, unity of production or unity of use, or belong to the same set or composition of items, or that only

one independent and distinct design may be claimed in a single application, may, in a declaration, notify the Director General accordingly. However, no such declaration shall affect the right of an applicant to include two or more industrial designs in an international application in accordance with Article 5(4), even if the application designates the Contracting Party that has made the declaration.

(2) [*Effect of Declaration*] Any such declaration shall enable the Office of the Contracting Party that has made it to refuse the effects of the international registration pursuant to Article 12(1) pending compliance with the requirement notified by that Contracting Party.

(3) [*Further Fees Payable on Division of Registration*] Where, following a notification of refusal in accordance with paragraph (2), an international registration is divided before the Office concerned in order to overcome a ground of refusal stated in the notification, that Office shall be entitled to charge a fee in respect of each additional international application that would have been necessary in order to avoid that ground of refusal.

Article 14 **Effects of the International Registration**

(1) [*Effect as Application Under Applicable Law*] The international registration shall, from the date of the international registration, have at least the same effect in each designated Contracting Party as a regularly-filed application for the grant of protection of the industrial design under the law of that Contracting Party.

(2) [*Effect as Grant of Protection Under Applicable Law*] (a) In each designated Contracting Party the Office of which has not communicated a refusal in accordance with Article 12, the international registration shall have the same effect as a grant of protection for the industrial design under the law of that Contracting Party at the latest from the date of expiration of the period allowed for it to communicate a refusal or, where a Contracting Party has made a corresponding declaration under the Regulations, at the latest at the time specified in that declaration.

(b) Where the Office of a designated Contracting Party has communicated a refusal and has subsequently withdrawn, in part or in whole, that refusal, the international registration shall, to the

extent that the refusal is withdrawn, have the same effect in that Contracting Party as a grant of protection for the industrial design under the law of the said Contracting Party at the latest from the date on which the refusal was withdrawn.

(c) The effect given to the international registration under this paragraph shall apply to the industrial design or designs that are the subject of that registration as received from the International Bureau by the designated Office or, where applicable, as amended in the procedure before that Office.

(3) [*Declaration Concerning Effect of Designation of Applicant's Contracting Party*] (a) Any Contracting Party whose Office is an Examining Office may, in a declaration, notify the Director General that, where it is the applicant's Contracting Party, the designation of that Contracting Party in an international registration shall have no effect.

(b) Where a Contracting Party having made the declaration referred to in subparagraph (a) is indicated in an international application both as the applicant's Contracting Party and as a designated Contracting Party, the International Bureau shall disregard the designation of that Contracting Party.

Article 15

Invalidation

(1) [*Requirement of Opportunity of Defense*] Invalidation, by the competent authorities of a designated Contracting Party, of the effects, in part or in whole, in the territory of that Contracting Party, of the international registration may not be pronounced without the holder having, in good time, been afforded the opportunity of defending his rights.

(2) [*Notification of Invalidation*] The Office of the Contracting Party in whose territory the effects of the international registration have been invalidated shall, where it is aware of the invalidation, notify it to the International Bureau.

Article 16
Recording of Changes and Other Matters Concerning
International Registrations

(1) [*Recording of Changes and Other Matters*] The International Bureau shall, as prescribed, record in the International Register

(i) any change in ownership of the international registration, in respect of any or all of the designated Contracting Parties and in respect of any or all of the industrial designs that are the subject of the international registration, provided that the new owner is entitled to file an international application under Article 3,

(ii) any change in the name or address of the holder,

(iii) the appointment of a representative of the applicant or holder and any other relevant fact concerning such representative,

(iv) any renunciation, by the holder, of the international registration, in respect of any or all of the designated Contracting Parties,

(v) any limitation, by the holder, of the international registration, in respect of any or all of the designated Contracting Parties, to one or some of the industrial designs that are the subject of the international registration,

(vi) any invalidation, by the competent authorities of a designated Contracting Party, of the effects, in the territory of that Contracting Party, of the international registration in respect of any or all of the industrial designs that are the subject of the international registration,

(vii) any other relevant fact, identified in the Regulations, concerning the rights in any or all of the industrial designs that are the subject of the international registration.

(2) [*Effect of Recording in International Register*] Any recording referred to in items (i), (ii), (iv), (v), (vi) and (vii) of paragraph (1) shall have the same effect as if it had been made in the Register of the Office of each of the Contracting Parties concerned, except that a Contracting Party may, in a declaration, notify the Director General that a recording referred to in item (i) of paragraph (1) shall not have that effect in that Contracting Party until the Office of that Contracting Party has received the statements or documents specified in that declaration.

(3) [*Fees*] Any recording made under paragraph (1) may be subject to the payment of a fee.

(4) [*Publication*] The International Bureau shall publish a notice concerning any recording made under paragraph (1). It shall send a copy of the publication of the notice to the Office of each of the Contracting Parties concerned.

Article 17

Initial Term and Renewal of the International Registration and Duration of Protection

(1) [*Initial Term of the International Registration*] The international registration shall be effected for an initial term of five years counted from the date of the international registration.

(2) [*Renewal of the International Registration*] The international registration may be renewed for additional terms of five years, in accordance with the prescribed procedure and subject to the payment of the prescribed fees.

(3) [*Duration of Protection in Designated Contracting Parties*] (a) Provided that the international registration is renewed, and subject to subparagraph (b), the duration of protection shall, in each of the designated Contracting Parties, be 15 years counted from the date of the international registration.

(b) Where the law of a designated Contracting Party provides for a duration of protection of more than 15 years for an industrial design for which protection has been granted under that law, the duration of protection shall, provided that the international registration is renewed, be the same as that provided for by the law of that Contracting Party.

(c) Each Contracting Party shall, in a declaration, notify the Director General of the maximum duration of protection provided for by its law.

(4) [*Possibility of Limited Renewal*] The renewal of the international registration may be effected for any or all of the designated Contracting Parties and for any or all of the industrial designs that are the subject of the international registration.

(5) [*Recording and Publication of Renewal*] The International Bureau shall record renewals in the International Register and publish a notice to that effect. It shall send a copy of the

publication of the notice to the Office of each of the Contracting Parties concerned.

Article 18

Information Concerning Published International Registrations

(1) [*Access to Information*] The International Bureau shall supply to any person applying therefor, upon the payment of the prescribed fee, extracts from the International Register, or information concerning the contents of the International Register, in respect of any published international registration.

(2) [*Exemption from Legalization*] Extracts from the International Register supplied by the International Bureau shall be exempt from any requirement of legalization in each Contracting Party.

Chapter II: Administrative provisions

Article 19

Common Office of Several States

(1) [*Notification of Common Office*] If several States intending to become party to this Act have effected, or if several States party to this Act agree to effect, the unification of their domestic legislation on industrial designs, they may notify the Director General

(i) that a common Office shall be substituted for the national Office of each of them, and

(ii) that the whole of their respective territories to which the unified legislation applies shall be deemed to be a single Contracting Party for the purposes of the application of Articles 1, 3 to 18 and 31 of this Act.

(2) [*Time at Which Notification Is to Be Made*] The notification referred to in paragraph (1) shall be made,

(i) in the case of States intending to become party to this Act, at the time of the deposit of the instruments referred to in Article 27(2);

(ii) in the case of States party to this Act, at any time after the unification of their domestic legislation has been effected.

(3) [*Date of Entry into Effect of the Notification*] The notification referred to in paragraphs (1) and (2) shall take effect,

(i) in the case of States intending to become party to this Act, at the time such States become bound by this Act;

(ii) in the case of States party to this Act, three months after the date of the communication thereof by the Director General to the other Contracting Parties or at any later date indicated in the notification.

Article 20

Membership of the Hague Union

The Contracting Parties shall be members of the same Union as the States party to the 1934 Act or the 1960 Act.

Article 21

Assembly

(1) [*Composition*] (a) The Contracting Parties shall be members of the same Assembly as the States bound by Article 2 of the Complementary Act of 1967.

(b) Each member of the Assembly shall be represented in the Assembly by one delegate, who may be assisted by alternate delegates, advisors and experts, and each delegate may represent only one Contracting Party.

(c) Members of the Union that are not members of the Assembly shall be admitted to the meetings of the Assembly as observers.

(2) [*Tasks*] (a) The Assembly shall

(i) deal with all matters concerning the maintenance and development of the Union and the implementation of this Act;

(ii) exercise such rights and perform such tasks as are specifically conferred upon it or assigned to it under this Act or the Complementary Act of 1967;

(iii) give directions to the Director General concerning the preparations for conferences of revision and decide the convocation of any such conference;

(iv) amend the Regulations;

- (v) review and approve the reports and activities of the Director General concerning the Union, and give the Director General all necessary instructions concerning matters within the competence of the Union;
- (vi) determine the program and adopt the biennial budget of the Union, and approve its final accounts;
- (vii) adopt the financial regulations of the Union;
- (viii) establish such committees and working groups as it deems appropriate to achieve the objectives of the Union;
- (ix) subject to paragraph (1)(c), determine which States, intergovernmental organizations and non-governmental organizations shall be admitted to its meetings as observers;
- (x) take any other appropriate action to further the objectives of the Union and perform any other functions as are appropriate under this Act.

(b) With respect to matters which are also of interest to other Unions administered by the Organization, the Assembly shall make its decisions after having heard the advice of the Coordination Committee of the Organization.

(3) [*Quorum*] (a) One-half of the members of the Assembly which are States and have the right to vote on a given matter shall constitute a quorum for the purposes of the vote on that matter.

(b) Notwithstanding the provisions of subparagraph (a), if, in any session, the number of the members of the Assembly which are States, have the right to vote on a given matter and are represented is less than one-half but equal to or more than one-third of the members of the Assembly which are States and have the right to vote on that matter, the Assembly may make decisions but, with the exception of decisions concerning its own procedure, all such decisions shall take effect only if the conditions set forth hereinafter are fulfilled. The International Bureau shall communicate the said decisions to the members of the Assembly which are States, have the right to vote on the said matter and were not represented and shall invite them to express in writing their vote or abstention within a period of three months from the date of the communication. If, at the expiration of this period, the number of such members having thus expressed their vote or abstention attains the number of the members which was lacking for attaining the quorum in the session itself, such decisions shall

take effect provided that at the same time the required majority still obtains.

(4) [*Taking Decisions in the Assembly*] (a) The Assembly shall endeavor to take its decisions by consensus.

(b) Where a decision cannot be arrived at by consensus, the matter at issue shall be decided by voting. In such a case,

(i) each Contracting Party that is a State shall have one vote and shall vote only in its own name, and

(ii) any Contracting Party that is an intergovernmental organization may vote, in place of its Member States, with a number of votes equal to the number of its Member States which are party to this Act, and no such intergovernmental organization shall participate in the vote if any one of its Member States exercises its right to vote, and *vice versa*.

(c) On matters concerning only States that are bound by Article 2 of the Complementary Act of 1967, Contracting Parties that are not bound by the said Article shall not have the right to vote, whereas, on matters concerning only Contracting Parties, only the latter shall have the right to vote.

(5) [*Majorities*] (a) Subject to Articles 24(2) and 26(2), the decisions of the Assembly shall require two-thirds of the votes cast.

(b) Abstentions shall not be considered as votes.

(6) [*Sessions*] (a) The Assembly shall meet once in every second calendar year in ordinary session upon convocation by the Director General and, in the absence of exceptional circumstances, during the same period and at the same place as the General Assembly of the Organization.

(b) The Assembly shall meet in extraordinary session upon convocation by the Director General, either at the request of one-fourth of the members of the Assembly or on the Director General's own initiative.

(c) The agenda of each session shall be prepared by the Director General.

(7) [*Rules of Procedure*] The Assembly shall adopt its own rules of procedure.

Article 22 International Bureau

(1) [*Administrative Tasks*] (a) International registration and related duties, as well as all other administrative tasks concerning the Union, shall be performed by the International Bureau.

(b) In particular, the International Bureau shall prepare the meetings and provide the secretariat of the Assembly and of such committees of experts and working groups as may be established by the Assembly.

(2) [*Director General*] The Director General shall be the chief executive of the Union and shall represent the Union.

(3) [*Meetings Other than Sessions of the Assembly*] The Director General shall convene any committee and working group established by the Assembly and all other meetings dealing with matters of concern to the Union.

(4) [*Role of the International Bureau in the Assembly and Other Meetings*] (a) The Director General and persons designated by the Director General shall participate, without the right to vote, in all meetings of the Assembly, the committees and working groups established by the Assembly, and any other meetings convened by the Director General under the aegis of the Union.

(b) The Director General or a staff member designated by the Director General shall be *ex officio* secretary of the Assembly, and of the committees, working groups and other meetings referred to in subparagraph (a).

(5) [*Conferences*] (a) The International Bureau shall, in accordance with the directions of the Assembly, make the preparations for any revision conferences.

(b) The International Bureau may consult with intergovernmental organizations and international and national non-governmental organizations concerning the said preparations.

(c) The Director General and persons designated by the Director General shall take part, without the right to vote, in the discussions at revision conferences.

(6) [*Other Tasks*] The International Bureau shall carry out any other tasks assigned to it in relation to this Act.

Article 23

Finances

(1) [*Budget*] (a) The Union shall have a budget.

(b) The budget of the Union shall include the income and expenses proper to the Union and its contribution to the budget of expenses common to the Unions administered by the Organization.

(c) Expenses not attributable exclusively to the Union but also to one or more other Unions administered by the Organization shall be considered to be expenses common to the Unions. The share of the Union in such common expenses shall be in proportion to the interest the Union has in them.

(2) [*Coordination with Budgets of Other Unions*] The budget of the Union shall be established with due regard to the requirements of coordination with the budgets of the other Unions administered by the Organization.

(3) [*Sources of Financing of the Budget*] The budget of the Union shall be financed from the following sources:

- (i) fees relating to international registrations;
- (ii) charges due for other services rendered by the International Bureau in relation to the Union;
- (iii) sale of, or royalties on, the publications of the International Bureau concerning the Union;
- (iv) gifts, bequests and subventions;
- (v) rents, interests and other miscellaneous income.

(4) [*Fixing of Fees and Charges; Level of the Budget*] (a) The amounts of the fees referred to in paragraph (3) (i) shall be fixed by the Assembly on the proposal of the Director General. Charges referred to in paragraph 3(ii) shall be established by the Director General and shall be provisionally applied subject to approval by the Assembly at its next session.

(b) The amounts of the fees referred to in paragraph (3) (i) shall be so fixed that the revenues of the Union from fees and other sources shall be at least sufficient to cover all the expenses of the International Bureau concerning the Union.

(c) If the budget is not adopted before the beginning of a new financial period, it shall be at the same level as the budget of the previous year, as provided in the financial regulations.

(5) [*Working Capital Fund*] The Union shall have a working capital fund which shall be constituted by the excess receipts and, if such excess does not suffice, by a single payment made by each member of the Union. If the fund becomes insufficient, the Assembly shall decide to increase it. The proportion and the terms of payment shall be fixed by the Assembly on the proposal of the Director General.

(6) [*Advances by Host State*] (a) In the headquarters agreement concluded with the State on the territory of which the Organization has its headquarters, it shall be provided that, whenever the working capital fund is insufficient, such State shall grant advances. The amount of those advances and the conditions on which they are granted shall be the subject of separate agreements, in each case, between such State and the Organization.

(b) The State referred to in subparagraph (a) and the Organization shall each have the right to denounce the obligation to grant advances, by written notification. Denunciation shall take effect three years after the end of the year in which it has been notified.

(7) [*Auditing of Accounts*] The auditing of the accounts shall be effected by one or more of the States members of the Union or by external auditors, as provided in the financial regulations. They shall be designated, with their agreement, by the Assembly.

Article 24

Regulations

(1) [*Subject Matter*] The Regulations shall govern the details of the implementation of this Act. They shall, in particular, include provisions concerning

- (i) matters which this Act expressly provides are to be prescribed;
- (ii) further details concerning, or any details useful in the implementation of, the provisions of this Act;
- (iii) any administrative requirements, matters or procedures.

(2) [*Amendment of Certain Provisions of the Regulations*] (a) The Regulations may specify that certain provisions of the Regulations may be amended only by unanimity or only by a four-fifths majority.

(b) In order for the requirement of unanimity or a four-fifths majority no longer to apply in the future to the amendment of a provision of the Regulations, unanimity shall be required.

(c) In order for the requirement of unanimity or a four-fifths majority to apply in the future to the amendment of a provision of the Regulations, a four-fifths majority shall be required.

(3) [*Conflict Between This Act and the Regulations*] In the case of conflict between the provisions of this Act and those of the Regulations, the former shall prevail.

Chapter III: Revision and amendment

Article 25

Revision of This Act

(1) [*Revision Conferences*] This Act may be revised by a conference of the Contracting Parties.

(2) [*Revision or Amendment of Certain Articles*] Articles 21, 22, 23 and 26 may be amended either by a revision conference or by the Assembly according to the provisions of Article 26.

Article 26

Amendment of Certain Articles by the Assembly

(1) [*Proposals for Amendment*] (a) Proposals for the amendment by the Assembly of Articles 21, 22, 23 and this Article may be initiated by any Contracting Party or by the Director General.

(b) Such proposals shall be communicated by the Director General to the Contracting Parties at least six months in advance of their consideration by the Assembly.

(2) [*Majorities*] Adoption of any amendment to the Articles referred to in paragraph (1) shall require a three-fourths majority, except that adoption of any amendment to Article 21 or to the present paragraph shall require a four-fifths majority.

(3) [*Entry into Force*] (a) Except where subparagraph (b) applies, any amendment to the Articles referred to in paragraph (1) shall enter into force one month after written notifications of acceptance, effected in accordance with their respective constitutional processes, have been received by the Director General from three-fourths of those Contracting Parties which, at

the time the amendment was adopted, were members of the Assembly and had the right to vote on that amendment.

(b) Any amendment to Article 21(3) or (4) or to this subparagraph shall not enter into force if, within six months of its adoption by the Assembly, any Contracting Party notifies the Director General that it does not accept such amendment.

(c) Any amendment which enters into force in accordance with the provisions of this paragraph shall bind all the States and intergovernmental organizations which are Contracting Parties at the time the amendment enters into force, or which become Contracting Parties at a subsequent date.

Chapter IV: Final provisions

Article 27

Becoming Party to This Act

- (1) [*Eligibility*] Subject to paragraphs (2) and (3) and Article 28,
- (i) any State member of the Organization may sign and become party to this Act;
 - (ii) any intergovernmental organization which maintains an Office in which protection of industrial designs may be obtained with effect in the territory in which the constituting treaty of the intergovernmental organization applies may sign and become party to this Act, provided that at least one of the member States of the intergovernmental organization is a member of the Organization and provided that such Office is not the subject of a notification under Article 19.
- (2) [*Ratification or Accession*] Any State or intergovernmental organization referred to in paragraph (1) may deposit
- (i) an instrument of ratification if it has signed this Act, or
 - (ii) an instrument of accession if it has not signed this Act.
- (3) [*Effective Date of Deposit*] (a) Subject to subparagraphs (b) to (d), the effective date of the deposit of an instrument of ratification or accession shall be the date on which that instrument is deposited.
- (b) The effective date of the deposit of the instrument of ratification or accession of any State in respect of which protection

of industrial designs may be obtained only through the Office maintained by an intergovernmental organization of which that State is a member shall be the date on which the instrument of that intergovernmental organization is deposited if that date is later than the date on which the instrument of the said State has been deposited.

(c) The effective date of the deposit of any instrument of ratification or accession containing or accompanied by the notification referred to in Article 19 shall be the date on which the last of the instruments of the States members of the group of States having made the said notification is deposited.

(d) Any instrument of ratification or accession of a State may contain or be accompanied by a declaration making it a condition to its being considered as deposited that the instrument of one other State or one intergovernmental organization, or the instruments of two other States, or the instruments of one other State and one intergovernmental organization, specified by name and eligible to become party to this Act, is or are also deposited. The instrument containing or accompanied by such a declaration shall be considered to have been deposited on the day on which the condition indicated in the declaration is fulfilled. However, when an instrument specified in the declaration itself contains, or is itself accompanied by, a declaration of the said kind, that instrument shall be considered as deposited on the day on which the condition specified in the latter declaration is fulfilled.

(e) Any declaration made under paragraph (d) may be withdrawn, in its entirety or in part, at any time. Any such withdrawal shall become effective on the date on which the notification of withdrawal is received by the Director General.

Article 28

Effective Date of Ratifications and Accessions

(1) [*Instruments to Be Taken into Consideration*] For the purposes of this Article, only instruments of ratification or accession that are deposited by States or intergovernmental organizations referred to in Article 27(1) and that have an effective date according to Article 27(3) shall be taken into consideration.

(2) [*Entry into Force of This Act*] This Act shall enter into force three months after six States have deposited their instruments of

ratification or accession, provided that, according to the most recent annual statistics collected by the International Bureau, at least three of those States fulfill at least one of the following conditions:

- (i) at least 3,000 applications for the protection of industrial designs have been filed in or for the State concerned, or
- (ii) at least 1,000 applications for the protection of industrial designs have been filed in or for the State concerned by residents of States other than that State.

(3) [*Entry into Force of Ratifications and Accessions*] (a) Any State or intergovernmental organization that has deposited its instrument of ratification or accession three months or more before the date of entry into force of this Act shall become bound by this Act on the date of entry into force of this Act.

(b) Any other State or intergovernmental organization shall become bound by this Act three months after the date on which it has deposited its instrument of ratification or accession or at any later date indicated in that instrument.

Article 29

Prohibition of Reservations

No reservations to this Act are permitted.

Article 30

Declarations Made by Contracting Parties

(1) [*Time at Which Declarations May Be Made*] Any declaration under Articles 4(1)(b), 5(2)(a), 7(2), 11(1), 13(1), 14(3), 16(2) or 17(3)(c) may be made

- (i) at the time of the deposit of an instrument referred to in Article 27(2), in which case it shall become effective on the date on which the State or intergovernmental organization having made the declaration becomes bound by this Act, or
- (ii) after the deposit of an instrument referred to in Article 27(2), in which case it shall become effective three months after the date of its receipt by the Director General or at any later date indicated in the declaration but shall apply only in respect

of any international registration whose date of international registration is the same as, or is later than, the effective date of the declaration.

(2) [*Declarations by States Having a Common Office*] Notwithstanding paragraph (1), any declaration referred to in that paragraph that has been made by a State which has, with another State or other States, notified the Director General under Article 19(1) of the substitution of a common Office for their national Offices shall become effective only if that other State or those other States makes or make a corresponding declaration or corresponding declarations.

(3) [*Withdrawal of Declarations*] Any declaration referred to in paragraph (1) may be withdrawn at any time by notification addressed to the Director General. Such withdrawal shall take effect three months after the date on which the Director General has received the notification or at any later date indicated in the notification. In the case of a declaration made under Article 7(2), the withdrawal shall not affect international applications filed prior to the coming into effect of the said withdrawal.

Article 31

Applicability of the 1934 and 1960 Acts

(1) [*Relations Between States Party to Both This Act and the 1934 or 1960 Acts*] This Act alone shall be applicable as regards the mutual relations of States party to both this Act and the 1934 Act or the 1960 Act. However, such States shall, in their mutual relations, apply the 1934 Act or the 1960 Act, as the case may be, to industrial designs deposited at the International Bureau prior to the date on which this Act becomes applicable as regards their mutual relations.

(2) [*Relations Between States Party to Both This Act and the 1934 or 1960 Acts and States Party to the 1934 or 1960 Acts Without Being Party to This Act*] (a) Any State that is party to both this Act and the 1934 Act shall continue to apply the 1934 Act in its relations with States that are party to the 1934 Act without being party to the 1960 Act or this Act.

(b) Any State that is party to both this Act and the 1960 Act shall continue to apply the 1960 Act in its relations with States that are party to the 1960 Act without being party to this Act.

Article 32

Denunciation of This Act

(1) [*Notification*] Any Contracting Party may denounce this Act by notification addressed to the Director General.

(2) [*Effective Date*] Denunciation shall take effect one year after the date on which the Director General has received the notification or at any later date indicated in the notification. It shall not affect the application of this Act to any international application pending and any international registration in force in respect of the denouncing Contracting Party at the time of the coming into effect of the denunciation.

Article 33

Languages of This Act; Signature

(1) [*Original Texts; Official Texts*] (a) This Act shall be signed in a single original in the English, Arabic, Chinese, French, Russian and Spanish languages, all texts being equally authentic.

(b) Official texts shall be established by the Director General, after consultation with the interested Governments, in such other languages as the Assembly may designate.

(2) [*Time Limit for Signature*] This Act shall remain open for signature at the headquarters of the Organization for one year after its adoption.

Article 34

Depositary

The Director General shall be the depositary of this Act.